

CIMELIA

Qu

5447

5447

CIMELIA

1584. X. 23.

xll. a. 83.

Hieronymi Cingu-
larij Aurimōtani artis Grammaticae
observationes: ad diuum Joannem
Turzo Vratifamianorū Praefulem: castigatissime et diligen-
ti recognitione nouissime stanneis formulis excusse.

Contenta in hoc libro.

- ¶ De facili partium oratōis cognitōe Opusculū vnū.
- ¶ De Etymologia dictionū Libellus vnus.
- ¶ De Syntaxi seu partium oratōis p̄structōe Codicil⁹ vn⁹.
- ¶ De Componendis epistolis Opellum vtilissimum

Ad Lectorem.

Nuper Chalcographi vitio / quod mille scatebat
Mendis: iam longe tersius exit opus.
Nam quod erat pridem mendoso pumice pressum:
Atque quod abundabat / demere cura fuit.

¶ Lipsiū impressit Quolfgangus Monacensis in Platea
Munimēsiū e regione Edis diui Pauli Anno .j. s. s.

Auto: librum alloquitur.

Externas iterum gestis Liber ire sub oras
Libare mihi: et domini limina nota fugis
Te multis prodesse iuvat: nec summa vereris
Pulpita Pyerij scandere digna viris.
Es miser oblitus stimulos ranchoſq; popelli:
Forſan Lethaeis es saturatus aquis:
Ledia nonne tibi sub iniquis iudice quondam
Est ſatis: et rabidi tela tuliffe canis:
Multi quos Latiae capiet ſacundia linguae:
Laudibus afficient candida ſenſa tua.
Sic quos diuine ſtimulat preclara Poëſis
Gloria: ſub gremium te rapientq; ſuum.
Attamen in triniis poſthac lacerabere furtim
Exitumq; tibi qui petet: Oſor erit.
Aut tineas paſces: aut fulgi fabula fies
Publica: ſeu piperi veſtis erisue Troco.
Aut taciturnus eris/penitusq; inglorius ibis:
Hec te fata manent ſi tuus augur ero.
Angulus omnis habet Linoris mille miniſtros
Nec pares: ideo conſule: vade: Vale.

BIBLIOTH. UNIV.

Cim. Bu. 5447

Ad Innocentiſſimū Joannem Turzo

Cratiſlauianoꝝ Pontificē Hieronymi Lingulari Auri-
montani Epistolium.

O Andidiſſima res eſt et p̄clarum q̄dem facin⁹ ampliffime pater/ita age
re in viuis ut nō ſolū nobis viſiſſe/ſed future etiā poſteritati conſuluiſſe
videamur: qđ nō ſatius ac facili⁹ vſu ventre ſum arbitrat⁹/q̄s q̄ puuli
q̄ future poſteritatis et chriſtiane reip. colūne et cardines eſſe debēt/ab ineunte
iuuēta liberaliorib⁹ ſcētij/opimis morib⁹/et p̄claris q̄dem virtutib⁹ imbuan-
tur erudiant⁹ iſtituant⁹. Qđ ut in p̄mis elemētis cōmodius fieri poterit: anim
aduerti grāmaticę iſtitutiōes breues/eaſq; veras pueris ſore p̄neceſſarias. Ita
q̄ illis p̄ vīrium mearū poſitiūcula operā laturus/Grāmaticā hanc/ tuo nomi-
ni dicatā/ excuſſam/et aratā/ reliq̄s Alexandri Galli/ aliorūq; Grāmaticarū bal-
lucinacōib⁹ omiſſis/ q̄bus germana Iuuenis tam multo ex tpe corrupta ē atq;
neglecta cōportauit ac collegit: quā ſi pueri ſuorū p̄ceptorū/ iſtituto didicerint:
et in manib⁹ tractauerint: ingenijſq; ſuis accōmodarint: doctrinā nō peniten-
dā ſeſe legiſſe experient⁹: quā ſi fidēter impigreq; lectitauerint haud opus erit
p̄clarum aduleſcentulorū etatē in grāmaticę labyrinthis terere: ac p̄ varias am-
bages et p̄pleros amphractos aberrare: cū intelligēt ſeſe hoc ex ope ſatis ſuper
q̄s culeſſima grāmaticę p̄ncipia deguſtaſſe. Rem ſummatim in hoc noſtro co-
dice/ q̄ apud diſertiffimos/ quosq; Grāmaticę ſcriptores paſſim milleq; locis ex-
cuſſa ſunt/ habēt. Nihil verde hic literarū monūmētis tradidim⁹/ qđ nō ducto-
ritate Oratorū atq; Poetarū ſolidiſſimo innitiret fundamētō: nihilq; addidi-
mus qđ nō ex omnib⁹ ſere grāmaticorū et q̄dem vetuſtiſſimorū et recentiſſimorū
penetratib⁹ p̄dierit. Volui itaq; demētiffime Pōtifer hoc Grāmaticę opus tue
integerrime ac innocentiſſime paternitati dicare: tanq̄s chriſtiane reipu. p̄ncipi
ac tutori et vnicō firmamētō: ut libro dignitate cōpararē: tibi vero laudē ac glo-
riā p̄ ora hoīm diſſiparē. Cui ergo poti⁹ lucubracūcule debent mce/ q̄s tibi vni
qui oim doctiſſimorū viroꝝ ſis parens ſplendor et p̄ſidiū. Quocirca te patro-
nū ac noſtre p̄uincie tutorē ſideliffimū doctiſſimūq; et parentē elegerim⁹ op-
timū: qui ut idem ſis/ te nō oro ſolū/ ſed obſecro etiā et obteſtor. Suscipe pre-
terea rem noſtrā arma gregem tuū eruditōis ac doctrine ſcuto: ne ſemp̄ Ger-
manice Grāmaticęq; gentis pueros in ſorib⁹ errare: et in Grāmaticę velerā-
mentis periclitari/ cōtingat: teſp̄m orabis: reddesq; beatū/ ac p̄pe immorta-
lem. Vale dulce decus p̄ſidiumq; meū/ et me ſub alijs tue innocentie ſuſcipito
atq; deſenſato/ Ex literatoꝝ et auguſtiſſimo Cuſtambergenſi gymnaſio: octa-
uo Kalendas Septembreis: Anno catholice veritatis duodecimo ſupra mil-
leſimūquingenteſimū.

¶ In eundem

P̄ſul Joannes inſignis gloria vatum:
P̄bet ſpecimen grandis honorq; chor.
Gloria ſumma virum: cultor probitatis et equi:
Accipe nunc facili: ſcriptula noſtra / manu.

Biceps de nostris hominum doctissime scriptis:
 Sume Iuuentutis primordiaque tue.
 Striptus hic locus quod Palladis inter alumnos
 Gallus Alexander saeuerat / eruius.
 Tradidimus tenerae voces componere turbae:
 Et sancti Latii copia more data est.
 Nostro Marte tenent quo crassam rite fugare
 Barbariem possint / barbaricosque viros.
 Hoc opus eriguum tibi quod sacrauius vni:
 Vincet Chalcydice: saecula longa: deae.
 Et tua monstrabit magna cum laude sub acumin
 Nomina / virtutes / sortita facta / decus.
 Te vox doctorum portumque auramque virosum
 Germaniae pubis / tempus in omne canet.
 Teque suum non immerito vocitare patronum
 Gestiet: et grates semper habere tibi.
 Dicit Joannes praeful clarissime viue:
 Slesia dum fuerit fertilior solo.
 Dum quoque Zodiacum Phoebeus peragrauerit ardens:
 Orbes dum celsi motor agerque poli
 Et dum fructiferas Nilus septemfluus undas
 Fundet: dum refluet Oceanusque fluat:

Hieronymus Cingulari^o Auri^o montanus Scholasticorum pceptoribus / et hui^o li^o bri Lectoribus. S. D.

Ut tantaque hac tempestate a diuersis literarie reipu. docto-
 ribus artis grammatices in lucem prodire volumina: non
 secus ac si Grammatica plures distinctasque complecteret scien-
 tias / ut iam non satis intelligi queat / quā pueris instituendis ex-
 bibeamus. Vellem pceptores tenere Iuuentutis optimi / ne usque
 adeo in re aperta dissentiretur: quā Grammatica tamē ipsa apud om-
 nes vna eademque sit scientia: quā tradendi modus varius / sepeque
 mendosus. Nos tetrico qui in quintūdecimū. ppe annum scholasti-
 ce pfecture munus gessimus / Alexandri Balli versiculos / nostris
 tamen cōmentariolis semp adiunctis / in literatorio nostro gymnā-
 sio admissimus: ne varietas in docēdo scholasticis obesset: nō nra
 sed patrum nostrorum ducti opinione qui ita iusserūt / impossibile so-
 re arbitantes quēpiā posse citra Alexandri Balli doctrinā artis grā-
 maticae pncipia nancisci: id quod longe secus accidere iam pde certissi-
 mus didici argumentis. Nam anteaque puer nō mō indolis aliquan-

2
 tisper Alexandri carmina: sed etiam artusque politionis scriptoris memo-
 rie mandare possit / iam potuisset totum grammatices archana ada-
 mūssim libasse. Non itaque ea pmonitōne detrahētes nemi / sed rem
 cupientes suuare liariam / grāmaticā hanc nostrā cōis vtilitatis grā
 procudimus: quā pueris ita profuturā pollicemur ut paucissimis
 admodū mensibz grāmatica pene cōsumatissimi euadere queant /
 modo eā accurate legerint / plegerint / lectitarint. quā usque adeo fac-
 lem esse cernitis / ut facilior ac melior esse nequeat. Et quā in prior
 editione quā paucis an annis elucubraui^o textu Alexandrino in-
 ferto / pleraque incuriose ac prope subrustice et inculte subarauim^o:
 extrema barbara nōnunquam attulimus: nūc tū studiosius elimaui^o
 retractauimusque / et cultiora venustioraque quibz adulescentulorū ani-
 mi ad veram latinā pensionem reddant / adiūuim^o. Quare vos
 monemus / vos hortamur Iuuentutis pceptores doctissimi / si adu-
 lescentibus vtilitatem queritis / si vobis ipsis grāmā haberi volueritis
 si mercedē a deo optio mario capturi / hūc codicē vīs exhibere scho-
 lasticis legendū / hūc suadete amplectendū / hūc die noctuque in ma-
 nibus cōsulite versandū / pspicietis se Iuuentutē non defraudasse:
 non inutilia docuisse / nec p denia illos ducitasse. Nihil etenim est hu-
 ic operi insertū / quod non apud doctissimos quosque / vel Grammaticos
 vel Oratores / vel Poetas lectitasse^o: ac ex oibus Romane fere
 linguae luminibz ad aptis morē non quā diligentissime pro vīs vīs elis-
 mauisse^o / diripuissēmus / extruxissēmus. Valete. et me pro vīs
 in me hūanitate ut cōsueistis amate. Ex 2 cucoriana omnium bonarū
 artū Academia calēdis Augustis Anno a natali christiano 1512.

Ad Lectorem.

Optime teutonice recte Praeceptor alumnis
 Consulturus: eis hoc opus oro legas.

Magister Laurētius Lomius Mo- uoforensis ad Iuuentutem Germanam.

Grammatices qui prima puer libamina queris:
 Nunc auda dulcem diripe fauce cibum.
 Nec tibi mellifluos prebent alimenta saporis:
 Ignauamque fugant: non peritura: famem.
 Quae nisi gustabis nullo saturabere foetu:
 Tantaliamque feres semper in ore sitim.
 Quam tibi ut eripuit multo sudore Magister
 Dic fauus ut tanto tempore duret bonos.
 Donec laeta manet fructuoso Slesia campo:
 Piscosusque vagas odora versat aquas.

C Ad Iuuentutem.

Pectore Grammaticen sacri stu diosa Iuuentus
Disce: riga hocce lacu labra tenella tua.
Hac sine litrus aras sterile: hac sine tempora perdis:
Aribus omnigenis incubuisse volens.
Sive Panomphaei scrutari archana Tonantis:
Seu bisido nodos soluere Jure / velis.
Sive Machaontas: tua phoebe Iuuenta: medelas:
Seu Sophe partela te didicisse iuuat.
Sive Natorum campi / vernantia rura:
Deniq; si oblectent Delphice prata tua.

C Ad eandem.

Hanc tibi Grammaticen longo sudore paratam:
Perlege Teutonici pulcher Ephebe soli.
Nam tibi / si qua tuis inserta fuere Magistris
Dogmata diueller: quae bone Salle dabas.
Quin tibi sermonem nulla ruditate carentem
Eruet: et latius ora rigabit aqula.
Noster Hieronymus quicquid scripsere priores
Grammatici: legit sedulo ad instar apie.

C Quolli Cyclopii Licnei artium & philosophie doctore: in Grammatica Hieronymi Lingulari Chrysoini artium et Medicinarum Doctoris Epigramma.

Si tua Romuleum sint arida lingua liquorem:
Nunc bibe quem noster prebet Hieronymus.
Quo duce barbariem pepulit Silesia duram:
Romanae applicuit pallia graeca togae.
Qui primo patriam tulit vtile munus in urbem:
Optima discipulis dano alimenta suis.
Non velut in rudibus: sine Pallados arte: palestra:
Lertat ubi nil q; / Bacchus / Billa / Leres.
In quibus / deu viridis nimum vitata Iuuentus,
Marcet: vt in vili gramina lera solo.
Athletas: rigidum qui non certamen abhorrent:
Moribus et Mulsis vult sed habere bonos.
Ad studium blando Iuuenes inuitat honore
Difficile accessu / qui leue reddit iter.
Sicut honoratis ales Junonia pennis:
Sic puer oblato munere laudis: ouat.
Flexipedes ederae multos pperere Poetas:
Perpetuo quoum scripta neglecta forent.

Besta vt Alexandri Caesar clarissima magni
Dum suscipit: clarum non minus egit opus.
Emula sic statuens hilaris simulachra triumphi:
Virtutis et Sophe praeia grata locat:
Distribuit pulchro distinctas ordine classes:
Ingenuo approprians vnicuiq; graduu.
Instruit ingenium doctrina flecte fida:
Format vt docilem sume magister equum.
Hec lege propterea Doctoris scripta discerti:
Atq; illa exapias qua tibi mente dedit.
Nec dubita quot sint praesentis commoda Libri:
Qm frons promissit: plura recessus habet.

C Franciscus Syluius Nonimotanus ad lectorem

Qui sua iam pridem iuuenilia pectora manco
Dogmate Doctoris fouerit / atq; rudi.
Quem quoq; Alexandri retinebat inertia Galli:
Qua tenerem pubem traxit ab arte bona.
Et qui Germanis indulsit Lapidibus olim:
Qui ad duo lustra operam Temporibusq; dedit.
Nec sua pensabit damna: et meliore fouebit
Doctrina: praesens quam Liber iste tenet.
Nam suberit quicquid Diomedes cum Ueliterno
Seruius et / quicquid Sulpitiusq; docent.
Quicquid et extimij / coluit quos sancta vetustas
Grammatici tulerint: Lodici inesse vides.
Insuper band paucos hic Rhetoras atq; poetas
Perspicis accitos: robores non minimo.

C Hieronymus Lingulari Aurimotanus Scholasticis suis Salutem Dicit.

A Ecce obuijs manibus studiosa Iuuentus posterior ex me
iam pridem excussam Grammaticae scientie editione: longe
quidem cultiore tersioreq; priori: quam si lectitare non con
tempseris offendes profecto doctrina ingenio tuo non impari neq;
contemnenda: qua tibi icteco ex receptissimis autoribus carptim
procudi ne in Alexandri Galli versibus aut comentarijs barbam
nutrire videaris / sed vt recto tramite hanc nostram / quam antea
grammatica appellauim? institutione: ediscas / grammaticus no
vulgaris eris. Itaq; opus hoc tuum ita tueri ac defendere cures ro
go / quo Zolli nostri qui oibus sui dissimilibus oblatrare nituntur
ab egregij nostri laboris detrectatoe deterreat / eumq; caninis suis
dentibus lacerare cofutaretq; abstineant. Vale et Hieronymu tuu
in patriis vices te observant: vt soles: adama. Ex Quittenbergensi
Gymnasio casendis Augustis Anno salutifere incarnationis 1512.

In Inuidum.

Uide quid nostros iuuat exprobrare labores:
 Quidue iuuat Rhodis ponere sacra focis.
 Grammata nostra tuis dixi non commoda ludis:
 Sed quibus ex auro nobile nomen adest.
 Non modo: crede: meis ingentia Labyrinthis
 Commoda: sed cunctis utiliora ferent.
 Rumperis inuidia nostri q̄ mille labores
 In lucem veniunt: rumperis inuidia
 Rumperis inuidia dum obliquo lumine nostros
 Percurris libros: rumperis inuidia.
 Rumperis inuidia ab doctis q̄ laudibus olim
 Tollimur in coelum: tersiloquisq; viris.
 Uide si nescis doctorum scripta virorum
 Non subitura necem per maledicta tua
 Quare age ferales rabidos quoq; pone furores:
 Si potes et mores: estoq; ut ante: Uale.

Grammatici quibus vsi sumus in hoc opere.

Priscianus	Laurentius Vallen.	Donatus	Lalepinus
Quintilianus	Dionisius Nestor	Laper	Pylades
Diomedes	Nicolaus Perottus	Lancelotus	Pbocas
Sulpitius	Martianus felix Lapet.	Seruius	Narro
Sergius	Terentianus	Carissus	Aldus Mas
Bulus Bellus	Antonius Machellus	Fractus	Nl. Besticapianus
Nonius Mar.	Joanes Brassicanus	Augustinus	Probus
Maurus	Bregorius Simler	Alcensis	Henrichma.

Uidebit itaq; diligens lector me sine auctoritate scriptitasse nibil
 Sin in aliquo errata est: boni et docti literatores iudicent.

Distichon in Auctorem operis.

Linos abi procul et vires compesce furentes:
 Nam lata est tanto laurea digna viro.

Ad Lectorem.

Accipe prima puer lique rudimenta latine
 Quis sine tu steriles vomere arabis agros.

Liber Primus

Generis neutri ex significatione sunt

Significantia	Pomum pirum.
fructus arborum	
materiali posita	Magistri est gentium casus.
lranu latinaru	A.b.c.d.e.
lranu grecaru	Alpha vista gamma.
ciuitatu in um	Mediolanum Ticinum.
in e	Preneste Soracte mons.
in t	Neper
Nomia in ur	vi Tebur
in ir	Saddir
adiecta in um	Malum bonum.
ppatiui gradus in us	Melius doctus.
infinititer posita	Non homo non laps.
Omita verba et aduerbia materialiter posita. ut vnum salus.	
Hebraica loca flueh sa: vel deserta. ut zin dotain.	
Hebraica mensuram vel vestem significantia: ut gomur/byn/epby	
balain/epbor. Sed hec barbara sunt.	

Generis neutri ex terminatione sunt

ma	Poema dogma crisma.
c	Prefepe ouile cubile.
i	Nausi sinapi gummi.
u	Cornu gelu veru
e	Lac allec
d	Quod quid aliquid.
Nomia t	Caput occiput
termina al	Animal tribunal.
ta in d	Mel fel rodome
il	Nil nihil
um	Templum damnum
n	Nomen foramen
ar	Torcular colear
ur	Buttur secur femur
us tertie	Tempus sidus corpus.

Generis comunis sunt

Adiectiua in is: ut debilis fortis humilis.
Comparatiui gradus in or: ut doctior felicior.
Nomia Significantia res conuenientes viro et mulieri: ut homo virgo.
Deriuata a nominibus hominum et locorum: que conueniunt vtriq;
sexui sunt generis comunis: ut Saxo friso.

De Nomine

Generis omnis sunt.

ans	vt	Budar velox loquat
ens		Amans petulans
Noia ea		Sapiens prudens
adiec r		Bipes quadrupes
tua in pa		Par pauper impar
ra		Muniticeps particeps
		Solers iners expert
Participia in ans/et in ens: vt amans legens.		
Noia nūmeralia cardinalia/a tribus vsq; ad centū vt quatuor quinq; sex		

Numerus.

¶ Duo sūt numeri: scz singularis et pluralis. Illud nomē est singularis nūeri: per qd sit sermo de vno: vt magister eyn meister: eques eyn reyster. Sed illud nomē est plis nūeri: p qd sit sermo de plib; vt mgi dy meister: eqtes dy reyster. ¶ Dic notent pueri/que noia sunt singularis nūeri tñ: id est que carēt plurali numero. Et que sunt pluralis nūeri tñ: i. que carent singulari nūero: vt patebit in scō opusculo huius operis.

Figura.

¶ Due sunt figure: scz simplex et cōposita: simplex vt doctus: cōposita vt in doctus. ¶ Dic nota: q noia cōposite figure sunt triplicia. Quedā cōponunt ex duobus rectis/et illa declinant ex pte vtriusq; recti: vt respublica. Aliqua cōponuntur ex recto et obliquo/et illa declinant solum ex pte recti: vt paterfamilias. Alia ex duobus obliquis vt huiusmodi et illa sunt indeclinabilia.

Casus.

¶ Casus est gradus declinatiōis. Et sunt sex: scz duo recti/nūti et vtiis: quatuor obliqui: gētiis/deūis/actiis/et abliis. Et sub casu cōtinet declinatio. Quorum casuum expositio patet in sequenti figura.

Nūti	eyn/der/dy/das
Gētiis	des/der/von
Deūis	dem/den/tzu
Actiis	eyn/den/dy/das
Abliis	o domine/o herre
	mit/von/auf/yn

exponitur per

Casualia
germano
rū notat.

¶ Ex terminatōe casus cognoscit: sicut ex declinatiōe vt patet inferi in formis declinatiōnū. Nec expedit noim et pnoim casus scire: eo modo/quo olim omnes germani corrupti sunt.

Notatu dignum.

¶ Dic addiscant pueri casuum expositiōes: per signa theutonica seu in lingua vernacula aut natua. Pro quo sciendū: q si nūti exponit per der: gētiis exponitur per des; vt subscripta ostendit figura et forme inclinatiōnū.

Liber Primus

¶ Ius tres sunt gradus: scz positivus vt doct; comparativus vt doctior: suplativus vt doctissimus. Et sciendū q omnis positivus/aut est pme/ aut secūde aut tertie declinatiōis. Sed omnis comparativus/est tertie declinatiōis tñ. Sed suplativus/si terminat in a est pme/Si vero in us/aut in um/est scōe declinatiōis.

De cognitione comparationis.

¶ Cognoscitur aut sic comparatio: qz sola illa noia adiectia comparant: quib; in bona sententia pōt addi valde: vt valde doctus: valde scūs. Sed illa adiectia quibus nō pōt addi valde/nō comparantur: vt sūt/omnis/nullus/qlibet totus. Nec numeralia vt vnū/duo/tria rē. quia nō dicimus: valde omnis: nec valde duo. Itē nec ista: campester/pedester/equester. Non itaq; oia adiectia cōparant: sed solā ea q apd idoneos scriptores cōperta legunt. Nāq; vbiomīa de fecerint: ad auctoritatē: vt ait Diomedes tāq; ad ancorā nobis decurrēdū est.

¶ Et nota q nullū substantiū inquantū hmoi comparatur. Dicat inquantū huiusmodi: qz si capiant adiectiue nonnūq; comparant. Et talia sūt quadruplicia. Primo quedā ppria: vt Salomon pro sapiēti: Sampson p forti: Absolon p pulchro: Codrus p paupē: Santinedes p luxurioso: Nero p crudeli. Sic dicim⁹ Quāto neronior: tanto secundior extat. Si foret hic Codrus tñ essem condior illo. Qui sedet in sede ganimedior est Ganimede. ¶ Secundo noia substantia appellatiua: vt lapis lapidior: lapidissimus/pro duro: vulpes p astuto: coruus p nigro: cignus pro albo. ¶ Tertio noia gentilia: vt barbarus pro immodesto et infano: romanus p tumido: alemanus p bibulo. ¶ Quarto pronomia nonnulla: scz nū/vester/tu⁹. Sic dicim⁹: ego q totus tu⁹ sū immo tuissim⁹: vl' vestissim⁹: sic etiā nostrissim⁹. Que oia auctoritate inueniri cōpertū est.

Diuisio comparationis.

¶ Duplex est comparatio: scz regularis et irregularis. Comparatio regularis est: quando comparatiua et suplatiua regulariter formant a positio: vt doct⁹ doctior: doctissimus. Comparatio irregularis est: qñ comparatiua et suplatiua nō regulariter formant a positio: vt bonus melior optimus.

De formatione comparatiui a positio

¶ Comparativus a positio sic format. Ad grm scōe declinatiōis: vt doct/pulchri/adde or vel us/sic habes comparativus: doctior: doctius/pulchrior: pulchri⁹. ¶ Ad dñm tertie declinatiōis: vt forti/pauperi/adde or et us: sic habes comparativus: vt fortior: pauperior. ¶ Dic nota q illa regularis formatio comparatiui a grō scōe: vel a drō tertie declinatiōis fallit quinq; modis.

¶ Primo fallit in istis qñq; pparatiuis: inferiorior: maior: minor: neqior: et potior. Scōo fallit qñ ante us pcedit i vel u in scōa declinatiōe: et qñ ante is pcedit u in tertia: qz tñ comparativus nō terminat in or: sed capis positivus cū aduerbio magis: vt pius/magis pius piissimus. ¶ Tertio fallit in istis: diues/nō diuitior/sed ditior per subtractiōem syllabe: ita quoq; spurcius spurcior: ita inimicus inimicior. ¶ Quarto fallit in comparatiuis formatis ab aduerbio et ppositiōe: qui comparatiui nō formant a grō: vel drō tertie declinatiōis.

Salom⁹
Sampso
Absolon.
Codrus.
Santinedes.
Nero.
Barbar⁹
Roman⁹
Aleman⁹

Cōparatio
regularis
Cōparatio
irregularis

De Nomine

Et sunt quinque aduerbia scilicet primum prior primus sepe raro cito et nuper. Et octo prepositioes: ut post: extra: supra: ante: infra: contra: ultra: et prope: quarum comparatio in forma comparationis patebit. Eruditi in hoc comparationis a nominibus desinitis et expletis diriuari voluit: scilicet ante: inter: exter: super: infer: citer: et non a prepositionibus: cum comparatiui actum admittere nequeant. Diomedes autem in aduerbio: ait illas esse aduerbia: et non prepositioes.

¶ Quinto fallit in adiectiuis comparationis ab istis quatuor verbis: loquor: dico: volo et facio: de quibus infra.

De formatione superlatiui a positiuo.

¶ Suplatiuus a positiuo sic formatur. Ad quam scilicet de designatione ut albi docti: adde s et simus: sic habes superlatiuos: ut albiissim⁹ doctissimus. Et ad nomen tertie ut fortis prudentis: adde s et simus: sic habes superlatiuos: ut fortissim⁹ prudentissimus. Sed si nomen terminetur in r: tunc ad nomen adde rimus: ut pulcherrim⁹: integerrimus: nigerimus. Item vberimus: celeberrimus.

¶ Illa regularis formatio superlatiui a positiuo fallit quinque modis

¶ Primo fallit in istis superlatiuis: primus/postremus/extremus/antimus/citimus: qui non habent veros positiuos: sed voces que supplet vires positiuorum.

¶ Secundo fallit in istis: que faciunt superlatiuos penitissimus: ut bentivolentissim⁹ magnificetissim⁹. Nam regulariter diceret bentuolissim⁹ magnificetissim⁹.

¶ Tertio fallit in quinque adiectiuis designatis per hanc designationem saguis: que habent limus per illud duplex: ut sunt facilis/agilis/gracilis/humilis/silicilis: quorum comparatio patet in forma comparationis.

¶ Quarto fallit in vetus/veterrimus non veterissimus: satur saturissim⁹ vel saturrimus. Ita maturus maturissim⁹ vel maturrimus.

¶ Quinto fallit in superlatiuis: qui non habent regularem formationem a suis positiuis: sed omnes discrepantiam habent cum positiuis in primis syllabis. Et talia sunt quinque: ut bonus/malus/magnus/paruus et multus: quorum comparatio patet infra.

¶ Sic nota quod nomen quicquid comparatio caret: ut multus plurim⁹. Inclutus sine comparatio inditissim⁹: sic etymologia a lentus: cum rei copia fecit: ut vino lentus: somnolent⁹: violentus: quod non habet violentior. Virg. Violentior incidit eurus. Truculent⁹ truculentior. Quidius in poto: Nulla gens toto gens est truculentior orbe. Iuriscōsultus iuriscōsultissim⁹: immeritus immeritissim⁹. Diuersissim⁹ a positiuo diuersus sine comparatio. Necessarius necessarissim⁹ apud Herodotum. Persuassissimus apud Columellam.

¶ Est preterea sciendum quod omnis comparatio crescit supra positiuum: exceptis quinque scilicet iunior: maior: prior: et minor. Item quatuor sunt positiuia que carent superlatiuis: ut ante anterior: senex senior: iuuenis iunior: adolescens adolescentior.

¶ Adde ingens ingentior: auctore Seruio. Longinqu⁹ longinquior: propinquus propinquior: infinit⁹ infinitior: supinus supinior. Mar: Nulq⁹ delitit supinior.

¶ Item iuuenies comparatiui et superlatiui sine positiuo: ut prior primus: ocyor ocyssim⁹.

Virgil.
Quidius

Herodotus.
Columella.

Seruius
Martia.

Liber Primus

simus. Quicquid superlatiuus solus est ut nouissimus a quo Liber abstinet. Bellio: simus: que delira efficitur gens. Sunt etiam positiuia que utroque gradu deficiunt ut oipotens/perfectus volente Seruio. Memor/rudis/singularis/brius/mediocris/et plura id genus in quibus potius auctoritas perquirenda est.

Forma comparationis regularis.

¶ Adiectiua in us secundi ordinis regulariter sic comparantur.

¶ Masculino	¶ hic doctus totissimus vir	Doctus
¶ Feminino	¶ hec docta totissima mulier	
¶ Neutro	¶ hoc doctum totissimum animal	

¶ Sic comparantur: iustus/eruditus: beatus/expertus/robustus/honestus/humanus/benignus/letus/avidus/altus/amplius/strictus/latus/caldus/frigidus/bundus/seruidus/siccus/rarus/perit⁹/cupidus/auarus/elatus/sapibus/paucus/molestus/et sic de alijs.

¶ Hic pueri sumopere inducant in notitiam adiectiuorum: positiuum/comparatiuum/superlatiuum/gradu: adiunctisq⁹ substantiis per singulos casus comparat. Et sic vnum adiectiuum in us comparatur: ita et alterum/et sic de ceteris intelligendum est.

¶ Adiectiua in er scilicet de designationis hoc modo comparantur.

¶ Pulcher pulchrior: pulcherrimus fluuius	Pulcher.
¶ Pulchra pulchrior: pulcherrima imago	
¶ Pulchrum pulchrius: pulcherrimum templum	

¶ Sic ater/niger/macer/lacer/piger/deter/et cetera quod plura.

¶ Adiectiua tertie designationis sic comparantur.

¶ Celeber celebrior: celeberrimus confessor	Celeber.
¶ Celebris celebrior: celeberrima virgo	
¶ Celebre celebrius: celeberrimum altare	

¶ Simili modo comparantur ista nomina: volucer/alacer/acer/celer/saluber/vber

¶ Adiectiua in is hoc modo comparantur. (puber/pauper/et sic de alijs).

¶ Fortis fortior: fortissimus vir	Fortis.
¶ Fortis fortior: fortissima mulier	
¶ Forte fortius: fortissimum bellum	

¶ Hoc pacto comparantur: nobilis: insignis: tristis: fidelis: mestis: gratus: breuis: elinguis: insolubilis: amabilis: legibilis: execrabilis: inextricabilis

¶ Adiectiua in r/ans/ens/ra/et omnia adiectiua: que sunt generis omnis: sub vna terminatione: regulariter sic comparantur.

¶ Felix felitior: felicissimus populus	Felix.
¶ Felix felitior: felicissima ciuitas	
¶ Felix felitius: felicissimum templum	

¶ Sic alia nomina in r/ut mendax/verax/ferax/fallax/capax/tenax/rapax/loquax/audax/cotumax/peritax/efficax/pernix. Sicut adiectiua in ans/ut amans/abundans/elegans/petulans/impugnans/damans/redundans/constans/antmans/pregnans. Sic etiam nomina in ns/et in r/terminata: ut ingens/fidens/demens/receus/patiens/sapiens/vehemens/insolens/competens/coueniens/seruens/excellens: prudens. Solers: iners/expers/secors/vebecors/misericors et multa similia

De Notisne

¶ Forma compactionis irregularis secundum ordinem al
pbabeti. Compant aut irregulariter subscripta nomina hoc pacto.

¶ Arduus.

Arduus.

Arduus magis arduus arduissimus ignis
Ardua magis ardua arduissima res
Arduum magis arduum arduissimum negotium.

¶ Simili modo compantur strenuus/tenuis / industrius / proprius / et plus.
que in post impeniunt arduos/strenuos/industrios / proprios. Non in prior
Tenuis/exiguus/egregius/tubius/ambiguus / idoneus. Legitur in tenuior
apud Cicero. et etiam exiguos. Plautus in Epidico. Nam strenuos si predi-
cat suas pugnas. Et idoneos legitur apud iuriconsultos: et egregi⁹ p magis
egregium inuenitur.

Cicero:
Plautus.

¶ Ante

Ante.

Adolesces

Anterior locus
Anterior pars caret suplativo
Anteri⁹ editum

¶ Adolescens

Adolescens for vir
Adolescens for puella
Adolescens ius mancipii

¶ Amicus

Amicus.

Amicus amicitior amicitissimus fautor
Amica amicitior amicitissima amatrix
Amicum amicitius amicitissimum opus

¶ Simili modo compantur inimicus: spurcus: pudicus: impudicus: In-
mictior: spurcior: impudicior. Amicus tamen regulariter amictior: et non am-
ictior facit. ut Cicero pro Appio. Neque tu amictior quod ego sum. Sic etiam stultus
stultior et non stulticior.

Cicero:
Bonus.

¶ Bonus

Bonus melior optimus dies
Bona melior optima structura
Bonum melius optimum vinum

¶ Benivolens

Benivolens.

Benivolens benivolentior benivolentissimus imperator
Benivolens benivolentior benivolentissima regina
Benivolens benivolentius benivolentissimum consilium

¶ Simili modo compantur composita ab istis verbis loquor: dico: volo sa-
do. ut vaniloquus vaniloquentior vaniloquentissimus. Doctiloquus: multiloqu⁹:
tersiloquus: magniloquus: grandiloquus: maledicus: falsidicus: preter vere-
dicus: caudidicus: fatidicus: que comparatione non recipiunt, et benedicus quod
apud latinos etiam vir legist. benivol⁹: malivol⁹: multivolus: turpivolus: mag-
nificus: beneficus: maleficus: honorificus: munificus: veneficus: preter mi-
trificus a quo mirificissimus legitur.

¶ Lito

Lito.

Litra

Litior citissimus nuncius
Litior citissima ancilla
Litius citissimum anial

¶ Litra

Litra

Literior citimus mons
Licerior citima ciuitas
Literrius citimum mare

Liber Primus

¶ Celsus

¶ Celsus celsior celsissimus recta comparatio est. Unde Quindius in transforma-
tis: Celsior ipse loco sceptrorum innotuit eburno. Cicero pro Sylla: Ope quorum
ego in illum locum atque in hanc celsissimam sedem dignitatis atque honoris mul-
tis meis laboribus magnisque periculis ascendissem. Sic excelsus excelsior excel-
sissimus comparatur.

¶ Dexter

Dexter dexterior dextimus eventus
Dextera dexterior dextima fortuna
Dexterum dexterius dextimum ingenium

¶ Diues

Diues ditior ditissimus populus
Diues dicior ditissima ciuitas
Diues dicius ditissimum opidum.

¶ Ditior non a diues venit: sed potius a dis ditior: et diuitior a diues. Teren-
tius: Quam inique comparatum est: ut hi qui minus habent: semper diuitior
bus aliquid addant. Quindius sexto metamorpho. Diuitior forma quales audi-
re solemus. Alij etiam volunt quod suplatiuo careat: et habeat positum diuitior: et quod
ditissimus a dis veniat.

¶ Diu

Diuitior diuitissimus nuncius
Diuitior diuitissima serua
Diuitius diuitissimum opus

¶ Extra

Exterior extremus labor
Exterior extrema vita
Exterius extremum iudicium.

¶ Facilis

Facilis facilior facillimus labor
Facilis facilior facillima res
Facile facilius facillimum studium

¶ Simili modo compantur difficilis: gracilis: humilis: agilis: similis: docilis
cum eorum compositis. Habitor: habitus: id est pinguior: sine positivo et sup-
latiuo. Plautus in et Bulus Bellus habitissimus p pinguis dixerunt.

¶ Intra

Interior intimus fautor
Interior intima amatrix
Interior intimum venenum

¶ Infra

Inferior infimus rex
Inferior infima provincia
Inferius infimum regnum

¶ Iuuenis

Iuuenis iunior puer: per syncopam
Iuuenis iunior adolescentula
Iuvene iunius animal

¶ Magnus

Magnus maior maximus mons
Magna maior maxima urbs
Magnum malus maximum damnum.

¶ Malus

Malus peior pessimus perata
Mala peior pessima papyrus
Malum peius pessimum delictum.

¶ Matur et Satur desita.

Matur maturior maturissimus vel maturrimus fructus
Satur saturior saturissimus vel saturrimus. Sic etiam legitur veturrimus ab
antiquo nomine veter: nunc non in usu existenti. Sed mediocrem mediorum ha-
bet superlatiuum.

Celsus.

Quindius

Cicero.

Dexter

Diues

Terenti⁹

Quindius

Diu

Extra

Facilis

Plautus.

Jul⁹ gel.

Intra

Infra

Iuuenis.

Magn⁹

Malus

Matur.

Satur.

De Nomine

Multus plurimus error

Multus

¶ Multus

Multa plurima querela

Multum plus plurimū damni

¶ Nota mule caret comparatio in masculino et femino : sed in neutro genere habet plus. Et in plurali nō caret : sed habet comparatiuū per omnia gēna / et cas⁹ vt Nō hū mlti plures plarimi : hec mltē plures plime : hec mltā plura pluria.

Nuper.

Nequā.

¶ Nuper

¶ Nequam

Nuper nuptor nuprimus nūcius Nequā nequior nequissim⁹ rusticus

Nuper nuptor nuprima medicina Nequam nequior nequissima deceptio

Nuper nuptus nuprimū factum Nequam nequius nequissimū scelus

¶ Deor⁹ caret positio latino : sed greco h³ oēs oēsissimus a greca dictōe okio.

¶ Prope

¶ Pius

Prope.
Pius.

Prope lor ximus recessus

Pius magis pius piissimus iudex

Prope lor xima domus

Pia magis pia piissima domina

Prope ius ximum edificium

Pium magis pium piissimū iudicium.

¶ Prope/proximus in suplatiuo : aliqui accipitur pro cognato. et sic positui sig nificationē habet : et comparatiuū proximior/sine suplatiuo habet Unde si quis sine liberis excesserit/primiores succedat : non volo pproxiores/sed agnatos.

Per otus
Plautus
Apulegi⁹

¶ Item penitissimus a pene/sine comparatio penitissimus a penitus. i. in se in se : penitior. i. interior : penitissimus. i. intimus : vt dicit Perotus. Plautus : Penitissima loca adijt. Et Apulegius : vltus est adolescens honesta forma : quasi ad nuptias eromatus : trahere se ad penitiores locum.

¶ Potis

¶ Paruus

Potis
Paruus

Potis potior potissimus rector

Paruus minor minimus puer

Potis potior potissima causa

Parua minor minima domus

Potis potius potissimum damnum

Paruū minus minimū argumentū

¶ Post

¶ Prior sine posttuo.

Post.
Prior

Post posterior postrem⁹ mēdator

Prior primus monachus

Post posterior postrema vinctio

Prior prima abbatiss

Post posterior postremū supplicium

Prius primum monasterium

¶ Volunt tū quidam loco positui ponere hoc aduerbiū pridem

¶ Raro

¶ Senex

Raro.
Senex.

Raro rarior rarissimus hospes

Senex senior vir

Raro rarior rarissima avis

Senex senior domus

Raro rarius rarissimū supplicium

Senex senius animal

¶ Sinister

¶ Sepe

Sinister.

Sinister sinisterior sinistim⁹ fluui⁹

Sepe sepius sepiissimum vel sepiissime

Sinistra sinisterior sinistima man⁹

Sinistru sinisteri⁹ sinistimū opus

¶ Ultra

Supra.
Ultra.

Supra suprior supremus orator

Ultra vltior vltimus asinus

Supra suprior supma penitentia

Ultra vltior vltima domus

Supra supius supremū facinus

Ultra vltius vltimum templum.

Liber Primus

¶ Hic est notandū q non solū noia comparant : verū etiam omia aduerbia / a noibus comparabilibus deriuata : vt doctz/doctus : doctissimū vel doctissi me. Forte/fortius/fortissimū vel fortissime. Et quecūq; hec dicta sunt de ad sectiuis cōparabilibus/etiam habēt veritatē de aduerbijs. ¶ Dicā descendens ita a noibus cōparabilibus : quia si nō veniūt a noibus cōparabilibus/non cō parantur : paucis exceptis : que licet nō veniāt a noibus compabilibus : tamē compantur : vt satis/satius/satissimū vel satissime. Sed pmutat significatū : nam satis dicit quātitatē : sed sat⁹ idem est q meli⁹. Diu/diu⁹/diutissimū vel diutissime. Sepe/sepius/sepiissimū vel sepiissime. Nuper/nuperi⁹/nuprimū vel nuprime. Et addit cito : qd habet cūssime/sed id pōt esse a citus cita citum

¶ Motio.

¶ Moueri nihil aliud est : q alqō nomē poni in diuersis gēnibus/sub vna /v diuersis terminatōibus. Et cognoscā sic : q omia adiectiua mouent. Aliqua p vnam terminatōē : vt illa que sūt gēis oīs/vt sub vna terminatōe. vt hic/et hec et hoc felix : audax/ferox/velox. Aliqua p duas terminatōes : vt illa que sūt ge neris cōis : vt hic et hec fortis/et hoc forte. hic et hec gracilis/et hoc gracile. Aliq per tres terminatōes : vt sūt illa/que sub us sūt gēis masculini/sub a feminini sub um neutri/vt hic doctus/hec docta/hoc doctū/hic venist⁹/hec ta/doctum.

¶ Genus.

¶ Genus est nomē/cui pponit vnus/vel plures articuli. Et sunt qnq; gēna no minum : scz masculinū : femininū : neutri : cōe : et oīe. Sed dubiū/vel incertū gēis cōprehendit/sub cōis : et epicheni/sive pmissu/sub mas. et fe. qz si alit quod nomē epicheni gēis/terminat in us est mas. gēis tantū : vt miluus. Si in a gēis feminini : vt aquila. Si gēis petat : qre hoc nomē est gēis mas. Dico quia pponit et hic : vt hic dñs : hic poeta : et femino hec : vt hec amica : hec sor crus : neutro hoc : vt hoc alleū : hoc sacellū : cōis hic et hec : vt hic et hec sacerdos parcs : omi hic et hec et b : vt felix/dubio/b aut hec : vt dies vel b aut bec finis.

¶ Generis masculini ex significatione sunt.

Decorum	Jupiter Mars Bachus
Angolorum	Michael Gabriel Uriel
Diabolorum	Bezebub Belial Bel Pluto
Uirorum	Licero Virgilius Horatius
Fluuiorum	Odera Renu Danubius
Ventorum	Boreas Austus Aquilo
Mensium	Januarius December
Avium in us	Milvus Columbus
Montium	Syna Bertha Thabor

Officiorū / que solis marib⁹ cōueniūt : vt papa epus.
Vbiū hebraica sex nūero : vt modin/gabaon/besebon/bendor/silo/et chyma. Alia oīm ciuitatū sunt gēis feminini vt supra. Exceptis in um/que sunt gēis neutri. Similiter excipiunt noia ciuitatū in t : e : tr : et

De Nomine

ut: que similiter sunt generis neutri vt pz in figuris sequentibus.

Generis masculini ex terminatione sunt

Nomina termina ta in	o	Sermo carbo leo ticio.
	ol	Sol tantum.
	ul	Consul tantum.
	an	Titan pan sathan.
	in	Delphin.
	on	Demon orizon.
	er	Pater frater ager.
	ir	Uir leuir semitir.
	or	Factor lector color.
	os	Ros mos flos.
	us scde	Dominus seruus famulus.
	us quarte	Fructus vultus senatus.
	er	Loder rex grex.

Exceptiones patebunt in secundo Opusculo huius operis.

Generis feminini ex significatione sunt

Nomina termina ta in	Dearum	Venus Juno Pallas.
	Mulierum	Hedwigis Elizabeth.
	Luicatum	Roma Hierusalem Suollis.
	Arborum	Pomus Pirus Persicus.
	Bui in a	Aquila Pica.
	Adiecta in a	Pulchra Alba Venusta.
	Significantia mulieres/vt genitrix puerpera.	
	Dignitatem mulierum: vt dux/ciuis/regina/abbatissa/duchissa/pncipissa	
	Licet barbara sunt. Comitissa m legi apud Lodru: 7 Marchionissa	
	apud Baptistam.	

Lodru.
Bapista

Generis feminini ex terminatione sunt

Nomina termina ta in	a	Musa scientia terra excipula.
	do	Fortitudo hirundo formido.
	go	Imago siligo vorago.
	io	Lectio doctio abutio.
	as	Luicitas bonitas pietas.
	es	Soboles fames sedes.
	is	Pestis nauis clauis.
	is	Plebs calix.
	is	Drems.
	is	Mens gens.
	is	Pars ars soris.
	is	Pax lex nix.
	is	Puls.
	is	Laus fraus.

Grammatica

Grammatica est recte loquendi

Grammatica quid

di recteque scribendi scientia: que usu: ratione: auctoritateque constat. Nam grammatica pcpue in poetarum: historiarum et idoneorum scriptorum interpretatione: et recte loquendi scribendi que ratione consistit. Licerone: Diomede: Fabio auctoribus. Que nisi studio grauioribus fundamenta legerit: quicquid superstruxerit corruet. Quintiliano teste. Deducit autem grammatica a γράμμα qd est latine litera. Ideo dicta ars literaria vel literatura: qz a literis incipit quas in syllabas cogit unde professoris erurgit: debinc oratio ne sumant. Hinc grammaticus literatus dicitur: qui Cornelius nepos (referente Tranquillo) vocat poetarum interpretem. Partes grammaticae sunt quatuor: littera: syllaba: dictio: et oratio. Littera: numero singulari: est forma vocis que scribi potest. Vel: est minima pars vocis pposita. i. dictio. Deducit a littera quia sepe patitur: vel a legitima qz legit vel legendi iter ostendit. Sed in plurali littere epistola significat. De litterarum vero numero et potestate alio loco sumus dicturi. Syllaba est litterarum comprehensio vnicuique spiritui pronuntianda. Et dicitur a greco συλλαβειν qd est comprehendere. Dictio est sermo syllabis peritus quo aliquid significatur. Et deducit a dicendo: cum aliquid dicatur. i. significetur. Oratio est latina verborum structura pfectam sententiam demonstrans. Dicta oratio ab oris sonno: vel a greco Ορισμῶν qd est sermonis sonus. Oratio autem pter quos omnis latinitas pstat sunt octo: quarum proprietates in primo libro operis sumus explanaturi.

De Grammaticae diuisione

Grammatica que (auctore Pristiano) est scientia docere recte scribere: recte scripta recte intelligere: recte intellecta recte componere: recte componere debito modo pronuntiare: in quatuor diuiditur species: scilicet orthographia: etymologia: syntaxis: et prosodia: quae singillatim in hoc opere sumus persequuturi. Orthographia est pars grammaticae docere nos recte scribere: non formare litteras sed ordinare in scribendo. Et dicitur ab orthos quod est rectus et graphia scriptura. Inde orthographia. i. tractatus de recta scriptura litterarum et syllabarum. Et de illa specie seu parte grammaticae in hoc opere nihil diximus: quia de ea diuersi et varij sunt libelli: inter quos pcpuus est Joannes Torrellius.

Etymologia est pars grammaticae docere nos recte intelligere accipere primorum genera et derivaciones nominum: pronominum et participiorum: coniugaciones: pteritis: et supina verborum: de quibus in secundo libro sumus dicturi. Et dicitur ab etymon. i. verum et logia loquutio quasi ha loquutio. Inde etymologia. i. tractatus de vera veritate omnium partium.

Syntaxis est pars grammaticae docere nos recte componere dictiones (numerosas. ad inuicem: congrue aut figurate: et custare orationes incongruas. Est enim cognitio bone siue male constructionis perfecta. Et interpretatur latine constructio siue coordinatio: de qua in tertio libro sumus acturi.

Prosodia est pars grammaticae docere nos debite pronuntiare: in primis: medijs et ultimis syllabis. Est enim lex siue accentus ad eleuanda vel depumenda syllabarum vocem: vnicuique pcpue vocis accommodata. Et dicitur a pros quod est ad et ode canens. Inde prosodia. i. tractatus de cuiuslibet dictiois tpe vel accentu. Quia in quarto libro bene (iuuante deo) docebitur.

Licero
Diome
des
Fabius
Quint
Corneli
nepos.
Partes
grammaticae.
Littera.

Syllaba
Dictio.
Oratio.

Prillian

Ortho
graphia.

Joannes
Torre.
Etymolo
gia.

Syntax.

Prosodia

Hieronymi Cingularij Aurimontani

De octo primorum cognitione Liber Primus.

Eto sunt p[ro]forat[i]o[n]is: ex quibus om[n]is sermo latinus componit[ur] sc[ilicet] nomen: p[ro]nomen: verbum: participi[um]: aduerbiu[m]: coniunctio: p[ro]positio: interiectio: Quoru[m] quatuor prime sunt declinabiles: q[ui] variantur per casus/vel tempora/et modos. Relique quatuor indeclinabiles: q[ui] no[n] variant per casus/tempora/et modos.

Donatus

Nomen est p[ro]forat[i]o[n]is cum casu corpus

aut rem/ p[ro]p[ri]e co[n]terit[ur] sc[ilicet] canes/ p[ro]p[ri]e vt Roma Tyberis: co[n]terit[ur] vt v[er]bo flum[en] aut rem/ p[ro]p[ri]e co[n]terit[ur] sc[ilicet] canes/ p[ro]p[ri]e vt Roma Tyberis: co[n]terit[ur] vt v[er]bo flum[en]
 ¶ Hic teneat fidelis informator: q[ui] nec p[ro]pter Donat[um] sunt pueris alie et alie ob scuriores diffinitio[n]es sup[er]fundende: quib[us] puerile ingeni[um] obundatur. Nec octo primorum diffinitio[n]es sufficere/ aliaru[m]q[ue] diuisionu[m]/atq[ue] argum[en]tatio[n]es varie pueris s[un]t inculcande. que est p[ri]ma co[n]t[ra]p[er]end[en]t[is] ingeni[um] radix. Ideoq[ue] si a pueris petatur: que p[ro]forat[i]o sit aliqua dictio: non r[ati]oneb[un]t[ur] nisi per diffinitio[n]es Donati. Et si nomen est p[ro]p[ri]um: r[ati]oneb[un]t[ur] p[ro]p[ri]e sc[ilicet] canes/omitendo co[n]terit[ur]. Et si est nomen appellatiu[m]/vel terminu[m] co[n]s[ider]o: r[ati]oneb[un]t[ur] co[n]terit[ur] sc[ilicet] canes: omitte[n]do p[ro]p[ri]e.

¶ Facilis nominum cognitio.

¶ Illa dictio est nomen: cui p[otes]t addi in bona sententia vnus vna vnus: vt vnus deus: vna mulier: vnu[m] scamnu[m]. Similiter que fecit rem visibile[m]/palpabilem/ v[er]bo audibilem: vt homo/laps/lignum.

¶ Est aut[em] duplex nomen: sc[ilicet] adiectiuu[m] et substantiuu[m]. Unde.

Nomen substantiuu[m]

Substantiuu[m] est: cui in suo teutonico comode p[otes]t addi eyn. vt v[ir] eyn man: lignu[m] eyn holz: mulier eyn weyb. Vel cui in bona sententia non p[otes]t addi v[ir] vel mulier. No[n] eni[m] bene d[icitur] scamnu[m] v[ir]/scamnu[m] mulier. Adiectiuu[m] est: cui in suo teutonico comode non p[otes]t addi eyn vt albu[m] weyb/magnus gros/doctus gelerth/no[n] eni[m] dicim[us]: albus eyn weyb magnus eyn gros: doctus eyn gelerth: nisi adderet substantiuu[m] vt doct[us] v[ir] eyn gelerth man. Vel cui in bona sententia p[otes]t addi v[ir] v[el] mulier b[on]u[m] eni[m] d[icitur] albu[m] v[ir]/alba mulier. Et d[icitur] adiectiuu[m] q[ui] adiacet suo substantio

Nomen adiectiuu[m]

¶ De sex accidentibus nominis.

¶ Sex s[un]t accidentia no[m]i[n]is: sc[ilicet] qualitas: comp[ar]atio: genus: numerus: figura: casus. Notio aut[em] sub genere co[n]prehenditur et declinatio sub casu.

¶ Qualitas.

¶ Qualitas no[m]i[n]is duplex est: sc[ilicet] p[ro]p[ri]a/et appellatiua. Unde Illud nomen est p[ro]p[ri]e qualitatis: q[uo]d significat vnu[m] rem t[ame]n: vt sunt no[m]i[n]a p[ro]p[ri]a deoru[m]: deoru[m]: an gelorum: spirituu[m]: virozu[m]: mulieru[m]: ciuitatu[m]: pagoru[m]: castroru[m]: fluuioru[m]: ventoru[m]: montiu[m]: regionu[m]: sideru[m]: et co[n]similia no[m]i[n]a/quibus repugnat pluralitas. Sed illud nomen est appellatiue qualitatis: q[uo]d fecit plures res/vt homo/la[us] p[ro]p[ri]a/lignu[m]. Vel Nomen appellatiue qualitatis: est nomen multaru[m] reru[m] co[m]mune.

¶ Comparatio.

¶ Comp[ar]atio nihil aliud est: q[uam] p[ro]positiuu[m]/cu[m] suo comp[ar]atiuo/et sup[er]latiuo.

Liber Primus

Expositio olum	N[on]is	dy	der	das	In plu rali	dy
	Br[un]is	der	des	des		der
	Dr[un]is	der	dem	dem		den
	Ac[er]is	dy	den	das		dy
	Tr[un]is	semper	o			o r
	Ab[er]is	von der	von dem	von dem		von den

¶ Hic bonus informator iuueni[um]/practicabit pueris expositio[n]es casu[um] p[ro] noma[n]i Donati: magister/musa/scamnu[m]/sacerdos/felix/fructus/sp[irit]us: vt dicat pueri: N[on] hic magister: der meister. Br[un]o bui[us] magistri: des meisters: et sic de alijs Quoru[m] no[m]i[n]i inflecto[n]em promptissime me[m]orie teneat: adiecto sermone vernaculo: veluti in subscriptis patebit figuris. Idcirco co[n]sulim[us] et mandam[us] pedagogo et scholasticoru[m] p[re]ceptorib[us]: vt scholasticis suis casus no[m]i[n]i: t[em]p[or]a verbo r[ati]o: p[ro]p[ri]a: aduerbia: p[ri]ncipia: p[ri]ncipales et p[ro]positio[n]es: fidelissime: in natia lingua vernacula interpretent[ur] et exponant: et me[m]orie pueros recensere p[er]mittant. Sic vetustissimu[m] casualiu[m] et t[em]p[or]aliu[m] institutio[n]e m[em]orie opus erit: q[uo] olim p[er] vniuersa corrupta s[un]t germania. Pueri itaq[ue] q[uo]d p[ri]mu[m] r[ati]o legere nouerint mox ad opuscula ista introducantur.

Casualia
exposita
tangit

¶ Declinatio.

¶ Quinq[ue] sunt declinationes in nomine

¶ Prima que habet gen[erum] et datiu[m] in e: vt hic poeta. bui[us] poete. buic poete.

¶ Sec[un]da que habet gen[erum] in i: et datiu[m] in o: vt hic d[omi]n[us]. bui[us] d[omi]ni. buic d[omi]no.

¶ Tertia que habet gen[erum] in is: et datiu[m] in i: vt hic et hec sacerdos. buius sacerdotis. buic sacerdoti.

¶ Quarta q[ue] habet gen[erum] in us: et datiu[m] in ui: vt hec man[us]. hui[us] manus. buic manus

¶ Quinta que habet gen[erum] et datiu[m] in ei: vt hec res. huius rei. buic rei. Quatuor terminatio[n]es p[er] singulos casus sufficere patebit in forma sequenti.

¶ Si aut[em] declinatio[n]es inq[ui]rere vis: p[er] quesituu[m] quoru[m] facias/vt quoru[m] declinatio[n]is est nomen: aut quoru[m] ordinis: aut declinatio[n]is. Et r[ati]one[n]du[m] est p[ri]me vel p[ri]mi/sec[un]de vel t[er]ci. Si aut[em] querat[ur]. Quoru[m] declinatio[n]is est nomen: r[ati]one[n]di p[otes]t grece vel latine. Sic etia[m] de co[n]iugatu[m] querendu[m] est/vt quoru[m] co[n]iugatio[n]is: no[n] cuius.

¶ Forma prime declinationis.

¶ Sciunt pueri: nullu[m] nomen esse p[ri]me declinatio[n]is: nisi terminet[ur] in a: vt hecania. hec terra. In as: vt hic aeneas. hic andreas. In es: vt hic anchises. In am: vt hic adam abraham. Quoru[m] declinatio[n]is patebit in forma sequenti.

In sin gulari	N[on] as/es/a/am	In plu rali	Nominatiuo e
	Genitiuo e		Vocatiuo e
	Datiuo e		Genitiuorum
	Ac[er]as am an en		Datiuo is
	Tr[un]as: e ex es ni.		Accusatiuo as
	Ab[er]as: e ex es ni.		Ab[er]as is. Sed aliq[ui] b[on]i abus

¶ Sed vt pueri id facilius sensu et exemplo p[er]cipiant: sume tale exempli cura interpretatione teutonica.

Cognitio
no[m]i[n]i p[ri]mi
ordinis.

De Nomine

Doctrina pme declinationis. ¶ Doctrina: nomen appellatur: genus femini: nomen singularis: figure simplicis: casus nri: et declinabitur sic. Nro hec doctrina: dy lere. Bro huius doctrine: der lere. Dto huic doctrine: der lere. Acto hanc doctrinā: dy lere. Utō o doctrina: o du lere. Ablō ab hac doctrina: vō der lere. Nro pli: hec doctrina: dy lere. Bro huius doctrinarū: der lere. Dto hīs doctrinis: den lere. Acto has doctrinas: dy lere. Utō o doctrina: o r lere. Ablō ab hīs doctrinis: vō den lere. ¶ Hoc pacto variant omnia nomina pme declinationis in a: siue sint genis masculini: vt hic poeta/verbigena/planeta/cometa. Siue femini genis: vt hec pergula/pupa/ypola. Siue cōs genis: vt hic et hec aduena/hic et hec pincerna/cōtina. Declinationē autē altariū terminationū cognosces ex forma scripta.

Sequuntur regule generales declinationū.

Regula de rectis et accusatis. ¶ Prima regula: Nomina pme et scōe declinationū: semp hnt nri et vti ples similes. In pma: vt nro hq poete: vto o poete. In scōa: vt nro hq viri: vto o viri. ¶ Secda noia tertie/quarte/et qnta declinationis: hnt nri actū et vti plurales siles. In tertia: vt nro hec mulieres: acto has mulieres: vto o mulieres. In qnta: nro hec manus: acto has man: vto o manus. In qnta: hec spēs: has spēs: o spēs. ¶ Noia aut neutrius genis cuiuscūq declinationis fuerint: semper hnt nri actū et vti: tam singlāres q ples/similes. Sed in pli semp hnt a vt ia. In scōa declinatione in singulari nro acto et vto facellū: et in pli in his casib facella. In tertia in singulari nro et acto et vto vlcus: et in pli in his casib vlcera. In quarta in singulari nro et acto et vto cornu: in plurali cornua.

Regula de obliquis casibus. ¶ Scda regula: A gto singulari formant omnes obliqui. Ideo si gtras crescit: crescant alij obliqui: si nō nec obliqui cōter: vt chremes chremetis v' chremis gtrū habet. A gto chremetis venit dtrū chremeti: a gto vō chremis venit dtrū chremi. Ita intellige hac regulā: nō q nullus obliquorū plures syllabas gtrū singulari habere debeat. Nā abltis plis tertij ordinis gtrū singulare in syllabis ex cedit. Hoc vō nomē vis facit cōtra regulā: et qdā greca i hīs de qbz infra dicā. ¶ Tertia regula: Dtrū et abltis plis: cuiuscūq declinationis sunt: sunt siles et equales: vt stellis/discipulis/paupertibus/diebus/fructibus.

Forma secunde declinationis.

Cognitio nominū secundū diuis. ¶ Sciant scholasticū nullū nomē esse scōe declinationis nisi terminet in er: vt hic magister: hic et hec sacer. In ir: vt hic vir: hic leuir. In ur: vt hic et hec sacer. In um: vt hoc verillū: hoc alkeū. In us: vt hic equus: hic deus. In eus: vt hic cydeus: hic orpheus. Quorū inflectio patebit in forma sequenti.

Nro er/ir/ur/um/us/eus.
In sin- gulari
Dtrō o
Actō um
[er ex er]
[utō ex us] nri
[et ex us]
Ablō o

Nro sed neutra hnt a.
In plu- rali
Dtrō oium
Datiuo is
Ablō is
Actō os
Sed neutra habent a

Liber Primus

¶ Nro hic magister: der meister. Bro huius magistri: des meisters. Dto hunc magistro: dem meister. Acto hunc magistrū: den meister. Utō o magister: o du meister. Ablō ab hoc magistro: vō dem meister. Pli: Nro hū magi: dy meister. Bro huius magi: der meister. Dto hīs magis: de meisters. Acto hos magos dy meister. Utō o magi: o r meister. Ablō ab hīs magis: vō den meisters. ¶ Nro hic deus. Bro huius dei. Dto hunc deo. Acto hunc deum. Utō o deus. Ablō ab hoc deo. Plurali: Nro hū dī vel dei. Bro horum deorum/vel deum. Dto hīs deis vel dijs. Acto hos deos. Ablō ab hīs deis vel dijs. ¶ Nro hoc pomū. Bro huius pomū. Dto hunc pomo. Acto hoc pomū. Utō o pomū. Ablō ab hoc pomo. Plurali: Nro hec poma. Bro huius pomorū. Datio hīs pomis. Acto hec poma. Utō o poma. Ablō ab hīs pomis.

Forma tertie declinationis.

¶ Presciant pueri: q omnia nomina tertie declinationis in nro singulari aut termini nantur in a: vt hoc dogma. In e vt hoc cubile. In o vt hic et hec virgo. In e vt hoc lac. In l vt hoc alal. In n vt hoc nomen. In r vt hic pf. In t vt h caput. In s vt hec ciuitas. In x vt h z hec z b audax. Quorū variatio in sbarata claret figura

In sin- gulari
Nro
Stō is
Dtrō i
Actō em vel im
Utō sicut in nro.
Ablō e vel i
In plu- rali
Nro
Actō es. Sed neutra a vel ia
Utō
Stō um vel tum
Dtrō ius
Ablō ibus

¶ Nro hic panis/das brot. Bro huius panis/des brotes. Dto hunc panē/ dem brote. Acto hunc panē/das brot. Utō o panis/o du brot. Ablō ab hoc pane/vō dem brote. Plurali: Nro hū panes/die brote. Bro huius panū/der brote. Dto hīs panib/den broten. Acto hos panes/die brote. Locatio o panes/o r brote. Ablatiuo ab hīs panibus/von den broten.

¶ Nro hic et hec sacerdos. Bro huius sacerdotis. Dto hunc sacerdotē. Acto hūc et hūc sacerdotē. Utō o sacerdos. Ablō ab hoc et ab hac sacerdote/v' sacerdotē. Plurali: Nro hū et hec sacerdotes. Bro huius et huius sacerdotē. Dto hīs sacerdotib. Acto hos et has sacerdotes. Utō o sacerdotes. Ablō ab hīs sacerdotibus.

¶ Nro hic et hec et hoc felix. Bro huius felicitas. Dto hunc felici. Acto hūc et hūc feliciem et hoc felix. Utō o felix. Ablō ab hoc et ab hac z ab hoc felice v' felici. Pli: Noia hū z hec felices/z hec felicia. Bro huius z hū z hūz felicitas. Dto hīs felici. Acto hos et has felices/z hec felicia. Utō o felices/z o felicia. Ablō ab hīs felici.

¶ Nro hoc pascha. Bro huius paschatō. Utō o pascha. Ablō ab h paschate. Antiq vō: hec pascha: huius pasche dixerūt: sicut hec syrna/huius syrne. Nūc vero syrna syrnatis/et hoc pascha paschatō. Et est pascha nomen plane bebratum vt dicit beatus Hieronymus de quo vide Calepūm.

Magi la-
cidi ordi-
nis.

Deus.

Pomum

Notitia
nominū
tertie de-
clinationis

sacerdos

Felix.

Pascha.

Wnaci

Dierou.

c ij

Forma quarte declinationis.

Logitelo ¶ Presupponant pueri nullū nomen esse quarte declinatiōis, nisi creat: in us
 q̄rte dedi vt hic vilus: vel in u: vt hoc cornu.

tionis. ¶ Item nota quomodo nomina in u/ulius declinantur: in numero singulari sunt indeclinabilia: hoc est in omnibus casibus habent u. Sed in numero activo et uero plurali habent s.

¶ Item oia noia quarte declinatiōis in ue sunt gēis masculī/ preter undecim
les anus/tribus/poric⁹/man⁹/adue/acus/pinue/nur⁹/socrua/dom⁹/ ⁊ spec⁹

C Nominū quarti ordinis declinatio in hac forma cōtinet̃.

In singulari	{	Nō us vel u	In plurali	{	Nominatiuo us
		Urō us vel u			Actō us. Sed neutra habent a
		Sentiuius us			Vocatiuo us
		Datiuius ui			Sentiuius uum
		Actō um. Sed neutra sicut in nō			Datiui et ablatiuius
		Ablatiuius u			Sed. rj. habent ubus.

¶ Nō hic visus. Sō huius visus. Dō huius visus. Aō hunc visum. Nō ovis
Abtō ab hoc visu. Plurali. Nō hi visus. Sō horū visuū. Dō his visibus. Ac
cusatiōe hos visus. Uō o visus. Ablatiue ab his visibus.

Domus ¶ Nō hec domus. Stō huius domus vel domi. Drō huic domui. Actō hāc do-
mum. Utō o domus. Ablō ab hac domo. Plurali: Nō he domus. Stō harū
domuū / et domoū. Drō his domib⁹. Actō has dom⁹. Utō o dom⁹. Ablō ab
cornu. ¶ Nō hoc cornu. Stō huius cornu. Drō huic cornu. Actō hoc (his domib⁹,
cornu. Utō o cornu. Ablō ab hoc cornu. Plurali: Nō hec cornua. Stō horum
cornuū. Drō his cornib⁹. Actō hec cornua. Utō o cornua. Ablō ab his cornib⁹.

Forma quinte declinationis.

Et vltima quinte declinationis.

¶ Sciunt pueri/q omnia noia quinte declinatiōis/ terminant in ntō in eo; et sunt gñis femini. ppter hic aut bec dies; et meridies; carentq; in plurali numero; grō/diō et oblō; ppter res; species; dies; pgenies; maneries; ⁊ materies./Quorum inflectio videtur in presenti forma.

In sin- gulari	Nominatiuo es	In plu- rali	Nominatiuo es
	Vocatiuo es		Accusatiuo es
	Genitiuo ei		Vocatiuo es
	Datiuo ei		Genitiuo eorum
	Accusatiuo eum		Datiuo ebus
	Ablatiuo e		Ablatiuo ebus.

¶ Nto hic vel hec dies. Grō huius diei. Grō huius diei. Actō hunc vel hāc diem
 Urō o dies. Abltō ab hoc vel ab hac die. Plurali: *Nto hi dies. Grō harū dierū
 Grō his diebus. Actō hos dies. Urō o dies. Abltō ab his diebus;

¶ Duo declinationū formas pueri memorie commendat diligētissime: et si etiam
Alexandri
armis
reijcit
difficile fuerit affueſcant per inflectionez noim preſcriptoū. ¶ Nec opus eſt ad
ſingulos caſus Alexandri gallici teſtimoniū afferre, ſed vnico cōtextu pueri af-
ſueſcant ex ordine recēſere caſus cū ſuo vernaculo ſermōe vt. Nō hic magiſter

Liber Primus

der meſter, Grō huius magiſtri: des meſtere: ꝛiſ. Tūq̃ caſuū ordinē rite
nouerint: ſatis eſt ſi noīa ſleant celeriter nō expſſis caſib: vt magiſter: mgiſ
mgiſo ꝛc. Hoc tū obſeruatu dignū eſt: vt pueri inter declinādū ſubſtātiū ad
ſūgere adiectiua ſtudeāt: vt candidus miles: candida virgo: candidū poema
Sic variandō p omnes caſus tū in ſingulari q̃s in plī: qđ lectoris cure ꝓmittit

Persona.

¶ Si petas: Quot sunt persone in noie: Dico due: scz scda z tertia. Unde Omnia noia: omnia pñcipia: z omnia pñcia sunt tertie pñone. Inde excipiunt omnes vii qui sunt scde pñone. Et excipiunt quatuor nñi pñnomiales: scz ego z nos qui sunt prime pñone: tu et vos qui sunt secunde persone.

Species.

¶ Si petat: Quot sunt spēs in noīe: Dico due: scz pmissiua et deriuatiua. Pri
mitiua dicitur que a nullo deriuat: vt dñs. Deriuatiua dicitur que ab alio deriuat:
vt heremita ab heremo. Deriuatiui spēs sunt decem: scz patronymici vt peli
des: possessiui vt romanus: comparatiui: suplatiui: diminutiui vt fraterculus
denotiatiui vt scriba a scribo. Paronymi est quod trahit ab alijs vt nihil de me
motiis supra significat: vt equus equis. Hec Franciscus niger.

De Pronomine.

Franciscus
niger
Donatus

Economé est parloratois que

pro noie posita tantundē pene sicut psonamq; interdū recipit.
Id est pñomen ponitꝫ loco noie : recipitq; interdū psonā : qđ
ego et nob sunt pñime persone : tu z vos scōe. Sulpitius itaq;
bene dicit q; pñomen est parlatōis que pro noie pprio vultus
pitꝫ pñofas finitas recipit.

Sulpin®

¶ De cognitione pronomini.

¶ Cognoscant autē sic .pnoia : qđ sunt solī quindecim simplices figure scđ ego : tu/su/il/e/ipse/iste/hic/ta/meus/tuus/suus/noster/vester/nostras et vestras.
¶ Dicā simplices figure : plura eñ sunt .pnoia cōposita vt patebit infra de figura pronominū.

¶ Divisio pronominis.

¶ Duplitiā sunt pnoia; quedā sunt demonstratiua; et quedā relatiua. Demon
stratiua sunt omnia que non sunt relatiua. Sed relatiua sunt quatuor; scz scz suus
ipse sui. Sunt etiā octo primitiua scz ego tu sui ille ipse iste hic ta. Et septem de
riatiua scz meus tuus suus noster vester nostras et vestras. Et quibz prima
quinqz dicunt possessiua; qz nos aliquid possidere fecant. Et vltima duo scz no
stras et vestras dicunt pnoia gentilia/vel patrie fecatiua. Item hoc pnomē ille
potest esse relatiuū vel demonstratiuū. Similiter ipse iste hic ta possunt poni tam
demonstratiue qz relatiue; vt patet in tertio opusculo. Et sic dicat qz qui etiam
sūt relatiuū. Dico qz est relatiuū nominale; non autē pnoiale.

De Pronomine

De accidentibus pronominis.

¶ Sex sunt pronomina accidentia: scilicet qualitas: generum: numerus: figura: persona: casus.

Qualitas.

¶ Qualitas est duplex: scilicet finita et infinita.

¶ Finita qualitas sunt quae faciunt certam rem: et hoc fit in demonstratioe et relatione. Eximur primum: ut iste homo currit. Eximur secundum: ut magister legit et is est doctus.

¶ Infinita qualitas sunt pronomina quae non faciunt certam rem: et hoc fit extra demonstrationem et relationem: hoc est quoniam se solo ponunt: ut ego iste hic. Tunc enim dicuntur esse cassa et vana. quia neque demonstrant neque referunt: sed incerte: ius finite: et indeterminare significant.

Genus.

¶ Quinque sunt genera in pronomine: scilicet masculinum: femininum: neutrum: commune: et omne.

¶ Genera masculina sunt pronomina sub istis terminationibus: ille. ipse. iste. hic. is meus. tuus. suus. noster. vester.

¶ Genera feminina sunt sub istis terminationibus: illa. ipsa. ista. haec. ea. mea. tua: sua: nostra: vestra.

¶ Neutra sunt pronomina sub istis terminationibus: illud. istud. hoc. id: meum. tuum. suum: nostrum: vestrum.

¶ Genera communia sunt ista duo: nostras et vestras.

¶ Genera omnia sunt ista tria: ego. tu. super. Et etiam pronomina in tuo: et in te: et in is in obliquo: ut illius: illi. illis.

Numerus.

¶ Duo sunt numeri in pronomine. scilicet singularis et pluralis. Singularis est quoniam sit sermo de uno: ut ille magister: der meister. Pluralis quoniam sit sermo de pluribus: ut illi magistri: die meister.

Figura.

¶ Due sunt figure in pronomine: scilicet simplex et composita. Simplex ut ego hic iste. Composita ut egomet illic idem.

¶ Hic nota quod quinque modis componitur pronomine: cum nomine: cum seipso: cum adverbio: cum prepositione: cum syllabis quibusdam.

¶ Primo pronomine componitur cum nomine ut huiusmodi: modi eiusmodi illiusmodi. Nec in omnibus casibus sub una voce variantur. sicut toride.

¶ Secundo vnde pronomine componitur cum reliquo. Primo ille et iste componuntur cum pronomine hic: ut illic illic: quae declinantur in istis duarum casibus: ubi hic retinetur: praeterquam in dative: ut illic ille ille illuc illuc illuc ab illo. In pluri neutro generis: ille: sic illic declinat. Secundo me te se geminant: ut memete: vel potius tute. sese que acti casus sunt: huius tui et alibi. Tute nunc casus est et vii. Tertio cum ipse: ut ego ipse tu ipse: haec per ambos rectos variantur.

¶ Tertio pronomine componitur cum adverbio. Primo pronomine is componitur cum adverbio demum: ut idem. iterum is. Et declinat idem sicut is: semper adiuncta cauda dem: ut idem eiusdem eidem eundem etc. Idem idem in neutro et acti neutri generis: et aliquando adverbium est facit frequenter. Secundo nunc ego. datus mihi. et actus me reperit componitur cum adverbio ne: ut egon. Ego ne: me et michi. mihi ne. Postremo is et ille componuntur cum adverbio

Liber Primus

ecce: ut ecce illum. Ecce. ecce eum. Illud. ecce illum: et declinantur in acti in utroque numero et omni genere: Illud ellam ellum ellos ellas ella: sic ecce. Laurentius vollen. hec vult esse adverbium demonstrandi: non pronomine: et ita resoluti debere: Ecce: ecce hic intelligitur virum de quo loquamur. Et ecce illic feminam quae de agebat.

¶ Quarto mecum: tecum: secum: nobiscum: vobiscum: composita sunt ex prepositione cum.

¶ Quinto pronomine componitur cum quibusdam syllabis: non signis (et ablati tantum significatiuis. Primo pronomine hic: et composita eius componuntur cum cine: ut hiccine illicine cine: et variantur adiuncta hac syllaba cine. ¶ Secundo cum ce: ut huiusce illiusce: et declinantur in casibus in quibus pronomine tenet sicut huiusce: huiusce: huiusce: illiusce: illosce: illiusce: illesce: illosce: istac: istec: istoc: illuc. Et non servant aspirationem: et declinantur in acti istinc: istanc: istac: vel istuc in ablati: ab istac: in dative singulari carent: in neutro et acti pluri: istec et non plura ait Sulpitius. Vete res huiusce: hecce: huiusce: illicce: illucce: istucce: illance: dixerunt. Item hecca et ella in neutro singulari et feminino genere prouenerunt.

¶ Tertio quinquaginta ablati mea: tua: sua nostra et vestra componuntur cum syllaba prae: quae tamen opatur quinquaginta syllaba met: ut meapte: suapte: vestrapte: nostrapte. Teren. Nostrapte culpa facinus. Reperim et suapte et meapte tuapte. Et isti ablati cum syllaba prae iunguntur. ut meaptum tuaptum suaptum.

¶ Ultimo cum iunguntur pronomine primitiua: ut egomet tuomet: suomet: ipsemet: illemet. Et sola haec declinantur ut simplex: carent tamen genitiuis pluri: non enim suscipiunt met. Tutumet in neutro et vtro tamen dicimus. Et tuomet non dicitur sed tutemet: ne verbum esse videatur. Item met per se nihil facit: ergo male dicitur aliqui met fecit: et est adiectio syllabe. Et ideo prae loquendo omnia praedicta nomina non sunt composita: quia non possunt diuidi in duas praesignificatiuas. Est ergo in his: ut Pristianus ait non compositio sed metaplasmus. i. paragoge: quae est species metaplasmi: habens fieri quoniam fini dictiois aliquid additur.

Persona.

¶ Tres sunt personae pronomine: scilicet prima: secunda: et tertia. Prime personae est ego cum suis comdeclinatis. Secunda est tu cum suis comdeclinatis. Tertiae sunt omnia alia pronomine: et similiter omnia nomina et principia: praeter vnum.

Casus.

¶ Sex sunt casus in pronomine scilicet nominis: genitiui: dativi: actiui: vtriusque: et ablatiui. quae prae facilius cognosci solent ipsis pronomibus inchoant: quod pueris valde necessarium est.

Declinatio continetur sub casu.

¶ Quatuor sunt declinationes in pronomine. Prime declinationis sunt ista tria pronomina: ego. tu. super: quae in genitio habent i vel is: et in dative: ut ego mei vel mihi mihi. Secunda declinationis sunt quinquaginta pronomina scilicet ille: ipse: iste: hic: is quae in genitio habent ius: et in dative: ut ille illius illi. Et sunt modo declinantur ista octo scilicet vtriusque: vtriusque: vter: nullus solus: alter: neuter: alius. Et sunt hoc nomen quia. Tertia declinationis sunt ista quinquaginta pronomina scilicet meus: tuus: suus: noster: vester: quae in genitio habent i: et in dative: ut meus mei meo. Vel quae in genitio et dative habent e: et in actiui am: ut mea meae. Quarta declinationis sunt ista duo pronomina: scilicet nunc et nunc: quae in genitio habent ar et in dative ori. Et declinantur sic nomina tertiae declinationis in as. ¶ Sciendum quod pronomine

Laurentius vollen

Sulpitius

Terentius

Priscianus

De Pronomine

tertia declinatio debet declinari sub masculino genere: sicut nomina secunda declinationis ut meus: sicut nomina declinat vel sicut scammum. Sub seculo genere debet declinari si erit nomina prime declinationis: ut mea sicut musa declinat. Quarta autem declinatio p. nominum sit p. tertia declinatione nominum. Nos declinationes pueri diligentissime noverunt adiectivisq. nominibus substantiis simul declinat p. omnia genera cum expositione sua: ut ille princeps: illa virtus: illud carmen. Juxta formam infra scriptam.

Forma declinationis pronominum.

Personae prime sunt duo nominatim: Ego et nos.

Ego

In singulari: Nō ego. Grō mei vel mio. Drō mihi. Actō me. Abtō a me.

Tu

In plurali: Nō nos. Grō nostrū vel nostrū. Drō nobis. Actō nos. Abtō a nobis.

Personae secunde sunt duo nominatim: Tu et vos.

In singulari: Nō tu. Grō tui vel tis. Drō tibi. Actō te. Abtō a te.

In pl. Nō vos. Grō vestrū vel vestri. Drō vobis. Actō vos. Abtō a vobis.

Sui

In singulari et in plurali: Grō sui. Drō sui. Actō se. Abtō a se.

Omnes alij nri hic et alibi sunt tertie persone.

Ille

In singulari: Nō ille illa illud. Grō illi. Drō illi. Actō illi. Abtō ab illo ab illa ab illo. In pl. Nō illi illi illa illa illud. Grō illorū. Drō illis. Actō illis. Abtō ab illis.

Ipsē

In sing. Nō ipse ipsa ipsum. Grō ipsi. Drō ipsi. Actō ipsi. Abtō ab ipso ab ipsa ab ipso. In pl. Nō ipsi ipsi ipsa ipsa. Grō ipsorū. Drō ipsis. Actō ipsis. Abtō ab ipsis.

Plautus

Terenti

Iste

Hic

Hic nota q. olim ipsius ipsa ipsum dicebat: p. ipse: ideo um nūc quoq. servat in neutro. Et apud Plautū ipsissim. Teren. Est ne hic ipsius de quo aiebam.

In sin. Nō iste ista istud. Grō isti. Drō isti. Actō isti. Abtō ab isto ista istud. In pl. Nō isti isti ista ista istud. Grō istorū. Drō istis. Actō istis. Abtō ab istis.

In singulari: Nō hic hec hoc. Grō huius. Drō huius. Actō huius. Abtō ab hoc hac hoc. In plurali: Nō hi hec hec. Grō horum harum horum. Drō et abtō his. Actō his. Abtō a his.

Is

In singulari: Nō is ea id. Grō eius. Drō ei. Actō eum eam id. Abtō eo ea id. In plurali: Nō ei ee ea. Grō eorum earum eorum. Drō et abtō eis vel ijs. Actō eorum.

Quis

In singulari: Nō quis vel qui. Grō cuius. Drō cui. Actō quem quā quod vel quid. Abtō quo vel qui/que vel qui/quo vel qui. In plurali: Nō qui/que/que vel qui/que/que. Grō quorū quarum quorum. Drō et abtō quib. Actō quos quas/que vel qua.

Pacui

Hic nota q. veteres quis cōmunis gēis esse voluerūt: et in plurali ques dixerunt. Pacuius: Quos sunt isti. Hinc est q. nunc dñm et ablati in is et in bus enunciantur.

Meus

In singulari: Nō meus mea meum. Grō mei mee meū. Drō meo mee meo. Actō meum meū meū. Abtō a meo mea meo. In plurali: Nō mei mee meā. Grō meorum mearū meorum. Drō et ablati meos meos meos meos. Actō meos meos meos meos.

Liber Primus

In eadem forma declinat noster: quod in vto habet noster.

In singulari: Nō tuus tua tuum. Grō tui tue tui. Drō tuo tue tuo. Actō tuum tuum tuum. Abtō tuo tua tuo.

In plali: Nō tui tue tua. Grō tuorū tuorū tuorum. Drō et Abtō tuis tuis tuis. Actō tuos tuos tuos. Eodem mō declinant suus et vester.

Noster
Tuus

Composita de Quis.

Quis componitur primo cum	Alius En Ne Num Si Unus Quis	ut aliquis enquis nequis numquis siquis vnuquisq. quisquis
---------------------------	--	---

Mancinellus: Si/ne/alius/num/quis/simul en/ponere debes.

Et declinant illa ex pte recti. Unusquisque ex pte viri/utq. recti. Quisq. autē nō habet nri accm et ablati. Et hec cōposita hnt femininū in a: et non in e: ut aliqua. Alia vero omnia declinant ut eorū simplex: q. que quod v. q. d. ppositis. Vel postpositis duabz vocibz. Nisi q. in femina voce nri singularis: et neutrali plis dicim. siqua/nequa/aliqua nunqua. Et horū ablati nō terminat in i/et a multis pferim multitudinis numerū vocibus aures abhorrent: ut quorumq. qualquam.

Quis componit secundo cum	Nam Que Piam Putas Quam	ut quisnam quisq. quispiam quisputas quisq. Que dictio gēis cōs
---------------------------	-------------------------------------	--

est: Teren. in eunuchō: Illarū neq. quisq. te novit. Mancinellus: Post q. nāq. pti sine qui iūge putasq. De quibz ppositis duo nō declinat sēz q. nāq. q. putat. Nō quisquis in singulari m: alia fere per totum. Nō aliq. aliqua/oli quod vel aliqd. Grō alicuius. Drō alicui. Actō aliq. aliqua/aliqd. vel aliquid. Abtō ab aliquo ab aliqua ab aliquo: et sic de alijs. Nō quisq. queq. qd. Grō cuiusq. Drō cuiq. Actō quemq. quamq. quodq. Abtō a quopiam q. q. q. Nō quispiam quapi quodpi. Grō cuiuspi. Drō cuipi. Actō quempiam quampi quodpiam. Abtō a quopiam rē. Ita de quisq. Reliqua que habent declinatōem pnomina in scō opusculo dicunt sumus.

Mancinellus

Terenti
Mancinellus

Aliquis
Quisq.
Quispiam

Composita de qui.

Qui/lingitur cum	Dam Uto Cumq. Libet	ut quidam quius quicumq. quilibet
------------------	------------------------------	---

Dam/ut. cumq. libet/sine quis qui cōtinet ap. Mancinellus. Nō quidā quiddā quoddā vel quiddā. Grō cuiusdā. Drō cuiusdā. Actō quem de quandā quoddā vel quiddā. Abtō a quodā quodā quodā: rēq.

Mancinellus
Quidam

De Verbo

Quis. ¶ Nō quisque/quisque/quoduis vel quiduis. Sō cuiusuis. Dō cuius. Actō quemuis/quisue/quoduis v'l quiduis. Abtō a quis quousque quousque. 7c
¶ Ita alia duo q̄libet/quicūq; per oēs casus in singlari: 7 in plurali masculini: no genere feminino et neutro.

Idem. ¶ Idem compositum ab is. ¶ Nō idem eadē idem. Sō eiusdē. Dō eidē. Actō eundē eandē idem Abtō ab eodē eadē eodem. ¶ In pluri: Nō idē eodem eadē. Sō eundē eandē eodem. Dativo et abtō idem vel isdem. Actō eodem eandē eodem.

Donatus. ¶ Et nota q̄ eadem in ablativo feminini g̃is producta: in ceteris corripit. ¶ Idem in masculino g̃is pducit: in neutro correptū ait Donat. vñ Neutrū curat idem: sed mas. pducit idem. In rectis eadem: vult ablativo eadem.

Declinatio pronomini quarte declinatiōis.

Nostras. ¶ Quarte declinatiōis pnoia sūt duo: nostras 7 vestras: q̄ p oēs cas? sequit̃ tertā declinatiōem nois: Dic 7 bec n̄as 7c hoc nostrate. hui? nostratis: huic, nostrati. hūc et hūc nostratē 7 hoc nostrate. vñ o n̄as et o n̄ate. ab hoc hac et h n̄ate vel n̄ati. Pluraliter hī et he n̄ates et hec nostratia. hor? et har? et horum nostratū vel nostratū. Dō et abtō n̄atibus. hos et has n̄ates vel nostratis et hec n̄atia. o nostrates 7 nostratia. Dp̄ic simile vestras: q̄m vñ caret.

Lancelot. ¶ Dic nota fm Lancelotū: articulos nō esse pnoia: nec alter? cuiusuis p̄f? orationis. quādamodū sillabice adiectiōes. Item p̄cta et accent? quoz nulli sunt p̄fioris: sed signatim et note aliarū p̄fiorationis. Vb id non dicēdū est. Nōmē est g̃is masculini: q̄ pponit sibi pnoie articulare hic. sed dicēdū sibi pponit articulus hic. Ita quoq; D in declinatiōe ppositū: articulus est: 7 nō aduerbiū. Item nota q̄ pnoibus nō pponitur articuli: nec in declinabilibus: nec adiectiuis trium vocum secundū flexus.

Verbum est p̄fiorationis cum tpe

et persona/sine casu/agere aliqd/aut pati/aut neutrū significat.

¶ Cognitio verbi.

¶ Illa d̄ctio est verbū/cui in bona snia pōt addi nūc vel tūc: vt amo nūc: amor tūc: lego nūc/legit tūc. ¶ Vel sic. Illa d̄ctio est verbū: quā pōt exponi p ego/tu/illic/noi/vos/illi. vt ego lego/tu legis/illic legit/noi legimus/vos legitis/illi legunt/vt patebit inferius in formis verborum.

Due sunt diuisiones verbi.

¶ Prima diuisio. Omne verbū aut est substantiū/vñ/vl adiectiū. Substantia sūt tria sc̄ sum/sio/cisso. Vocatia sūt q̄nq; sc̄ nūcupo:/appelloz/nomioz/voco: 7 dicoz/et illa pūt aptepost regere n̄m. Adiectiua sunt oia alia verba mundi.

¶ Secunda diuisio. Omne verbum aut est personale/aut impersonale.

¶ Personale est/q̄ p̄ugat p tres distinctas psonas in singl 7 in pl/vt ego scribo/tu scribis/illic scribit. Et oē tale vult an se h̄e nūm exp̄se v'l impl̄ce dum Impsonale est q̄ solū p̄ugat p tertias in singl nūro t̄m. (vt patebit. Vt inquit/ingrabat/ingrabit. Et tale nō potest hic nūm ante se.

Liber Primus

vi

¶ Dicitur impersonale: q̄ cū oīes personas cōtineat/nūllam habet certā Ea per. Siquidē vna voce tres psonas p̄nunciat: vt legit a me vel tibi: a te vel tibi: ab illo vel illi recte dicit. Et q̄ significatio actiua. Descendētia vero a neutro vel absolutiue/absolute p̄ferunt/non tūm his casibus.

¶ Actiū est illud: q̄ terminat in o/et habet passiū in o/vt lego le go: et q̄ potest vulgarisari: aut potius in nostra vernacula lingua interpretari per vñ. Sed verbū actiū transitiū est illud: de quo potest interrogari: quē vel quid vidisti. Silt deponētia in o: que p̄t erponi per vñ: vt p̄fior lucroz loquor. Et regunt post se actiū transitiū sicut casum p̄pium/et tres casus cōes: sc̄ d̄m/ actiū vel ablatiū unū temporis/et ablatiū sine prepositione.

Verbū psonale est triplex sc̄ ¶ Passiū est illud: q̄ terminat in o: et habet actiū in o: vt legor le go. Et talia res sūt ablatiū mediāte a vel ab: et cū illo tres casus cōes/ sc̄ d̄m/actiū/et ablatiū temporis/et ablatiū sine prepositione.

¶ Neutrale est illud: q̄ terminat in o/et nō habet passiū in o: nec potest erponi per vñ: vt curro taceo sedco. Non em̄ dicit curro. Et illud non regit casum p̄pium/ sed tres casus cōmunes vt prius.

¶ Actiue vocis sūt: que terminant in t/et erponunt per ea. Et talia sūt quadruplicia: quā quedā sūt gentiū vt interest/refert/et est cap tum pro p̄fior. Quedam et̄m: et talia sunt supra viginti: sc̄ cont git/accidit/euenit/placet/libet/licit/liquet/vacat/suppetit/ competit expedit/sit/constat/succedit/sufficit/p̄inet/volet/prestat/congruit/cō uinit/conducit/prodest/noceat/obest. Quedā actiū tantū: vt decet/de

Verbū impso nale est duplex ¶ Lectat/ostendit/auuat/oporet/preterit/lacet/fugit/concernit/respicit/tangit. Quedā regit actiū cū gō: vt penitet/miseret/piget/pudet. ¶ Passiue vocis sunt: que terminant in tur. Et illa sūt quasi infinita quia ab oīi verbo potest formari verbum impersonale. Quādo ergo descendunt ab actiua/et sic erponuntur per man: 7 possunt regere eosdē casus quos regit verbū actiū post se. Sed quādo veniunt a verbis passiuia/ tūc erponuntur in vernacula lingua per es vñ/et re gunt eosdē casus q̄ regit verba passiuia. Sed q̄ veniunt a verbis neutralibus tūc regit ablatiū cum casibus cōmuniibus.

¶ Hec verborū diuisio pueris summe notanda est: q̄m ipsa ad verum funda mentū saclem p̄bet aditum.

De accidentibus verbi.

¶ Septē sūt accēa verbi: sc̄ qualitas/coniugatio/genus/numerus/figura/ tempus/et persona. Qualitas nihil aliud est nisi modus et forma

Modus.

¶ Modus est diuersa inclinatio an/ varios effect? demonstrā. Et sūt q̄nq; Indicatiua/sc̄ definitiua: qui indicat rem esse v'l fuisse/vl fore: vt scribo. Imperatiua: qui imperat rem esse/ vel futuram esse: vt scribe. hic etiam d̄ citur precatiuus. Optatiua vel desideratiua: qui eget aduerbiū optadi: vt perfecti sensū reddat vt vñm sc̄rem singlā. Subiunctiū v'l coniunctiū d̄: q̄

Capit.

De Verbo

fungit sibi aliud verbū vlt' subiungit alteri verbo vt pfectum significet sensum : vt cum videris amicum palleces. Infinitiuus aut infinit' mod' : qz nec psonas diffinit nec numerū / sed eget sola alterius verbi cōiunctione : vt cōpescere teutonice abetiben. Inde compensatio dicit' debiti : et credit' inter se contributio. Aliquit addiderūt pmissiuū : quidā implciū : quidā percutatū : quidā substantiuū : quidā hortatiū : et sic decem modos ponebāt Sed hi supflue ad iunguntur / ratio enim non admittit inquit Laper.

Laper.

Quot tempora habeat quilibet modus.

¶ Indicatiuus habet quinqz tpa diuisim : scz pns / ptn' imperfectū / ptn' pfectū / ptn' plusqz perfectū / et futurū. Impatiuus habet duo tpa : scz pns et futurum. Optatiuus habet qnqz tpa : scz pns / ptn' imperfectū habet ptiū / ptn' pfectū et ptn' plusqz perfectū / et futurū solū. Cōiunctiuus habet quinqz tpa diuisim : scz pns / ptn' : vt supra. Infinitiu' habet quinqz tpa : scz pns / ptn' imperfectū cōiunctiu' / ptn' pfectū et ptn' plusqz perfectū cōiunctiu' / et futurū solū. Quod pulcherrime et manifeste in formis coniugationū subscriptorū cognosces. ¶ Dic nota cū aliq's alteri vult indicare loquendū est in indicatiuo. Si imperare loquendū est in impatiuo. Si optare loquendū est in optatiuo. Si vult dicere duo : quorū vnū ex alio seqr' loqundū ē in ptiū : vt si studuer' docer' eris

Forma seu Speties.

¶ Quatuor sunt forme seu spēs verborū : scz Perfecta vt lego. Meditatiua vt lecturio. Frequentatiua vt lectito. Inchoatiua vt feruesco caleco.

¶ Perfecte forme seu spēs sunt illa verba : que significāt cum meditatioe / frequentatioe / et inceptioe . vt lego.

¶ Meditatiue sunt : que fecant suū significatū cū cogitatioe vel desiderio. Et omnia verba meditatiue forme terminant' in rio : et sunt neutra quarte coniugatiois : carentqz supinis et pteritis : pter esurio esurius vel esuri : in su pmo esuriū. Parturio pcurio pariturū ait Sulpiti' et Perorius. ¶ Et for māt ab vltio supino corripiendo u : et addēdo rio : vt a visum visu venit visurio. sic scaturio a scateo. mitturio a mitto. adolefciturio ab adolefco.

¶ Frequentatiue forme sunt : que fecant suū significatū cū frequentatione. Et oia verba frequentatiue forme aut terminant' in to : aut in ro : aut in so. Et sunt pme coniugatiois : et formant' ab vltimo supino mutando u in o : vt a curro cursum cursu fit curso as. are. Sic etiā dicto dictio : factio. volito : querito : scribito : quesito a qso. Nō aut' ab omnibz verbis formantur sed ab his solū quibz auctores frequent' vtiunt'. Nūqz enim legit' a doceo docto / ab amo amito : ab audio audito : q latinitas nō assumit / cū eruditōrū cōsensu repugnet / cui soli innitendū est. ¶ Sed si verbū pfecte forme fuerit pme coniugatiois et habet aut' in supino : tunc mutat' a in i : vt a rogatu venit rogito. Nisi sint monosyllaba : nā sic a nō mutat' : vt a nōa venit nato as. are. ¶ Si vero verbū pfecte forme fuerit tertie coniugatiois et habet q in pto : tūc format' a scda psona deponendo a : vt a legis venit legito. ab agis venit agito. Exciipiunt querito a quero : quesito a queso :

Sulpiti'
Perorius

Un

Liber Primus

¶ scilicet a scitoz. sequor de se facit scitoz : cū deberet formare sequitor. Si nosco descendit noscito vel noto. Et plura alia q nō formant aliquo pte torū mō : vt fluo a fluo : lecto a lego / et silia. pauitarc a pauco. Omnia quoqz frequentatiua pmi sunt ordinis : pter ea verba in so : q ab alijs dicunt' desideratis : vt viso lacesso facesso capesso. hec nāqz sūt tertij ordinis. ¶ Inchoatiue forme sunt verba q fecant suū significatū cum inceptioe. Et omia terminant' in co : et formant' a scda psona pntis tps indicatiui : addendo co : vt a serueo serues venit seruesco. a dormio venit dormisco. a iu uene iuuantesco. ab igne ignesco. a vesper vespersasco. a brumum brutesco. a herba herbasco. Sic adolefco malbesco iuualesco aegresco sordesco grādesco siluesco vilesco flāmalco domesco lucefco cupifco viufco reminifco miserifco. Et sunt omia tertie coniugatiois : carēt qz pteritis et supis teste Diomede. Licet aliq' eis attribuit' pterita pmutuorū : vt horresco horruī. floresco florui. albesco alui. calefco caleui. affefco affui. confefco confui. desifco desipui. compesco compescui. pasco paui. quiesco quieui. posco poposci. disco didici.

Diome
des

Lauren.
valla.
Calepin'

Aulus
gellius
Valla

Licero

Phocas
diomedes
Seruius
Mācinel

¶ Dic nota q Laurenti' valla verba nō inchoatiua sed meditatiua et exercitiua vocat : et Calepin' vocat ea augmentatiua. Significāt ergo hec verba non aliud qz verba cū fio iuncta vt calefco. i. calefio. sordesco. i. sordescio. albesco. i. albefio. rubeo rubesco. palleo pallefco. marceo marcesco. labo labasco. hio nō hiasco sed hifco verbū : fatifco. Et dicit Aulus gellius q possit exponi per inceptio nē / vel vtoctum est : vt calefco. i. incipio calere vel caleo. ¶ Desideratiua verba exponunt' pdesidero : vt viso. i. desidero videre. Sed Valla de his arguit' sentit : et dicit : Desideratiua verba actū corpis fecant : nō affectū mentis : vt viso. i. ad videndū vado : nō aut' cupio videre. Licero ad Brictū : Lupto equidē et tam pldē cupio Alexandriā reliquamqz Egiptū visere. i. ire ad videndū. Facet so. i. eo ad faciendū. Accersio. i. eo ad vocandū. silt arcesso. p eodē : pmiū ab actio accis accui : ex ad et cio cōposito descendit. scdm ab arceo : vtrūqz aut' verbum et accio et arceo fecit voco. Antiq' nāqz sepe ar pro ad posuere. Nō aut' de se facit accessio : q illud ab accedo venit. Itē ab arceo arcesso venit pro accuso. Ex istis pte hec verba male noiant' desideratiua : sed frequentatiua sunt nuncupanda : vt volunt Phocas / Diomedes / Seruius / vt ait Mancinellus. Quidam ea dixerunt mortua. ¶ Diminutiua verba in so terminant' : vt sorbillio a sorbeo caluillio a caluo. garrio a garrulo. catillo a catulo / et siqua sunt similia.

Coniugatio.

¶ Coniugatio est per tpa et psonas ordinata declinatio. Et sunt quatuor

¶ Verba pime coniugatiois sunt q hnt a longā ante re infinitiuū in voce actia. Aut in passiuā voce ante rio in scda psona pntis indicatiui. vt portare por. Scde coniugatiois verba sunt que in voce actia hnt e longam (talis ante re in infinitiuo : aut in voce passiuā rio : vt docere doceris.

Un

¶ Tertie coniugatiois verba sunt q in voce actia hnt e breue ante re infinitiuū : aut voce passiuā ante rio in scda psona singulari pntis indicatiui : vt Quarte coniugatiois verbū est qd in voce actia habet i (scribere pcuter)

De Verbo

Tongam ante re-infinitiu/in passiu añ ris/vt audire audiris. Et oia q̄ntē cōiugationis verba in to se finit/ p̄ter eo/queo/et venio cū cōpositis. Et hec est cognitio generalis quo ad omnes cōiugatiōes. Cognoscit autē quāta queq; cōiugatio/penes secundā p̄sonā indicatiu/vt dictū est. Et dicitur cōiugatio/ eo qđ plura genera declinatorū sub vno iugo cōprehendit.

Cognitio spēalis vborū pīne pingatōis q̄ ad termiatōes

¶ Trīgintaquor sunt terminatiōes vborū pme cōiugatiōis in pñti indicatui

bo	tubo probe turbo acervo
beo	beo
deo	enudeo
co	vaco voco place dico indico iudico vindico intorico decoro
cio	faulo sortio vitio confitto pretio (tico mastico excresco loco.
dio	dimitio repudio appodio
gio	effugio
do	fedo heredo inheredo exheredo lapido trepido formido
	diffido comodo accomodo
co	creo
go	nego lego cōgrego ligo obligo nauigo fatigo litigo subigo
	rogo derogo
bio	bio
lo	batulo volo velo similo dissimilo postulo tumulto maculo
	stillo sigillo vacillo
Scs	W
ho	humilio spolio amplio consilio pallio
mo	adamo clamo inclamo diffamo existimo firmo inbu
	mo erbumo armo
meo	meo. Inde meatus
mio	premio vindemio
no	orno dono indino nomino termino ordino
neo	balneo
nio	lanto
pio	expio pio
po	sipo stipo obstipo palpo increpo occupo asipo extirpo
quo	aquo obliquo equo propinquo
ro	paro reparo impero fenero onero oro exaro spero separo so
	poro genero pondero superoxybero lacero delidero tempero
reo	recreo creo (modero.
rio	ebulo angario iniurio excoisio vario
so	patrissio matrissio cuso accuso excuso pulso penso recompensio
	dispensio incrasso
zo	euangelizo prophetizo baptizo canonizo
seo	nauseo
to	nato dīto vito offīto febricito dubito nobilito muto puto cō
	puto imputo soluto tracto spectro salto exulto resulto cōto .zē

Liber Primus

De	uo	vt.	angusto
	uo		mutuo excento infinto continuo.
	uo		leuo cauo lauo grauo priuo faluo feruo.
	uo		breuo deuo alleuo;
	uo		lato vero.

¶ Omnia p̄dicta: et multa alia simplicit̄ et cōposita h̄nt aut in p̄terito ⁊ alim̄ in
supino: que ideo hic enumerant̄ ne pueri credant q̄ om̄ia in lo bō cō do go ⁊c.
sint terre cōiugatiōis: et om̄ia in eo sint secunde cōiugatiōis

¶ De preterito verborū prime cōiugationis Regula vna.

¶ Omnia verba actiua: neutralia: prime coniugatiōis hñt aut in pñ pfecto: pter
sedecim: ex quib⁹. rñ. hñt ut durarũ syllabarũ/ vt crepo crepui. cubo cubui. domo
domui. frico fricui. mico micui. neco necui et necaui. nero nerui. plico plicui ⁊ plũ
taui. seco secui. sono sonui. tono tonui. veto vetui. Sz doo babz dedi. flo steri. iuuo
iuiui. lauo laui. ¶ Sed omnia deponctiua: passiua ⁊ cõmuniã bābēctiua sumũ
in pñerito et actum in supino: et nulla est exceptio.

¶ De supino similiter vna Regula.

¶ Omnia verba hñciaui in pñ: hñt aut in supino: vt amo amauit amacti. Er
hñcia ui in pñ: hñt ita in supino: pñr frico qđ habet fricti: seco seci. nero necti
lauo laui vel lausi. do dāci. pono posui. iuuio iuui iussi. sto stāci. neco necui neci
sed neco necaui necatum. mico alit caret supino.

Cognitio verborum scde coniugationis.

¶ Quatuordecim sunt terminatōes verborum scōs coniugatōis : sc̄s beo reo deo
geo leo leo meo neo peo queo reo seo teo uro. Ex quo patet q̄ omnia verba scōs
coniugatōis in prima p̄sona p̄ntis indicariui terminant in eo.

De preteritis et supinis verborū scde coniugationis

	beo		debeo	
	ceo		doceo	
	deo		studeo	
	leo		creo quiesco	
Verba	meo		timeo	habent ut in p̄terito et itum in supino
scde con	leo	ut	doleo	vel carent.
tugatio	neo		teneo	
nis ter	peo		tepeo	
minan	reo		carco	
sur In	seo		censeo	
	teo		lateo	
	queo		torqueo	habet si in p̄terito et sum in supino : vel tum
	ueo		moueo	habet ut in p̄terito : et tum in supino.
	geo		mulgeo	habet si in p̄terito : et sum in supino.

Cognitio verborū tertie coniugationis

¶ Algũas dũe sunt terminações verborũ tertie cõjugatiõis ; scz cõ pĩũo do so
po so dõo rĩo bo go mo quo to gio tĩo co bo no ro uo ra. b. ii

De Verbo

De preteritis et supinis verborum tertie coniugationis.

	aspicio		habet in preterito: et etiam in supino.
	rego		
	traho		
	fodio	fodi	fossum
	fugio	fugi	fugitum
	scio	scavi	scitum
	pario	peperi	partum
	percutio	perculi	perculsum
	tribuo	tribui	tributum
	bibo	bibi	bibitum
	nosco	novi	notum
	scando	scandi	scantum
	colo	colui	cultum
	tremo	tremui	tremutum
	pono	posui	positum
	strepo	strepui	strepitum
	quero	quesivi	questum
	laceſſo	laceſſiui	laceſſitum
	pecto	perui	perum
	soluo	solui	solutum
	coquo	coxi	coctum
	texo	texui	textum

Verba	uo	ut
tertile co	bo	
lugatio	co	
nis terz	do	
minanz	lo	
tur In	mo	
	no	
	po	
	ro	
	so	
	to	
	uo	
	quo	
	ro	

Cognitio verborum quarte coniugationis.

Tredecim sunt terminaciones verborum quarte coniugationis: scilicet bō/dō/diō/glo/sio/mio/pio/rio/sio/tio/ulo/eo.

De preteritis et supinis verborum quarte coniugationis.

ambio	ambi	ambiū	et ambi in supino.
fulcio	fulsi	fulsiū	habet in preterito: et etiam in supino.
audio			
vagio			
sepelio			
domio			
punio			
sepio			
nurio			
tussio			
lacio			
seruio			
eo			

Pro pleniori habenda distinctio coniugationum: addiscat pueri ex textu Donati: aut formas subscriptas meoiter recensere: amo/doceo

Liber Primus

lego audio: in voce actiua et passiua et in impersonalibus etiam cum expositis debet in modum et temporum: quod faciet pedagogus dicendo: Ego amo ich lybe: tu amas du lybest: ille amat der lyber: et sic de alijs.

Sequitur forma coniugationis facillima pro verbis actiuis et neutralibus in o.

In Indicativo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presente	amo	amas	amat	amamus	amatis	amant
	doceo	doces	docet	docemus	docetis	docent
	lego	legis	legit	legimus	legitis	legunt
	audio	audis	audit	audimus	auditis	audiunt
	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Preterito Imperfecto	amabam	abas	abat	abamus	abatis	abant
	docebam	ebas	ebat	ebamus	ebatis	ebant
	legebam	ebas	ebat	ebamus	ebatis	ebant
	laudebam	tebas	tebat	tebamus	tebatis	tebant
	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Plusquamperfecto	amauit	isti	it	imus	istis	erunt vel ere
	docuit					
	legit					
	laudauit					
	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Preterito Plusquamperfecto	amaueram	eras	erat	eramus	eratis	erant
	docueram					
	legeram					
	laudaueram					
	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Futuro	amabo	abis	abit	abimus	abitis	abunt
	docebo	ebis	ebit	ebimus	ebitis	ebunt
	legam	es	et	emus	etis	ent
	laudam	tes	iet	temus	ietis	ient

Sicut ista sex supposita: ego/tu/illem/in singulari: nos/vos/illi/in plurali depicta sunt cum appositis sub convenientia numeri et persone: ita repetantur in modis et temporibus sequentibus ad infinitum usque.

In Imperativo.

	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	ama	amet	amemus	amate	ament
	doce	doceat	doceamus	docete	doceant
	lege	legat	legamus	legite	legant
	audi	audiat	audiamus	audite	audiant

De Verbo

	amato	amato	amem ⁹	amatote	amato vl' aāntote
Futuro	doceto	doceto	doceamus	docetote	doceto vl' doceōtote
	legito	legito	legamus	legitote	legito vl' legiōtote
	audito	audito	audiamus	auditote	audito vel tote.

In optativo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amarem	ares	aret	aremus	aretis	arent
Pñti et	docerem	eres	eret	eremus	erētis	erent
ptō impfco	legerem	eres	eret	eremus	erētis	erent
	audirem	eres	eret	eremus	erētis	erent
	amauissem					
Ptō pfcō	docuissem	isses	isset	issemus	issetis	issent
2 plusq̄p	legissem					
	laudiuissem					

	amem	amem	amet	amemus	ametis	ament
Futuro	doceam	doceas	doceat	doceam ⁹	doceatis	doceant
	legam	legas	legat	legamus	legatis	legant
	audiam	audias	audiat	audiam ⁹	audiatis	audiant

In coniunctiuo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amem	amem	amet	amemus	ametis	ament
Presenti	doceam	doceas	doceat	doceam ⁹	doceatis	doceant
	legam	legas	legat	legamus	legatis	legant
	audiam	audias	audiat	audiam ⁹	audiatis	audiant
	amarem	amares	amaret	amarem ⁹	amaretis	amarent
Ptō im-	docerem	doceres	doceret	docerem ⁹	doceretis	docerent
perfecto	legerem	legeres	legeret	legerem ⁹	legeretis	legerent
	audirem	audires	audiret	audirem ⁹	audiretis	audirent

	amauerim					
Ptō per	docuerim	ris	rit	rimus	ritis	rint
feco	legerim					
	laudiuerim					

	amauissem					
Ptō plus	docuissem	isses	isset	issemus	issetis	issent
q̄pfecto	legissem					
	laudiuissem					

	amauero					
Futuro	docuero	ris	rit	rimus	ritis	rint
	legero					
	laudiuro					

In infinitiuo

¶ Infinitiuus modus sine numeris et personis non regit ante se nō ego/ tu/ ille &c. Sed illorū nominuū loco regit accusatiuos: hoc pacto.

Liber Primus

Presenti et pterito imperfecto: Me/te/illum/nos/vos/illos

amare
docere
legere
audire

Pterito pfecto et plusq̄pfecto
Me/te/illum/nos/vos/illos

amauisse
docuisse
legisse
laudiuisse

Futuro Me/te/illum/nos/vos/illos

amatum ire vel amaturū esse
doctum ire vel docturum esse
lectum ire vel lecturum esse
auditum ire vel auditurum esse

Gerundia amando docendo legendo audiendo
amandum docendū legendū audiendum

Supina amatum doctum lectum auditum.
amatum doctum lectum auditum

Participia amans docens legens audiens
amaturus docturus lecturus auditurus

De coniugatione impersonaliū passiuē vocis.

Presenti	amatur	docetur	legitur	auditur
Ptō imperfecto	amabatur	docebatur	legebatur	audiebatur
Pterito pfecto	amatus est vel fuit	doctus lectus	auditum est vl' fuit	
Ptō plusq̄pfecto	amatus	doctus lectus	auditus erat vel fuerat	
Futuro	amabitur	docebitur	legetur	audietur
Presenti impatiui	ametur	doceatur	legatur	audiantur
Futuro impatiui	amator	docetor	legitor	auditor
Presenti optatiui	amaretur	doceatur	legeretur	audiretur
Pterito optatiui	amatum	doctum lectum	auditum esset vel fuisset	
Futuro optatiui	ametur	doceatur	legatur	audiantur
Presenti cōiunctiui	ametur	doceatur	legatur	audiantur
Pterito impfco	amaretur	doceatur	legeretur	audiretur
Pterito pfecto	amatum	doctum lectum	auditum sit vel fuerit	
Ptō plusq̄pfecto	amatum	doctum lectum	auditum sit vel fuisset	
Futuro	amatum	doctum lectum	auditum erit vel fuerit	
Infinitiuo	amari	doceri	legi	audiri
Ptō pfecto 2 plusq̄p.	amatum	doctum lectum	auditum esse vel fuisse.	
Futuro	amatum	doctum lectum	auditum iri	

Sequitur forma cōiugandi verba pas-

sia: deponentalia: et cōmuniā.

De Verbo

In Indicativo

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	amoz	aris vl' are	atur	amur	amini	antur
	doceoz	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	legoz	eris vel ere	legitur	legimur	legimini	leguntur
Praeterito imperfecto	auditoz	iris vel ire	audir	audimur	amini	untur
	amabar	baris vl' bare	batur	bamur	bamini	bantur
	docebar					
Praeterito perfectum	legebar					
	audiebar					
	amatus					
Praeterito plusquamperfecto	doctus	sum vel fui/ea vel fuisti/est vel fuit. Et pluraliter amati sum? vel fuim?/estis vel fuistis/sunt fuerunt vel fuere				
	lectus					
	auditus					
Praeterito plusquamperfecto	amatus					
	doctus	eram vel fueram/eras vel fueras/erat vel fuerat. Et plr amati eramus vel fueram?/eratis vel fueratis zc.				
	lectus					
Futuro	auditus					
	amabor	beris vl' bere	bitur	bitur	bitur	buntur
	docebor					
Futuro	legar	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	audiar					
	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi	
Presenti	amare	ametur	amemur	amamini	amentur	
	docere	doceatur	doceamur	docemini	doceantur	
	legere	legatur	legamur	legimini	legantur	
Futuro	audire	audiat	audiamur	audimini	audiantur	
	amator	amator	amemur	amamini	amentur	
	docetoz	docetoz	doceamur	docemini	doceantur	
Futuro	legitoz	legitoz	legamur	legimini	legantur	
	auditoz	auditoz	audiamur	audimini	audiantur	
Praeterito et praeterito imperfecto	amaret					
	doceret					
	legeret					
Praeterito plusquamperfecto	audieret					
	amatus					
	doctus					
Futuro	lectus					
	auditus					
	amaret					
Futuro	doceat					
	legat					
	audiat					

In optativo

essem vel fuisssem/esses vel fuisses/esset vel fuisset.
Nos amati essem? vel fuisssem?/essetis vel fuissetis zc.

Liber Primus

In Coniunctivo

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Praeterito imperfecto	amer	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	docear	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	legar	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
Praeterito perfectum	audiar	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	amaret	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	doceret	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
Praeterito plusquamperfecto	legeret					
	audieret					
	amatus					
Praeterito plusquamperfecto	doctus	sim vel fuissim/sis vel fuissis/sit vel fuisset				
	lectus	amati simus vel fuissimus/sitis vel fuissetis zc.				
	auditus					
Praeterito plusquamperfecto	amatus					
	doctus	essem vel fuisssem/esses vel fuisses/esset vel fuisset				
	lectus	amati essemus vel fuisssemus/essetis vel fuissetis zc.				
Futuro	auditus					
	amatus					
	doctus	ero vel fuero/eris vel fueris/erit vel fuerit				
Futuro	lectus	amati erimus vel fuerimus/eritis zc.				
	auditus					
Presenti et praeterito imperfecto	De/te/illum/Nos/vos/illos	docet				
		legi				
		audiri				
Praeterito perfectum et plusquamperfectum	me/te/illum/nos/vos/illos	docui	esse vel			
		lectum	fuisse			
		audiri				
Futuro	De/te/illum/Nos/vos/illos/amati/docui/lectum/audiri					
Berundia et supina/sunt eadem cum actiuo.	amatus	doctus	lectus	auditus		
	amandus	docendus	legendus	audiendus		
Presenti	delectat					
	delectabat					
	delectauit					
Praeterito perfectum	delectauerat					
	delectabit					
Futuro						

Coniugatio impersonalium actiue vocis.

In Indicativo prime coniuga.

Presenti	delectat
Praeterito imperfecto	delectabat
Praeterito perfectum	delectauit
Praeterito plusquamperfectum	delectauerat
Futuro	delectabit

In Indicativo secunde.

oportet
oportebat
oportuit
oportuerat
oportebit

De Verbo

In Imperatiuo
 Presenti delectet
 Futuro delectato

In optatiuo pme plugaro
 Pnti et pterito imperfecto delectaret
 Pro pfecto et plusqperfecto delectasset
 Futuro delectet

In coniunctiuo
 Presenti delectet
 Preterito imperfecto delectaret
 Preterito perfecto delectauerit
 Pro plusqperfecto delectasset
 Futuro delectauerit

In infinitiuo
 Presenti delectare
 Preterito delectasse
 Futuro delectatum iri

In Imperatiuo
 oporteat
 oporteto

In optatiuo scde plugar
 oporteret
 oportuisset
 oporteat

In coniunctiuo
 oporteat
 oporteret
 oportuerit
 oportuisset
 oportuerit

In infinitiuo
 oportere
 oportuisse
 Futuro caret

Coniugatio de Sumi mirummodu est necessaria ad coniugandum verba passiuia: deponentalia: et comuna.

In indicatiuo

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	Sum	es	est	sumus	estis	sunt
Pro impf.	Eram	eras	erat	eramus	eratis	erant
Pro pfect.	Fui	fuiſti	fuit	fuiſimus	fuiſtis	crut vel ere
Pro plus.	Fueram	fueras	fuerat	fueramus	fueratis	fuerant
Futuro	Ero	eris	erit	erimus	eritis	erunt

In Imperatiuo.

	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	Sis	sit	ſimus	ſitis vel este	ſint
Futuro	Esto	esto	ſimus	estote	ſunto vel ſuntote

In optatiuo

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	Essem	esses	esset	essemus	essetis	essent
Preterito	Fuiſſem	fuiſſes	fuiſſet	fuiſſemus	fuiſſetis	fuiſſent
Futuro	Sim	ſis	ſit	ſimus	ſitis	ſint

In Coniunctiuo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	ſim	ſis	ſit	ſimus	ſitis	ſint
Pro impf.	Essem	esses	esset	essemus	essetis	essent
Pro pfect.	Fuerim	fueris	fuerit	fuerimus	fueritis	fuerint
Pro plus.	fuiſſem	fuiſſes	fuiſſet	fuiſſemus	fuiſſetis	fuiſſent
Futuro	Fuero	fueris	fuerit	fuerimus	fueritis	fuerint

In infinitiuo.

Libet Primus

Presenti et pro imperfecto Me/te/illum/ Nos/vos/ illos esse
Pro perfecto et plusqperfecto Me/te/illum/ Nos/vos/ illos fuisse
Futuro Me/te/illum/ Nos/vos/ illos fore

Supplet aut fore vicem futuri infinitiu de Sum.

Composita de Sum sequuntur hanc formam.

Presenti possum potes potest possumus potestis possunt
Pro imperfecto poteram poteras poterat poteramus poteratis poterant
Pro perfecto potui potuisti potuit potuimus potuistis uerunt vel uere
Pro plusqperfecto potueram potueras potuerat ramus ratio rant
Futuro potero poteris poterit poterimus poteritis poterunt

In optatiuo
Presenti possem posset possemus possetis possent
Pro plusq. potuissem potuisses potuisset/issimus/issis/issent
Futuro possim possis possit/possimus/possitis/possint

In coniunctiuo.
Presenti possim possis possit/possimus/possitis/possint
Pro impfctis possem posset posset/possemus/possetis/possent
Pro perfecto potuerim potueris potuerit/potuerimus/potueritis/potuerint
Pro plusq. potuissem potuisses potuisset/issimus/issis/issent
Futuro potuero potueris pot uerit/potuerimus/potueritis/potuerint

In infinitiuo.
Presenti et preterito imperfecto posse
Pro perfecto et plusqperfecto potuisse
 De coniugatu alioz oim vboru vide Jo. Braccianu gramaticu nrm l'matissimu

Genus.

Quinq sunt gna in verbo: scz actiuu: passiuu: neutru: deponens: et coe. Actiuu est: qd terminat in o: et habet passiuu in oz: vt amo amor. Passiuu est: quod terminat in oz: et bz actiuu in o: legor lego. Neutru est qd terminat in o: et non bz passiuu in oz: vt sto/non em dicim? stor. Deponens est: qd terminat in oz: et non bz actiuu in o: et fcat actiue: vt loquor/non em dicat loquo. Dicat deponens: qz in r terminat/et vna fcatone deponit/et altera retinet actiuaz scz vel passiuam. Nam sequor retinet actiuu/pauca quide passiuam: vt letor/orior nascor/vescor. Comunc est quod terminat in oz: et no habet actiuum in o signi ficans passiuu et actiue: vt largior est generis comunis: qz in passiuu literatura vramq retinet significacione/scz actiuam et passiuu. Nc notand q omnia verba deponentalia que in nostro vernaculo per vult exponi possint, habent signi ficacionem actiuu et passiuu/et sunt vera coia: et ergo ſint multo plura q noue: vt lucro/suro/largior/crperior/vereor/crimior/amplector/interpreto/morior osculo/horior. et hec sequentia coia ſint / teste Ruolo Bellio/vtor/consolo: testor/ dignor/coſiteor/vereor. Erulo/vapulo/veneo/ſio / in ſatura naturali passiuu hnt fcatone: ob id qd ea dicit neutrapassiuu: z gntis neutrapassiuu rñdeit Sur fire z coſire en/posita a ſio/actione denotat. Licz pſio qz i passiuu replat: vide Nestor. Suffio ite suffiu bz et plugar tux modu vboru qre plugaro ſ dant.

Aulus
gellius

Nestor.

De Verbo

Nestor.

¶ Quedā sunt verba hñtia prā dīcīloquuta : sicut passiva verba / cetera vero tempora hñt quēadmodū verba neutra. Gaudeo gaudius sum / hō factus sum / soleo solitus sum / audeo ausus sum / et ausi reperit : vt probat Nestor : fido si / sussum / prandeo pransus sum / mereo mestus sum / mougero mougeratus sū / Nec verba quidam vocauerunt neutropassiva.

¶ Sū neutrum et substantiu : qz nec actionē nec passionē / sōlā substantiā fecit. Mēl in nulli est gñis : qz nec in o nec i oz desinit / nec descendit a vbo desinēte i o vñ in oz

Figura.

¶ Dne sunt figure in verbo : scz simplex vt lego / cōposita vt perlego. ¶ Dīcōta qz verba cōposita figure / formant prā / sicut verba simplicia figure : vt facio habet fecit : ergo inficō habet etiā inficō. lego habet legi / ergo plego habet plegi. bibo habet bibi / ergo ebibo bz ebibi. ¶ Cōponit etiā verbū cum noie : vt magnifico / floccifacio. Cum verbo : vt calefacto. Cum adverbio : vt maledico / benedico. Cum prepositione : vt produco.

Tempus.

¶ Trīs sunt tpa in verbo : scz pñs / pñm et futurum. Sed pñm diuidit / in pñm imperfectū / et pñm perfectū / et preteritū plusquāperfectū. Et tempus ex interpretatione cognoscitur et ex forma verborum supra positorum.

Amo	temporis	pñs : qz pñs designat tempus
Amabā		preteritū imperfectū : qz significat qd̄ omissum est / et non completum
Amant	temporis	preteritū pfectū : significat id qd̄ cōpletum est.
Amauerā		preteritū plusquāperfectū : quia significat id qd̄ iam pñdem completum est.
Amabo		futurū : qz significat id qd̄ imminet.

¶ Notandū qz aliqua tpa formant a pñti indicatiui : et aliqua a pñti pfecto indicatiui. Unde tpa in qbus habetur ram / sem / rim / ro / se / formant sūm pñti perfectum : vt negligo habet neglexi in pñti pfecto : ergo dicendū est neglexerā / neglexeris / neglexerim / neglexerō. Sed oia alia tpa formant a pñti : vt negligere / negligā / negligere. ¶ Nō nota qz sūlter a qlibet verbo actiuo pñti formant duodecim vocabula : scz octo noia verbalia / et quatuor participia : vt in subscripta patet figura.

rogator	lector	rogatus ut lectus
Supio rogatu	rogatrix	lectrix
ectū formant	rogatio	lectio
		et hoc mutatis mutandis.
	rogabilis	legibilis
	rogamen	legimen
	rogamentū	legimentum

¶ Duo participia / rogatus a um / rogaturus a um.

¶ Presenti indicatiui formant

¶ pñti imperfecto / rogabam / legebam / mutādo bam in no / venit rogans / legens / participia presentis temporis.

¶ pñti pfecto / rogasti / legisti / mutādo sti in no / venit rogatus / legendus / participia futuri temporis.

Libri Primus

Numerus et persona patent in hac figura.

Terba que	Je	prīme persone et singularis numeri
exponitur	wer	prīme persone et pluralis numeri
per	Du	secunde persone et singularis numeri
	Ir	secunde persone et pluralis numeri
	Der	tertie persone et singularis numeri
	Dy	tertie persone et pluralis numeri

¶ Amo est pñme pñone : qz est pñma vox singularis huius tps. Vel quia est vox que dicit. Amabis est scda pñone : qz est scda vox singularis huius tps. Vel quia est vox cui dicit. Amarant est tertie pñone : qz est tertia vox pñs huius tps. Vel qz est vox de qz. Infinita oia impersonalia et supina nūeris et pñs carēt.

De participio.

Participium est pñoratiōis partē

Donatus

capientia noie et verbi. Recipit enī a noie / gñā et casus / a verbo tempora et significatiōes / ab utroqz numerū et figuram. Et nota qz pro tanto pñcipiū dicitur capere gñā et casum a noie : qz eodē modo cognoscunt in pñcipio sūt in noie. Sūlter et de aīis lptculis intelligēdū est

Cognitio participiorum.

¶ Participia cognoscuntur duobus modis : scz ex terminatione et significatiōe vt patet in subscripta figura.

Amo	ende : vt amans lybende
Ens	ende : vt legens lesende
Tuo	Ecilla
Ecilla	ist : vt lectus ist gelesen
Suo	exponū
Exponū	ist : vt vñsus ist gelesben
Luo	turper
Turper	ist : vt nexus ist gebunden
Ruo	
Duo	wirt : vt lecturus wirt gelesen
	wirt : vt legendus wirt sollen gelesen werden

¶ Notandū diligenter / qz omīe pñcipiū includit in se hoc nomē qui / et cum hoc suum verbū a quo descendit eiusdē temporis : et ultra hec duo sepe includit hoc pñonomē ille illius : vt amans : tñ valet ille qui amat. Et quo sequit optimū notabile : qz loco qui et verbi pñt pñt pñcipiū : vt qui laborat māducabit : vt nūstus dī laborans māducabit. Sic in grō : arma sunt militis pugnantis : melius dicit : qz militis qui pūgnat. Et illud plurimū conducit pro traditione participiorum : que patent in subscripta figura.

In singulari.

Nō	legens	lectus	lecturus	legendus	der
Grō	legendis	lecti	lecturi	legendi	des
Dtō	legendi	lecto	lecturo	legendō	dem
Actō	legendē	lectū	lecturā	legendū	den
Uitō	legens	lecte	lecture	legende	odu
Abtō	legente	lecto	lecturo	legendō	vondē

De Participio

In plurali.

Nō legentes lecti lecturi legendi dy
 Stō legentū lectorū lectorū legendorū der dy do lesen
 Drō legentibus lectis lecturis legendis den sēn gelesen
 Aō legentes lectos lecturos legendos dy werden gelesen
 Uō legentes lecti lecturi legendi o yr sollen werde gelesen.
 Ablō legentibus lectis lecturis legendis vō den

¶ Sill mō debet traduci picipia in femio z neutro gñe: z hoc debz fieri ppter additionē noim substantiuoz: et sic picipia dñt exponi sicut exigit substantia: vt mulier legēs/egn frau dy do līf: mulieres legētes/dy frau dy do lesen.

De accidentibus participij.

¶ Sex sunt accidentia participij: scz genus/casus/tpus/significatio/nūer⁹ et figura

Genus.

Quinqz sunt genera picipiorum scz	Masculinum	ut sunt	us vt lectus
	Femininum	vt sunt	a vt lecta
	Neutrum	picipia in	um vt lectum
	Commune		em/co/vt legentem legentes
	Omne		ans/ens/vt amans legens

Donat⁹: ¶ Casus in picipio cognoscuntur ex figura pscripta vbi dicitur Nō hic legens zc.

¶ Item de declinatio sub casu cōtinet. Ideo nota q omnia picipia pñtis tps / in ans et ens sunt tertie declinatōis: vt amans/ legens/et declinant sicut felix. Et omnia picipia pñtis tps: in tus/sus/rus/et futurū in rus dus/sūt pñtis/aut secunde declinatōis: vt lectus/visus/nexus/lecturus/legendus / et declinant sicut magister/musa/scamnum.

¶ Et est hic sciendū q qtuor mōis picipia i vim nois trāseūt

Primo cōpositōne: qñ scz cōponit cum dictōe/cum qua suum verbum non cōponitur. vt indoctus/euidens/infectus qñ non factus significat. Nam indoctos/euides/infacio/non dicimus.

Na Scōdo constructōe: quando cōstruit cū alio casu/qz verbū a quo descen dit: vt abundans lactis: amans iustitie: patiens laboris. Non em cō grue dicitur/abundo lactis/amo iustitie.

Tertio cōparatōne: qñ cōparatur picipiū / sit nomen: vt doctus doctor.

Quarto tps amissōne: vt amandus i. dignus amari: pñtis i. dign⁹ pñtis/amissōne quoqz fecit picipiū nomē efficit: vt acceptus i. grat⁹ / scitus i. pulcher. Terentius in Andria Scitus puer e Pamphilo.

Terent⁹: ¶ Item circūspectus/lapsus cautus/pfusus tur⁹ disert⁹/considerat⁹/inconsiderat⁹ sicut illa nō fecit cū tpe: ergo sūt noia: indulgēs/galeatus/scut⁹/pileat⁹: tu nicatus/manic⁹/gematus/caligat⁹/preratus/comat⁹/liatus/turritus et multa id genus. Omnia igitur sunt noia amissōne tps fecit et casu suorum verborū.

Tempus.

Tris sūt tps in picipio	Præteritū	vt picipia in	ans ens
	Futurum		tus sus rus
			rus duo

Liber Primus

Significatio

Actualis	vt sunt picipia	passiuo
Passiuus	que veniunt	neutrals
Neutrals	a verbo	deponentalis
Comunis		communis

¶ Nota qz

Actiuo	venit	duo/pñs et futurum in rus
Passiuo	partici	duo/pñs et futurum in dus
Neutrals	pla	duo/pñs et futurum in rus
Deponentalis		tria/pñs et futurum in rus
Comunis		quatuor/pñs pñs et duo futura.

¶ Alia significatio participiorum.

Actiuo	ans ens rus
Passiuo	duo
Comunis	tus sus rus

Numerus.

¶ Duo sunt numeri in picipio: scz singularis vt legens/pluralis vt legentes. Et cognoscuntur ex declinatione picipiorum: sicut et casus.

Figura.

¶ Due sūt figure in picipio: scz simplex vt legēs/decomposita vt negligēs. Tris Decomposite figure sūt picipia q veniūt a tribz/posite figure. alia sūt simplicia.

Adverbium est pforationis que

adiecta verbo/fectione eius explanat. i. speciat: atqz implet. i. perficit. Adverbium em dicitur qd stat ad. i. iuxta verbū/ad explanā dam seu implendam eius fectionē. Cognitio adverbiorū sufficit.

inter patet ex significatione iuxta traditionē subscriptam.

De accidentibus adverbii.

¶ Tris sunt accidentia adverbij: scz significatio/compatio/et figura. Sunt alitez vigintisei fectiones adverbiorū /m Donatum. qz aliqua cōsignificāt locū/aliz qua tempus/aliqua negationē/et aliqua affirmationē. zc. Da adverbia loci:

vt hic/ibi/illuc/ibide/inde/intro/foris. Da que addunt mens foris quousqz sit alibi vbiqz nullibi tuc illuc ituc hac illac istac hinc illic itlic aliū de horum seoz sum quorsum antrosum fursum deorsum retrosum dextrosum sinistrosum subtus palā quoad vsqz nusqz quaqz ptenus pecomin⁹ comin⁹ aliquo emin⁹

¶ Adverbia localia pro tpalibz vt inde pro deinde/vbi pro postqz/ hic pro hinc ediuerso tpalibz pro localibz. ¶ Adverbia significātia in loco/ cōstrui debent cū verbis significantibus quietem in loco: et adverbia ad locum/ cōstrui debent cū locum: et sic de alijs. vt proficisco: intro. sum intus / sedeo intus / pergo illuc / venio illinc: quare inepte dicitur veni intus / sicut si quis dicat / venio vbi / vbi vadis: hec enim non coherent. ¶ Sic nota differentia inter quo et quorsuz Duo querit locū. quorsū vero vīam. Duo vā vā de itinere dubito. Rñsio

Donat

De Adverbio

Et sursum: deorsum: horsum: retrosum &c. Duo vadis: quero locū. Rursus fiat
Colentia: medietas &c. ¶ Da tempus: ut hodieberi nunc nuper cras aliqui olim
tam quā dū tunc semper mane mō. Da que addunt: dudū tamdudū. Dudum
quāq; pro p̄nti capis tpe. Virg. ij. Eneid. Jam dudū sumite penas. Pridē pudē
perendie postridie mor dū donec sero diluculo cito minq; vnq; statim vesp̄r
vbi p. postq; et vbi pro qñ. quoad noctu posthac ante alis interim interea inter
dū interdū p. p̄dē quaten⁹ hacten⁹ eatenus imp̄sentiarū nudius tertius nudus
usque. quondā qd Virg. in futuro p̄tulit in bucco. Quondā tua dicere fac
ta Tempus erit. Posteri⁹ postmodū antehac subito repente euestigio extēplo ilicet
illico cōcitus actū cōfestim ocyus demū necdū q̄p̄tū nondū nōadhuc quo
usq; tū p̄tinuus remote cōtinuo tātisper paulisp̄ plerūq; quatin⁹ hucusq; et plu
ra alia. ¶ Da nūeri: ut semel bis ter quater. Addunt q̄nque sexies decies vt
gesies centies millies infinites toties quoties sepe multoties aliquoties bisariā
multisariā trisariā plerūq; sepe nūcro. ¶ Da negatiui: ut haud nō neq;. Addun
tur quāq; nequaq; neutiq; minime: nullaten⁹ nō dicit: p. quo meli⁹ nullo mō
nullo pacto. ¶ Da affirmandi: ut etiā qui n̄ certe. Addunt sic timo ita sane iure
nēpe quippe quidnū porro nimirū vtiq; p̄fecto equidez etiā amen scz videlicet
atq; neciniuria nec inmerito adeo. ¶ Da demonstrandi: ut en ecce. Addunt ecce
ecce eccos eccas ellum ellā ellos ellas. ¶ Da optandi: ut vtiā o si vt p. qñ vel
postq;. ut pro quemadmodū. Si due dīctōes: o est adverbū vocandi optādū
admirādū indignādū interiectio. Si optandi: q̄uis etiā cōiunctio sit. Virg. in
vi. Si nūc se nobis ille aureus arboris ramus: Ostendat nēore in tanto. ¶ Da
hortandi: ut ege age agite agedū. Age ad vnū: agite ad plures: agedū vtroq;
mō. ¶ Da ordinis: ut deinde deinceps. Addunt p̄m̄tus cōsequēter p̄ncipio
cetero decetero postea postq; posteaq; post de post ampli⁹ p̄tius nouissime vltio
tandē demū imp̄sterū interea obiter p̄terea. ¶ Da interrogandi: ut cur quare
q̄obrem p̄sertim. Addunt an ne num nūquid vtrū: an ne: necne nonne itane
q̄dita sicne qñ qualiter quoties q̄o itanū quid q̄tū quotannis. ¶ Da silitu
dinis: ut quasi cū tanq; velut veluti vti sic sicut silt. Addunt vti achi tē itemq;
quēadmodū p̄inde eque equeac p̄indeac p̄indearq; instar ita. ¶ Da qualitatis
ut docte pulchre fortiter viriliter bene male. Addunt infinita in e: a scōa decli
natōe: ut sane valde egredure et duriter. Infinita in ter a tertia declinatōe: ut
faciliter grauiter prudēter sapiēter enormiter. ¶ Da quantitatē: ut multū parū
modicū minimū mīme valde. Addunt tū q̄tū paulū paululū app̄. ne nimis
abūde admodū magnope sat satis aliq̄ten⁹ aliq̄tulū aliq̄o penit⁹ oino ferme
¶ Da dubitandi: ut forsā forsitan fortassis fortasse fortuito. Adde hīs an/forte.
¶ Da dubitandi: ut forsā forsitan fortassis fortasse fortuito. Adde hīs an/forte.
¶ Da vocandi: ut heus bebo. ¶ Da r̄ndendi: ut beus. ¶ Da sepandi: ut sursum re
trosum. Addunt secus aliter secreto discrete alis pugillatim separatim singillatiz
verūq; diuisim. ¶ Da iurandi: ut perpol edepol castor herde mediūssidius: ut
ait Hiero. post⁹ sunt posita q̄ noia. ¶ Da eligendi: ut post⁹ imo. Adde ma
gūq; q̄nymo. ¶ Da cōgregandi: ut simul vna pariter. Addunt adinuicē mu
tuo cōiuncte comiter. ¶ Da p̄hibendi ut ne. Adde neu. ¶ Da eueniē: ut forte

Virgil⁹

Virgil⁹

Virgil⁹

Hierony
mus.

Liber Primus

fortulu/fortuna. ¶ Da compandi ut magis/minus vel tam/valde/maxime /
minimū/minime. Addunt q̄q; plus/doctus/forti⁹/sāctus/meli⁹. Infinita

¶ Extra numeri Donat⁹ addunt. (alia cōmpatiua ⁊ suplatiua.
¶ Da intensiua: ut prorsus/penitus/oīno/p̄tinuus/subito/fundit⁹/illico/adeo
continuo/admodū/valde/app̄tine/statim/cōfestim/rep̄te/cōtinēter. ¶ Da re
missiua: ut vix/paululū/fere/pene/ferme/pedestim/passim/sc̄sim/gradatim
paulatim/prope/p̄modū. ¶ Da exclusiua: ut tū/minimodo/p̄cise/solū/so
lūminō/dit̄aras. ¶ Da cōcessiua per trōis: esto sane. i. sit ita vto. ¶ Da modis
catisa: ut possib̄lī/cōtingenter/necessario/impossib̄lī/so/falso/q̄ p̄nt cōtinēre
sub q̄litate. ¶ Hic faciūt pueri petitiōes in adverbiorū fcatōib; ordie p̄scripto

Comparatio.

¶ Tres sunt gradus comparationis adverbiorū: scz positiuus vt doctus: com
paratiuus vt doctius: suplatiuius vt doctissimū vel doctissime. ¶ Et est hic sciēti
dum: q̄ sola illa aduerbia comparantur/que descendūt a noibus cōpabilitibus:
paucis exceptis: scz sepe/mane/dū/intra/vltra/supra/qñ sūt aduerbia. Unde
nota oīes prepositiones sunt aduerbia/qñ ponuntur sine casib; vt Joanne
venit ante: et ego veni post: ibi ante et post sunt aduerbia.

Figura.

¶ Due sunt figure adverbiorū: scz simplex vt docte/prudēter/dū: cōposita:
vt indocte/imprudēter/interdū. ¶ Hic notandū q̄ aduerbia que descendūt a
nominib; adiectiuis scōe declinatōis/terminant in e vt docte bene male. Sed
illa q̄ descendūt a noibus tertie declinatōis/cōter terminant in er: vt diligēter
prudēter. ¶ Item ab omnibus p̄buloratiōis p̄r deriuat aduerbia: a noie doc
tus/venit adverbū docte. A p̄noie ille: venit adverbū illicet sic de alijs.

¶ Hic caueant pueri/ne adverbis inepte vtant: ne dicant: ibi da/ fcat enim
ibi/alibi/sed dicendū est illic/da. Neq; dicendū est bonū sero: fcat cñ. bonum
eueniat sero. tarde: ideo dicendū est bonus vesp̄r vt bonū vesp̄rū/vel bona
vespera. Et qui dixerit bonū sero/ci respondendū est malū cito. Sed bonū ma
ne/congrue et bene dicit: de q̄bus in elegantijs terminorū dicitur. ¶ Item ad
uerte: q̄ p̄positio separatim adverbis non app̄tāt. Et si legitur desursum/exi
de/abufq; dehinc/sed hec vnam p̄mōratiōis: sub vno accentu dicim⁹. Nes
mo enī latinus seu gr̄maticus dicit: de sero de mane/nisi forte barbarus.
Verum de p̄mo mane/et dicim⁹ et legimus: vbi p̄positio nō iungit mane: s
p̄tmo. Itē mane nono lectū est/et ita mane etiā. Cetera aduerbia illa noib;
noia efficiunt. Iubetq; Lālor⁹ in b loco/mane declinat. Mane manis manī
mane a mane. Exceptionq; eā regula q̄ terminat ablis noim terminator e in l.

Coniunctio est p̄solationis an

nectens ordināsq; sententiā. Vel sic. Cōiunctio est/ que cōiungit
ceteras partes in oratione.

De accidentibus coniuccionis.

¶ Tres sunt accidentia cōiunctionis: scz potestas/figura/et ordo. e. lly.

Lālor

Donat

De Coniunctione

De Potestas.

¶ *Donat.* sunt potestates seu spēs coniunctionis: scz copulatiua/diſiunctiua/erpleſiua/correlatiua et rōnalis. **¶** Da copulatiua coniunctōes: vt et etq; at atq; ac aſt quozq;. Et dicunt copulatiue: qm̄ dictōes coniungūt inter ſe ad vnum tertium. **¶** Da diſiunctiua: vt aut ve vel ne necan neq;. Addunt ſeu p. ſ. ſive nene. Et dicunt diſiunctiue: q; dictōes iungūt inter ſe: ſed diſiungūt ſeſum ſcz in ordine ad vñ tertiu. **¶** Da cauſale: vel cſi etiāſi ſiquidē qñ quidē quin quinetiā quatin⁹ per ſcriptū pro qm̄ vel q;. Nā quatenus p e aduerbiū loci aut tps eſt. Sin ſeu ſiue nene nā nanq; nī nīſi nīſi ne ſed interea q; obrem preſertim item itq; ceterū alioqñ pterea. Addit quidā cū q; vt neu nedū ſin eo quaten⁹ prop terea nēpe quippe ſcz videlicet: que et rōnalia et cauſalia congrue dici poſſent. **¶** Da rōnalia: vt ita itaq; em̄ etem̄ em̄uero q; q; propter qm̄ quidē q; nēpe ergo ideo iſt ſcz videlicet pterea ſcirco. Alij loco rōnalia ponūt collectiua vel illatiua. Da collectiua vel ex pmiſſis illatiua: vt quare ergo itaq; ideo iſt ut pinde q; obrem quodcirca q; propter. Et illi addūt ſecū ſpēm ſcz aduerſatiua. Da iſt aduerſatiua: vt ſed at aſt vel ſake tñ ceterū quanq; quia licet eſſi ve eſt mō tamen eſſi etiāſi alioqñ. Et dicunt aduerſatiue: q; rei de qua loqmur cōtra rari vident: vt hoc eſt aurū ſed nō purū: ſeruati pceptū licet vel quia coacte. **¶** Da erpleſiua: vel cōpleſiua: vt quidē eodem ſake videlicet q; quia q; aut porro licet tñ verumtñ ſinautē ſinaliter. Alij ponūt ſic. Da erpleſiua vel cōpleſiua: vt quozq; vero aut quidē eodem ſcz videlicet. Et dicunt cōpleſiue: q; nulla ſcatōis neceſſitate ſed ſolū ornatu vel metri gratia ponunt. **¶** Dic nota q; muke pſiſcedo: cū ſub vna voce diuerſas habet ſcatōes: plerūq; in aduerbia tranſeūt. Ita q; q; ppoſitōe: de qñ diſtinctōe vide elegātiā nſas termioz.

De Figura.

¶ Due ſunt figure in coniunctōe: ſcz ſimplex vt nā: cōpoſita vt nanq; attñ rēis.

De Ordo.

¶ Tres ſunt ordines coniunctionis: ſcz ppoſitiua: ſubiunctiua: cōſe. Tñ Coniunctōes ordinis ppoſitiui ſunt: q; pponunt dictōib; vel oratōib; q; copulant vt at ac aſt. Vel aut nec neq; ſi quatin⁹ quin ſin ſeu ſiue ne ſed. **¶** Subiunctiui ordinis ſunt: q; poſtponunt dictōib; vel oratōib;: vt ſunt q; ne ve em̄ quidem quozq; aſt vero. Ex quib; pme tres dicunt eſſentice: hoc eſt inclinatiue: eo q; inclināt accentū pcedentis ſyllabe ad ſe. Tñ Nota. Ludere q; neſcit cāpſtribus abſtinet armis. Indoctuſq; pile diſciue trochiue quieſcat. Ne ſpiſſe riſum tol lant impune corone. **¶** Cōmuniſ ordinis ſunt que indifferenter pponunt aut poſtponunt dictōib; vel oratōib; q; copulāt: vt ergo ideo iſt: et cetera fere oēs.

Repositio est pſoratois que pre

poſita alijs pſoratois ſcatōes earū aut cōplet/aut mutat/aut minuit. Eñ vbi cōplet: vt ſacio pſito: ſero pſero. Eñ vbi mutat: vt rideo derideo. doctus indoct⁹. Eñ vbi minuit: vt rideo ſubrideo. vreo: ſubvreo. iſtis ſubtristis. **¶** Et nota q; ppoſitio pponit alijs

Liber Primus

pſib; uſoratois: vel appoſitōe. i. regimine caſus: vt in manu in templo. Vel cōpoſitōe: hoc eſt qñ cōponit: vt pbibo ſubruſtice. Et ſunt ſer ppoſitōes q; ſemp per cōpoſitōem pponunt: ideo eas Donatus inſeparabiles vocauit: ſcz am/con diſo/oi/re/ſe. Am. i. arcum: vt ambuſtus. i. circūbuſtus. Sed apud/erga/ur/ to/ſm/penes/nunq; componunt.

De accidentibus prepositionis.

¶ Unum eſt accidens ppoſitōis ſcz caſus: cui deferunt. Deferunt autē ppoſitōe duobus caſibus ſcz actō et abtō. Non q; ppoſitio alicuius caſus ſit: ſed q; aut actō/aut abtō/aut cum vtroq; ppoſitio appoſitōe ppoſita conſtruit.

De prepositiones cum accusatiuo. xxxi.

¶ Cum actō. xxxi. ppoſitōes cōter cōſtruunt: vt ad/apud/ante/aduerſum/et aduerſus: cis/citra/circā/circa/contra/erga/extra/inter/intra/infra/iuxta/ob/ pone/per/prope/pter/ſcōm/poſt/trāſ/vltra/pter/ſupra/circiter/ vſq; ſecus/ penes/verſus. De quib; ſingulis ſubiſit Jacobus Henrichman auctor non penitendus exempla in Grammatica ſua pueris non inutilia. Et ne marit marit addam dicti viri ſubiungam Adneruam.

Ad

¶ Ad vnguē/ad amuſſim/ad ppendiculū/ad libellā apud Pſlippū Beroſi. Nihil eſt qd ad ſerē vllā tam allicitat et rā attrahat/ q; ad amicitia ſiſtudo inq; Cicero de amicitia.

Apud

¶ Apud deū nō eſt pſonarū acceptio. Et bene apd memores veteris ſtat gratia ſaci. Virgil. iij. Benetd.

Ante

¶ Ante victoriā laudes canit. Poſceſ ante diſilibū/ cū lumine: ſi non intēdis animum Rudijz et rebus honeſtis. Inuidia vel amare vigiletozq; bere. Nota. in epiſ. Pbile. in ſcōa ſa. Sīr deos ante oculos ſemper qui preſit agendis.

Aduerſum

¶ Aduerſum vel aduerſus naturā pugnare noli. i. cōtra. Aliqñ notat apud vel erga. Teren. in An. Id grati fuiſſe aduerſum te habeo gratiam.

Et

¶ Et Rbenū/multū tui ſimiles mendici ad ſtipem manū porrigunt. Et ſres quenter nominibus ppijs fluminū/vel montium preponit ſolet et cōponit po teſt: vt Et Alpina gallia. Ceteris vero citra preponitur.

Citra

¶ Horatius in ſermo. Eſt mod⁹ in rebus ſunt certi deniq; ſines. Quos vltra citraq; neq; cōſiſtere recti. Citra ſ loco notat ſine: ſic alibi: vt Citra dignitatē tuam. i. ſine dignitate tua. Seneca. Ede citra cruditatez. Bibe citra ebrietatem.

Circum

¶ Circū muros curſitāt hoſtes. Circū ad locū reſert. Circa ad ſepus. Circiter vero ad numerū reſert. Ita docuit Laper. Non nī vbiq; hec diſtincta ſeruata eſt. Nam circiter et ad numerū et ad tempus locumq; reſertur.

Circa

¶ Circa tres ānos egi Tubige/ anq; pbie recepti inſignia. Notat etiā qñq; locū

Donat.

Jacobus Henrichman

Cicero.

Virgil.

Horatius. Pbile.

Terentius.

Horatius.

Seneca.

Caper.

De Propositione

- Tibullus** ^{¶ Contra}
 ¶ Tibullus libro primo. Contra quod ferat arma deos. Si deus nobiscum / quod non
 ¶ Erga parentes pius esto. Erga liberos benignus : erga familiam grauis et
 maturus. Sit quoque amor tuus erga preceptores non vulgaris / nec mediocris.
- ¶ Extra**
 ¶ Extra alcam. Extra noxam. Extra propositum egisti tuum.
- ¶ Inter**
Horatius ¶ Horatius in sermo. Hoc vitium est cantoribus inter amicos. Ut nunc inducant
 animum cantare rogati. Intussi nunc desistunt. Idem in epistola. Inter cuncta le-
 gas et precontabere doctos. ¶ **Intra**
 ¶ Intra oppidum consilia / extra illud vero arma profundi. In oppido. Intra an-
 num. Intra mensem. Intra tres dies / et non infra annum / mensem / et infra tres dies.
 ¶ Infra tecum perna suspendit. Infra tecum et in umbra omnis labor facilis est.
- ¶ Iuxta**
Cornucopia ¶ Iuxta cum non scribere tibi Cornucopie et notat prope / modo simul / modo apud
 Plautus. Iuxta te sum tu me tuarum oportet.
- ¶ Ob propter**
Licero ¶ Ob infestum multi repellunt a sacro ordine. Licero Ob eam rem cum eloqui
 copiose / modo prudenter / michi est / quod vel acutissime eloquencia sine cogitare i officio.
- ¶ Pone**
 ¶ Pone. i. prope. Pone tribunal sedet notarius et assessores iudicis. qui fideliter acta
 coram iudice audiant et memorantur.
- ¶ Per**
Propertius ¶ Ferte per extremas gentes et ferte per viandas. Quia non vlla mea semina nouit iter.
- ¶ Prope**
 ¶ Prope montem sunt senes. Prope ignem arida quoque facile incenduntur.
- ¶ Propter**
Licero ¶ Propter virtutem et probitatem eos enim quod nunc videmus / quodammodo diligimus
 Licero de amicitia. ¶ **Secundum**
 ¶ Omnia vero que secundum naturam sunt habenda in bonis. Licero de Seneca.
- ¶ Post**
Licero ¶ Tibullus. Venit post multos vna serena dies. Bap. Mantua. Egloga. scda
 Sed post iactura quis non sapit vtile non est. Constat post facta dari quod oportet
 ante. Idem Egloga. fuit melius post pocula sermo. Nam consilia nihil post
 facta sania valebunt. Philolaus. ¶ **Trans**
Horatius ¶ Celum non animi mutant qui trans mare currunt. Horatius in epistola.
- ¶ Ultra**
 ¶ Ultra famam. i. opinionem. Ultra vires facere potest nemo. Nunquam potest componi
 hoc propositum. ¶ **Prius**
Terentius ¶ Prius spem. i. in sperato. Prius opinioem. i. in opinato. Aliquando notat contra
 Terentius Prius ciuile nomen atque legem.
- ¶ Supra**
 ¶ Supra caput. Supra modum. i. valde. Quia spatium interijcit supra videtur : ut
 nubes sunt supra nos. Aut voluit supra nos. et non super. Sed super videntur.

Liber Primus

- quando non est spatium intermedium / ut super scamnum sedes / et non supra. Nec Lau-
 rentius Val. Id tamen non vsquequaque seruatum est probat Calepinus.
- ¶ Circiter**
 ¶ Circiter kalendas May omnia florescunt. Circiter decembre frondes flores /
 ¶ **Usque**
 ¶ Usque cum iungit propriis nobis locorum vel domus / rus / militia / simplices
 accusatum requirit : ut Usque rus prospero : vsque domum ibo. Cum alijs vero
 nominibus iungimus ad vel in : ut Usque in Hispaniam : vsque ad templum.
 Quamquam in predictis aliquando ad vel in additur.
- ¶ Secus**
 ¶ Secus decur aquarum serunt salices. Secus via lassus quandoque residet viator
- ¶ Pene**
 ¶ Pene. Lapud sed usurpat frequenter in istis que ad dominum spectant / laudem
 vel vituperium / commodum vel incommodum. Varro Sed seruorum cura penes dominos sit
 Lilius. Ut penes eosdem pericula belli essent / penes quos premia.
- ¶ Versus**
 ¶ Tersus sepius postponitur. Plautus. Ego portum versus pergam / et per
 quiram / quem si non inuenero / domum versus reuertar.
- ¶ Propositiones cum ablatiuo quindecim.**
 ¶ Cum ablatiuo construuntur quindecim propositiones sequentes. A / ab / abs / cum
 coram / dam / de / e / ex / pro / prope / palam / absque / sine / tenus.
- ¶ A**
 ¶ Catullus. Quid datur a diuis felici optatus hora. Quidius in Metamor.
 Non hospes ab hospite tutus. Non iocor a genero. fratrum quoque gratia rara est
- ¶ Ab**
 ¶ Iuuenalis satira sexta. Pone seram cohibe. sed quis custodiat istos Custos
 des. causa est / ab illo incipit vros. Tibullus. Vos quoque abesse pcul iubeo dis-
 cedite ab aris. Qui tulit besterna gaudia nocte Veni. Ab re. i. propter rem / propter rationem.
- ¶ Abs**
 ¶ Abs quousque hominem beneficii cum opus est gaudeas accipere. Terentius in Adel.
- ¶ Cum**
 ¶ Licero de Seneca. Pares cum paribus facile congregant. Idem de amicitia
 Quid dulcius quam habere / cum quo omnia audeas sic eloqui ut tecum. Idem nihil enim tur-
 pius quam cum eo bellum gerere / cum quo familiariter vixeris. Non minus ar-
 dent / qui cum multis ardent. i. q. s. c. Multis.
- ¶ Coram**
 ¶ Iuuenalis satira sexta Cantabit vacuus coram latrone viator. Coram ma-
 gis ad personas certas / palam ad omnes refertur.
- ¶ Clam**
 ¶ Clam pastoribus oves lupi surripientes deuorat. Clam parentibus ludunt liberi
- ¶ De**
 ¶ Propertius Nauis de veteris de tauris narrat arator. Enumerat miles vul-
 nera / pastor oves. Hora in epistola. Singula de nobis anni predantur euntes. Et

Laurenti-
us Val.
Calepinus

Varro
Lilius

Plautus

Catullus
Quintus

Iuuenalis
Tibullus

Terentius

Tullius

Ius

Iuuenalis

Propertius
Horatius

De Propositione

puere locos / Uenerem conuiuia ludum.

Poeta
Ianus.

¶ Virgilius. Statior est pulchro / ventens e corpore virtus.
¶ Ex.

¶ Bacche bibat doct' / tua munera : rustic' vndam Discat et ex quinta pellere glande famem. Nihil ex omni pre beati. Loq ex tpe. a. sine pmeditatioe. Ex coposito. i. data opera.

Terenti'

¶ Terentius in andria. Pro peccato magno paulula supplitij satis est patri.

¶ Pre.
¶ Pre amore nescit homo quid faciat. Pre me fero. Pre te fero.

¶ Palam.
¶ Palam omnibus loqui et non mutescere est res non modica.

¶ Absq.
¶ Absq pecunia versari cum hominibus est res difficillima. Absq metu mare navigare et comitua audire audacia est hominis : non fortis.

¶ Sine.
¶ Quidius de arte : Et nihil emineat : et sint sine sordibus vngues.

Quidius
Terenti'
Horati'.

¶ Teren. in eunuchis : Sine cerere z bacho friget venus. Hora. sat. iij. Stimul ac durauerit etas. Membra animiqz tui nabis sine cortice. Nil sine causa : sine rituali diligere.

¶ Tenuis.
¶ Tenuis in singulari frequenter ablati postponit : vt hactenus / eaten' / qtenus / Aut meli' be dictioes vna pstituit ptemoratiois : sunt em aduerbia aut loci aut tps. Tenuis aliq actio iungit. Flaccus in argo : Et tanatim tenas immiso descendit ab euro. In pl frequenter iungit qto. Virg. Lurum tenuis a mento plectra pendunt. Et : cum aru tenuis. i. vsq ad cumas. Lurtius : pauci hostiuz tenuis. Cum ablati. Hora. in epis. Et quod pprodire tenuis si no datur ultra.

Flaccus.
Virgil'
Lurtius.
Horati'.

De Propositiones cum actio et ablatiuo quatuor.

¶ Cum actio et ablati construunt be quatuor ppositioes : in / sub / super / z subter vel subtus. Qn significat motu ferunt actio : vt ire in templum. Qn vero significat in loco ferunt ablatiuo : vt ire in templo.

¶ In.
¶ In cu actio : vt in os inferere siue pmandere. Mant. in eglo. Sit licet in na / toa facies auster parenti : Aequa tñ semp mens est et amica volutas. In cuz ablati. Hora. Foenū habet i cornu. Teren. Modū in scripto queris. Idē Lupus est i fabula. Propert' : Duri' in terris nihil est qd viuat amate. Stat' : Maior in exiguo regnabat corpe viua. Varias hui' ppositioes fcatioes qre apd Calepti.

Mantua.
Horati'.
Terenti'
Propert'
Statius

¶ Sub.
¶ Sub qn denotat tps cu actio iungit : vt sub luce. Itē qn ad locū denotat. Sz qn in loco fcat cu ablati pstruit. Hora. Quidq sub terra ē in apud pferet etas

Horati'.

¶ Super.
¶ Super in fcatio pstruit subter : supra vo infra : supra tñ actio tñ iungit. Be sup mō actio : mō et ablati : vt sedeo sup lapidem. Virg. Fronde sup viridi sumis nobis munda poma. De harū trium fcatioe ppositiois vide Caleptiū.

Liber Primus

¶ Subter ppo est : cui' relin est sup : vt h mirifice natar duratqz subter aqua et ti actio qz ablati iungit. Nec hoc ptereundū est q ppoes sine calibo suis in oioe positio : nisi coposite fuerit : vim aduerbi recipit. Hoc em accidit cōter his et. ppoib' ante ptra iurta pone ppe post ultra cu corā dā palā. Nec hoc qdē mī radū est. qm aduerbijs etiā qbusdā licet vim ppois assumere. vt pde calēdas. pde nonas. Itē pcul inter ppoes poni Lālor' hūce oñdit exmīta. Come. taci. Jā ventū pcul mari qd hyberniā insulā spectat. Lurt' : Vetus arbor haud pcul muro ramos multa frōde vetustos. Velut de industria tegem regētes ob / teccat.

Lancilo.
Cornelia.
Lurtius.

¶ Exempla hui' regule.
¶ Ante. Virg. Ante leues ergo pascunt in ethere cerni. Cōtra aduerbiū / signat / fcat e regioe siue ex opposito / vt stat ptra statiqz iubet. Plaut' in amph. Hostes crebri vadūt nostri cōtra ingruūt. Iuxta aduerbiū fcat eque / alt' / eodem modo Plautus. Iuxta meū rem tenes. i. eque meū. Salustius in Jugur. Necem atqz estatē iuxta pati. Pone. Virg. Pone subit cōiunx ferimur per opaca lucor. Prope aduerbiū vltima acuta fcat ferev' qm. Teren. prope adest. Post. i. postea Virg. Post mihi nō sili pena cōmissa lueri. Idē li. vi. Ille admirā venerabile donum. Fatalis virge longo post tpe visum. Ultra. Biliduc lego nihil ultra fadens. Cum fcat qn vt cu didiceris doctus efficietis. Coram. vt corā pscnsqz te / cum loquutus sum. Clam. clam feci nihil palam. Terentius in Eunuchis. Si fictum aut falsum cōtinuo palam est. i. manifestum. Multa etiā in elegantijs nostris terminorum hūce de rebus differimus.

Virg'.

Plautus
Salust'
Virgil'
Terenti'
Virgil'.

Terenti'

Donat'.

Interiectio est pforationis signi

ficans mēis affectū voce incognita. Hoc est Interiectio est pforatiois in dedinabilis / interiecta alijs ptribus oiois ad exprimen dos animi affectus puta gaudium / timorem aut huiusmōi. Et dicitur interiectio quia interijcitur alijs ptribus in orōne siue regula. Bred eam inter aduerbia cōpleri sūt : sed latini eā ab aduerbio sepauerūt : cū hmoi voces non statim verbū subsequant : et late multiplex interiectiois causa cōsistit

De accidente interiectionis.

¶ Unum est accēs interiectionis scz fcatio. Unde quatuor sunt fcatioes in / teriectionis fm Donatū. Nam aut letitā mēis significat vt euar / aut dolorē vt heu / aut ammiratiōē vt pape / aut metum vt tat tat. Sed sunt quedaz alie que ad istas reducuntur vt patet in figura sequenti.

Donat'.

Leticiam mēis / vt euar / euge / obeya.
Ridentis : vt haba / bebe / abu / abo
Dolorē : heu / heu / heu / o / ah / bey / prob / dolor / be / vae / hui / trōtā fcat. Terentius hui tam cito.

Omne in
teriectio
aut fcat.
Timorem vel metum : vt atatat / ast / phi / ha / boe
Admiratiōem : vt pape / han / boe / xib / vach
Indignatiōem : vt ve / vah / prob / nefas / infandum
Blandientiā : vt sodea / amabo media breui
Plorantis : vt au / ob / obi / et si qua sunt similia.
Urantis : vt apage.
Exclamantis : vt prob / vah / vsh.

Terenti'

Puerorum regule duodecim.

¶ Prima regula.

¶ Omne adiectiuū siue noiale : siue pnomiale : siue pncipiale : et suum substantiuū volunt cōuenire in gñe : numero : et in casu. Est em̄ adiectiuū nomiale cui in bona sententia potest addi eyn ding. Adiectiuū pncipiale est omne partis cpiū. Adiectiua pnominalia sunt meus : tuus : suus : noster et vester.

Exempla sunt

Albus vir	Bonus magister
Misericoz deus	Benignissimus princeps
Optimus liber	Papa sanctus sanctorum sanctissimus
Pinguis bos	Lara annona
Maria sancta sanctorum sanctissima	
Templum pulchrum pulchritudo pulcherrimum	

¶ Secunda regula.

¶ Omne nomen substantiuū regit aliud in gñe. Vel sic : Quā duo substantia ad diuersa pñentia simul cōueniunt in oratiōe : tunc alterum ipsorum erit gñi casus.

Exempla sunt

Equus regio	Rex anglie	Caput corporis
Potentia patris	Albedo petri	Offitium humanitatis
Piscis trās solidorū	Uinū vastis	Puer octo annorum
Dies ludī	Rex populū	Epistola pauli
Circulus vini	Medicina sanitatis	Joannes piscioris
Tempus resumēdi	Salida famisantis	Liber petri

¶ Tertia regula.

¶ Quemcūq; casum regit positius : eundē regit comparatiuus et superlatiuus

Exempla sunt

Dives ditior	ditissimus agri vel agro
Similis similior	simillimus patri vel patri.
Pulcher pulchrior	pulcherrimus faciem vel facie.

¶ Quarta regula.

¶ Demonstratiuū et sua res demonstrata debent cōuenire in numero/in gñe et in casu. Et intelligit regula tam de demonstratiuis noialibus : q̄ pnoialibus

Exempla de noia

Tantus : talis honor nobis exhibetur.
Tanta : talis virtus extollitur
Tantum : tale carmen probatur

Exempla de pno

Hic/ille/iste/meus/tuus/suus/noster/vester hostis
Hec/illa/ista/mea/tua/sua/nostra/vestra domus
Hoc/illud/istud/meū/ruum/suū/nostrum/vestrū pallatium

¶ Quinta regula.

¶ Interrogatiuū et suum responsiuū volunt conuenire in casu.

Exemplum

Quibus arribus inuisiglas	Rñdetur grāmatice : logice.
Quē amore psequeris	petrum : iohannem
Quē a te amatur	Elizabeth/anna.

¶ Sexta regula.

¶ Relatiuū et suum antecedens debent cōuenire in numero et in gñe. Et intelligit

Regule grammaticales

Regitur hec regula so. uin de set reanuis sez qui/ille/ipse/iste/hic/ab.

Exempla sunt

Petrus currit qui mouetur.
Deus est pius et ille : vel so : adoratur
Uerecundia est virtus que in adolescentibus laudatur
Rhenus est magnus et ille/ipse/vel qui : laudatur

¶ Septima regula.

¶ Suppositū et appositū volūt cōuenire in numero : in psona : et in rectitudi ne casuali. Et p suppositū pueri debēt intelligere nomē : et p appositū verbum. Licet fm veritate sic nō sit : nā Oratores et aliofficia attribuit. Exempla sunt : Magister legit. Dives honorat. Ioannes scribit. Pauper cōtemnitur.

¶ Octava regula.

¶ Omne verbum actiuum transitiuū regit post se accusatiuum.

Exempla sunt

Amo deum	Intro scholas
Video hominem	Suo tunicam
Legolibrum	Adamat virginem

¶ Nonā regula.

¶ Quando duo verba sine cōiunctione media simul cōueniunt in oratiōe : tūc unum illorū debet poni in infinitiuo.

Exempla sunt

Volo scribere	Studet mentiri
Lupio legere	Desiderat studere
Nescit fallere	Disce assentari

¶ Decima regula.

¶ Omne aduerbiū pot stare iuxta suū verbum vel pncipiū : ad eius fectiōem determinandā. Et illa determinatio fit tot mōis quot sunt fectiōes in aduerbis quarū fm Donatū sunt .ij. Nam aliq̄ sunt aduerbia loci : aliqua tēpōis.

Exempla sunt

Deus retribuet abundantissime
Celum mouetur velocissime
Comedens sobrie sed potas ebrie

¶ Undecima regula.

¶ Cōiunctio copulatiua et disiunctiua : et iste tres dicōes q̄/nisi/p̄terq̄/volunt copulare similes casus : et similiter verba similia verborum.

Exempla sunt

Virtus et diuitie nunq̄ possunt coire
Favor aut amor insignia nō magnitudi muneris
Nullus nisi opulenti affectus obseruatur

¶ Duodecima regula.

¶ Triginta sunt pponēs volētes pstrui cū actō : quibz addunt versus et retror. Et quedā volētes pstrui cū abtō : quibz addit pcul. Et quatuor volentes cōstrui cū vtroq; Exempla iussinēter enumerata sunt de ppositionibus.

¶ Predictę regle pueris q̄i p̄gymnasmata ad nistrent : nō mō i orōibz p̄gruā veritē in incōgruis plerisq; eximīs : q̄ ipi puenientis et dñam accitū grāma acatū diligēter p̄siderare studeāt : vt orōes latinas recte cōbinare p̄dīcant.

Hieronymi Singulari Nominant

Etymologia: seu Liber secundus: Nominum declinationes: eorumque genera: verborum coniugationes: summam continens.

Etymologia est vera cunctarum

originis inquisitio dictionum. Et est gratissime finibus optis diuisionem in quatuor capita discreta. Caput primum est de nominum latino recteclini inflectione: et de nominum grecorum, micorum: et greco-rum declinationibus. Secundum de declinatione nomini heteroclitonum.

Tertium de quibus nominibus et participiis. Quartum de verborum regularium coniugationibus. Quintum et ultimum: de verbis defectivis et anomalis.

Caput primum de declinationibus nominum.

Declinatio est inflectio nominis per casus. Sunt autem nominum declinationes quatuor.

Prima est quae facit quatuor et decem singulares in a et diphthongo: ut mula, mulae, orbis, orbis: arca, arcae. Secunda est quae habet quatuor in i et decem in o ut animus, animi, animo: furculum, furculi, furculo. Tercia est quae facit quatuor in i et decem in i: ut virtus, virtutis, virtuti. Quarta est quae facit quatuor in u et decem in u: ut senatus, senatus, senatus: tractatus, tractatus, tractatus. Quinta est quae facit quatuor in e et decem in e: ut glacies, glaciem, glaciem: maces, maces, maces.

De prima declinatione nominum.

Primi ordinis nominis: siue latina siue greca: aut in a: aut i as: aut in ea habent singulares nomina. In a ut poeta, roma, mula. In as et in ea greca sunt nomina: aut barbara: ut aeneas, anchises, thodas. Est etiam una terminatio nomen in am: sed plane barbara siue hebraica: ut adam, habraam. Nec sunt plura talia declinabilia. Est et alia terminatio nomen in am: siue prima declinationis greca: in e scilicet: ut phebe, phebes, phebe: pheben: et phebe in ablativo. Sic declinant et alia greca in e: ut infra de declinatione nominum grecorum docebitur.

De A et As.

Nominia in a declinabilia non neutri generis sunt prime declinationis: ut abolla, arista, aurore, arra, arrha, ania, acrimonia, basilica, copia, industria, ignavia, naua, patetria, scriba, propheta, popula. Neutra vero in a sunt tertij ordinis: propter tria barbara scilicet pascha, manna, manna quae sunt primi ordinis: nec sunt plura. Pascha tamen et manna etiam leguntur tertie declinationis: ut in vita domini de resurrectione: in die paschalis: et in alijs sepe historijs inueniunt esse primi vel tertij ordinis. Et vetustissimi verebantur soli polenta in neutro genere inquit Sulpitius: Quidam testimonium citant: quarto metamorphosis. Dulce dedit testa quod coxerat ante polenta. Et ite in seino ponit: Eum liquidum mixta pfudit diuisa polenta: ubi mixta polenta ablata est. Diuisa Hieronimus. Josue. c. v. in semine poluit/ibi: Et comederunt gentes de frugibus terre die altero et azimatos panes et polentam eiusdem anni.

In as terminata nomina prime declinationis: omnia sunt masculina et virorum. prout aeneas, anaxagoras, andreas, barrabas, dametas, esaias, hellas, mathias, tobias: et quidam alia greca et barbara. Preter boreas et sathanas. Nam boreas tertij est ordinis: non primi, multa enim popula in as exiit siue tertie inflectionis: ut atlas, pallas

Liber Secundus

In eo declinabilia prime declinationis: omnia etiam sunt aut greca aut barbara: semperque masculina et virorum. prout: ut anchises, alcides, manasses. Multa tamen popula virorum in eo exiit sunt tertie declinationis: ut aristoteles, herodes, agas, rhodes, hypocrates. Multa etiam prime et tertie declinationis ut achates, huius achatis vel achatae. Ulises: huius ulixis vel ulix vel ulisse. Libiemes: huius ebremis vel ebremae. Nestor enumerat plura eiusmodi.

Omnia nomina in am declinabilia semper sunt indeclinabilia finis praestant. Nisi aliqui sumplerint terminationem latinam: sicut historici faciunt dicentes: roboam, geroboamus, adam, habraam. Sap. mant. calamitatum primo: Et nihil est aliud cal: tis adamus in hortis. Idem in tertio. Quia deus habraamo dedit hec mandata si deli. Nec tamen duo nomina declinantur prout apud ecclesiasticos. Salam vero non variatur. Et quia nomina in am terminata variant: sunt diptote forme. hoc est per omnes casus habent tamen duas terminationes: scilicet in genitivo et dativo: et in reliquis omnibus casibus habent am.

De Genitivo et dativo.

Omnia nomina primi ordinis habent a et diphthongo. id est longum in genitivo et dativo singularibus: ut aula, aulae, interula, interulae. Veteres tamen genitivos feminorum in a declinabant: ut plerique in as more greco terminauerunt: ut huius familie et familiae. Sic in visu est paterfamilias, materfamilias, filiusfamilias. Et apud Nennium: Fili ter: ras, i. terre. Et Ennius: vias per vie, prout. Virg. Nihil ipse nec aurum nec sonitus memor: aures per aure posuit. Et ite veteres ad per ae dixerunt: ut aulae, per aulae: et pictae, per pictae: sic et aequal vixit patriae nepal et silia. Virg. in. iiij. Bulae in medio libabit pocula bacchi. Lucretius: Commoda pretere patriae prima putare. Cicero: Atque oculos viget pedibus pectusque nepal. Prudentius: Non dedig: nantia medica purgamen aquae: pro ae.

De Accusativo.

Accusatiui nominum prime declinationis singularis numeri terminantur in am: ut camera, camera, perna, perna. Exceperunt greca, prout in a et in as: quorum acti etiam in an finiunt: ut aeneas am, vel an, medea medes vel medean, ossa ossam vel ossan, electra electra vel electran. Sic belena maia malea odyssea am vel an, pythagoras am vel an, aegina aegina vel aeginan, boreas am vel an. Alia etiam greca in eo: actos etiam in en emittunt: ut anchises anchisen. Et patronymica tamen eo: ut pamides pamidam pamiden vel pamida. Quidam in epistola. Bene am: nocte dieque refert. Idem: Non riferu contra borean ous arma ministrat. Virg. in aethna. Pelion ossa creat summum prout ossan olympus. Idem in tertio. Anchisen facio certum. Statius. Namque seritrapis prout Aeginan ab vndis.

De vocatiuo et ablatiuo.

Qui et ablati singulares primi ordinis in a declinant: ut poeta, ab hoc poeta. o sagena, ab hac sagena. o fidelis, ab hac fidelis. Sed nomina in eo quatuor habent et in vto et ablativo: ut anchises anchise. Interdum etiam in a: nam olim anchisa etiam in nto dicitur: ut docet Quintilianus. Et est sciendum quod quatuor greca habent et in ablativo: non tamen est dicendum grecas habere ablatum: sed ponere quatuor et decem loco ablatiuum quod etiam affirmat praestantius.

Es.

Nestor

Am

praestant

Mantus

mus

Nennius.

Ennius.

Virgilius.

Lucretius.

Cicero

Prudentius

mus

Quidius

Virgilius.

Statius.

Quidius.

f. ij.

De Prima declinatione

De Nominativis et vocativis pluralibus.

¶ Plurales nō et vī hui⁹ declinatōis in ae diphthongon desinūt: vt be pirate o pirate: cataracte: dolabre. Sed ab regula multa excipiunt noia nūero plī ca: rentia: vt fama/vita gloria. Et de quib⁹ de heterodictis dicem⁹. Scōo manna/ pascha et māmōna/ q̄ etiā plī carent: et multa silla q̄ numerū multitudinis nō admittūt/excipiunt a regula. sicut noia fluuioiū: vt odera/istula. Noia viroū vt seneca/catharina. Ciuitatū vt viantlausa. Prouinciā: vt flesia/hobemia/ pūssa. ¶ Est m̄ sciendū q̄ noia p̄p̄ia nō excipiunt a regula. Cōgrue em̄ dicūt due catharine: due marie. An in sequētia: Jacobiq; parica. de quibus de be serodictis dicemus.

Scripta.

De Genitiuis pluralibus.

¶ Si plīa numeri p̄me inflectiōis terminant in ari: vt poeta poetarū. musa musarū. Nisi p̄ sincopā cōposita et deriuata noia p̄ferant: vt graiugenū p̄ gra iugenarū. dardanidū p̄ dardanidarū. aeneadū p̄ aeneadarū. celicolū p̄ celico larū. Virgil. in p̄mo: Quis gñs Aeneadū: q̄a Troie nektat vibem. Idem in tertio. Loelicolū regi mactabā in litore taurū. Est autē Sincopa cōcisio seu ablatio littere vel syllabe de medio dictōis. Et hoc fit causa metri. Lūi opponitur Epenthesi: que est additio littere vel syllabe in medio dictōis: vt maioris pio mara/vbi addit uo syllaba. Quid⁹. Sic ego: sic posita dixit mihi casside ma. ¶ Dic nota q̄ noia q̄ sincopant sunt duplicia. quedā em̄ sincopant in uora. carmine tū: quedā in p̄sa et carmie: de quib⁹ sic accipe. In hac em̄ declinatōe sincopant p̄nt tām carmie q̄ in p̄sa: patronymica in des: vt pilamidū darda midū: p̄ pilamidarū dardanidarū. Itē cōposita a colo: vt ruricolū siluicolū: ruricolarū siluicolarū. agricolū p̄ agricolarū. A gigno francigenū terrigenū ces ligenū trasugenū: pro ari. A fugio transfugū p̄ transfugarū. A venio aduenū pro aduenarū. A peto hierosolimitipetū romipetū: pro ari. Et om̄ia noia habē ita plures syllabas q̄ tres in ḡto plī: vt nundinū p̄ nundinarū. Que tō abun dant syllabis: et de quib⁹ nō est mētio facta: solum in carmie sincopant

Virgil.

Sincopa

Epenthes.

Quid⁹

De Datiuis et Ablatiuis pluralibus.

¶ Datus et ablati multitudinis in is terminant: vt his vauis maluis. ab his valuis maluis. Decē tñ in abus hos casus hñt: vt deab⁹/sillab⁹/natab⁹/mu labus/equab⁹/libertab⁹/asinab⁹/seruab⁹/duab⁹ et ambab⁹: dicit Piladeo. Sed Sulpici⁹ enumerat tñ septē: vt deab⁹/sillab⁹/equab⁹/mulab⁹/liberta bus/duab⁹ et ambab⁹: et vī plura. Quāuis antiq; dextrab⁹ et eabus dixerūt Et falsum est illud q̄ om̄ia femina q̄a masculinis in us: neutra carentibus: transformant in abus hos casus habeat. Nā vt inquit Ualla: Duab⁹ priuig nab⁹/genitab⁹/asinab⁹/iuuenab⁹/ceruab⁹/lupabus/vsab⁹/liberunab⁹/pa tronab⁹/cōcubinab⁹/seruab⁹/samulab⁹/diabus/aniabus/nō dicemus. So cibus em̄ apud Florem legimus: asinabus. apud Pristianum.

Piladeo.
Sulpici⁹

Lauren.
valla.

Flores
Prustian⁹

De accusatiuis pluralibus.

¶ Accusatiui plurales prime declinatōis in os em̄tunt: vt boia/carnifici/ nas/tefferas/gymnastarchas. Et.

Liber Secundus

De Secunda declinatione.

De Nominatiuo singulari

¶ Nominatiu⁹ singularis scōi ordiis/ser mōis terminat. Aut em̄ terminat in er: vt caper/socer/apcr/vafer/surdaster. Aut in ir: vt ista trio/triuir/leuir/2 vī cū cōpositis: vt semiuir/diuuir/triuir/deceuir: reliqua sunt tertie. Aut in ur: vt satur adiectū. cetera in ur sñj tertij ordinis. Aut i um: vt pedū/cōmodū/elec trum/oppidū/cornariū/succinū/verillum/sigillū. Aut in us: vt thalamus/edi tiuus/calamus/virgil⁹. Aut in eus diphthogon: grecoū tñ: vt thedeus/or pheus. Et noia in eus sinientia etiā in es terminant et sub ea tertie declinatōis vt oedipus oedipi vel oedipodia/achilles achillei vel achillia. Inuenimus etiā in os greca terminata: vt hec les bos/hic atos/hec delos/hoc cabos/argos/pa ros/melos. Et in on neutra: vt hoc vlon/hoc epitheton/et hñt on in actō: et vo catiū nō simile: in ḡto aut non declinant nisi latinā terminationē suscipiant. et datiū et ablati in o: vt hec delus deli/cabus cabi. Sed greca in os mascu lina: habētia excrecentiā in ḡto/sunt tertie declinatōis: vt heros/rhinoceros dicit Pyllades et Sulpicius.

De Genitiuo.

¶ Gen⁹ singularis secūdi ordinis: terminat in i: vt circus circi: tentaculū ten taculi idoli idoli media. p̄ducta. Præter noia in eus: que faciūt ḡm in ei vel in eos: vt orpheus: th⁹ de⁹ thedei: vel thedeos: Peleus pelei vel peleos: achil leus achillei vel achilleos: Tere⁹ terei vel tereos. Statius tertio Thebaidos. Thedeos egregij p̄solum pectus et arma. Martialis. Flet Phylomela nefas incesti tereos atq; Muta puella fuit garrula fertur auis. Etā in o ḡm habēt: vt Dipheo: androgeo: attico more: et i in dō: vt hui⁹ orphi. Sed qñ nñs ter minatur in ir: ur: aut in eus: tunc ḡas vna syllaba abūdat: vel excrecat su pra nñm: vt vī vīri: satur saturi: thedeus thedei. Noia aut in us et in um nō crescunt: sicut grabatus grabati media. p̄ducta: incōmodū incōmodi. Et q̄ formant a nominatiuis in er: habentibus femininū in a: vt niger nigri nigra. Et his exapimus: que s: b: sp: vel n: ante er syllabam hñt: vt miser miseri: p̄ per prosperi: tener teneri: gener generi. Et a fero/vel gero cōposita: vt ar miser armiseri: sic lucifer: mortifer: crucifer: armiger armigeri: sic clauiger: corniger: laniger: nugiger. et alia cōposita de gero et fero: que oia habent erī in ḡto per excrecentiā. Demis etiā puer pueri: liber liberi: qd̄ bachum et inge nuum fecit. Nam in alijs fectionibus libri facit. Adulter adulteri: socer soceri lacer laceri: liber liberi penul. producta. Item et eius cōpositi: celiber celiberi presbiter psbiteri: dexter dexteri et dextri: asper asperi et aspi: sed aspi qñ est propriū. Laper capri nomē auctoris puta grāmatici. Cancer cancri pro pisce et stella celesti Sed cancer cāceris. p̄ morbo tertie inflectiōis est: de q̄bus in de he terodictis dicemus. ¶ Dic nota q̄ octo sunt noia que excipiunt a reglā eti: q̄a illa non hñt sed ius in ḡto singulari: scz vnus: vllus: vter: nullus: solus: al ter: totus: et alia cū eorū cōpositis: vt vnusquisq; vterq; alteruter: que

Pylades.
Sulpici⁹

Statius.
Martial⁹

De Secunda declinatione

Pullianus omnia fm Pullianū olim habebāt in gō singulari t; et o in dō z abltō/more
Terentius noim scōe declinatōis. Terentius. Quando quidē ineratam nulli cōsiliū sum. In
Schura euangelio. Dico vni vade et vadit/et alio venit et venit: ibi alio est dō casus: z
Donatus apud Donatū gōis neutri. Et est sciendū q oia noia que hnt ius in gō/ca
 rent vō: exceptis vnus/ior/sol. Vñ cūcta carēt qnto/quorū gōis in ius. S; quintū casum dant totus solus z vnus. Itē isti gōi in ius/in pfa producūt ante
 us/pter alteri qd corripit i. In carmie aut penultima ponit ad placitū. Unde
 Corripio alteri/semper productus alius. Rectus vult alius/sed vult gōis alius.

De Apocopatis.

Iuuenalis Noia que hnt duo ij in gō/sive ppa siue appellatio/deponit posteri i: per
Virgilius apocopen/et hoc fit in carmie mī/et Antonī p antonij/od p och/virgil p vir
 glij/tuguri p tuguri. Iuuenalis. Antonī gladios ponit cōtemnere si sic: Dia
 dixisset. Itē Nil agis Antonī scripta deserta manēt. Virg. in bucco. Pauperis
 et tuguri cōgestū cespitē culmen. Idē Nec spes libertatis erat nec cura peculī
Apocopa Est igitur Apocopa/ablatio luere. xl syllabe in fine dictiōis/et vidisti. Sed Pa
Parago rago addit lram vel syllabā in fine dictiōis: vt dicitur pro dicit. Persius At pul
ge chrum est digito mōstrari et dicitur hic est. Amarter pro amari zc.
Persius

De datiuo et ablatiuo.

Virgilius Dūo et ablatiō scōe declinatōis/omant a gōis i in o cōuersio: vt fabul fa
Strapio bro: renodochij renodochij renodochio/nosocomij nosocomij nosocomio
 Exciunt que hnt ius in gō: qz illa in dō hnt i: sed o in abltō: vt vnus vni
 vni vno. Exciunt scōo greca in eus: que hnt gōis in ei vel in eos: z in eo mo
 re attico: etiā hnt et dōis in i: vt orpheus hui orphei vel orpheo/vel orpheos/
 hui orphi. Virg. in bucco. Dipht calliopealino formosus Apollo. Et in sexto.
 In fontibus letā Androgeo. Statius Non mutum caput. Orpheos loquebar.

De Accusatiuo.

Virgilius Accus singulari hui declinatōis in um erit: vt scopulū/serpulū/brocho
David dochiū/bicphotrophū: hierocomiū/sarculū. Sed greca in ua/termināt
David actū in um: vel in on: vt diphtongus/arctus/menelaus/pactulus/pergamus/
Virgilius rhodus/priam/dardanus: um vel on hnt: sic lesbon/meandron/diam Virg.
David in Ethna. Quis nō agricola desceuit pgamon igni. Quidē. Ardet amore tul:
Virgilius sic z menelaō amauit. Propheta regi. Dilexi mādāta tua sup aurū z topasion
David Greca aut noia in eus: termināt actū in um: vel in on: vt in a: vt orpheus bz
Virgilius orpheum: vl orpheon: vel orpheia: tydeus tydeū tydeon vl tydea. Virgilius in
David bucco. Orpheia que in medio posuit silualqz sequētes. Norat. Quis teneā vult
Statius tus nūtantē protea nodo. Statius. Tydea magnanīmū stimula ingētibz an
Pullianus gunt. Et ideo dicit Pullianus: q magis a qz um vtendū est in scripturis. Et
 est hic notandū q oia hec noia: et silia: etiā faciūt actōs in um more latino: vt
 anteus anteu vntea. Virg. Antea largessūqz videt. Boetius. Strauit anteu
 lybiae harenis. Et hoc habet veritatē tam de appellatiua qz ppijs: vt scorpi
 scorpiū vel scorpiō: topasius um: vel on. Et ideo omne nomē in us: qd fm
 grecos etiā termināt in os: habet duplicem actū: scz um vel on: vt distichus
 distichū vel distichon: sic acolytus: abilius.

Libri Secundus

Regula Nec pueros reperenda est regula cūctis in pmo opusculo data: q noia nec
 tri gōis cuiusqz fuerint ordinis hnt tres casus siles in vtroqz nūero: scz nūi
 actū et vñ: vt hoc damni tormentū vulgus pelagus facellū hostiū vultū
 vltia cornu. In pli hō hnt a: vt damna tormenta vltia cornus zc.

De Vocatino.

Sulpicius Vñ singularis nominis in er/tr/ur/vel in um: siles est nō: vt o magister
 o vir/o templū/o satur/o eustochij/o gliceri. Ideoqz aniaduertendū: o euan
 dre/o symbre/o teucro/o puerē z bis silia: nō esse actiō in er sed a rectis in us
 dicit Sulpicius: vt euandrus symbrus teucrus puer vt antiqui dicebāt. Noia
 vero ppa in us terminata et i antea hntia: vñ in remotio us minorem nō
 vna syllaba faciūt: vt virgilius o virgil. pompeius o pompeius. capio o cal. Sic te
 rentius o uidē bonifaci marili seruaci tiburni stat antoni gregori ombro
 sius tullius boetius et filia. Et hntia psonatē ante nū hnt vñ in ti et nō a: si
 cut terenti nō terencia. tiburti. quibz addit filius qd sūt abijct us: vt o
 fili. Vetus illi tñ dicebāt o virgilic pompeie cate. Cetera in us: cōuersio us in
 e faciūt vñ: vt priamis o pame. notari. cementari. primari. libari. e. archi
 magr. archinagire. archigramathe. archigramathee. tabellari. tabellarie.
 Quedā tñ greca in ua terminata hunc casum cūctū in u: vt oedippus oedip
 pu. panthus panthū. Quedā in os silem nō: vt illos ille. Diam. tñ o deus/o
 lucus/o fili. Et o filie/o populus/o populo fluui/o fluui. o agne et o agnus/z
 o vulge et o vulgus/ chore et o chorus/pelage z o pelagus: que sic suo arbitrio
 protulerē maiores: ait Sulpicius.

Regula de Graecis vtis.

Virgilius Omnia noia greca in o hnt a desinētia cuiusqz declinatōis: faciūt vñ de
 ponendo e: vt anchises o anchise. achilles o achille. tydeus o tydeū. colchis o
 colchi. pallas o palla. panthus o panthū. melamp o melampū. Virg. Duo res
 summa loco panthū quā prendim arcem.

De Atis et vtis pluralibus.

Virgilius Nominatiui et vt plurales scōe declinatōis in i longum desinūt: vt hū nun
 cū grammatice cementarij statuarij. Sed neutra noia habent nōs actōs et vōs
 in a: vt vestilla ephippia demonia sigilla. Sub quibz continent ista semina in
 um: vt domum gliceriā que etiā habent a. Unde: Pandunt gliceria rixantes
 cuncta secreta. Enā reperit scortum scorta.
Virgilius Dic nota q nūis et vtis plurales scōe ordinis sunt siles gōis singulari. Tñ
 hoc nomen deus reperit habere duplicem nūi et vñ pluralem: scz dii et de
 sed dii nūis magis vñat est. Siliet habere duplicem dñi et abltū: scz dijs z
 deis. Virg. pmo geor. Dūqz deeqz omnes studiū quibz arua tueri. Iuuenalis
 Dijs maiorū vmbis. Lucan. Et veni meruere dei. Idē: Vt nā celiqz deis
 erebūqz liceret. Virg. Dīs aliter visum est. Et debet di cū duplici i latino scri
 bi. Unde colligit q duplex sit syllaba: cum quolibet vocalis (pterqz in diphtō
 go) per se syllabam faciat. Est ergo duarum syllabarū et sic scribi debet et eloq

Regula

Sulpicius

De vñ
us i e m
tatio.

Sulpicius

Virgilius

Virgilius
Iuuenalis
Lucanus
Virgilius

De Secunda declinatione.

Bebel? Sic etiā idem : ij nisi in carmine aliquā ex necessitate p syneresim vna faciat syllabā qđ ex tam dictis carminibus cognoscere licet. Nec Bebel? noster.

Sulpit? ¶ Nota qđ licet hoc nomē vnus careat plū numero : pōt tñ habere ipm qñ ponit cum dictōe plū numeri tñ : sic dicim? vnas literas &c. Sulpit? tñ vnus vna vnum p omnes casus declinat in plurali.

De Genitiuis.

De sincopis ¶ Bñ plurales scōe inflectōis terminant in orū : vt dñs dñorū. diuus diuorū. Proferunt etiā in um ab autoribz gñ masculini : pferim neutro carētes : siue p syncopā : siue qñ in um naturaliter creant : vt deū et deorū. nummū et nummorū. Mille nummū tñ et mille denariū nō : mille nūmorū et mille denario rū. Triūvrum/sed non triūvrorū : vt Varro docet. In neutris autē sincopen fieri aut nunq̃ aut raro inuenies. Dicim? tñ duū p duorū : verū singulari casu rent. Causa aut cur neutris negat sincopa est : ne cū singularibz pfundant. Sic aut frequē ad vitandā eiusdē syllabe frequentā : magnanimitū p magnanimitorū. Et Nestor addit plura in hac declinatōe : scz libellū p libellorū : focium p fociorū. talentū p talentorū. senū pro senorū. denū p denorū. quadrigenū p quadragenorū. paruū p paruorū / omnia auctoritate cōperiunt. Virg. Chora deū soboles. Idē in pñho : Insequit clamorq; virū stridorq; rudētū. Idem : Diuī pater atq; hoīm rex. ¶ Fit etiā sincopa in pñomibz mēu/ruum/suū/ nostrū et vstrū. Plaur? in trī. Ut rem patriā gloriā maiorū meū : p meorū Idem in penulo : Et qđ meministi tuū parentū noīa : p tuorū &c. ¶ In tertia declinatōe sincopant : apū pro apū. procerū pro pcerū. boum p bouū. pena tū p penatū. Et Nestor addit plura : p parentū p parentū. ciuitatū p ciuitatū. pbitatū pro pbitatū. varū pro varū. sedum p sedū. mensum p mensum alpestrū p alpestrū. terrestriū p terrestriū. coelestū pro coelestū. Quid? in fasti Frigida coelestū matres Arctūsa vocauit. Itē macedū p macedonū p syncopen. Stat? : Fraxineas vibrāt macedū de more sarissae. lanceas. Prologat etiā grās plū : vt alicuū pro alinū. amazonidū p amazonū. Virg. Alitū pecudumq; gen? sopor altus habebat. Idē : Ducit amazonidū lunatis agmina peltis. In quarta declinatōe : manū p manū/currū p currū : et vix plura.

De datiuis et ablatiuis.

¶ Dativus et ablativus secundū ordinē in is finiunt : vt his agnis. ab his agnis. Sed ludorū et fessorum nomia illa semp pluralia in a desinētia : grōs tam in ium qđ orum emittit : sub scōa et tertia declinatōe. Deū aut in ibus : vt horū saturnaliū et saturnaliorū. his saturnalibz. ab his saturnalibz. Sic baccha nalis floralia ceremonialia. Sub quibus ponunt quantor appellatiua scz vasa/iugera/mentia/suppellectilia. Unde : Nomina fessorū dicas in ium vel in orum. Ut saturnalia : sed his duo iūginus istis. Mentia dic primū : dic iugera vasa supplex. ¶ A regula datus et ablativus excipiunt ista duo hetherodita ambo et duo : que carēt singulari numero : et habent in diō et ablatō ambob? duob?. Et declinant in plī sic. Nō hī ambo duo/be ambe due/hec ambo duo. Siō horū amboz duoz. harū abarū duarū. bozū amboz duoz. Diō et ablatō.

Liber Secundus

ambobus duobus. Ita hos amboz duos/has ambas duas/hec amboz duo. Nō o ambo duo/ambe due/ambo duo. Nō tñ in masculino / in actō ambo duo habuerūt. Virg. in. rñ. Si duo pterea tales ideas intulit : terra viros. Moratus. Pateret ne vos titillet gloria iure iurando astringam ambo.

De accusatiuis.

¶ Accusatiui plēs scōe declinatōis/in os exeunt : vt vitulos/pullos/catulos/platanos. Sed acti neutrorū in a desinūt : vt templa demonia sicut dictum est.

De adiectiuorū trium vocū declinatione.

¶ Adiectiua que pñm sunt pñm scōe declinatōis / sic variant in nūero singlari. Bon? bona bonū/boni bone boni/bono bone bono/bonū bonā bonū o bone obona o bonū/a bona a bona a bono. In plī boni bone bona bonorū bonaz bonoz/bonā bonas bona o boni o bone o bona/a bonis. Sic etiam Diuus diu? a diuū/malus mala malū/sanctus scz sanctū dius diā diūm/grandeuus grandea grandeuum.

De tertia declinatione.

De Nō

¶ Tertia declinatōis singulares nri varie terminant. Desinūt em in a : vt hoc poema : in e vt hoc cubile : In i nullū est nomē/nisi illa monaptota neutri gñis gummi/sinapi/nauci. Et ois gñis/frugū/nibllī/mācipi/bmōl/cusmōl /et illa. In o vt hic leo : in al vt hoc anial : in el vt hoc mel : in il vt hic et hec vīgil : in ol vt hic sol : in ul vt pul : in an vt hic titan : in en vt h nomē : in in vt hec delphin in on vt hec sydon : in ar vt hoc calcar : in er vt hic vomer : in ir vt hoc gadir : in or vt h orator : in ur vt hic iurur : in as vt hec hūantia : in es vt h pes : in is vt hic panis : in is greca vt h lamys : in os vt hic flos : in us vt hoc tpus : in aes diphthongū vt hic praes : in aus vt laus : in ans vt amās : in ens vt menis in ins vt tityas : in ons vt mōs : in una vt aruna : in ars vt hec pars : in ers vt iners : in oro vt mors : in urs vt tityrus : in ula vt pulo : in ups vt raps : in ebs vt plebs : in ibs vt calibs : i ops vt scops : in urbs vt viba : in aps vt daps : in uis in vsu non sit : in eps vt adeps : in ips vt stips : in ips greca vt gryps et cinyps : in ops vt inops : in ips vt stirps : in ems vt hyems : in ar vt far : in er vt lex et fer : in is vt nix : in is vt styx : in or vt nor : in ur vt lur : in aur vt faur in alr vt falx : in anr vt lār : in unx vt cōlant : in orr vt orr : in ar vt lac : in ec vt balec : in id vt dauid : in ud vt bogud : in ut vt caput : in y vt epy. Stat. Quos diron et fūmis ingestū mōribz epy. Sed aliq terminatiōes ex his interdū pro duce interdū corepre inueniunt/quas quidē cum de gñ tractabz cognosce.

De genitiuis.

¶ Omnes gñ tertia declinationis in is coreptū desinunt : excepto vis hufus vis quod producit. Sed quia aliqui gñ excedunt nominatiuū : aliqui vero nō ostendā qñ fiat gñis/fm ordinem finalū terminatiōnū in forma subscripta. ¶ Nominatiui in a terti ordinis : faciunt gñ singulares assumendo tis : vel tos : vt enigma enigmatia vel enigmatos : sic poema poematis vel poema : nos. Sic dogina : serma : anathema : apostema : aroma : baptisma : carisma

Virgil?
Horat?.

Statius.

De A

De Tertia declinatione.

Pristianus eache gorema cauma crisma clima dyadema fantasma flegma flegma grama
smig ma numisma pneuma pplema reuma salina scoma sopbisma stigma
sperma a idioma zeugma et cetera hmoi. ¶ Dic nota fm Pristianus q noia ter
tie inflectio in a quondam fuerit prime declinationis : vt dragma dragma vel
dragma pascha pasche vel pascha paschatta. Et alij de istis sub illa termina
tione uim : olim erant sede declinationis : vt poema poematis : vel poemati poe
mati. Et ideo tm greca neutralia declinant per a tertie.

De E.

¶ Noia in e correpta tertie inflectio : in gto singulari mutat e in so : vt monile
monilis. cubile codeare etc. Lepe aut indeclinabile est. dicim? etia hec cepa cepe
Sic etia tepe mille cete indeclinabilia. In e aut pducta greca st? et ppia seruāt
declinationem : vt hec penelope penelopes. paraceue uea. In nomina nō vari
ant : vt diximus.

De O.

¶ Nomina latina feminini gnis in do et go terminata : faciūt gni singularem
mutando o in is in penul. corrept. vt albedo albedinis. dulcedo dulcedinis. Sic
rubedo caligo erugo verrugo indago apollo cardo cupido ordo margo albu
go salugo fuligo. ppago testudo et filia. Nemo neminis qd caret pl nūero : et
vt homo hois : vetuli tm hominis dixerūt. Enni? : Vultus vti siluis mis
rū mandebat homonē. Virgo vgnis : et virgo virginis dicta ea que peperit.
hec Lancelor? Turbo turbinis p vento : turbo autē gladiatoz turbonis habet
penul. prod. Quibz adijunt ista : amazo arrago bauto macedo saro vel sasso tra
to vangio calcedo q oia corripit penultimā. Lōpago et ambago ppagis et am
bagis hnt. qus ouidi? dicit : Beas ita disparib? calamis cōpagine certo. Dido
didonis facit : et grece dydoos vel dydus. Calisto etiā calistonis et calistoos vt
calist? Siccā em ppia seina in o : vertit o in us faciendo gni : vt alecto/hui?
alectus. dido/hui? didus. sappho/hui? sapphus. Jo/hui? ius. dorbo/hui? dor
thus. Que noia si hoc pacto gni hnt : tres dūtaxat hnt casus : nūi et acti in
o : et gni in us. pnt et ablati in o habere : sic manto calypso erato clis dorbo.
Lapella : Declinare tm possum? dicta noia : et ea latino more. sappho sapphōis
dido didonis : et ita dido a pma regula deuiat/cū nō in is sed onis hnt gni
testis est Virg. Alia in o noia in gto assumūt ius. pter anio anientis qd volunt a
recto esse anten. Et caro carnis : antiq hec carnis in ntō dixerūt : et pleraqz pe
prod. Nerto quozqz vxor et vis martis/merientis : auctor est Aulus Gellius.

Alia regula.

¶ Letera vero in o noia hnt onis longū : vt iuno iunonis. caupo cauponis. li
go carbo aleo cerdo pellio vnto sermo opilio decurio burdo bubo lecto obsidio
obsessio opio pfectio pmissio : et cetera vbalia in to regularia. Sic laro palpo
gluto epulo aquilo cōrio pardo cardo paro margo pero pedo ticio spado. Laro
catonis vel caton. echo vel echon. Echo tm psto pōdo argo soluēdo nō declināt.
¶ Duo sunt in e noia scilicet lactis : halechalecis penul. pducta. Alia noia in e
nō declinant : vt isaac melchisedec amalec. Baptista tm declinauit melchisedec
Pectore sacrista melchisedecus erat.

Libri Secundus

¶ Noia in d terminata assumūt is : vt bogud bogudis pe. cor. rex maurozum.
David indeclinabile est : sed dauides habet dauidis pe. pro. Unde in hymno
Israhel es tu rex dauidis et inclita ples. et vnta ntō dauides. qus alij p dixerit

De Al El Il Ol Ul.

¶ In al definitio : si neutra sunt : formāt gni in alio longū : vt hoc al al alia.
cervical cervicalis. minucal vecrigal alia. media pro. Masculina vo penul. gni
corripit : vt hanibal hanibalis. hastrubal alio. sal salis. Vir. Et salis occulū re
ferūt in lacte sapore. Et oia noia in al etia pnt terminari in al : vt total totale. pu
real reale. Exceptis duobus scz anial et sal : dicit Pristianus.

¶ Noia in el formāt gni singulare in is penul. prod. vt daniel danielis. gabriel
michael raphael. Sed mel et fel assumūt is : vt fel felis. mel mellis. Et sicut
eorum cōposita : vt pauca fel multifel exfel occimel ydromel rodomet. Alia oia
in el sunt ppia : vt rachel : pter subtel et plantel.

¶ Noia in il appellatua hnt is pe. cor. vt vigil vigilis. pugil pugilis. mugil mu
gillis. Propria vo si declinant pducit. Un : Corripies pugilis : sed pducet ta
naquillo. Nil nihil et abigail nō variant. ¶ Dic nota q multa noia in l termina
ta sunt indeclinabilia : vt nil et nihil. Et multa barbara : vt baal tubal betel bel
nicol. Item abel israhel saul que qnqz legunt declinata : qnqz non. Baptista :
Pigulibus et pscis dōtis imitē Abelen. Saul inuenit u pducere in obliqz :
¶ Noia in ol assumūt is in gto pe. pro. vt sol solis. Sz noia (sed vsus corripit
in ul assumūt is in penultima correpti : vt exul exulis. pful pfulis. cōsul cōsulis.

De Am et Em.

¶ Unū est nomē in am : nō variabile : omnis gnis : scz nequam. Duo in em vt
tantūdem et totidem : vt hoc tantūdem. gto hui? tantūdem. octo tantūdem : cete
ra desunt. Totidem tm generū numeri multitudinis nō variat

De An En In On.

¶ Noia in an terminata a longū seruāt et formāt gni adiecta vel os : vt pean
peantis vel peanos. pellican pellicantis vel pellicanos : et sub scōa in us terminat
Titan titantis vel titanos. Preter pan qd panos tm facit ad dñam qd pama.
Et pter euan hns euantis. i. bacch? Partus tm vtinur os/qz greca terminatio
est. Reliqua aut in an non declinant : vt carbonan saaban leuitan et man.

¶ In en noia mutat en in is pe. cor. vt flamen flaminis. arcumē arcuminis
Sic documen fidicen molimen numen tibicen flamen cornicen liricen iguen/
lumen. Exapiunt decē pducta penultimā gni et assumēt is tm : vt anten an
entis. danten dantis. hymen hymenis. licen licentis. rien rientis. ren renis. seben
sebenis. splen splenis. syren syrenis. troezen troezenis. Greca ex istis et os habet
vt syren syrenis vel syrenos : sic tresen.

¶ Noia in in hnt is vel os in gto : vt arin arinis vel arinos. ppia. Sic delphin
phoreyn eleusin neptun fil? adranin is vel os. salamin cayn trachin : et reliq
¶ Noia in on : qd i assumūt is pe. prod. vt amphitrion (barbara nō variat
absolon deucalion helicon pythion simon samson agon artemon lacon phylon
trigon triton. Jre quel i noia vbi et locorū : vt babylon sydon ancon a calon
chiteron. Item multa ppia virozū : vt symeon damon gedcon salomon solon

De D.
Scripta

De Al.

Virgili?

Pristian?

De El

De Il.

Baptista

De Ol.

De Ul.

De Am

De Em.

De An.

De En.

De In.

De On.

Ennius

Lancelor?

Ouidius

Lapella

Virgili?

Aulus
Gellius

De L.
Baptista

De Tertia declinatione.

agon/dion/sinon/chiron. Quedā assumūt is penultima correpta: vt actoon/ amphion canon demō ition agamēnon lacedemon licaon machaon pharaon. penultima longa. Sed ista sequētia omnia pducūt penultimā syllabā nī: et corā rīpīūt penultimā gī: vt canon demō sindon lacedemon gnomon hyperion gor gon halcion strymon. Itē multa ppria virorū: vt acceon arion mennon agamē nō edbion pandon fason elon amphion machaon licaon palemon philemon. Quedā vero noia in on assumunt tīs in gō: vt acheron bellozophon laocoon laomedon leon ppriū. hō: sson phlegeton xenophon demophoon egocerō lache on pheton stilbon. rineceron cū ceteris cōpositis a ceron. vt monoceron egoce ron. que omnia hnt ontis. que barbara sunt auctore Seruio: qz eorū nī nō in n sed in s desinūt. ¶ Dic nota q multa inueniunt noia in on inuariabilia. Prio figuratū noia in on: vt cacephaton hyphaton. Scdo noia electuariorū: vt che ralogodion. Tercio scāta modos musicales: vt dyatesseron dyapason &c. Si militer tetragramaton pelion cētron argon. Et breuiter oia hebraica dissyllaba vt sion hebreon herinon gion: et multa silla q passim in scripturis legunt.

Seruio

Ar.

Mandellus

Er.

Lucret.

Terentius

Nestor

Plautus

¶ In ar noia accipiūt is in gō. vt cesar cesaria: nectar nectaria: Sicular aspar bostar lar par impar cōpar dispar. Baltasar baltasaris declinabiliter cōtra nō strū vsum. & nō baltaser. Caspar penultimā gī corripit. Sed far fartis facit ad dīnam illi? verbi for fartis. Sed neutra si dīnata sunt. pducūt a in obliq: vt alupa lupanar. a calce calcar. a lacu lacunar et laqar. a lūco lucar. a pluma pul uinar. a turquo turcular. Quibz addit nar naris: & lar boia ppriū lartis. Mā cinellus. Lar laris est dīnus: lar lartīs at indupcrat. Epar aut epatis facit. ¶ Noia terminata in er tertie declinatōis: hnt is penul. cor. in gō singulari: vt: carcer carceris. aer aeris. Sic agger anser celer vomer maguder ciner cucumer ilger procer puluer ether passer filer spinter tuber verber ruder focer vesper ca daver asser. cancer p morbo: liger. p fluuio: gallie. puber vber paup degener et silla q vartorū sunt gīm. Mulier aut ptabit. Lucret: Stue virū soboles si ue est mulieris origo. Uer veris etiā producti. ¶ Adiectiua tī in cer q seim in is hnt: vertūt cer in cris. vt acer aeris. mediocer volucer. alacer alacris. Vete res hō alacris in masculino: ptulerūt. Teren. Quid tu es alacris. Sed ceber celebris facit. et saluber salubris. Imber imbris emittit: sic et eius cōposita: vt septēber septēbris. october octobris. nouēbris decēbris. Mulciber hō mulcibe ris: et mulcibris olīm. ¶ Illa vero que in ter hnt rectos: vertūt ter in tris: vt frater fratris. pater mater linber vter vter. Et omnia adiectiua in ter: vt campe ster equester paluster pedester sequester siluester: q omnia tris hnt in gō. Et ther tī etheris dīemius. later lateris. iter itineris penul. cor. nam iter veteres dīe rūt in ntō: inde itinēris. Later aut crateris. later lateris. et panther pātheris. pdu. Quidā bene addit volūt characteris. Et Nestor addit plura q eris pe. producti hnt: scz brachionister clyster cremester luter physter. alter mas. gnis Jupiter iouis facit: a quo Plautus ioues in plī. prulit. Licet antiqui iupitris et iupiteris dīcerint: et iouia in ntō. Accipiter accipitris et accipiteris profere bant veteres. Sic opiter marspiter diespiter: et scdm aliquos clyster stater et bicters.

Liber Secundus

De Jr Or Ur

Er

Carissus

Or.

¶ Noia in tr assumunt is penul. correp. vt martyr martysis vel martyros: cū suis cōpositis: vt pthomartyr semimartyr cōmartyr bimartyr. Soddīr gaddī ris. Jr tris: vt Carissus declinauit. Pyr aut et abadyr indeclinabilia sunt. ¶ Noia in or/ī mas. ulina/ aut femia/ aut cōta sint addita is/ et pducto o for mant gīm. De masculinis: vt amor/ amator/ algoz/ ardor/ calor/ cādor/ damor color/ dolor/ frigor/ horor/ humor/ lector/ holoz/ nitor/ pauor/ pudor/ timor/ tre mor/ rumor/ pallor/ dulcor/ honor/ lepor/ vapor/ sudor. De cōibus/ fidei/ infior/ p cessor/ p decessor/ calor/ auctor/ humanior/ mitior/ suauior/ affabilior. De feminis/ foror et vror. Aregula aut iam dicta excipiunt: primo noia greca ppria: vt actor/ hector/ castor/ agenor/ neitor/ rheror/ amētor/ polymnestor/ nicanor: qd etiam pducit/ philometor. Latina vero pducit o: vt victor/ melior/ nabor. Se cundo excipiunt hec neutra/ ador/ aequor/ marinor/ robor. Tercio hec qtuor/ arbor/ memoz/ marcipor/ publipor/ que oia corripit penult. gī. Quarto exci piunt cōposita a corpus et decus: vt bicorpoz/ tricorpoz/ indecor/ dedecor/ per decor. Composita a tēpus vt bīrēpor. Cōposita a puer in or: vt publipor. i. puer publij habet publiporis/ et marcipor marciporis: vetusta sunt noia gī casus. Composita a memoz vt immemor que oia penultimā gī corripit. Lor aut fa cit cordis. Et in litera barbara in or sūt indeclinabilia: vt naboz/ nabugodo nolo/ taboz/ quod Baptista declinat. Asirij colles assurrerere tabois. ¶ Noia in ur tertie declinatōis/ assumūt is pe. cor. vt vultur vulturis/ fulgur fulguris. Sic aurur: astur: augur/ furfur/ ligur/ murmur/ sulphur/ turtur/ guttur. Preter fur furis qd pe. pro Robur vero roboris/ ebur eboris/ semur se moris/ secur securis et iecinoua corripit o literā. Et ideo dicit Pristianus q om nia in ur noia penul. corripit/ excepto hoc noie fur qd produ. cum suis cōposi tis vt pomifur/ multifur/ et producit fur ideo/ vt habeat differētia a gō furis/ et a verbo furo furis qd corripit in scda persona presentis indicatū.

De Als.

Mica.

Ur.

Pullian

¶ Noia in as exeuntia/ hnt asis pductū in gō: vt castitas/ cupiditas/ abbas/ facultas/ ciuitas/ simulas/ benignitas/ probitas/ vanitas/ pietas/ bonitas/ bea titas/ claritas/ hūanitas/ frugalitas/ indulgitas/ et oia abstracta in as. Itē De cenas/ aquinas/ tolētinas/ pītuernas/ alpinas/ atle. Quādoqz veteres hmoi gē tilia sic declinauerūt: vt hic et hec Arpinas arpinatis/ et hoc arpinate. Excipiūt tur primo greca in as: que vertūt as in antis vel antos. vt atlas/ adamas/ cal chas/ elephas/ gigas/ coubas/ papas/ pallas pro gigante/ grauas/ dīomas. qz uis aliqui dicāt q non legat/ et quedā alia ppria: vt papas/ abas abātis/ blas rthas/ que oia habēt antis more latino/ et antos more greco. Excipiunt secūdo illa sequētia/ que hnt adis vel ados: vt archas/ dorcas/ lampas/ pallas p dea hebdomas/ olympias/ decas/ dipsas/ cydas/ octoas/ gimnas: plias/ troas/ menas/ lampas/ dis vel dos. Itē patronymica mutāt as in adis vel ados: vt ilias illadis vel iliados: sic pelias/ pleias/ scipias/ phaetōtias/ troas/ spordias/ menechias/ boerias/ virgillas/ berodias/ ouidias/ tybertias. Ultimo excipiunt

De Tertia declinatione.

Pushian hec monosyllaba : hic as assis. hoc vas vasio receptaculi qd in pli est scde declinatōis. hic vas vadio sponfor. hic mas maris. hoc fias nephas in declinabilia sic hic et hec et hoc nugae omnis gñis. anas anatis pe. cor. Est em regla Pushiana q oia noia in as terminata tertie declinatōis semp vltimā nri pducūt : excep- tis illis q hnt adis in gto singulari. q illa vltimā corripit. Et oia noia in as hntia ante semp pducunt penultimā : pter anas.

De Es curta crescentibus.

¶ Noia in ea correptū latina et appellatiua masculini : cōia vel omnia gñis for mando gñi singularem vertūt es in itis pe. cor. vt supes stipitis. miles militis. Sed q ista regula pueris est difficillima. nā aliqua hnt itis/aliqua etis/et aliq edis p crescentiā. p quoru pfecta cognitiōe ponim⁹ talem doctrinam.

Doctrina.

¶ Noia in ea breuē terminata crescentia in gto sunt sexuplicia. Nā quedā crescit p etis curā : quedā per etis longā : quedā p itis curā : et quedā p edis curā : quedā etiā p edis longā : et aliq per idis curā. ¶ Tredecim sunt nomina in ea breuē que cresunt p etis curā : scz duo masculina vt arses partes : tria feminina vt abies leges reges : septē cōia vt hebes indiges interpres impes perpes pres pes teres. ¶ Decem p etis longā : tria masculina appellatiua vt hebes tapes : et aliqua ppria vt chremes dares curea. Tria feina vt hagnes magnes et quies cū cōpositis : de quib⁹ postea. Duo cōia scz locuples et inqes. ¶ Per itis curā sunt. xvi. sexduodecim masculina vt cespes fomes gurgēs hames hines mer- ges palmes poples satelles stipes trames velea. Tredecim vel circiter cōia vt ales antistes celes comes diues eques hospes miles obstes pedes prestes iof- pes supstes : substes itis pe. cor. ¶ Per edis curā sunt pmo cōposita a pes : quo rñ quedā sunt substantiua : quedā adiectiua. Substantiua masculina sunt calo / pes sonipes loripes alipes : et vñ feini gñis vt cōpes. Adiectiua sunt montipes bipes tripes cornipes curuipes sonipes tardipes vnipes : preter apes vel aptis in nro : habet aptis in gto. ¶ Per edis longam est vñ masculini gñis scz paces p possessore vel mediatore. Vñ feini gñis merces mercedis. Vñ cōis gñis : vt heres heredis. ¶ Per idis curā sunt cōposita a sedeo : vt obse deses ples reses subles. Sed hoc nomē ceres feini gñis habet cereris. Es neutri gñis ha- bet eris. ¶ Hic nota fm Push. q hoc nomē quies cū cōpositis suis in dnter est tertie vel qnte declinatōis : vt quies qntis quici : in quies inquietis vel inquiet. Sub vno m gto aliq magis sunt qnte qz tertie. sic vsualr dicim⁹ magis qes qui- etis/qz quiet : pon⁹ reqes requies/qz reqetis. frequē inqes inqetis qz inquiet.

De Es longa non crescentibus.

¶ Noia in ea longā siue graeca siue latina sunt : mutata es in is reddunt gtoa. vt cedeo cedis. achilles achillis. sedes sedis. ples plis. p quoru certificatiōe po- niss talis doctrina. Noia in es : q mutāt ea in is in gto sine excrescentia : sunt i nri- plicia dñia. Nā quedā sunt masculina : quedā feina : et quedā cōia. Masculina sunt circiter. xxvij. scz abigeo achates aliptes alades aules auledes agrestes bo- otes cadetes ceraskes celtes cometes decures griphes gousapeo maneo opbi-

Liber Secundus

tes/pfaltes/parafastes/proceres/plastes/teutates/trudes/verres/zelotes/i si qua sūt alia. ¶ Femina sūt circiter. xliij. vt ambages/crates/cedes/clades/ba- pes/fames/gades/indoles/labes/luce/nubes/palūbes/ples/pubes/rupea/ foides/sudes/soboles/strages/strues/sepes/sedes vcpres vulpes. ¶ Lōia sunt pauca vt abigeo/vates/parafastes. i. falsus interpres. Et licet sup⁹ inter mas- aliq sunt posita/tñ possunt esse cōia. ¶ Hic nota : ppria noia in es/vertūt es in is : sicut appellatiua vt achates achatis/achilles achillis. Sic aristoteles/bipo- crates. pe. cor. Jfocrates/ioannes/vlysses/xbucydides thucydides vt thucydide Plura ex his faciūt etiā gñi in i. vt vlysses vlyssis vt vlyssi. moles mosi vt molaie Quedā triplice genitiuū habēt : primū iuxta regulā : scdm in etis pe. pro. tertiu in etos qz greca vt appell/appellus/vl'appellitos. sic agelles dares laches Quedā hnt qtuor gtoa : sic chremes but⁹ chrem/chremi chremet/vl'chremetos

De Is non crescentibus.

¶ Noia in is latina/hnt gñi similē nro : vt amnis huius amnis/aedilis but⁹ aedilis : sic callis/pantis/suntis/genilis/choraulis/piscis/et infinita hmoi. Pro quorum certificatiōe do tibi puer talē regulā. Noia in is breuē/in nro hntia is sine crescentia/sunt in quadruplici dñia : scz masculina/feminina/cōia/et infinita adiectiua. ¶ Masculina sūt circiter. lvij. scz anguis/amnis/ascis/aplis/axis annularis/auricularis/annalis/cicurio/cānalis/curulis/caulis/crimis/callis/ collis/cassia/cēris/corbis/cenustus/aedilis/enlis/follis/suntis/fascis/sustis/ig- nis/marillaris/mēsis/monastis/natalis/noualis/orbis/ocultis/pugillaris/ pedalis/postis/pantis/piscis/pentis/quantilis/sestilis/septuagis/tozquis/tozris/ tressis/vectis/vnicornis/vnguis/vermis/et cetera similia. ¶ Femina multa vt auis/bipennis/davis/caribdis/cutis/classis/diocesis/eclipsis/febris/hypocri- sis/lactis/magister/messis/mauis/neptis/peluis/pellis/pestis/puppis/poe- sis/pisis/prolepsis/restis/secur⁹/sitis/turris/tullis/themesis/volucris/vallis/vest⁹ vis/et cetera hmoi. ¶ Lōmunia nonnulla : vt ciuis/canis/hostis/luente/im- pubis/matruelis/patrulis/scholaris/sodalis/restis/tricuspis. Et oia noia gē- tilia : vt localia in ensis : vt phocensis/athenensis/culmenis/et cetera talia. ¶ Ultimo sūt infinita adiectiua in is : vt facilis/gracilis/bumilis/similis. et ce- tera talia/que omnia hnt genitiuū similē nominatiuo.

De Is crescentibus

¶ Sextuplicia sunt noia in is terminata in gto crescentiā hntia. Primo septem masculina : vt lapis idis/pulvis eris/dntis eris/cucumis eris/vomis eris/q indifferenter terminant in is vel in er : Hic et hec puber : et pubes : dicit et pu- bes pubis genere femino : et significat multitudinē adolescentiū : et totum po- pulum : vt tradunt Festus et Serui⁹. Secundo semissa pondus. nāz pro dimi- dio nō dedinat. Sanguis sanguinis. Addit pollis pollinis : olim aut pollen et sanguen a sanguis dicebat. ex sanguis tñ : hui⁹ ex sanguis hz. Secdo masclia iavt idis hntia : vt cybis/igris/paris/cassia/is vt idis. Tertio mltia greca feini gñis vt aspis/absis/adonis/adonidis vt adonidos/est aut adonis media pducta nomen cuiusdā pastoris : bacis/bassaris/bolis/capis p vase/damio/chrysis

Festus.
Serui⁹.

De Tertia declinatione.

coloquintia/capsia/cuspia/diplota/daphnia/doua/emorria/egia/endromia
berois/hesperia/ibria/iris/issa/methia/neria/naia/nebia/pyramia/pyria
peria/phylla/phocia/quiria/siria/sinapia/tyranta/theria zc. q oia hnt idis :
et multa idia et idos. ¶ Quarto libroru noia in is : vt achillea alexandria ac
neia qd caret pl : heria thebaia thesa herculea : q etiam hnt idia vel idos
Sub quibz continent noia mulierum in is : vt amarilla chremis chresia thais
biffia. Nisi tñ d vl g is pcesserit/nō crescūt : vt aleydia walpurgis hedugis.
Itē noia vīrorū hnt idia vel idos : vt paris adonia alexis daphnia. Et nomia
mulierū : vt missa chusis bacchis thais. Et noia idolorū : vt apis serapis osi
ris anubis illa. Itē noia flumīnū : vt tibis tigris phasis zc. sed hec ppia hnt
is sine crescia. Itē patronymica in is femina : vt dardania pamis tindaris/
idia vl idos hnt. Sic adonia doris thetis paris hnt idia vl idos. Thetis etiā
thetys habet in gō p dea marina : et memphis n. emphioa. Itē noia gentilia
in is : vt colchis lunamis moabitis israhelitis belehemitis q sunt gntis seint :
que si capiant substantiue crescūt in gō : adiectiue vero nō. Inuenit etiā hic z hec
hierosolimitis : et hoc hierosolimitic/cum crescia : sed raro. Itē thetis mater
achillie thetydis habet : cui? ablati etiā theti Plautus puñclauit. Thetys the
tyos vxor Ocean : cui? dñs est thety. ¶ Est pterea notandū q noia greca in
ueniunt in sextupla dñia. Quedā em hnt duos gōs : alterū ntō silem : alterū
mutādo is in ios : vt capis ppia viri/hui? capis vel capros. polia/hui? polia
vl polios. Sic sua pposita achātnopolis cātharopolis stātnopolis neapolis
choereapolis. Quedā vero hnt trīs gōs : primū ntō silem : scōm vertendo is
in ios : tertū in eos : vt emphasia/hui? emphasia vl emphasios vel emphase
os. edipsis genesis heresia metamorphosis penul. lōga/nemesis. Quedā vero
formando gnti vertūt is in entis : vt pyrois pyroentis. simois simoentis. opo
is opoentis. Quedā verūt is in os vel is : vt hecerinny/hui? erinnyos vl erin
nyis/huic erinny/hāc erinnyem vel erinny/o erinny et erinnyes/ab hac erinny/
hec erinnyes/harū erinnyū/his erinnyb?/has erinnyes/o erinnyes/ab his erin
nyb. Sic declinat amphibiachis. ¶ Quedā hnt gnti ntō silem : vt caribdis/
opis nympa tyberis themis et alia quedā. Quedā greca in is : etiā in in ter
minant : quare et gnti hnt ac si terminarentur in in : vt aris arinis vel arinos
delphis delphinis. Sic eleusis phozis adramis.

De Nominibus in is longum.

¶ In is longū desinētia latina : ablato s et addita tis pariant gnti : vt hec lis
licis. hic et hec otis a bis. hec glis glitis. quiris qritis. sannis sannitis. amnis
Amis tñ habet ita curā. Excipit glis gliris : et glis gliris fm Sulpitii. Sūt
itaq pauca noia que hnt itis pducta : pter iam dicta. In ntō vero omia in is
noia corripunt is : pter monosyllaba.

De Os.

¶ Noia latina in os : mutā os in ris penultima pducta in gō. vt mos mo
ris. Sic flos ros lepos leporis. glos gloris. honos clamor labos. os oris p pte
facti. odos odoris que et in or terminant/vt dixim. ¶ Excipiunt de latina :

Liber Secundus

arbo : arboris hñs penultima correpta. Exapiunt scōo quatuor sequentia : vt
cos cotis. dos dotis. nepos nepotis. sacerdos sacerdotis : mutā em s in tis pe
nultima pducta. Et custos habet custodis penultima pducta. Bos bouis : et
os ossis. Compos autē z impos mutant s in tis penultima correpta. Graeca to
m os quedā mutāt s in tis vel os penultima pducta : vt chrisos monoceros
rhinoceros platyceros/begoceros. i. capcom. sterpsiceros phileros. Quedā to
mutant s in is vel os penultima pducta : sicut heros heros vel heros : minos
minos vel minos vel minonis. tros tros vel troos. Dic atbos vl atbon. bu
tus atbonis. huic atboni. huic atbon atbonem vel atbona. o atbos atbone atbon
ab hoc atbono vel atbone.

De us breui.

¶ Noia in us curā si neutra sunt deponūt us et ois corripūt : vt corp? corp?
ris. decus decoris. Sic frigus facin? litus tergus nemus pccus stercus spūs
pect? lepus specus. Sed cōpatius in us pe. pdu. vt font? graal? pulchri? var?
us rersus et illa. Reliqua oia penultima corripūt : pter hic et becliguo ligur?
Noia autē neutri gntis in dus : vt foedus pondus sidus. In lus : vt holus sce
lus vellus. In nos : vt vulnus fumus gen? munus onus faciūt gnti us in eris
penultima correpta : quibz addit acus acris. glomus glomeris. latus lateris.
opus opis. fiscus/bule? bulceris. vetus veteris. Preter facin? et penus que mu
tant us in ois penultima correpta : et nō eris. Foenus autē et pignus fm Mā
cinellum hnt eris vel ois penultima correpta.

De us longa.

¶ In us productū noia semini gntis tertie declinatōis : remoto s : tis faciūt in
gō pe. pro. vt iuuent? iuuentis. Sic senec? salus seruitus virtus. Preter incus
incudis pe. pro. et palus paludis penultima pducta : intercus intercutis pe. cor.
tellus telluris pe. pro. venus veneris pe. cor. ¶ Noia autē monosyllaba in us
faciūt gnti singularē vertendo us in is pe. pro. vt ius iuris p liquoie et iustitia :
Sic crus mus plus pus rus ibus : preter grus gruis : et ius ius.
¶ Noia graeca in pus faciūt gnti in odis pe. cor. abiecta us : vt apus apodis
autis sine pedibz. Antip? antipodis. cythop? i. tripes/cythropodis : sic dasypus
i. lepus. oedippus. melamp? ppia poete. polypos piscis pluriū pedus. Lycopus
monstrū qd estate latitudine pedis vmbra sibi facit. Strutop? tripus tripodis
Quedā to graeca in us : mutāt us in untis : vt amath? amathuntis : cerasus
cerasuntis oppidū. Sic trapezus. opus opuntis. hydr? hydruntis spēs anguis.

De aes et aus.

¶ Dictōes in aes dipthongon : duo latina inueniunt : vt hoc aes aeris / hñs
praes praedis. In aus femina sunt et in ois gnti hnt : vt fraus fraudis laus
laudis. Emaus barbarū est et indeclinabile.

De bs ps ms.

¶ Noia in bs vel ps desinētia : hñs e ante ba vel ps : formant gnti singularē
mutādo e in i : et s in is : pe. cor. vt celebs celeb? forceps forcip? Sic municps
g up.

Plautus

Mandi
uellus

Sulpit?

De grec
in pus.

De tertia declinatione

particeps princeps adeps. Preter plebs plebs. seps seps. auceps aucups : nō aucups. Et pter cōposita a caput mutata e in i et s in is pe. cor. vt biceps bic pūis : sic triceps anceps pceps zc. Reliqua vō omia in ba/ma vel pa mutāt s in is pe. cor. vt arabs arabis. trabs trabis. scoba scobis. Sic bapa calyba stirps bīc cinyps flaut' aphuce. hēms hēmīs. In ops: pter cyclops cyclops pe. pro. Uirgil'. Uirg. Immēores socij vasto cyclops i antro. Et hēdrops hēdiopsis pe. pduc.

De is. ns. rs.

¶ Noia in is/ns/et rs desinētia : ablato s et sumpto tis emittūt gēm : vt pulo pulis. amās amātis. Sic lens legumē : prudēs quadēs : tīrns vīs tīrntis vel tīrntos. fons : frons frōtis pa facit. mona mōtis. fons. Sic ars artis. iners inertis : sic pars pars mōis : tyburs gñis omīs tyburtis. sed arons arōtis fa cit. ¶ Exciptiunt pmo ab hac regula quinq; noia que mutāt s in dis : vt glās glandis. inglans inglandis. lens aīal. frons foliū. libripēs libripēdis. Sic faciūt etiā gēm cōposita a cor : vt cōcor cōcordis. discor discordis. vecor recordis. Scōo excipiuntur ab eo et quo cōposita : puta pūcipia hñtia cūntia in gō : vt lens eūtis. qens qūntia. Sic abīca abīstia. redīco redēti. extēs adīco neqens pter ambīca hñs ambīctis : supbīco suē ab eo alione diriuēt vō supbīct' bz.

De L.

¶ Dicōes in e for mando gēm singularē mutāt ut in is pe. cor. vt caput capis. sinciput occiput. Plura nō declinant : vt nepes/gis/tor/quot/intercipit/be rit : et quedā barbara : vt arpharat/et scarlot quod habet scarlotis.

De R.

¶ Nomina in r desinētia septem regulis cognoscere licet.

Prima re
gula

¶ Prima regula : Monosyllaba in r faciūt gēm mutando r in cis : vt arc arcis. crux crucis. dur ducto. Sic sale sar saur ser calx lanx. līn līncis vel līncos. lux merx nur par pīr trax trux vor vocis. Exciptiunt septē monosyllaba que faci unt gēm mutando r in gis : vt frux frugis. grex gregis. lex legis pe. pro. cū com positio : vt exlex illex illegis : sic pbrer rex spōner vel spōngos. styx stygis vel sty gos. Exciptiunt scōo nix nixis. nor noctis cū cōposito pñor pñocis. tēnor zc.

Secūda re
gula

¶ Secūda regula. In ar noia formāt gēm mutando r in cis pe. pro. vt au dar au dac. Sic capar edar ferar formar pīnar rapar tenar alar forar mordar procar. Quedā greca penultimā corripit : vt abar abactis. colar colactis. Pharnar aūc et sepbar penultimā gē hñt in differentem.

Tertia re
gula

¶ Tertia regula. Noia in r faciūt gēm mutando r in is pe. cor. vt auris er co der corer culer forniser paniser puler siler forer verter iler imbrer. Exciptiunt ser sez lelex lelegis pe. cor. non cōponit ex lex sed populi sunt leleges et forte nñm sin gularē non hñt. Remer remigis. senex senis : veteres senectis dixerūt. supeller supellectilis. veruer veruectis pe. pro. vber vberis pe. prod.

Quarta
regula.

¶ Quarta regula. Noia in r formāt gēm mutando r in is. Et quedā penult imā corripit : quedā pducit. Penultimā pducunt oia verbalia : vt amatrix nutrit constrict affestrict vicat. Scōo pducunt penultimā gē sequentia : comit ceruic bombyr foelir ibir lodir matir : foenit p gente et aue. pistrir piscis. pñit pro veloci. sandyr verba. spadyr perdir radir. bebyr aūc habet penultimā gē in

Liber Secundus

differentē : alit Nestor et Calcepin' i. bebycia. Cetera fere oia penultimā gē cor riptit : vt calix calic adlectū qui ex alitā est. philyr verba. Illit i'cat fraudulenti ab illiceo. fornir/penit p pernitio. Natir gñs serpētis. Mastir femini gñs si syllabā corripit in oblique pbat Nestor. Inde mastico verbū silt pe. cor. Sed Plini' vñt mastice mastices. salix latir. Japir i latino in scōa syllaba: r i syllabū est nomē vent : iapigis habet in gō pe. cor. Japir y greco in scōa syllaba : item si i syllabū nomē filij Daedali : iapegis silt pe. cor. Duxr idem q' cornix o: tygs Duxr gñs lapid' onychis ch aspirato. sardonix sardonichis lapill' ch aspirato ¶ Quinta regula. Noia in or formant gēm vertendo r in cis pe. prod. vt atrox atrocis : sic feror ferocis/velor. Excipt' capador : et celor gñs nauis : z praecor que penultimā gē corripit.

Nestor
Calcepin'

Plinius

Quinta
regula

Sexta
regula

Ultima
regula
Jacob'
Henrich
man

Statius.

¶ Sexta regula. Noia in ur et unx faciunt gēm mutando r in cis : vt pollux pol lucis pe. pro. folur : et redur cōpositū a dur pe. gē corri. Frux quo etiā non vñt mur frugis habet : olim etiā bec fruges dixerūt. Quincunx quincus pe. prod. Sic sescunx deunx. Preter cōiunx cōiugis habens remota n litera : quā in plī z in omibz obliquis perdit.

¶ Ultima regula. Noia in anr et inr mutāt r in gis : vt phalanx phalangis/sy rinx syngis vel syngos. Nas regulas ponit Jacobo Henrichman quā tan q' bonū pūtorum pceptorem sum secutus.

De Dativis

¶ Dativus tertij ordinis in l pductum a gō remoto s deducunt : vt bul' patr' bulic patrī. Sed si a grecis descendant aliquā corripiant. Stari' in achille : Pal ladi litoree celebrabat cyros honorem.

De Accusatiuis.

¶ Accusativus latini bul' declinatōis a dñs i mutato in m formant : vt patrī pa trem. lictor lictorē. amator amatorē. Preter bīpēns buris maguderis peluis sitis tussis vis tybis : que termināt actū in im. Et pter restis puppis securis et turris que terminant actū in em et in im. Quibz Salspit' addit bīpennio/ buris/sebis/peluis et torquis.

Sulpir'

De Graecis.

¶ Graeca in an et in faciūt actū tñ in a : vt tiana delphina pana peana. Uir gil. Mecū vna in siluis imitabere pana canēdo. Idem : Uescētes letiq; choro peana canētis. ¶ Graeca in es termināt actū in em tñ. Preter ea q' hñt dupl cē gēm : vñt in is nō excedentē nñm a quo formāt actū in em : z alterū gēm in eis a quo hñt actū in em vel a : vt chremes chremem chremet vel chremeta darem daret vel daretā. ¶ Graeca in is hñtia gēm in entis : hñt actū in em et a : vt simois simoentē vel simoenta. pyrois pyroentē vel pyroenta. Graeca vō in is : termināt actū in dis : termināt actū in im et in : vt busiris busiridim vel busiridin : sic tygris. Aliq' aūc actū in em et a : vt aspīs aspīdē vel aspīda : sic elamis castis aeneis aeneidē vel aeneida. Pñt quoq; quedā ex illis vtrosq; ha bere actōs : puro crescentē et non crescentē : ex quo sic duos hñt gōs : vt pario parim vel parin/paridem vel parīda. aulis aulim vel aulin aulida. Reliq' grae ea in is finiunt actū in im et in : vt charydis charydīm vel charybdin. Sic

Uirgil'.

De Tertia declinatione.

neapolitis thetis erinyas. Sed parin adanin capin lirin phocin oerin : in tantū hñt. Letera graeca fere omnia termināt actū singularem in em et in a : amazo amazonē vel amazona. Sic siren delphin fidon helicon demophon crather aer et her martyr hector pallas lāpada egēs heros rhinoceros oedipp⁹ thorax spīnē styx et filia : q̄ apud poetas passim inueniunt. Iuuenalis : Nullam syrena flagellis. Duidi⁹ : Nauita puppe sedēs Delphina videbim⁹ inquit. Idē Ingenem manib⁹ tollit chryatera duab⁹. Virg. Uolat ille p̄ aera magnū. Horati⁹. Ut studio maiora petat helicon virentē. Duidi⁹ : Pallada nōne vides saculatri cemq⁹ Dianā. Virg. Begidaq⁹ horificam turbare Palladis arma. Idē : Pūnceps argente rōsecit lampada turnus. Stati⁹ : Gaudentes heros ferunt. Iuuenalis : Viridem thoriaca subebit afferrī. Duidi⁹ : Ad styga tenaria est ausus descendere poeta.

De Neutris.

¶ Neutri autē gñs noia latina actū et vñ silēm ntō hñt : vt hoc corpus / hoc corpus / o corpus. Sic vulnus bulcus zophisina dogina zc.

De vocatiuis.

¶ Vocatiui sunt silēs ntō : vt o pater / o miles. Et intelligit regula rā de greca q̄ de latinis. At graeca in as ea sō z us pñt habere duplicē vñ : vñ ntō silēm alterum deponendo a literā : vt pallas / o pallas vel palla. Sic ilias achilles / o achilles vel achille. sic vluses : sic chremes. Aliqua latina etiā grecū hñt vñ : vt hec thebata / o thebata. zebus / o zebus et o zebu : et o paris z o parti. Virg. Tuq⁹ o zebu tuo genitor cū flumie setō. Duidi⁹. Qui sapiat oculos an paris vñ hēs. ¶ Graeca in as hñtia antea in gñō : sicut pallas virt⁹ pñt : calchas abbas. p̄ter hos duos vtōs tertū accipiūt a gñō monēdo tō : vt pallas vel palla vel pallan.

De abltō singulari Regula gñalis.

¶ Omnia noia tertie declinatōis aut desinūt in i tñ in abltō : aut in e tñ : aut in i et e simul. ¶ J hñt noia in e : noia in al et ar que pducūt in obltō : et adiectiua masculina : et cōia in is et in er facientia neutri in e. Jc noia nientia in er vel in is : cōia que hñt in i in actō. ¶ J et E hñt gentilia in as longā : z nomia in is hñtia duas psonātes ante is : et adiectiua q̄ nō terminant in er vel in is : cōpatini in or et in us : vbalia in tris : et hñtia actū in em vel in im : z dictōes ois gñs. Reliqua hñre : quā regulā quinq⁹ spēales regule enarrabunt.

De habentibus i tantū regule quinq⁹.

¶ Prima regula. Neutra in e terminata : abltū in i facit : vt cubile cubili. mare mari. foenile mātile ouile sedile cōdane. p̄ter foracte foractis : z rēte / que hñt e in abltō. Lepe tris tñ habet casus in singulari : nam actū cū vtō. Dicim⁹ arcaepa caepe. P̄aeneste est indeclinabile. Gausape pe. cor. et p̄sepe in singulari nō declinant. In plī gausapa gausapū / p̄septa p̄septū. ¶ Dic nota q̄ antiq̄ dī rerūt mare cubile monile in abltō per e. Duidi⁹. Exiguam plenode mare de a mar aquā. Hoc autē licentia poetica factum puto.

¶ Scōa reglā. Neutra in al et in ar cōiūta et penultimā pducētia (p̄ter nece tū et iubar que habent e) in i termināt ablatiuos. De al : vt ceruical ceruicali.

Liber Secundus

vectigal vectigali. aial aiali. De ar : vt calcar calcari : sic lucanar torcular lupa nar ri. Dicim⁹ tñ sale lare farre. par pare et pari : et nar nare fluui⁹. ¶ Dicim⁹ in regula penultimā pducētia : q̄ si penultimā corripit hñt e tñ : vt hanibal ha strubal. De ar vt alpar baccar bestar caesar nectar iubar : q̄ omia hñt a breuē in gñō : ideo retinēt e in abltō. ¶ Dic nota q̄ noia substantiua nō p̄ta in longam aris vel alis finicia : hñt i in abltō : vt auricularis anularis pugillaris schola ris natalis extalis noualis annualis p̄sularis moralis canalis pedalis monialis cardinalis officialis et filia. ¶ Dico nō p̄ta. p̄ter noia subua p̄te q̄litas que hñt e tñ in abltō : vt iuuenalis et filia / et martialis adiectiue i habet.

¶ Tertia regula. Noia adiectiua masculina et cōia : vel in er vel in is desinentia : si faciūt neutri in e : abltū in i effert : vt hic pedester. hec pedestris. z hoc pedestre. Ab hoc z ab hac z ab hoc pedestri salubri celebri volucris capēstri eque stri alacri siluestri celeri palustri. Dic et hec omnis et hoc omne. Ab hoc et ab hac et ab hoc omni. Dic et hec vtilis et hoc vtile. Ab hoc et ab hac z ab hoc vtili. sic fortis forti. humilis humili. Sic debilis fragilis sublimis futilis futilli zc. Reperim⁹ tñ quedā ex istis etiā habere e in abltō : vt perennis perenne bimestre celeste. Duidius : Hoc mihi nam recolo fore vt a celeste sagitta.

¶ Quarta reglā. Noia mensiū in er vel in is emittūt abltū in i tñ : vt october octobri. nouēber decēber septēber bri. Quilis scilicet aplis. Nymber hymbre et hymbri format : inq̄ Sulpitius et calepin⁹. Iuuenalis : Pallere et vino toto mūcere decēbri. Duidi⁹. Caesar in apuli qd̄ tuearis habes. Virg. Et vētis pulsat⁹ et hymbat. Stati⁹. Lacera ora putresq⁹ : Sanguine videt hymbre genas.

¶ Quinta reglā. Noia hñtia in i in actō tñ : hñt abltū in i tñ : vt cussis cussis. si tis sit. neapolim neapoli. chrysolis chrysolis. Additur strigil strigili : z vesper vesperi. S; hñtia actū in em vel in im : termināt abltū in e vel in i : vt puppis puppe vl puppi. sic securi tori resti. parsi a paride vl parti. aulis ab aulide vl auli.

De habentibus i et e regule tres.

¶ Prima regula. Noia gentilia in as longā : finit abltū in e vel in i : vt aqnas aqnote vel aqnat. Sic arpinas tolētnas rauēnas alpinas frustinas. Ita docent Macellus Perotus et Aldus : et alij. Philolphus tñ vult q̄ tolētnas nō has beat e in abltō. Arcas q̄nto est gentile : as tñ corripit : ideoq⁹ nō habet i sed e tñ. Omnia autē alta desinūt in as longum : que hñt atis in gñō : dicat Pristianus. ¶ Dic nota q̄ nostras et vestras. p̄noia quarte declinatōis seruāt hanc formā declinatōis : Nostras nostrate vel nrāt. Vestras vestrate vel vrāt. De quorū declinatōe vide librum primū de p̄nomine.

¶ Scōa regula. Noia substantiua in is : hñtia duas psonātes ante is : in eadez syllaba : faciunt in abltō e et i. Vel sic : Noia in bis cōis gñs multis p̄tis sita et vta et scis : si hñt gñm ntō silēm : finit abltū in e et in i : vt febris febre vel fe bri. vectis vecte vel vect. ignis igne vel igni. Lucan⁹. Igne vago lustrare tunat tibi numie ab omi. Virg. Vulcanus alit ventis et ecco carpit igni. Sic vnguis anguis amnis neptis postis piscis nauis. auis ab aue vel auī. p̄ter pestis testis et vestis q̄ tñ hñt e : et p̄ter vis qd̄ habet i tñ. Dico si gñs est silēs ntō. tōo sanguis bz e. Rudis qñ adiectū : rudi solūmodo habet : qñ vō est substantiū rude.

Iuuenalis
Duidi⁹
Virgili⁹
Horati⁹.

Statius.
Duidi⁹

Virgili⁹.
Duidi⁹

Palmar
gula

Duidi⁹
Scōa re
gula

Tertia re
gula

Duidius
Quarta
regula
Sulpit⁹
Calepin⁹
Duidius
Iuuenalis
Quinta
regula

Macellus
Perotus
Aldus.
Fract⁹
philolph⁹
Pristian⁹

Lucanus
Virgili⁹.

De Tertia declinatione

Tertia re-
gula

¶ Tertia regula. Omnia noialet principia/omnis gñs/tertie declinatōis/de quibus non est dictū hñt i et e in abltō: vt audax audace vel audaci: sic diues vt tuus et reliqui. Preter ea que terminant in er non hñtia neutriū in e: illa namq; e tantū hñt in abltō: vt paup/vber/degener. Et pter sospes et hospes dñtarat e habetia. Silster hñt i in abltō: parens/hymber/suppeller/pugil/vigil/tridens tam substantiuū q; adiectiuū. Strigil strigili nñ. Ideo tu lector nota: q; feruipit tñ adiectiuū cōtinent sub ista regula. Primo oia adiectiuā principia in ans et in ens: vt amans legens zc. Secdo oia adiectiuā noialia: vt petulās/bidens/biceps/demens/frequēs/prudens/innocēs/recens/tridēs/vehemens/inops. Tercio noia adiectiuā in eo: z in ro: vt diues/hebes/locuples/misericors/cōcors/discors. Item par cū suis cōpositis: vt impar/cōpar/dīpar. Quarto oia adiectiuā compatiut gradus in or et in us: vt eloquētor/humanior/pulchrior/eloquētus/politius/elegantius. Excipit senior qd habet e tñ. Quinto oia adiectiuā in x: vt audax/fugax/felix. Sed senex et exler hñt e tñ. Sexto verbalia in tris: hñt etiā ablatiuū in e vel in i: vt vectrix/amatrix/nutrix. Reliqua omnia tertie declinatōis in e finit ablatiuū: vt clades clade/classis classe. Nisi sua licentia metri causa verterint poete. Virgilius. Aduectū Beneam classis. Quāq; dactyuum esse multū voluit: ait Sulpitius.

Virgilius.
Sulpitius.
Regula

¶ Regula Omne nomē tertie declinatōis cōis generis/habet e vel i in abltō: ac si essent gñs omnis: vt vigil/custos/impōs/sacerdos/locuples/civis: annuālis/victrix/tridens/molaris/annularis/miles/eques/supstēs/diues/prepes/terres/comes/et silia. Puncta tñ exceptis: scz homo/virgo/latro/qd te sequens regula docebit. ¶ Et est sciendū q; si adiectiuū fiat substantiuū habet e tñ: et tōdo felix et demens qñ sunt adiectiuā hñt i et e: substantiuā vero e tantum.

De habentibus e tantum.

¶ Omnia noia tertie declinatōis/de quibus non est dictū hñt e tñ in abltō: vt oia noia in a vt dogma: in o vt sermo cupidō lectō virgo leo: in el: il: ol: ul: vt michael/mel/pugil/vigil: i vel e sol consul. Itē in an/en/in/on: vt titan nomē delphin canon. Itē in er tr or ur: vt pater mater scriptor guttur vultur. Itē in as es is os us: vt pietas sedes panta mos virtus. In ba/la/ma/ra/ps: vt trabs pula arabs mons gens pare. In ar/er/tr/or/ur: vt par lex nix uox nux et pene omnia de quib; nihil dictum est.

De Arcō: actō: et vtō pluralib;.

¶ Nūc actūs et vtūs plēs tertie inflectōis sūnt in es. pductum: vt hī pa tres/hos patres/o patres. Est em̄ Regula Pristant: q; omnis nūc plēs ter tñ ordinis format a gtō singulari mutando is in es: vt fortis: is in es mutato fit fortēs. Inde excipit vnum irregulare scz vis p vires. ¶ Nomia neutri gñs hñtia i tñ: vel i et e simul in abltō: formant nūc actū et vtū plēs sumendo a ad oñi singularē: vt cubili cubilia: pare part parta. sic amēs audax et similia. Preter compatiua: q; vērunt i dei in a in pdictis casib;: vt acuti/acutiori acutiora: meli/meliora. Et pter vetus vetera: ludere ludicra qd recte dicat. nam

Regula
Pristant.

Aul; gel.

Aulus gell; dicit hic ludia; / bec ludicra / boc ludicrū. Plus plura vel pluria.

Liber Secundus

42

amplustre amplustra vel amplustria: et aplustre sine in reperitur de quo vide Calepinū. ¶ Dictōes aut neutri gñs hñtes e tñ in abltō: faciunt nūc actū et vtū plēs vertendo illud e in a: vt corpe corpa/rpe rpa. Sic cōposita a nomie color: vt bicolor tricolor: a decus vt indecor: a corp; vt bico:por trico:por que hñt a. Preter pēpe pēpia/mille milia/gausapa. Persi;: Jam chlamideo picti tam lutea gausapa capitis. Manilius: Incipit arguamq; ratein amplustria summa. Silius: Et transira et mali laceroq; amplustria velo.

Calepin;

Persius
Manilius
Silius

Is pro Es.

¶ Oratores ornatu gratia sepe ponūt nūc actū et vtū plēs in is: pro es: in nominib; hui; declinatōis: in his puto/quorum nūc z gñs singulares siles sunt: gñsq; plēs in ium extēit. Actūs corū plēs frequēter in is terminari soler: raro in es: vt ois pro omēs/mortalis p mortales/inanis p inanes/tris p tres falsos p falsos/gadis p gades/sonitis p fontes/volucris p volucres/actis pro ecres/cāpestis p cāpestres/litis p lites. Et hymber cū cōpositis habet is p es. Itē noia in rs et ns exēnt is pro es hñt: vt sōntis p fontes/pis pro ptes/absentis p absentes: de quib; vide elegātiā nostrā. Pauca enim alia hñt nūc actū et vtū plēs in is: vt de sardis/o sardis. Itē alpis syrtis trallis et gadis quāq; dicim; syrtēs et gades. Et antiquorū more pigneis dulcēis manēis p manēs/acreis p acres. Sic salubreis umbreis decēbreis celebrēis fontēis parentis pteis meritis reperit in actō plī. Pleraq; itē græca hñt actū et vtū in sa bzeus: vt pleiadas lipadas colchias delphinas panas titonas syrenas piridas chateras heroas nebidas. Quid;: Piridas inuēntes et rerū adle figurā. Virg. Chateras pulchras simul et rapeta relinquūt. Idē: Chateras ma gna statuit et vino coronāt. Idē: Et: altera nauis erat que vehat dilectos heroas. Stat;: Huc monstrare lyra veteres heroas alumno. Idem: 'Nebidas et fragiles thyrsos portare putastis.

40

Quid;
Poetarū
achilles
Statius.

De Benitio plurali.

¶ Gñs plēs format a singulari abltō et desinit vel in tum tñ: vel in um tñ: vel in um et tum simul: siue natura siue p syncopā. Pro cui; notitia talē do abi regulā gñalem: Omnia noia hñtia i tñ in abltō: vel i et e simul: illa hñt tum in gtō plī. Si aut hñt e soli: gñs in um desinit. Sed omia principia in ans z in ens exēntia: hñt um et tum in gtō plurali. Sed q; ista regula est nimis largā: licet spectales subiungere.

Regula
gñalis

De hñtib; ium in gtō plurali Regule sex

¶ Prima regula. Nomina hñtia i tñ in abltō: vel i et e simul: gñi pluralem in ium tñ terminant: vt ab hoc cubile cubili/mare marium/lupanar lupa nariū/animal animalia: omnia o. nnum. Sic pedestris vallis octobus bomber tulla sebita verax felix. Multa tñ et his que sūnt ablatiuū in i et e proferū tur per syncopā: vt sapientiā pro sapientium/merentium pro merentū. Sed cōparatiua in um tantū emittunt tñ: vt horum et harum et horum fortiorum. Preter plus qd plurium habet. Ista regula est valde gñalis ideo sequētes eā lē tūit: potit em̄ multas exceptōes. Excipit itaq; hoc nomē artifex artificū hñs

Regule
spāles

De Tertia declinatione

et plerisque syllabus in fer: ut opifex caruifer. Et sequens: ut memor locuplex stil-
gul supplex coplex vetus vigil pugil q hnt um et no ium. Itē cōposita a color: de
cor et corpus etiā um retinet. Itē adiecta in es terminata cōis gnis: ut diues be-
bes teres sospes antistes. Itē oia cōia in os: ut cōpos impos ppos custos sacer
dos. Itē adiecta in us: ut inter? subter? q oia hnt um. de qb postea dicem?

Secda re-
gula.
Sulpiti?

¶ Secda regla. Noia in ei in l exēnta hnt ium in gō pli: vt fel fellum. halec
haleti. Amelle mellū nō inuenit: nec a lacte lactū sed a lactes plis nūeri tñ
qō intestinū fecit: ait Sulpitius. Lac itaq et halec. ppter plēm numerū nō hnt
siliter et fel et mel: ppter mella. Item sol salū. sol solum fm artem. Latus aut et

Tertia re-
gula

¶ Tertia regla. Nomia in es vel in is desinētia: nō crescētia (scias hnt um.
gtn plēm in ium emittūt. De es: vt sedes sedū. nubes nubū. vulpes vulpū.
aedes aediū. De is: ouis ouū. aus ausū. sodalis sodalū. collis collū. piscis pi-
scū. Preter volucris panis heres canis iuuenis soboles nates fruges. Indo-
les indolū. et praes praedū. vates tñ vatiū et vati. Et tñ sedes sedū vel sedum
ales alitū v l alitū. cedes cedum vel cediū. Plura tñ ex illis gtn p syncopen in

Virgili?

um emittūt: vt apes apū vel apū. mensis mensum vel mensū. celestis v l cele-
stū vel celestū. agrestis vel agrestū. Virg. Celestū vis magna iubet. Idē. Et
nos agrestū pntia numina faunt. Et bos habet boum p syncopā. De syncopa
tis aut hnt? declinatōis dixim? in scda noim inflectōe. ¶ Nō tñ est sciendū q
quedā sunt noia in es vel in is nō crescētia: ppter ea q dicta sunt: que etiā hnt
um p syncopā. Primo noia greca in sis: vt genesis extasis diocesis iuderesis/
que tñ reglariter erūt in ium. Itē morborū noia: vt hydropesia pleuresia. Si
militer ista sequentia: compages conflagēs ambages. serēs. p populo vt dicit
Boetius. Boetius: Uellera serum.

Boetius.
Quarta
regula.

¶ Quarta regla. Dictōes in ns: rs: et ls: gōs finit in ium: vt fons fontum
pons pontū. mons montū. Et cōposita ab vincta: vt quincus secus decus/
ium. Pars ptiū. ars artū. mors mortū. frons frontū. glā glandiū. gens gen-
tū. mens menuū. dens dentiū. pula puliū. Preter cōsors et cohors parens ser-
pens rudēs bīdēs torens balās. et pleraq alia picipia cū in noia substantia
trāsēunt: um tñ retinet in gō pli: vt etiā postea dicem?. ¶ Norandū est etiā
q simplia sunt vt in plurimū declinanda sicut cōposita. vt cor habet cordium
qz vecors secors hnt ium. et ops habet opum: qz inops habet inopum.

Quinta
regula

¶ Quinta regla. Dictōes plis numeri tñ: terti ordinis: faciunt gtn plēm in
ium: vt manes manū. sales salū. fores fortum. gades gadū. grates gratium
edes ediū. Preter pceres pcerū. opes opū. penates penatū p syncopen. Nā ex
regula penatiū facit vt vult. Pustian? fessorū aut noia et ium hnt et orum: vt
etiā antea dixim?: vt saturnalia saturnaliū vel saturnaliū. Sic vulcanalia
bacchanalia sponsalia et similia.

Sexta re-
gula
Sulpiti?

¶ Sexta regla. Composita a caput desinētia in cepis: gtn in ium terminant.
vt biceps bicipiū. triceps tripitiū. Etā repitur bicipitiū tripitiū apud Pustia
nā p syncopen. Et Sulpiti? dicit tripitiū bicipitiū: nisi p syncopen succideret.
tur. Caput aut simplex habet um.

Liber Secundus

2

De habentibus um tñ Regule quattuor.

¶ Prima regula. Noia in a/o/i/ul/n/ar/er/ir/or/ur/et/as/exeunt in um tñ in
gō pli. Preter caro qō habet carnū: et cor cordū. Excipiunt etiā monosyllaba
in as q hnt ium: vt as assū. mas mariū. vas vadiū: sed vas vasis habet va-
sū vt patebit de heteroditis: et sila. Dicit tñ Sulpiti? q noia in as latina fini-
unt gtn plēm in ium: vel in um p syncopen: vt bonitas bonitatū vel bonitas
tū: sic pbitas arpinas aqnas et sila. ¶ Exia regle sunt. De a vt zophisma zo-
phismatū. dogmatū scismatū. De o virgo homo sermo. De il vt pugil vigil. De
ul vt erul erulū. presul presulū. De u vt acarnan acarnanū. syren serenū. delphin
delphinū. canon canonū. De ar et er: vt vber vberū. agger aggerū. caesar nec/
tar epur. Quidā tñ volūt q venter et vter habeat potū ium: sic et spinter sar
linther. De ir vt martyr martirū. De or vt amor amorū. De ur vt turtur turtu-
rū. De as vt humilitas humilitatū. ¶ Nō nota q quā noia in er: um hēant/
excipiunt tñ illa in er q in is et terminari hnt in ntō: vt acer celerilla etiā tū hnt

Prima re-
gula

Sulpiti?

Secda re-
gula

Horati?

Tertia re-
gula

Plinius.

Quarta
regula
Quidius

¶ Secda regula. In is et in es desinētia: crescētia in gō singulari: gtn plēm
in um termināt: vt lapis lapidū. sangula sanguinū. cusps cuspitū. stipes stipi-
tū. miles milū. Sic hospes diues sospes comes eques paries. Preter mono-
syllaba: vt dis didū. lis litū. vis virū. Excipiunt etiā polysyllaba in is pductū
vt quiris quiritū. famnis famnitū. Horati? Nunc si nobilitū ego quiritum.
Itē aes pes et praes etiā hnt um. Etā quīs tigris ibis. et. crescūt: hnt tñ tū:
vt tigrum ibum. hoc tñ fm duplicem gtn singulārē: vñ sine crescētia et tñc
habent ium: aliū cum crescētia tunc hnt um: vt tigridū ibidum.

¶ Tertia regula. Nomia in us et os: sil in bō/mā/pō/termināt gtn plēm in
um: vt nepos nepotū. heros mos flos florū. corpus corporū. vir? virtutū: sic
serui? iuuent?. arabs arabū. celebs celibū. hyems hyemū. princeps chydops for-
ceps ethiops. Preter monosyllaba q in ium gtn hnt: vt mus murū. daps das-
piū. vibs vibū. stirps stirpiū. trabs trabiū. plebs plebiū. seps septū. ius iurū
os ossis ossū. Nā os oris caret gō pli: licet Plini? dicat orum. Excipit tñ sus
suū. grus gruū. thurs thurū. crus crurū. opus opū. inops inopū. de quibz aliqui
dicūt q fiat p syncopen: nos aut potius dicim? fieri et vt in plurib fm vsum.
Excipiunt tñ a regula gñalt cōposita a caput q hnt ium vt dixim?. Sed cōposita
a capio in cepis terminata in gō plurali in um desinūt: vt hic et hec et hoc in u-
nceps municipiū. princeps participiū. muriceps muricipiū: et si qua sunt silia.

¶ Quarta regula. Nomia substantia in x exēnta gtn plēm in um emittūt: vt
fornax fornacū. lex legū. dux ducū. calix calicū. rex regū. pulcr pulcū. vox vocum.
meretrix meretricū. Quid? Nō mibi sacrilegas meretricū vt psequar artes.
Excipiunt quedā monosyllaba in x: vt nte niuiū. nor noctū. mert meritū. lanc
lantū. pte pitiū: fm vsum caret. cale calicū. sale salicū. saur saurū. aux augium.
Suppeller etiā habet suppellectiliū. cōiunt cōiugū. sphyr sphyrū. sed simplex
simpliū. ¶ Dicit in regula substantia: ppter adiecta in x: q illa formant gtn
in ium: vt audax foelix vt dixim? in pma regula de hntib um. Itē hoc nomē
senex siue adiectie siue substantiue captat semp habet um: vt senum/nō senium

¶ Dicaduerte q aliq volunt q noia monosyllaba ppter iam dicta habeant um
b i

De quarta declinatione

quibus non satis assensio: nisi auctoritas poetarum suffragetur. Frux tñ frugū bas
bet; et crux caret gō plurali.

De habetibus um et ium simul Regula vna.

¶ Dictōes in ans et in ens desinētes hñt um vel ium in gō plī: vt amās amā
tum vel amantū. prudēs prudentū vel prudentiū. cliens clientū vel clientium.

Puſſian⁹ ¶ Hic nota fm Puſ. q si pñcipia noia ſiant: hñt um tñ: vt ſunt iſta oriens/
occidēs/ariēdens/plequēs/torēs/rudens/ſonās/parēs qd pñcipue habet tñ
bidens ſerpēs. ſed ens habet entū tñ. Omnia autē pñcipia in neutro gñe ſemp
hñt ium tñ et nunq um. ¶ Etā nota q ſunt aliqua noia in ans et in ens ter
minata q hñt um vel ium in gō: hñt em um tñ qñ capiunt ſubſtātiue: ſed qñ
adiectiue capiunt et pñcipialiter etiā hñt um: vt quadrās balano ſerpēs mēs
vehemēs demēs parēs et ſilla. Inuenim⁹ tñ ſepe Poetas aliter. **Horat⁹**. Dos
eſt magna parentū. Idē. Tentare multa cede bidēti. Idē de clientū: et alibi
clientū. **Puſſian⁹** etiā allegat Tullii ſcribentē parētū a parēs. ergo oia pñcipia
Torēſin⁹ pñcipia hñt ium: ſed um p ſyncopen: vt dicit **Hermānus Torrenianus**.

De Dativis et ablatiuis.

¶ Dñs et ablatō pñcipia tertiē declinatōis terminant in ibus: vt hīs panib⁹. ab
hīs panibus. At noia in a neutra hñt is vel ibus: vt dogma dogmatis vel dog
matib⁹. epigrāma epigrāmatīs vel epigrāmatib⁹: **Puſſian⁹** auctor. Et bos bo
bus habet: repitur et bubus p bouibus p ſyncopam.

De quarta declinatione. De Recto.

¶ Quarta declinatio duas habet in ntō terminatōes: us ſc et u. Sed illa de u
ſunt in ſingulari inuariabilia: in plī autē variant iuxta regulas. De us: vt hic
fruct⁹ micus victus gradus rictus ſtatus viſus vſus tractat⁹ interit⁹ declinat⁹
tus cōiugat⁹. Nec anus acus ſocus manus. De u: vt hoc cornu gelu veru ge
nu penu. ¶ Et eſt hic ſciendū q aliqua noia ſunt quarte declinatōis q indiſſe
rēter terminant in us vel in u: vt ceſtus vel ceſtu. aſtus vel aſtu. penus vel pe
nu. artus vel artu. ſpecus vel ſpecu. cornus vel cornu. gñs vel genu apud **Plī
niū** et **Lucanū**. Tonitrus vel tonitru. Et hoc nomen vīrus habet vīru in ablatō.
Lucanus in alijs caſib⁹ eſt indeclinabile neutri gñis.

Regula.

¶ Omne ſubſtāntiū verbale in us eſt quarte declinatōis: ſed inqñtū eſt adice
tiū eſt ſcōe. Etñ vt viſus quarte: etñ geſicht. Sed viſus a. um. geſeben/ eſt p
me vel ſcōe/ et ſic de alijs. Iſta autē regula potiffime intelligit⁹ de nominib⁹ ver
balib⁹ venientib⁹ ab vltimo ſupino: qz ab vltimo ſupino poteſt formari nomē
in us addendo ſſam o: vt a viſu viſus. a niſu niſus. a niku nikus. Un: Et ver
bale dat us ſiſt quarte ſcōe dices. Mobile ſi fuerit hic in us tibi dico ſecunde.
¶ Itē nota q noia dignitatū vel officiōrū in atus: vel alia noia in atus: actus
ſcātia: ſunt quarte declinatōis: vt magiſtrat⁹/doctor⁹/baccalaureat⁹/papa
tus/pñcipatus/dericat⁹/ſenatus/cōſulatus. Un: Tus ſus rus actus: atus p
lato fertur. Lectus autē eſt ſcōi ordinis. qz ſcat actum.

Liber Secundus

De Btō et dtō.

¶ Btō ſingularis quarti ordinis in us terminatōis: eſt in us pductū vt hīc
magiſtrat⁹. huius magiſtrat⁹. Vetusſimi tñ in us ſyllabas terminabant: et
dtō in ui: vt hic ſenat⁹. huius ſenatus. huius ſenatu. Hic metus. hui⁹ metus
hui⁹ metui: vt vult **Aulus Bell⁹**. Et ideo **Terenti⁹** dicit: Ipſam offendimus
veſtrā velle lugubri eius anis cauſa: opinor q erat mortua: anis p anis in
gō dicit: q apud nos deſita ſunt et obliterata.

¶ Dtō ſingularis terminat in ui diuiſas ſyllabas: et ſit a ntō vertendo s in t.
vt ſenat⁹ ſenatu. ſpūs ſpiritu. Poete tñ qñq vtunt ablatō pro dtō. **Virg.** de apī
bus: Namqz alie vīcu inuigilat. Idem: Nec cōcubitu indulgent. Et ideo
fm **Puſſianū** Omnia noia quarte inflectōis in us terminata olim formabāt du
plicem gñi: ſc et in us et in i: et duplicē dtō ſc et ui et u: qñ ſua vſus nunc ſolam
alterā habet terminatōem. De gō vt ornat⁹ tus: vel t. tumule⁹ vel tumulti. vt
apud **Terentiā**: Nihil ornati: nihil tumuli erat. De dtō dicit⁹. Inuenit pre
terea in dtō metus metui vel metu. **Virg.** Parce metu citherea manent. Item
ſexus ſexui vel ſexu: quod etiā **Pylades** affirmat.

De Actō vtō et ablatō.

¶ Actō ſingularis ſit a ntō mutando s in m: vt ſenatus ſenatu. Actō ſimilis
eſt ntō: vt o pñcipat⁹. Ablatō ſingularis ſit a ntō remota s litera: vt magi
ſtratus magiſtratu: u pducta. Excipit domus qd etiā in pmo opusculo decli
nam⁹: eſt em ſcōe vel quarte declinatōis. Sub ſcōa caret vtō ſingulari: et da
tiuo et ablatō plurali: ſub quarta ablatō tñ. Sed cū dicimus domi: locū ſigna
mus in quo quis manet. Luz vero dicim⁹ domus: tunc ediſſitū qd ex tecto et
parietib⁹ conſtat: vt domi maneo. Petrus manet domi: nō domus. Et: par
tem domus demolit⁹ ſum: nō domi. Et: ſupiora domus aſcendā: non domi.
Antiqui in ablatō ſingulari etiā domu dicebāt. Et **Auguſtin⁹** domos p domus
gō vſus eſt. ¶ Dicaduerte q quatuor ſunt noia que hñt e vel u in ablatō: ſc
impet⁹/dies/nor/et ritus. Quid⁹: Impete nunc vaſto ceu concit⁹ imbut⁹
amnis. Ceterus tñ dicit q impet⁹ et ritus hñt u in ablatō ſicut alia nomia: et q
impete eſt ablatō a noie impes: et nō a noie impet⁹: et q rite eſt aduerbiū lo
co noie qñq poſitum cauſa metri.

De Actō actō et vtō pluralibus.

¶ Noiatiuus: accuſatiu⁹ et vocatiu⁹ plurales quarti ordinis in us erunt:
vt hij/bos/et o auditus. Sed neutra illa in u eruntia bos caſus a ntō formā:
addita a: vt bec cornua/o cornua. bec genua/et genua/o genua. bec tonitrua
bec tonitrua/o tonitrua.

De Genitiuo.

¶ Btō pluralis quarti ordinis formatur ab ablatō ſingulari aſſumendo uum
vt horum fructū/audituum/tractuū/paſſuum/cornuū/tonitruū/genuum.
Sed in hoc caſu quandoqz ſit ſyncope tollendo vnum u: **Virgili⁹**. Que gra
tia curru armorumqz ſuit. **Martial⁹**: Lum duo ſunt que nos diſtinguāt mī a
ſia paſſum: pro paſſu et curruum.

*Noſtramanipungit
accipit ſenſe hīc*

**Aul⁹ gel.
Terenti⁹**

Virgili⁹

Puſſian⁹

Terenti⁹

Pylades

Auguſt⁹

Quidius

**Virgili⁹.
Martial⁹**

b ij

De Quinta declinatione.

De datiuo et ablatiuo.

¶ Deūs et ablātis terminant in ibus pe. cor. Exceptis undecim hñtibus vbus vt arcus arcub⁹: non arcib⁹ qui est ablātis a noīe arc. artus artubus: ne putet ablātis a noīe ars. Partus partub⁹: qz pars pñbus habet. lacus lacubus. Sic specus tribus ficus portus acus querc⁹: silt veru verub⁹ habet. Questus pro querela questib⁹: sed questus p lucro questub⁹ habet et diphthongo scribit.

De Quinta declinatione. De Recto

¶ Quinta declinatio nō habet nisi vnā terminatōem in nō singulari scz es: vt spēs factes fides spes scabies glacies. Et oīa sunt gñs feint: excepto dies incertū in singulari: et merides in vtroqz masculini gñs. Itē oīa noīa qñte inflectio nis sunt substantiua et appellatiua. Itē fides nomē virginitas est tertie declinatiōis nō quīnte. ¶ Hic tu lector aduerte qz quedā sunt noīa sub es qñte declinatiōis et sub a pñe: vt luxuria vel luxuria. penuries vel penuria. pauperes segnit⁹ es pigrices durities inuidities materies seuides nequies: de quib⁹ tñ aliq tale dant regulā. Omīa noīa figuratū: et alia in a terminata pñe declinatiōis habēt ante a: etiā sub es sunt qñte declinatiōis: etiā vt euphonia vel ea. ironia vel ea. allegoria vel ea. amphibologia vel ea. ¶ Itē quedā sunt nomīa q sub es sunt qñte declinatiōis: et sub um scōe. vt interfices vel cū: et sub o tertie vt in terficio onis. Silt diluues diluuiū diluuiū. elluues pluuias: Sunt etiā in es et in o noīa semp tertie declinatiōis: vt cōpages cōpago. ambages et ambago. indages et indago. Itē fm Pristitānū quedā noīa sunt q sub es sunt tertie vel qñte declinatiōis: vt famēs quies abies plebes. Itē oīa noīa qñte declinatiōis olim habebāt duplicē gñr: vnū in ei: et alterū in e ablō silem: sed vsus iam solum gñr ei facit. Et regula hec vera est tā in pñ qz in metro vt apud Virgil. Libra die somnūqz pares vbi fecerat horas. Et apud Ouidiū: Prima fide vossitqz rate tentamina sumpsit. Et apud Salust. Dubitauit acie p acies. ¶ Preter ea nota qz noīa qñte inflectōis in es et in e et in ū inueniunt. plata patrio casu antiquo more: vt hui⁹ spēs/spette/specij. Nec Aldus Manut⁹ Romanus. ¶ Item nota qz quāctas noīm quīnte declinatiōis quo ad penultimā gñi patet in hīs versibus. Res plebs atqz fides et spes sunt noīa quīnte: Que sunt in ei reliquis concedimus ei.

De genitiuis et datiuis.

¶ Virgil⁹. ¶ Deūs et deūs finiunt in ei diuinas syllabas: vt hui⁹ rabiei/huic rabiei. mact es mactei. Veteres gñr in es et diuine vel in ū terminabant: vt hui⁹ dij. Virgili⁹ in pmo aeneid. Munera lentamqz dij. Et deū in e: vt huic facie. Bellio Sulpici⁹ testibus. Reliqua horū casuū de nō explicauimus.

De accusatiuo vñ et ablatiuo.

¶ Actiō sit a nō mutato a in m literā: vt hec spēs. hanc spēm. rabies rablem. effigies effigiem. Vñs sillis est nō. Ablātis in e desinit: vt ab hac effigie.

De nō actō et vocatiuo pluralibus.

Libri Secundus

¶ Nōis actiō et vñs plurales sunt nō singulari similes: vt be et has et o spēs dies/ingluues/colluues/segnit⁹es/internicies/caries zc.

De gñs dñs et ablatiuis.

¶ Gñi plēs terminant in erū penultima pducta: vt harū dñrū/permittērum: ¶ Dñi et ablati plurales sunt ab ablō singulari addita bus penultima pducta. ¶ Hic nota qz cuncta quīnti ordinis noīa carent in pli gñō dñō et ablō. Preter acies/dies/facies/res/spēs/meridies/materies/maneries/et pgenies.

De Nomnibus compositis.

¶ Noīa cōposita sunt in triplici dñtia. Nā quedā cōponunt ex duob⁹ rectis vt respública. Quedā ex recto et obliquo vt paterfamilias. Quedā vero ex duob⁹ obliquis vt huiusmodi. Et dicunt cōpositiōes ex duob⁹ integris: eo qz ex integris dictionib⁹ constant. Donatus autē dicit qz quatuor mōis cōponunt nomīa. Primo ex duob⁹ integris vt sububan⁹. Scōdo ex duob⁹ corruptis vt efficar municeps. Tertio ex integro et corrupto vt inept⁹ insulsius. Quarto ex corrupto et integro vt nugigerulus. Addit: aliañ ex plurib⁹ vt inexpugnabilis impetruius.

De cōpositis ex duob⁹ rectis.

¶ Cōposita ex duob⁹ rectis eiusdē numeri: declinabilib⁹: et quorū neuter est corruptus: declinant ex vtraqz pte recti: vt hec respública. hui⁹ respública. huic respública. hac rempublicā. o respública. ab hac respública. In nō pli be respública. harū rerū publicarū. his rebus publicis. has respublicas. ab his rebus publicis. Sic equesaurat⁹ equisaurati zc. Sic vetularo iusurandū neutropassiuū/vnusquisqz/malūpunitū/malūgranatū/monspessulan⁹/monsaur⁹ et similia. Sic cētimanus et vñman⁹. Et cōponunt ex corrupto et integro: declinant autē Sulpi. Aliteruter autē nūc postremū tñ variat nñ: oīz etiā priorē: vt alteruter alterutra alterutū. alterutū. alterutū. alterutū. alterutrā alterutrum. ab alterutro ab alterutra ab alterutro. In pli vt alterutū alterutū alterutra. alterutro. alterutrarū alterutrorū. alterutū. alterutros alterutras alterutra. ab alterutū. Inueniunt alia hñmōi: vt holusatrū holusatrū holusatro. i. petroselinū. Dicit et holusatrū: sicut rosinarū qd z rosinarū nuncupat. ¶ Hic aduerte qz vñ re quīrunt pñtōes si cōpositū ex duob⁹ nōis declinabit vtrinqz. Prima est qz abo nōi sint declinabiles: ergo vīgintiāduo vīgintiūnus vīgintitres/pseudo apthetas/pseudo apostolus nō declinant vtrinqz. qz pñor nñs nō est declinabilis. Et idō tredecim nouedecim nō declinant ex vtraqz pte recti: qz sunt indeclinabilia. Scōda cōditio est vt ambo nōi maneāt integri: ideo vñdecim⁹ et leopardus nō declinant vtrinqz: leopardus cñ nō cōponit a leo: sed a lea vel leana z pard⁹. Itē duodecim⁹ solū declinat ex pte finis. qñt a noīe duodecim in quo duo nō declinat: ideo nec in duodecim⁹. Puerpera nō est cōpositū ex duob⁹ rectis: sed pot⁹ ex duob⁹ obliquis corruptis: scz puerū paritō. Itē qñ alter nōi in dñs: etiā cōposita caret aliq casu vel nūero: ille desec⁹ puenit ad totā decem cōpositū. Tñ iusurandū caret gñō et dñō et ablō plibus: eo qz ius caret illi casibus. Itē vnusquisqz caret pli: qz vnus caret pli. Suppli⁹ caret nōis. qz sui caret nōis

De Patronymicis.

De Compositis ex recto et obliquo.

L. L. L.

¶ Composita ex recto et obliquo per nō variantur. ut hic magistercluiū. huius magistratuiū. huius magistratuiū. Sic paterpatris. patrispatris. patrispatris. parforōis. hic paterfamilias. huius patrisfamilias. Legit tñ paterfamilie apud L. L. L. Ita quoq; hic legisperitus. huius legisperiti. Sic senatusconsulti. sic plebitatū. tribunuspleb. iuriscōsul. tribunusmilitū. legislator. ¶ Hic nota q; obliqua in cōpositōe qñq; pcedit et qñq; sequit. Pcedit ut legisperitus/legislatoz/iuriscōsultus/vnicolor/duerficolor/omnipotēs/sanc.imo nial/pulchriorar/armipotēs. Sequit ut pffamilias/inffamilias/fiffamilias

De compositis ex duobus obliquis.

¶ Composita ex duobus obliquis nō variant nisi sub vna voce: hoc est sunt in declinabilia: ut huius/eiusmodi/cutismōi/istiusmodi/alteriusmodi/officiperdi vitaspatri/aquisgranū nō aquisgranū/ramispalmari et cōsimilia. Ramispal marum tñ qñq; cōponit a nō plurali ram et a gō palmari et tñc declinat ex sola parte recti et tōo nihil refert si dicat ad ramispalmariū vlad ramospalmaz

De patronymicorū formatione.

¶ Nomen patronymicū est qd descendit et format a ppijs noibus patrum vlt auorum fm grecam formatiōem/et fecit cum gō primitiui sui filiū vel nepotē filiam vel neptē. Masculina em fecant filiū vel nepotē/sed femina filiā vel neptē Patronymica masculina fecant filios vlnepotes et totā progeniē masculinā sex us: ut priamides. i. filiū priami vel nepos vlnepos de gñe priami mascul. Sed patronymica femina fecant filias vel nepotes. vltotā genealogiā sei sexus. ut priamis est filia vel neptis priami vlnepos de gñe priami. Nec tñ sp a noibus patrum aut auorum deriuant. Et ideo formant nō tñna patronymica.

A nominibus auorum: Atlantides. i. mercurius atlantis filius
A noibus patrum et pleraq; ut Beacides filius vlnepos ead. Amphit riontades dictus hercules a patre Amphitrione. Pelides pelet filius Achillis videlicet.

Patronymica que dam de-
riuantur
A noibus matrum ut Jliades dicitur Romulus filius Jlie. Naiades. Mercurius a matre. Philirides chiron philire filius.
A nominibus fratrum ut Phaetantas foror Phaetontia.
A noibus regum ut Lecrops. Lecropides em mulieres dicuntur Athenienses a rege Lecrope. ab Aenea aeneades trolant vlnepos
A regionum nomine ut a Troia Troas.
A nominibus vrbū ut ab Argos Argolis.
A conditorib; vrbū ut Romulides romanū dicit ab vrbis pditore

In des.

¶ Noia primi ordinis mutant extremū e gñ in a: et iuncta syllaba des red dūt patronymicū: ut Pelias pelle peliades/et Aeneas aeneades: aenides em con tra regulā est. Anchises anchisiades habet et Lacres laertiades. cū parronymi cum nunq; debeat primitiui gñi nisi vna syllaba supare. Sed vero ordinis no mina que in i termināt gñi/sumit des: ut priami priamides. Que in duplex

Liber Secundus

¶ Vertit vltimū in a/et des accipit. ut Menecias menecij meneciades. Que vero in ei/mutant ei in i longū/et sumit des. ut tydeus tydei tytides qd euph: o nte gratia quidā volūt o in i vertere. Si tertij sunt ordinis/a dō formant ad dita des syllaba: ut Hectori hectorides. Herculi herculides. Scipio tamē qñq; latinum nomē Scipiades habet/pro scipionides. Nec Sulpitius.

In is et in ne.

¶ Patronymica femina in is/fiūt a masculino ablato d. ut priamides priamis Beneades aenets. Virgilius in eis vsurpauit. Sciendū est tñ poetas qñq; vel addere syllabas patronymicis: ut Atlantides pro atlantides. peliades pro peliades. Vel dimittere: ut Deucalides pro deucalionides. ¶ In ne patronymica femina sūt r formant a gñis addita syllaba ne: ut Adrest adrestine Nereos nere nerine mutando e in i longum. Sed Acrisios acrisij acrisione penultima producta format.

Virgili.

De patronymicorum declinatione.

¶ Regula gñalis. Omnia patronymica/aut terminant in des: ut Priamides: Jliades/ibesiades. Et illa sunt masculini gñis et pme declinatiōis. Vel terminantur in is: ut Priamis: dardania. Vel in ias. ut Menecias/Pelias. But in ne. ut acrisione/nerine. Et illa sūt femini generis tertij ordinis. Et sūt oia nomina patronymica noia appellatiua/et non ppiā.

¶ Patronymica in des declinant per primā declinatiōem hoc modo: ut hic Pri amides. huius priamides. huius dem. o de. a de. Nij hac. harū dum vlnepos rum. his dis hos das. o de. a dis. Sic Scipiades. atrides. aeneades. peliades

¶ Patronymica in is declinant per tertiā declinatiōem (anchisiades sic cetera. hoc pacto. Nec Priamis/huius priamides/vlnepos. huius di. hanc den et da. o priami/a priamides. Ne des. harū dum. his dis. has des et das. o des. a dis. Sic et alia ut Theseis. Aeolis. Beneis. chiseis. buseis. coldis. nereis thebaia

¶ In as quoq; sic variantur hec Pelias/huius peliades vlnepos/huius di/hanc dem et da/o pelia/a peliades. Ne des/harū dum/his dis/has des et das/o des a dis. Sic et reliqua variantur.

¶ Patronymica in ne sūt apud nos rarissimā/et fleant eodē mō sicut nomina greca in e. ut statim dicam Sed hic caue optie lector ne cū barbaris pceptorib; erres. Neue petrides ioannides. et paulides dicas. Nec em apd receptos nō legunt. nec a latinis formant patronymica ait Aldus Manutius. Sed in his si milib; dicendū est petri filiū/vlnepos/aut alia/vlnepos. vlnepos possit illor lo co vtamur. ut Scipio Semilianus. id est Semilij filiū. Saturnia Juno/id est filia saturni. Itaq; credo nobis alio patronymicis vti non licere. q; a poetis et oratoribus vltatis dicit Jacobus Helmschman cui assentior.

Aldus manutius.

De declinatione Grecorum in e.

¶ In e greca siue patronymica sic variantur. Nec Penelope/huius penelope: huius penelope/hanc penelope/o penelope/ab hac penelope. Ne penelope/harū pendopen/his pendopes/has penelopas/o penelope/ab his penelopas/Sic Nerine. Adrestine. Acrisone. Virgilione patronymica. Sic greca in e ut Lybie. Euterpe. Penelope. penthecoste/paralceue/magdalene/Tipse/Deleue

Pendope

De Grecis et Heteroclitis.

Et similiter noia artū/et figurā in a terminata : scōm latinā declinatōem pñt noie grecorū terminari in e : vt grammaticæ : logice . rhetorice : anastrophe paralogie : sinecdochæ : que omnia habent es in genitiuo.

In Is.

Meta- morphos ¶ Greca in is hoc pacto variant. hec metamorphosis huius metamorphosios et huius metamorphosij et phosai/et phosi/ hanc metamorphosim o metamor phosis/ z phosi. ab hac metamorphosij et phosi. De metamorphosies et seas : et phosia/ harū metamorphosion/ z phoseon. his metamorphosij et feli. has me tamorphosias/et seas/et phosia. Quis ntō illis est/et dñs abltō. Sed his duo bus latine nō vtuntur/et aliquib⁹ vocibus abstineant. q̄s in nřam quandoq; de clinationem transferimus inquit Sulpitius. Dic aduerte q̄ genesis habet is Benefis . vel os in genitiuo/et actō in/ in vtō is/ in alijs casibus l.

In Os et in O.

Melos . ¶ In os greca sic eunt. Hoc melos/ hui⁹ melos et meleos/ hui⁹ melel z melt. s melos. o melos. ab hoc melel. Nec melea z mele. horū melcon z melon. his me lesi. hec melea z melt. o n elea z mele. ab his meleli. Ita hec delos hui⁹ delos zē que tñ in vsu grecorū sunt inuariantia. ¶ Greca in o variant hoc pacto. **Sappho** . Sappho. hui⁹ sapphoos z sapphus. hui⁹ sapphoi et sapphi. hāc sapphoa et sap phoo. sappho. ab hac sapphoi. De sapphoe z sapphi. hāc sapphoa et sappho es et sapphis has sapphoa et sapphus o sapphoe et sapphi ab his sapphoes et sapphis has sapphoa et sapphus o sapphoe et sapphi ab his sapphoes et sapphis declinat Sulpitius. ¶ De grecis sag⁹ dixisse volui/ inter latina autē de grecis multa dixim⁹. Nec volo hic etiā grecorū declinatōem docere/ variā nāq; hñt inflectionē quam greca doctōibus non latinis relinquo. **Hiesus .** ¶ Hiesus sic variat. Hic hiesus hui⁹ hiesu hui⁹ hiesu hunc hiesum o hiesu ab hoc hiesu. ¶ **Moses .** Hic moyses hui⁹ mosi hui⁹ mosi hūc mosen o moyses ab hoc mose. Hic et hos moyses. reliqui casus in vsu nō sunt. Dic et moyses hebreæ. Dic et moyses/ mosi/et mosi. vt Achilles hui⁹ achilli/et achilli. Item moyses mosi/ vt Anchises anchise declinat.

De heteroclitis et defectis Caput scđm

¶ Heteroclitum est qđ vario modo declinat. Heteroclitis em̄ est varia nomī num declinatio : que quidē fit in casu : numero/ gñe/ declinatōe/ voce et signi ficatione. Fit quoq; defectu/abūdantiā et variatōe. Et ideo Lancelor⁹ dicit qđ nomina que deficiunt nūero vel casib⁹ male a trivialib⁹ dicunt heteroclitā. sunt enim defectiua dicenda.

Defectiua in casu et nūero.

Puſtian⁹ ¶ Nec certis deficiunt casib⁹ : et nūero plī astu et promptu solī ablatiui sunt : ab astu legimus hī astus/ z o astus. Puſtian⁹ tñ astu indeclinabile inq̄ Aleo. vide Ganeo. Adeps grō plurali solū deficit. ¶ **Lancelor⁹** . Lrur caret gñō plurali teste Lanceloro hanc ditionem ab hac ditiōe. Aliqui tñ dicunt/ hui⁹ ditiōis/ hui⁹ ditiōis/ hanc ditionē hac ditiōe in abltō. ¶ Dicam et dicas vtutq; numeri acti sunt. **Licero .** Dica tñ noiatius vitur Licero in verrē actiōe quarta. Scribit berodeo dica.

Liber Secundus

¶ Dolus grō plī caret non em̄ dicim⁹ doloū. Expere nām tñ habet/et vtñ cō positum noia pes. Alia in ea quinti ordinis supius dicta sunt. Nec fors et ab hoc forte. caret em̄ oibus casibus/pter nām vtñ et abltñ. Flamīne p spūsancto ablatiuus solus est/vel etiā pro vento. In plī vero ntō actō et vtō. flamina apō Tibullum. dñs et abltō flaminibus. Ganes nti acti vtī pluralia vor sola est Sz apud Licerone in Diatore legit gñs gratis si corruptus nō est inq̄ Sulpi tius. Ut cū gratis cura nihil facias. Ganeo/ Labeo/et Alco ntōs tñ et vtōs ha bere Puſtianus docuit in accentib⁹/ reperit et Ganeonē. Inficet et infictus vñ cus actūs. Iuſtu/permittu masculina ablti casus tñ : in scōa tñ declinatōe/ hoc iuſtum/ pmissum. et hec iuſta/ permissa. probat. Manci. Nunc laterē/ z ab hoc laterē/ sic Phocas. sed Puſtianus/ hī lateres/et o lateres. Declues/ hāc lue em/et ab hac lue/ labeo vide ganeo. Macte vtñs solus est : legit et mactus. nā fuit apud vetustissimos adlectim. Lucret⁹ li. s. Ut nūc sepe boues luct ferro male macte. Et hī macti in plī et macto legit. Natu solus abltiō est teste Ser uio. Presto solus ntōs : aliq̄ aptorū esse volūt : aliq̄ aduerbiū. Repetundari et repetundis plāliter tñ dicim⁹. Obliq; cōmunes Reducis reduci reducē a re : duce ntō et vtō singulari deficiūt : in plī reduces tñ habet. Sponte abltiō sol⁹ est. legitim⁹ spontis gñm apud Columellā et Philēphū. Suppetie et suppetias alijs caret casib⁹. Hoc specus. hui⁹ specus. z o specus dñtarat habet vt Seruio placet. Sed cur actō careat tpe nō video dicit Sulpi. Sarias solus ntōs : q̄s q̄ Lucili⁹ facietate in abltō dicit. Tabi et tabo gñ et ablti casus. dicimus tñ hec ta bes. hāc tabē. ab hoc tabe. tabū etiā repit. Hoc tantundē. hui⁹ tantidē. s tantidē ¶ Nec earēt ntōs et vtōs singularib⁹ tñ : sed reliq; vtutq; nūeri casus habēt. ¶ Dapia. Luitus tñ daps in ntō vsus est. Frondis : frons etiā dicitur teste Seruio : sed olim frondis in ntō dicebāt. Feminis etiā rectū nō habet : licz sint qui dicāt semen. Necis qđ nām ner non habet : legit tñ apud L ice. et Bufoniū ner in ntō. Primoris auctoritate Seruij. Remigis : sed remex legit apud Se renū. Verberis : qđ etiā singulari caret actō.

¶ Nec sequētia hñt tres casus in singulari : in plī vero omnes.

¶ Hui⁹ opia. hanc opem. ab hac ope. qm̄ appellatiuū est. Hoc plus. hui⁹ plu : rīa. hoc plus. Hoc virus. hoc viris. o virus. Hui⁹ victa. hāc vicē. ab hac vice. Nec vis. hui⁹ vis. hanc vim. ab hac vi : quatuor habet casus. Plurale etus fm̄ quosdā vires fuit : et apud veteres he vis/et has vis.

¶ Nechñt abltñ singularem tñ : et in plī omnes casus.

¶ Fruge/ obice/ pce/ viscere : teste Phoca. Puſtian⁹ autē. s. l. vult inueniri hui⁹ pds. hui⁹ pcedi. ab hac pce. Hui⁹ frugi. hāc frugem. ab hac fruge : a frux qđ nō est in vsu. Buiq; tñ frux et fruges ntōs habuerunt. Addunt pdictis nomib⁹ ve pre grate celite : sed plēm numerū hñt : vt celites vepres viscera grateo.

¶ Nec neutra hñt oēs casus in sing. in plī vō nām actm̄ et vtñ tñ. ¶ Defructa : aera aerū z aerib⁹ legit apud Latonē. farra fella fora iura : maris et marib⁹ legimus. mora et moris inuenit et morib⁹. mella mulsa oia ordeā ru ra thura. vīna vinorū et vīnis apud Pliniū legit. Et ideo fm̄ artē illis plē nō re pugnat. Et ideo dicit Jurisperit⁹ : doctor in iuribus. constructor iurium. Item meonū iurium : suorum iurium.

Tibullus
Licero.
Sulpit⁹.
Puſtian⁹

Macnel
Phocas
Puſtian⁹
Lucret⁹
Seruius

Coliella
Philel.
Seruius
Sulpit⁹.
Lucret⁹.

T. Lur⁹.
Seruius
Licero.
Bufoni⁹
Serenus

Phocas
Puſtian⁹

Lato

Plinius.

De Nominibus defectiuis.

¶ Vocatio carentia sunt multiplicia.

¶ Primo noia quesitiua vt quis/quis/quis/cuius/cuius. Secundo noia distri-
butiua vt quilibet/uterque/quisque/ois distributiua. Tercio noia et pronomia relatiua
qui/ta/suius/ipse/sui. Quarto interrogatiua vt quis/qualis/uter quous/quot
quotus/talis/tius. Quinto negatiua nullus/nemo/neuter/alius/alius. Sexto
infinita vt quicunque/qualiscunque. Septimo oia pronomia carent vt tu/meus
noster/et nostras. que hnt vni. Octauo noia hntia ius in gto. vt alius/alter/p-
ter vnus/totus/solus/que no caret. Nono res inaniate scilicet flexus caret vocandi
casu/nisi figurate vel per ptopopetia enuncient: vt locus no dicit in flexu loci.
Fokus loce. potius ponte. clauus clauis. vntus vntis. calceus calceus. lude lude. mu-
rus mare. oculus oculus. nasus nase. populus pple. p arbore p apostrophem dicitur. Qui-
dius. Popule vnt pcor. Pro gente o populus et popule. Nec Lauren. Valien

Quidius.
Lauren.
Val.

De defectiuis numero.

¶ De Larentibus numero plurali Regula generalis.

¶ Plurali numero naturaliter carent: omnia deorum/dearum/angelorum/spirituum/ho-
minum/virium/provinciarum/insularum/regionum/virorum/mulierum/pagorum/castro-
rum/fluviorum/ventorum/montium/siderum/et locorum. ppta noia. Nisi sua natura
pluraliter tmmodo aut confuse pferant. vt Athene/thebe/venetie/cume/verule/ve-
litre/buteoli/argi qd preter aliorum more in singulari habet hoc argos. Suscipiunt
tamen aliqui ppta noia numerum multitudinis gratia equocatiois. vt scipiones
ledij/ataces/deij/marcij/camilli/scipiadest/cas/catonces/gabij/veij/quintili/sa-
bij/pisones/lentuli. Vnt itaq ppta noia pluraliter numerum: ridendi ergo veni-
unt illi dicentes/hic sunt duo petri adiucentes salua grammatica.

¶ Masculina singularia.

¶ Beretiber/carcer/somnus/somnus/in delinosa palus mndus mustus penus potius
pulus ros vnus quo mortuorum corpa trahunt. Robus gns frumeti qd vulgus
risum vocat. sal/sanguis qd in pli inuenit in psalmo. Libera me de sanguinibus
Sol/vesper viscus/et viscus. Virg. Soles pli legimus/et quique in sua sig-
nificatioe/quique pro caloribus. Quintilianus. Vitandos soles atq ventos nubila.
Plinius. Vis terra in hoc loco siccata solibus. Ite pro splendore solis. Ite pro diebus
Sed defectum est sol qz gtm solis no bz. Addit cestus p balteo veneris. Sed necotis
gnita est/et vnusquisque ois. ¶ Feminina singularia.

¶ Bimencia alnus arena auaritia amicitia bilis bara cortis cotagio culpa co-
lera dementia diligencia eloquentia elegancia fama fames fides fuga gaza galla glo-
ria humus infantia iuuenta vel iuuetus iniquitas insoles labes lues cuius gto z
darius no vitur. Noia meoria linc par paupias profapia penus pnties per
simonia proles pax requies rabies salus sitis fames sapientia stulticia struca se-
cordia senecta vel senectus soboles. Tabes tullis tellus recordia vita vespera Ite
phia pubes plebs z plebs scabies spes talio zea z oltra q vulgo spelra vocant.
Inueniuntur in pli labes lues paces soboles vitas amicitias meorias z sapi-
entias septus: et pia alia apud autores quibus multa licet q alia pbibentur.

¶ Neutra singularia.

Septura
Virgilius.
Quintilianus.
Plinius.

Liber Secundus

¶ Ador/baratrus/coenit cordum enim suum fas foenit gelu balce it inscitur
lac letum loliu lura macellu mane qd quique nomen est. manna manona nefas/
nihilum nihil nil necesse pascia pelagus penus pus penus salum. l. mare sentum
spicum solum ver vulgus vesper vesperu/virus indeclinabile/viscu vtru/et q
bus aliqua sunt inuariabilia. Quibus adiungunt adhuc quedam alia vt albu pro
tabula/appium herba/baculu chaos fel falcinu garum hesopu instar iecur no
enim dicitur: pli iecora sed iecinora/moretu pedu fabulu specimen sinu stratu
vernacu vicus vtru. ¶ Substantia indeclinabilia.

¶ Ador/argos/cepe cere cabes cherubin dyatesseron fas gumit geralogodion /
gaufape it logos nefas nauis nil nihil pondo prenesse piepe pus pir linapi lera
pbis virus. et omnis dictio materialiter posita.

¶ Substantia declinabilia pli carentia.

¶ Aliqua noia metalloz vt sunt aurum/argentu cupru auriscalco electru ferru
stannum plumbu. Aliqua humida vt sunt cerussa nectar lac oleum aceti mel
licratum hyppocraticu. Aliqua que vendunt per podus vt sunt lardu buttru
Et noia phormicopolari vt mastix/cassia mirra olibanu cinamomu cinnu
Aliqua per mensura vendibilia vt sunt tritici siligo spelta cicer milu. Nec m
sequencia plurale no refugerit: vt equor mare fretu vnda later aqua lympba/
mel vnu poculu fons fluuius flum amnis stagnu lacuna lacus puteus orde
um frumentu faba melo pepo citrullus far psum pisa lupinus fragum.

Regula specialis de carentibus numero plurali.

¶ Omnia noia fecunda res que pnt liquefieri igni et indurari frigore/et oia noia
siderum/et seminu noia ppta colonoru/terre/maria/boim. et noia que filant.
et que ordiunt. et filiter noia que pliant/et noia spetieru. coter carent pli numero.
Et vniuersaliter quoru significatio repugnat dualitas carent numero multitudinis.
Exemplu primi vt omnia noia metalloz paulo ante dicta. Et ista cera/pir/lepo
gumi resina aruina smigma sulphur sagimen lardu butrum oleum/cepum.
Exemplu secundi. Luna/venus mercurius sol iupiter mars saturnus. Exemplu
terti. Licer papauer git milu auena. Exemplu quarti. vt Cerula auripigmen-
tum cenobium/allumen lafuru mntu bolusarmenus. Exemplu quinti vt terra
tellus humus limus arena argilla solis. Exemplu sexti vt potius oceanu pelagus
Exemplu septimi/anaxagoras plato belena. Exemplu octauu/linum stupa ca-
napus/serica. Exemplu noni/scz de his que ordiunt purpura bilis trabes et
huiusmodi noia pannoru. Exemplu vltimi/eoruz que pila iundunt. hoc est noia
spetieru: vt piper/crocus/zinziber/galang/gariopholi/anamomu/cinnu/
muscatu et similia/que oia fm vsum nueru multitudinis non hnt. Inueniunt
tamen sepienro in plurali in his ergo vltus seruandus est.

De nominibus singulari carentibus.

¶ Masculina pluralia tantum.

¶ Ante/ambo artus alpes aborigenes annales/legit m annalis tertius apd
Bellu. Cancelli/celites qd in singulari legit in obliquo. Cant/cantieri/carcerea
codicilli/columelli/cassides dolones ephemerides fasses fastidiosi/fabij/furfures/
formidones gabij/gemi/gemelli/getales birci/burq/sbirci/sbirci/iferi/lares/larue

Aul. gel.

De Nominibus defectiuis.

Diomedes

lemurea/liberi/loci/ludi/lucera/loculi/mirridones/manes/maiores/mi-
nores/in singulari tñ legi in obliqua/mores/natales pro gñis nobilitate fm
Diomedem. Oprimates qđ etiam in singulari legi. Penates/pugillares/pis-
ces pro signo zodiact/posteri/primates qđ etiā in singulari legitur in obliqua.
Primores hui? primoris in singulari legi. Proceres,qrites qđ in obliq in sin-
gulari legi. Quintillj/sales/sentes/superi/racenses/veij/vepies. Ludorū quo-
qz et festorū multa noia sunt hmoi. vt appollinaris qnquatre circenses et silia.

Feminina pluralia tantum.

¶ Bedes cum domū fecit/qz pro templo habet vtrūqz numerū. Ambages, ar-
gutie/ambe, antennae, antie, athenae, arge, quod pter ceterorū morē vt dixim⁹
in singulari habet hos argos/amedae/baiac/bigae/blanditiae/calendae/can-
tes organorū fistule/siue dec/cerimonie/ditelle/crates/cōpedes/copie p mul-
titudine/cumae/duidae/diades/decretales/ditae/deliniae/quod volit diuer-
sum a delicio esse, decubiae decime erubie erequiae expise exuue eumenides
serie, fidiculi p instrumento tororeo, facie fore, fauces p ingressu, genae gas-
des grates, gratiae p dijs, gingiue geminae/et geminorū scōe, idus illecebrae
induciae inimicitiae induviae inferiae infictas infidiae lactes larebre, litere pro
epistola, manubiae, mappae vt Seruio placet: sed mappa legi passim, minae/
minuile p partū partib, naya des nates nates neuiae nereidos nouae nugae
mundine/mundinū em et trinundinū legim⁹, prae nuptiae opes/offutie vba
detrahēdi, pte plagae pugillares pterides pstige/phalere equorū strata, puteo-
lae, pharrisi apud neothericos, phalerac paleae pmitiae qsilquiae qdrigae rel-
iquiae repetitiae recubiae scalae seingae filiquae sorce sentes sordes supetiae
scope/secūdine membranula qua part⁹ inuoluit exterior, thebae themelae tene-
brae, trine trenarū/vel treni trenorū, terme telpiae tricae trigae verulae rugae/
treuge qđ barbarū est, vigiliae valuae velitre, vibia nūero veneciae et cetera hu-
iusmōi. Et festorū noia vt latinae: et forte plura his silia. Item sardia trallis et
similia vibium nomina.

Neutra pluralia tantum.

¶ Altaria ancilia aptaria aludina artarata ambo arma bacra bellaria buccoli-
ca canabula cibaria crepūdia classica/apud Suetoniū legim⁹ classica, carches-
sia cacumia cerauma castra colūbaria chronica/cythera pe, pro, p insula vener-
cibara aut instrumentū musicū pe, cor, habet et est singulare, erta effera eucenia
funchia funabula femoralia flabia flagra/flamia: e in obliq singulari tñ, ge-
nitalia georgica gargara hyberna/ilia tertiae declinatōis. Maurus tñ hoc ille di-
xit. Irestina iuga iusta insignia lachana liba liqustra lustra/lumia p oculis fre-
quēter singulare habet de Diomedes: lustra magalia moenia mappalia milia
mullebria mellaria munia magnalia noualia natalia ostrea/ostia ingressus flu-
uioiū, palearea/psepia qđ meminit Phocae: pudēda phisica pascua pcoridia/
pōdo in declinabile, rustra anteriores ptea ngulū, peana p pindari poemate, ro-
boraria reporia scenopodia spolia spōsalia spectacula statima serto sandalia so-
lenta supellia seria spolia/ēpe in declinabile: thestalia thetira topica ti pudia

Suetoni-
us

Maur⁹

Diome-
des

Phocae

Liber Secundus

tristega, transira, tesqua, vinacia, verbera, singulare habet inquit Diomedes, vi-
rilla, verenda, vaccinia. Omnia quoqz nūeralia absoluta, que referunt ad tot et
quot. Item oia ludorū festorūqz noia/atqz sacrificiorū tñ plis sunt nūeri, vt sa-
turnalia, vulcanalia, dionysia, orgia, bachanalia, cōpititalia, cerealea, liberalia, qñs
quarta, festa Minervae, parentalia, neptunalia, comitia, solemnia, que scđam et
tertiam declinationē frequēter sequuntur, hec ostrea ostreorū in nūero pli grecus
est, nam apud nos hec ostrea ostree dicit teste Seruio. Multa tñ ex iam dictis
singularia reperies etiam apud autores receptos.

Adiectiua declinabilia singulari carentia.

¶ Ambo/ambe/ambo/cōplures/cōplura, bini, bine, bina, duo, due, duo, ceteri
cerere, cetera, trini trine, trina, tres, tres, tria, inferi, inferc, infera, q̄tēni, quaterne
quaterna, plēriqz, plēre qz, plēre qz, superi, supere, supera, quinti, quine, qui-
na, extēre, extere, extera, singulari, single, singla. Totidē ois gñis etiā singlī caret.

Adiectiua inuortabilia singulari carentia.

¶ Huiusmōi/cuiusmōi/ciusmōi/alteriusmōi/tot/quot/aliquot/totidem/de q
bus paulo ante dixim⁹ quotquot/quinqz/decem/centū et frug/mugae/pseu-
do/psesto/nequū mandpt, quorū aliqua sunt singularia.

De heteroclitis genere.

Masculina in plurali neutralia.

¶ Buennus auerna, balteus baltea siue balct, carbassus carbasa, cet⁹ cete, Ser-
uius tñ dicit cerus nunqz lectū, Dindem⁹ dindema, gargarus gargara, garga-
nus gargana, Strabo aut dicit gargarū montē esse, gargara coloni docet, his-
marus ra, infern⁹, na, quod tñ adiectiua legi locus ca, siue loci, locus loca siue
foci, massicus ca, et hi massice, menalus, lapileus lea, montis nomē, menelus la-
fibulus la, et fibuli, supari⁹ supara et supari, Sed supariū dicit pbat Lancilotus,
Tartarus ra, infernus, taiget⁹. Et declinant pōdica noia in singulari sicut dñs/
¶ Feina in singl: Neutra in pl. (in pl vero sicut scamnū.

¶ Arbutus arbuta, altilis et altilia, sed magis, pte adiectiue declinari debet/
vt hic et hec altilis et hoc altilē, sicut reptilis et reptilia, inubus bā, et bā, quo Plī-
nius vitur/apud quē etiā legi inubum, Pascua qđ vit inuenies ait Sulpit⁹
Suppeller et suppellectilia, item zizania zizante, Item sūt adhuc alia, vt tōpica
dialectica/phisica/ethica/anaethica/rhetorica/gramatica, logica et que in sin-
gulari sciēdas fiant, et sunt pme declinatōis femini gñis. In pl aut fecit liberos
scientiarū/et sunt gñis neutri sub scđa inflectōe. Sic dicim⁹/palmo phisicorū/
¶ Neutra in singl: Masculina in pl. (pmo ethicoz et qz.

¶ Argū argos et hi argi/cocli et hi celi/nō cela, Lucretius Quia totidē vertit
celos, Claustrū hi claustri, capistrū hi capistri et capistra, elysū hi elysij nū, forus
hi fori et hec fora, filiū hi fili et hec fila, frenū hi freni et hec frena, Lucan⁹, Trare
runt totū magica virgine fili, Idem Calibē frenosqz momordit, Porri hi porri
et hec porra, rastrū hi rastri, et hec rastra, specus/bi spec⁹ vt Seruio placet / sed
videtur ab hic specus potius derivari, Eterū aduertendū est: plus neutri ge-
neris companionum in plurali esse generis omnis.

Neutra in singulari, Feminina in plurali.

Diome

Seruius

Seruius
Strabo.

Lacil⁹.

Plinius
Sulpit⁹

Lucret⁹

Lucanus
Seruius

De Heteroclitis

Plinius: Amigdalū z bec amigdala. nā amigdalus arbor est/sicut bec amigdala apd
Phocas Plini. Balneū balnce/et bec balnea.cepe fm Phoca z Diomedes/ sed Sulpit
Dionc. ponit inter singularia neutra. Delitiū delitit.epulū epule.nundinū nundine.

¶ Que plurifariā efferunt ntm variāt quoq; gñs.

Lucanus ¶ Dic anchiportus / et hoc anchiporū. hic artus et artū. hic baculus ⁊ hoc baculum. hec burū et hoc burū. buccina vel buccinū. hic breuiari⁹ et hoc breuiariū. hoc cornu et hic corn⁹. Lucanus. Cornu tibi cura / sinistri. hic clipe⁹ et hoc clipeum. hic cristall⁹ et hoc lum. hic cotho et hoc cothonū. i. por⁹ non naturalis. hic grater et hec cratera. hic currul⁹ et hoc lum. hic comētarius ⁊ hoc riū. hic cin⁹ gulus hec l. et hoc lum. crusta vl⁹ crustū. hic drographus vl⁹ phū. hec croc⁹ et h. crocum. hic calēdari⁹ et hoc riū. hic fadus ⁊ hoc fundū. hoc fretū et hic fret⁹. hoc gelu et hic gel⁹. ganea vel ganeū. hic galer⁹ et hoc rum. hic gibb⁹ hec gibba ⁊ et hic gibber. hoc gūm et hec gūmis. hic haben⁹ et h. num. hyber⁹ hic vel hyperū. hec ilus hoc illū et h. ilion. hic hyfopus ⁊ hoc pū. hic luct⁹ et hoc nū. hic lim⁹ et h. limum. p. vase. hoc mudū et hic mūd⁹. mēda vl⁹ mēdū. hec margarita et h. num. et hec margar. vt Seru⁹ tradit. mont⁹ iū. hec mulra et h. mulraē. hic nasus hec nasa hoc nasū legist apō Plautū. Nardus vl⁹ nardū. hic natalis ⁊ hoc

Servius
Plautus.

Sulpici⁹ sum, hic pater et hec panthera, hoc petri et hic peccat⁹, dicit Sulpici⁹. hic p^uc
tus / vel puncti, pastilli hic / v^l pastilli, pistrina vel pistrini, postica v^l posticuz,
peragroph⁹ p^ub^l, hic rict⁹ / hoc tum, ram⁹ et ramale, rapa v^l rap^u, hic rhen⁹ / v^l
rheum, refect⁹, vel um, hic frica⁹ / hoc frica, hoc frica⁹ q^u p^ub^lu⁹ habet. Plauru

Plautus rhenum. r. lari⁹ vel um. hic ipic⁹/hec ipica/boc ipici. qđ ple nō habet. Plautus in plurali ipicos dicit. hic sinus/boc sinū. p. vase. hic syngraph⁹/hec syngrapha/z boc phum. hic festert⁹/et h̄ festertū. boc sinapi/et h̄c sinapi. h̄ sanguis et hoc sanguen. symbola v̄l̄ symbolū. hic sagittus et hoc tum. hic limagad⁹/hoc dum. h̄c tonitru⁹/z hoc tonitru. h̄c tignus et tignū. hic tapes tapetis/et tapetū t. et h̄ tapete tapetis. h̄c turbo et hoc turben. hec tiara z hoc tiar⁹. hoc tributū z h̄c tribur⁹. h̄c tatus v̄l̄ taxū. tanagrus h̄c v̄l̄ tanagrū. tetrina vel tetrinū. hec vespera hoc vesperū. et hoc vesp p̄ncipiū noctis/seu diei finis. Nam hic vesp est vener⁹ stella/que vesper⁹/hesper⁹ et vesperugo noia^r. Nec vult⁹/et hoc vultū. Noz pleraq; remanserūt in vsu ideo notanda. ¶ Sūt p̄terea aliqua que desinūt in us: et in o: vt panus et pano. strabo et strabo. capus et capo. scorpius z leopio. Seq̄ntia autē desinūt in um/vel in o: vt contagiū vel contagio. confortiū vel cōfortio. alluviū et alluuiio. colluviū et colluuiio/et colluuius. Obliviū vel obliuiio.

¶ Que in vario ntō seruāt qñs et significationein.

¶ Sūt que duplicē hnt rectū seruato gñe: vt hec apes et apta, hec adeps z adi pes, hic arabs et arabis/et arabo arabī, hic aras et arario, arbor et arbor, athor et athua, hec cassis et cassida, hic cometa cometes comete, hic cōgru?/et conger congrī/bic cucumis et hec cucumer, hic cinis et ciner, damor/bic z damos, hic delphyn et delphynos/z delphynis, hic elephas elephanti?, bic cuāder et cuan / drus, edipus z edipos z edipodes, bic gobio z gobi?, bichonor z honor, hiber / biter/z hiber? hiberi, Jter et itiner vt veteres dixerūt, hic labor et labos, lepor z lepos, hic mugil z mugilis, h ador vñ ados, bic pulvis z puluer, h et hec puber

Liber Secundus

z pubis, hec plebs z plebes, piper et piperis, hic stipis et stipis, hec scobs et scobis, hic tybis et tyberis, teucer et teucrus, hic vomis et vomer, vapor et vapor. Confusa in recto, sed nō distincta in obliquo. Sūt et aliqua in obliquo cōfusa: vt lens lendis et lentis, cassis cassio et cassidis, de quibus postea.

¶ Que diversi sunt generis.

¶ Multa in vna voce diuersi generis reperiunt. vt hic vl' bec alius. hic vl' hoc adeps. hic vel bec dums. hic vl' hoc carcer. bec cupissus vl' hic cupissus apd En-
nium. Hic cassis et bec cassis in fcatō diuersum hic z bec funis. hic et bec funia.
hic vl' hoc guttur. h glis et bec glis p diuerso fcatō. bec vl' hoc halec. hic vel h su-
bar. hic vel bec liquor. h lene et bec lens p diuerso fcatō. hic malus et bec ma-
lus p diuerso fcatō. hic penus z bec pen⁹ quarte / z hoc pen⁹ penoris. et hoc pe-
num peni. vt Bell⁹ scribit. hic vl' bec padissus. hic vl' bec pāpinus. hic vl' hoc pa-
pauer. bec pec⁹ / et hoc pec⁹ p diuerso fcatō. hic vl' bec rheni / et h rhere. hic vel
bec vl' hoc spee⁹ qd habuit in neuro specoris. Dicim⁹ etiā specū speci / et specu
specu. hic vl' bec sardonis. hic vl' hoc sexus. hic vl' becturur. p auc. hic vel h vul-
gus. hic vas et h vas p diuerso fcatō. Et plura hmoi poterit quispiā studiosus
colligere. et licet sibi rara vident⁹ chare lector inueniunt tamē apud autores.

¶ De heteroclitis: gñe et declinatione.

¶ Inueniunt quoq; noia que in casib⁹ alteri⁹ nūeri variāt declinatōem? z im
palmis hec sequētia. Acer acra acrū. et acer acris vt dicit Laper. Sed acer acri
fin Seruū. quē arguit Pūstī. et acris fecit arborē. Ambo z duo declinauim⁹
In scōa declinatōe noim/ quorū etiā sup⁹us p⁹im meminim⁹. Dom⁹ p⁹im est se
cunde z p⁹im q⁹ite. vt antea docuim⁹ in declinatōe q⁹ita. Delphyn delphynis ter
tie/ delphynus nī/ scōe est declinatōis. Elephas in tertia/ elephātus vero in scōa
fleatitur declinatōe. Glomus mi mas. scōe. glom⁹ eris nutri tertiē declinatōis.
Iugerū fin Man. et Nesto. in singli scōe declinatōis/ in pli tertiē. Inueniunt
tamē iugenis z iugere casus singlāres in tertia et nō plures. Noc tū mō Land
lonus declinat/ iuger iugenis iuger iugero/ vel iugera iugerozū iugerū iugenis
vel iugenis/ iugera notū est. Impete. p impetu apō Lucre. z Papiuū qō qui
dam volūt ab impes esse/ vt dixim⁹ Hilar⁹ scōi ordio/ vī hiliaris tertiū. Nis et
ab hīs poematis/ hīs z ab hīs teoreumatis sic et alia tertiē declinatōis in a ter
minata/ que dñm et ablatū plām more noim scōe declinatōis emittūt. Perennis
vel perēnus. Nut. in fast. Annē perenne latēs. Amna penna vocor. Panthera
se. gñis p⁹me declinatōis. Panther neutri gñis tertiē. Saturnalia hoz saturna
liozum/ et ab hīs saturnalibz/ et reliqua festozū et ludozū noia plā scōe declina
tōis gñm dñm et ablatū more tertiē faciūt. Seq̄ster sequestri z seq̄stris. Alia
em sunt adiecta triū vocū q̄ in tertiā declinatōem trahūt. vt filuēster z filia. vas
vasis in singli neutri ge. tertiū ordio. In pli scōi vasa ozū. Vesper in mas. vl vesp
pera in fe. vel vespērū in neutro. etiā vespēr⁹ in mas. Utr. vtrf. Un q̄ in pncipio
noctis aliquē salutare volūt bonū vespērū dicere z suenerūt. vl bona vespa vl bo
nas vesp. nā vesp sp mas. est. nunq̄s neutriū. Bonū sero autē dicendū nō est. vt in
p⁹imo opusculo dixim⁹ Mel⁹ em et elegātius diceret⁹ Bonū serū/ siue felix ser
rū. nā serū dicit apō receptos legit. autor est Peror⁹. Reliq̄ de vesp vide d gñibz

Ennius

Zul' gel.

Laper.
Serui⁹
Prustian⁹

Măcinel
Nestor
Zăcilor?
Zucreti?
Papini?

Quidine

Virgil,

Perotus

6

Arma	Inermus vel inermis
Animus	Unanimus vel unanimis
Barba	Imberbus vel imberbis
Bacillum	Imbecillus vel imbecillio
Cera	Sincerus vel sincerio
Ab Citius	Prodiuus vel proclutus
Uti	Infirmus vel infirmis
Firmus	Effraenus vel effraenis
Fraenum	Biungus vel biungis
Jugum	Enormus vel enormis
Norma	Eneruus vel eneruto
Neruus	

Priftian?
Lauren.
Allen.

Cicero.
 Lucreti⁹.

• Nestor:

¶ Multa sunt heterodita voce, vt ea quorum nōn non limitamur; vt Iupiter Iouis, Ego mei mīs, Epar epatis, Ebur eboris, Jecur tecoris, Iter itineris.

Lin

¶ De heteroclitis significatione.

¶ De heteroclitis que plura fiant sub diuersis generibus.

Statute

Quidius
Persius.
Circuli.
Laper.

Persius.
Virgil?
Dion?
Dion?

Lat.

Virgil.

Uirgill?

De Nominibus heteroclitis

ante consule romanū. ¶ Litera in singulari elementū fecit quo litere scribuntur. In plī vero lras missivas seu eplām fecit: vt scripsi vnas lras/binas/ternas/quaternas/quinas/senas/septenas/denas &c. et non vni/duas/tres/quatuor literas: nisi p. elemēto. ¶ Sal quo vtumur in cōdendis abis vtroq; numero tā masculini q̄; neutri gñs repitur. Aliqñ sal ponit p. sapientia et in masculino gñe tñ pferre cōsuevit. Aliqñ p. vrbāitate loco et ridiculo: et dictis ad risum vl' ad delectatōem cōpositis et in singulari et in plī nūero inueniunt. Quidius Verbaq; cū salib' asperiora dedit. Et medici dicūt: sal marinus/sal adustus. Sal itaq; mas. gñs est: vetustissimū autē in neutro ptulerunt. ¶ Supplīnū in singulari est pena: in plī supplicatōes. Salustius. Nō votia neq; supplīis mult ebub' auxilia deorū parant. S; vīgīlido/agēdo/bñ pfulēdo pphere oīa cedūt. ¶ Copta in sing. est facultas pīs. in plī multitudinē aringērorū fecit.

De his que fiant diuersa sub diuersis casibus.

¶ Ops opia quod deam terre fecit per omēs casus. Rursus in gñō facultatē et auxiliū. In actō et abtō auxiliū. In plī diuitias et facultatē: vt Serui' docet. Aliqñ potentia. Salustius. Opibus cōiuratōis fretus. Veteres teste Lapiro dī rerunt hic et hec ops p. opulento.

De heteroclitis que fiant diuersa sub diuersis accētibus

¶ Bra sine aspiratōe altare fecit et ciuitatis nomen est. Hara autē p. porcorū stabulo cū aspirat. etiā autē gñs est vt dicit Nestor. ¶ Populus p. arbore semini generis est. Sed et masculini generis veteres protulere: vt Laper testatur et Probus. et primam p. duct. Virg. Populus et glauca canentia fronde salicta. Populus singularis nūeri vni' multitudinē ciuitatis fecit. In plī autē numero vbes designat. Virg. Hinc populū late regem. Idē. Bellū ingens geret Ita lia populosq; feroces: Lōrundet. ¶ Glis cui' dñam pauloante omisim'. huius glissis cū duplici s̄ feim gñs est et terra argillosa vocat. Glis hui' gliris feminini etiā carduus dī. Glis gliris gñs masculini aīal muri silē nutrit in arborib'. Martialis. Sōniculosos ille porrigit glires. Un. Terra tenax glissis for mabit glis gñō. Rīs quadrupes: glitissq; dabit tibi carduus idem. ¶ Glos in gñō habet gloris: appellaturq; mariti soror atq; idem fratris vxor fm Pustia. Sed q; quidā dīcūt glos glossis et gloris deliramentū est: de his itaq; rebus dubijs egregios p̄sule auctores. ¶ Et quanq; de heteroclitis inter grāmaticos magna est dissensio: hec tñ breuiter dicta apud auctores cōt vsu heteroclitā seu defectiua iudicant. Si vero illis refragari comperies ascribitō auctoritati. Sci mus em̄ multos multa scripsisse que grāmatica lex vetat: admittit tñ analo gla hoc est ratio p̄positō. Cave tñ optime lector ne nīmīū audeas tibi vsurpare q; veterib' interdū scriptorib' aut figurate: aut ineuria quadā illapsū licu it. Reliqua vero que hic dicta minus offēdes ex frequenti p̄oetariū et Oratorū lectōe satis superq; cognoscere poteris. Vale et q̄ritū cūq; scripta nostra nō sine medicorū labore exarata/climata/erussa equo antimo admittē.

De Nominibus declinabilib' vt p̄noia quedā Appendix

¶ Nouem sunt noia scōe declinatōis modum p̄noim imitantia. Unus: et dī

Liber Secundus

minutū illius cū cōposito nullus: totus/alter/solus/uter cum neuter et alius vllus vlli' vlli vllō vllū ab vllō. Vlli vllorū vllus vllō ab vllō. Sic reliq; variantur. Unus solus totus hñt vñ. Vt etres hec nouē noia flexerūt vt doctus ta. tū Ideo et hodie neuter duplicē declinatōem habet. Pōt em̄ ita declinari. Neuter hui' neutri. huius neutro &c. Et hoc scias gñs illorū in penul. esse indrētes. altes r' autē sp. pe. cor. al' semp pio. Ita q; cōes sunt penultie gñōū p̄noim in iua:

De Nominib' numeralib' Appendix.

¶ Duo. horū duū et duorum. his duob'. hos duos et duo. o duo. a duobus. De due. harū duarū. his duab'. has duas. o due. a duabus. Nec duo. horum duū et duorū. his duob'. hec duo. o duo. a duobus. Sic ambo declinat: caret tñ vñ. ¶ Trij et he tres et hec tria. horū et harū et horū trium. his tribus. hos et has tres vel trīs et hec tria. vñ o tres et tria. abtō a tribus. Cetera vsq; ad censū sunt indeclinabilia. Vñ et he et hec quatuor/q̄nq; centū/biscentū/tercentū. q̄ vltimē sunt due dictōes ideo nō declinant. Ducenti vo declinat vt mō dicam a centū cōposita declinant. Ducenti te. ta. a ducentis. Hoc pacto trecēt/q̄dringē ti/q̄ngenti/secenti. Hoc mille in singulari nō declinat. In plī hec millia. horū millium. his millib'. hec millia. o millia. a millib': sic est substantiū. Sed cum est adiectiū plē triū generū et indeclinabile existit. Alia noia numeralia vt oīa dinalia: aut alio quodā noie noiata declinant et mouentur.

De Generibus noim Caput tertium.

¶ In hoc capite tertio gñā noim adiectiuorū: substantiuorū: et p̄cipiōrū enarrabim'. qd in duas ptes distinguimus: In p̄ma itaq; regulas gñales ponētes cum suis exceptōibus: et quib' genus quo ad significatōem dīnoscat. In scda vero regulas sp̄ales subiunguntur ex quibus genus quo ad terminatōes discernit.

De octo regule gñales. Prima de nominib' masculinis.

¶ Propria noia virorū/deorū/angelorū/demonū et fluuiozū: et noia appellatū mensū atq; ventorū: et quorū fcatō virtis tñ cōgruit sunt gñō mascul. Et montū noia vt antea docuim'.

¶ Propria virorū sunt. ¶ Aristoteles bonauitūra chysippus dyogenes empedocles seltē georgius bi pocrates iohannes plato scipio scenola seneca columella andreas gregorius &c.

¶ Propria deorum sunt. ¶ Apollo bacchus cupido iupiter saturnus mars neptūnus mercurius pluto vulcanus. ¶ Hic aduerte q; noia deorū sūt et deorū fcat ipas res quarū dīj vel deē fuerūt apud gētilēs. Sic bacchus quondā de' vini: nūc vero ipm vinū fcat. Sic ops terrā: aeolus ventū: chetys et neptunn' aquā: vulcanus et proserpina infernū: apollo solē: mars bellū: venus luxuriā: pallas castitatē: minerva sapientiā ipam significat et sic de alijs.

¶ Propria angelorum sunt. ¶ Gabriel michael raphael Hic cherubin seraphin indeclinabilia. nā i elata legē vidit cherubin clamātes alter ad alter. q̄q; ecclia cāt: et brā seraphi cherub q̄

Scriptura

De generibus nominum.

Scriptura 7 seraph indeclinabilia/qñqz declinabilia 7 ordinis tertij: que in plurali habet cherubin et seraphin indeclinata: et illa supiora in in. Sic em diuus Hieron. vultur: qui docet seraph scire ardente et incendente: et cherub scire plenitudinē. **Dierony.** Dic errauit Alexander ubi pcepit: dicto neutra. Plurali nūero cherubim / seraphimqz beata. Nā nullū nomē hebreū est neutrū sed masculinū. Et oē nomē cui⁹ plurale terminat oibz iudicamus esse gñis femini. vt a sabaa sabaoibz

Alexander errauit.

¶ **Demonū propria sunt.**

Lactāti⁹.

¶ **Sathanas** dicit et sathan. belial. bel. belzebub. Dicitur aut hoc demonū / et hic demon demonis. et hic fcat autoritate. Lactancij peritum et rerū scientia.

¶ **Fluuiorū propria sunt.**

Tibullus **Virgili⁹.**

¶ **Suenus** alias odora. Tybris / iordania / mōsa clauus rhenus istula / isola / euphrates nilus danubi⁹ ille nechar⁹ mulucha T. uria garumna. Ubi Tibullus. Magniqz garumna. Virg. Leruleus tybris celo gratissim⁹ amnis.

Virgili⁹.

¶ **Dirim⁹** in regula. ppria: qz fluuiorū appellatiua vt oceanū equor mare pelagus stagnū sunt gñis neutri. ¶ **Exciptiunt** a nominib⁹ fluuiorū pmo quedā feina: vt albula apud Ouidiū in qrtio fastorū. Lautger et tāta est albula pota deo. Albula tybris est. Alia flumē duodecim lapides ab vbe distās in via thy⁹ burnā. Styx et lethe duo iuscrozum flumina. Scdo excipiunt quedā neutra: vt crustumiū. Lucan⁹: Crustumisqz rapax et tūco sapio isauro. Jader neutri ē.

Lucanus.

Idē. In molles zephyros tepidū discurrit Jader. Plemmiria fluui⁹ Sicilie. Nubul / aphrosiū / rhenū apud Horatiū in poetica. Rhenus tñ in masculino frequentat. Ultra hec alia quedā inuenies siue p se siue cū flumine iuncta.

Horati⁹.

¶ **Appellatiua mensium.**

¶ **Januari⁹ / februari⁹ / martius / aprilis / maius / iunius / quintilis** dictus iulius / august⁹ dictus sextilis / september / october / nouember / december.

¶ **Ventozum nomina.**

¶ **Aquilo auster** aphric⁹ boreas corus circi⁹ curus fauoni⁹ nothus subsolan⁹ vultur⁹ zephir⁹: et quedā alia ventozū noia. Solent aut vti duodecim pncipales in his versibz insinuari. Circius occasum zephir⁹ fauoni⁹ assilant. Pro ueniūt aquilo boreas et corus ab arcto. Stat subsolanus vultur⁹ et cur⁹ ab arcto. Itqz die medio nothus erit et aphricus auster.

¶ **De nominib⁹ quozum significatio vtrūqz tñ congruit.**

¶ **Anus** ataus athleta bractearius carnifer collega frater gener latrunculator mas magistratus nauita vel nauita. papa proroneta patriarcha patruus prias mides pyrata socer trapezeta.

¶ **Scda regula generalis de noibus femini generis.**

¶ **Propria** noia mulierū / deariū / vibii / pagorū / artū: et appellatiua arborū: 7 noia quozū fcatio mulierib⁹ tñ cōgruit: femina sunt: Propria mulierū: anna barbara catharina dorothea appolonia elizabet fideia gerdrudis beduigis belesena margarita maria. ¶ **Nic nota** qz qñ vtr et mulier vno noie nominant: feminiū semp in a terminat: vt hic Joannes. hec ioanna. hic paulus. hec paula. Sic quoqz Hieronymus scribit ad Paulam. Etā in brutis: vt hic brunel⁹ lina hec brunella. hic asinus hec asina. hic equus hec equa.

Liber Secundus

¶ **Propria** deariū. Atropos / dotho / ceres / calliope / cybele vel cybelle / dyana / eu / terpe / iuno / lachesis / minerva / ops / proserpina / pallas / venus.

¶ **Propria** pagorū / vibii / et artū.

¶ **Agripina** / Bononia / bebleem / chrysolis / et non chrysolis. Nam chrysis grece vngio latine dī. Uñz Christus vñz. Chrysis vero aurū fcat. Choroepolis / corindus / ephesus / hierusalē / hierico / magūcia / neapolis / pthenopolis / roma / treueris / viatilaia. Gramatica / logica / rhetorica / arithmetica / geometria / musica / astronomia / ethica / thopica / phisica / oeconomica / monastica / politica / sophistica. Sed a noib⁹ vibii excipiūt quedā in um neutra. vt Mediolanū ticinum / pataulū / monaciū / sriburgū tarentū gdanū saganum. Quedā in e / et in r / et / vt Preneste vel hec pnestis oppidū italie. Sed Seru⁹ vult pnestis esse generis femini. Burur / et tybur neutra sunt. Est em tybur oppidū sex milia passuum ab vbe distans. Hinc tybura nomē gentile et tyburyn⁹. Haddir siller 7 argos s⁹ gñis neutri. In t vt Nepes. Itē Sutul apd Salust. neutrū repit. de qbus etiā in pmo opusculo dixim⁹. Sunt etiā noia ciuitatū pluralis nūeri tñ / qrum que desinūt in i sūt masc. vt Babij / veij / pompeij / philippij / parrisiij. Que autem in a desinunt neutra sūt. vt Britarata / Bacra.

¶ **Appellatiua arborum.**

¶ **Abies** / acer / alnus / burus / cerasus / cupissus / cyparissus / corulus / esculus / fagus / ficus / fraxinus / laur⁹ / morus / mal⁹ / omus / iler / pir⁹ / pomus / pinus / prunus / pplis / platanus / querc⁹ / salix / sambuc⁹ / vel sabucus / taxus / tremulus / tilia / vlm⁹. Hinc excipiunt. Prius quedā masculina. vt Oleaster. Calphurni⁹ tamē oleastra neutro genere in pli pñctauit. De teneras filices ignat aut oleastra putare. Dumus et vepes etiā masculina sūt. Fruter nph. est. Libanus arbor us pducens tam mas. qz se. gñis est. Spinus arbor pruni / sed hec spina sentis. Rub⁹ masc. est. Vir. Ferat et rubus asper amomū. Quidā vero ipm posuerūt in feino gñe Seren⁹. Mandis apta rubi ginginis 7 bona labris. Prudēti⁹. Quē cōtorta rubus dēla crutianib⁹ edit. Scdo excipiunt quedā neutra vt h burū 7 hec burus / autoe / Scrulo. Hoc hebenū vñ hec hebenus scim. Amomū / viburnū / car / domomū / cinamomū et cinnamū pro eodē. balsamū arbor. opobalsamū succ⁹ carpobalsamū fructus. vilobalsamū arboris ligni dicit Seru⁹. vt eum allegat Nestor. Arboris tñ succū balsamū Hiero. appellauit. Tno / mirabolaniū / malo / braton / ligustū / vacciniū neutra sūt. Itē bedellū / suber / iler / robur. Vir. scdo geor / Lurua tenet vt molle siler lenteqz geniste. Est etiā siler fluuius Lucanie. Luca. Radensqz salerni. recta siler. Itē Tibullus. Pomū pro arbore ipa in neutro genere pñctit. ¶ **Nic aduerte** qz omnis arbor fructuosa pōt de se formare nomē in aster / scans arborē eiusdē speciei / sed infructuosam. sic de pomus sit pomaster. de pirus piraster. de olea oleaster. et si quo alia vsu veniunt.

¶ **Appellatiua mulierum.**

¶ **Obstrix** nutrix soror / socer / saga vroz / matrona / diobolaris / ambubasia / nerine / puerpera / pregnas / genitrix / mater. ¶ **Nic nota** qz ab ista regula excipiunt mancipium / scdū suppositū persona. tria em pma sunt gñis neutri. vltimū vero sp generis femini. Unde dicim⁹ ad vtrū. Illa psona est recens sed hoc nō attendit quo ad significatū sed quo ad vocem.

Seruius

Salust⁹

Calphurnius.

Virgili⁹.

Serenus

Prudēti⁹

Seruius

Seruius

Nestor

Hiero.

Virgili⁹.

Lucanus

Tibullus

De Generibus nominū.

Tertia regula gñalis de noibus neutri gñis.

¶ Nomina literarū et syllabarū: et noia fcancta fructus arborū. Adiectiua in um. cōparatiui gradus in us: noia quoq; materialiter et infinitanter posita. cōiter neutra sunt.

Literarū nomina.

¶ A/b/c/alpha/omega/vita/gamma/aleph/beth/gymel. siue ergo latina siue greca siue hebraica neutra sūt. Similiter syllabe dictionū. Persius. Et potius ea nigrum vitio pfigere thaeta. Quidamq; in noia literarū usurpant gñe se. vt a lōs ga/e breuia. sed hoc sit figurate. vt subaudiatur litera.

Fructus arborū significantia.

¶ Pomum/pirū malū prunum. Plura excipiunt. vt Buellana/corylus-casta/nea/sicus fagus glans nux oliua que seina sunt per regulas spēales. Et ideo solet dari talis regula. Noia arborū cōiter formant de se nomē neutri gñis in um significans fructū vel lignū abscissum de tali arboze. Sic de pomū sit pomū/de burus sit burū/de sambucū sit sambucū. In sterilibus nō fecit lignū vel ipm arbozem. vt hebenū. siltiter oliua et burū de ligno dicunt. Ser tñ ante excepta fructum et lignum sub eodē noie seu terminatōe fcanct. eo q in um terminari nō pnt

Adiectiua in um

Bonum
Aureum
Præuū

Malum
Lharum
Dignum

Optimum
Sordiosum
Clarum

Comparatiui gradus.

Lepidius
Prestatius
Venusius
Elegantius
Melius
Persius

Materialiter et infinitanter posita.

¶ Ut hoc Aue maria. hoc vñum salue. vñum requis/pulchrū benedicamus. dos minicale kirieleysen. vñū miserere. Magister est nomē. lego est verbū. a est prespositio. mane est aduerbiū. iacobus est dictio quadrissyllaba. Iesus est dictio trissyllaba. In pdictis exemplis. Aue maria. salue. requiem. magister et cetera sūt nomina neutri gñis indeclinabilia. Nam sumunt materialiter nomē acceptū pro seipso et non pro suo significato. Et nō solū nomē ymo quelibet pforatōis. Tñ verba/aduerbia/et adiectiua noia materialiter ponunt. vt meum velle. tuū posse. illud aue. bonus mane. Persi. Scire tuū nihil est nisi te scire hoc sciat alter. Idem. Clarū mane fenestras intrat. Idem. Jam cras besternū cōsumpsim⁹ ecce aliud cras. Excipit sponte quod materialiter positū sei gñis est. Virg. Sponte sua sandit pascentes vesceat agnos. Infinitater posita apō dialecticos. vt nō homo. nō lapie. nō currit.

Quarta regula gñalis de noibus cōmunis generis

¶ Noia quorū fecit et viris et mulieribus cōuenit. et derivata a noibus hominum et locorū/nisi de voce in vocem moueantur. Cōparatiui gradus in or et adiectiua in is existit cōia.

Viris et mulierib⁹ conuenientia.

¶ Accola/a duena affeda auriga ascaules cōiua vī cōiuius exul homicida hō indigena incola idolatra hydanles pharmacopola parricida pypocrita miro/pola martyr nubigena piacerna/qd Pylades solū vult esse gñis mas. sicut et lita verna virgo oenopola pe. pro. vedito vini. oenopolū taberna vinaria or. Plau. in Asi. Lū a pistore panē petim⁹ vñū ex oenopolio/et multa siltia que qñq; mas.

Liber Secundus

quandoq; se. sūt. ¶ Dic edinent alia in o noia/q; vñq; etiā sexul pueniūt et hī etiam cōia/vt hic et hec opilo vī opilio leno latro susurro gluto palpo pedo scuro laneo bibo epulo comedo mando ganeo erro plura quoq; alia.

Deriuata a nominibus hoim et locorum.

¶ Ascolonia/arcopagita arpinas aquas epirota entops toletinas nintultra heremita/hierosolymita bebleemita zodomita zunamita leuita israhelita persa/galatia silecia araba tybura ligur piceus laurus. Et aliarū terminatōnū noia vt saro vel sasso macedo calcedo turio burgundio trevir trax tento phryx capax dox et siltia. Ad dunt a verbis deducta seu cōposita et pcpue a colo et gigno/se quoq; venio fugio poto cedo. vt agricola terrigena cōiua pedisseq; aduena per fuga multipota romipeta patricida et mltia his siltia. ¶ Dicit in reglā nisi de voce in vocē variant. Nam gñlia qñq; hnt duo terminatōes. vñā masculinā et aliteram seiam. vt hic teucer hec teucra. i. troyan⁹. hic apher et hec apbra. i. de apbra ca/hic italus hec itala. h grecus hec greca. hic teuton⁹ hec teutona. hic gall⁹ hec galla. i. de gallia. sic german⁹. frācis. britānus noricus. Itē hic phenix hec phe nissa. i. de phenetia. hic syrophenix hec syrophenissa. hic trax hec treyssa. hic liba/ hec libyssa. i. de libya. hic eris hec erness. i. cretēsis. h lacon hec lacena. i. vir vī mu ller de laconia. Itē leo leena vī lea. draco dracena. straba strabe. leno lena caupo caupona.

Comparatiui gradus in or.

¶ Veloxior audaxior sanctor felitior benignior charior ac oēs comparatiui grad⁹ in or cōis gñis sunt. Pictor senior vt vult Sergi⁹ Pulst. Reperit tñ cōe apō aurorem Puapē. Quēdā senior beccoris parēte. Et Ambrosi⁹ dicit. vt fides astru eretur exemplo senioris femine.

Adiectiua in is.

¶ Nilis affabil⁹ fragilis debilis amabilis biliguis docilis agilis et siltia hmoi

Quinta regula generalis de nominibus omnis generis.

¶ Noia nūeralia a quorū vsq; ad centū sūt pluralia/ois gñis/et indeclinabilia cum eorū cōpositio. vt tercentū. Excipim⁹ adiectiua trū vocū. vt ducenti ducente dycenti. tricenti te.ta. quadringenti te.ta. quingenti. te.ta. sexingenti. te.ta. Pōr et dicti sexcenti. septingenti. te.ta. octingenti te.ta. noningenti. te.ta. Et ideo cetera supra centū declinant et mouent. Poteris tñ loco dictorū noim dicere. biscentū tercentū vel tercenti. te.ta. qtercentū. quingenti. et illa sūt indeclinabilia. Caeue dicas duo centum. qtuorcentū. qz duo adiectiua sūt que cōiungit nō pnt nam adiectiua substantiū requir. Item noia nūeralia ordinalia. vt primus scōus tert⁹. et noia distri butiua nūeralia. vt bin⁹ trinus qtern⁹. Et pōderalia. vt simpl⁹ duplus trip⁹ etiā sunt ois gñis sub trib⁹ terminatōib⁹ prime et scōe declinatōis. ¶ Centenariū appellatiuum nomē est neutri gñis. Tres cōis est gñis. Tria neutri. Duo mas. et neutri. due se. Nulle neu. est singlarē. vt mille hoim et hz ple millia. vt duo mil lia hoim. Nulle rursus monoptorū ple et ois gñis est. vt mille vñi mille pecu des/et mille picula. nō millia hoies. Si q i sacri lris legim⁹. duodeci millia lig nati si saluare voluerim⁹. h pacto expōbz. signati nūero. xij. millia. vī signati erat xij. millia. vt vult Lan. qdā tōo errauit: qz legit duo millia pōdo argēti. f pōdo gñi cas⁹ est h loco nō nti. Dicit nora q quib⁹ mille i singli substantiū ē neutri et indeclinabile. In pli vero becduo millia. horū duorū millia. his duob⁹ millib⁹

h. ij.

Sergius
Pulstian⁹
Puape⁹.
Ambros.

Schura
Lacior⁹.

De Generibus nominū.

hec duo millia. o duo milia. a duob⁹ millib⁹. Itē nō debem⁹ dicere duo mille / tria mille : sed duo milia / tria milia : vel bis mille ter mille vt biscentū tercentū

¶ Sexta regula gñalis de nominib⁹ dubij gñis.

¶ Nouē z vīginti inueniunt^r nomia dubij gñis : scz alius adeps anguis bubo cardo cortex clunus crux. calx p parte pedis : nā in alto fcatō seim tñ est vt dixi mus. dama dies finis funis forceps. Mancinel. Filorū forfer : ceps ferrī : per qz piloz. Imbrer linx margo ober pāpinus penus pinus pumex pythō sardo nix specus siler serpens talpa scopa. In ijs ergo q nulli⁹ sexus discriminē patitur cum duos articulos suscipiūt vsu autōrū incerti appellatōe notant^r : vt dies. Et quanqz dies in singlari incerti gñis existit : in pli rñ masculinū est tñ.

¶ Septima reglā gñalis de nominib⁹ pmiscui gñis.

¶ Noia volucrū / bestiarū / pisciū in quib⁹ non pōt haberi discretio sexus : nunc sub articulo hic : nūc sub articulo hec sunt gñis epicheni. Et aut gñis epicheni fm Puf. qd sub vna voce et vno articulo vtriusqz nature seu sexus fcare solet : Vel quod sub vno articulo fcat vtrunqz sexum. Unde : Piscea pestiole volu cres tñ sunt epichena. In quib⁹ articulū binum sexum notat vnum.

¶ Volucrum nomina sunt.

¶ Ardea. hec aquila. hec alaunda q cassita dicit^r. hec achantis. hic accipiter. hic an ser nō aucta. anas. apia. hec bonola. brucus. bubo. buffo. bisdarda. coturnix. cō nus. cuculus. curruca. ciconia. carduelli. cicada. cornix. co:uus. fringilla nō frin gillus. fulica. garrulus. graculus. gurgulio. galerita nō alaunda : gallicū est em. grus. grypho. irido. locusta. moracilla. musca. monedula. merula. milu⁹. nifus. noctua. nocticorax seu nycticorax. olor. anacratalus q et truo dicit^r. passer. pauus vel pauo. phasian⁹. pfitacus. philomela. perdit. palūbes. regulus. strutio. stur nus. strit. turdus. hec turdella. turtur. vlula. vesputio. vultur vulturis / et vultu rius in ntō. ¶ Et est sciendū q noia epicheni gñis postulat semp articulū et ad lectiū turta ppositōem terminationū : ideo dicim⁹ hic miluus non hec milua. hec aquila nō hic : hic passer nō hec. Si tñ hētur certa cognitio sexus : pōt addi articulus sexui cōgruus. Nā inuenim⁹ : Jacob fratri suo Esau triginta comes los fetas pparauit. Itē. Anser erat quondā speciosō germie feta. ¶ Exciunt a regula capus seu capo mas. tñ : colūbus mas. est : colūba feimint. gallus mas. gallina feim. hallicyōtis gñis cōis : habet plē hī et be hallicyones. phoenix sub hic gñis pmiscui est. hic pullaster. hec pullastra. oestrū insecti gñis neutrale est. picus z pica diuersi s^t volucres epicheni gñis. ideo nō excipiunt a reglā pdicta

¶ Bestiarū nomina sunt.

¶ Brantus vel arania. aelur⁹. anguis. balena. castor. dama. felis. lutra. linx. me lis. martes. mustela. mus. pāthera. puler. pedicul⁹. pard⁹. rana. fox. talpa. tigris serpens. sciur⁹. vipera. vinerra. Sz atalia magna in qb⁹ hētur discretio sex⁹ dubia nō sunt.

¶ Piscium nomina.

¶ Anguilla que dicit^r carere sexu et esse feim gñis tñ : aurata. cetus ceti. cōcha delophyn. gobi⁹ vel gobio. hallec tā feim qz neutri gñis est : autōrū⁹ Caprio Dio Pustian⁹ mede Pustiano et Martiali. Lupus. murena. mullus. rhombus. salmo. saxati Martial⁹ lis adiectiū esse potest : sepia. trutta : et plura alia piscium nomina.

Libri Secundus

¶ Octaua regula generalis de nominū adiectiuorū genere.

¶ Adiectiuum nomē tres habēs voces. Prima est masculini. Scda gñis feim Tertia gñis neutri. vt hic iucūdus. hec iucūda. hoc iucūdum. hic piua. hec pia. hoc pium. Nō vero duas voces hz. Prima est gñis cōis. Scda generis neutri. vt hic et hec humilis et hoc hūile. hic et hec sterilis et hoc sterile. Nō vna habet est generis ois. vt hic et hec et hoc tenax. felix / andax / sagax. Adiectiua autē in oī compatia cōia sūt. Compatia vero in va neutra. vt superius docuimus.

¶ De Grecis et Barbaris.

¶ Omnia noia greca / et barbara fcatue posita / de quib⁹ nō datur certa regula sunt illius gñis cui⁹ est dictio latina ipam exponens. Vñ Kyrios est gñis mal. quia dñs mas. est. kyria feimint est. qz dominā fcat. Altera vero pō scz eleyson ver bum est / et miserere fcat. Ana est gñis neutri. qz rectū est gñis neutri. Ana est generis se. sicut mēsurā. Theorocos se. est / qz genitricē dei z deum parentē fcat Anthropos est gñis cōis. qz homo est gñis cōis. Iesus pe. pro. est et sūt grece tres syllabe. hebreū nom⁹ est / qd apud nos saluator noster dī. Sic Lhust⁹ vne tua dicit^r. Microcosm⁹. i. paru⁹ mādu / nam mīer⁹ grece puus latine dī. Nas gios. i. sanctus. theos. i. deus sūt gñis mas. Vñ. Est hagios sanct⁹. o theos. de⁹ Jscypros tpe fortis athanatos vult immortalis haberi. Eleyson miserere notat nobis notat imas et sic de multis alijs. Exciunt tamē a tam dicta reglā mar garita / catapulta / cartha / cataracta / cera / amphora / panthera que fei gñis apud nos sunt. sed apō grecos mas. in is terminata. Greca autē in a vt in edesinētia fe. sunt. vt theomenia / syncopa / creta / lethe / campe. Greca vero in as aut in is pro ductam tractata ad nos / siue in as / siue in es / vel in is eadē. sunt mas. pme in flectionis. vt boreas / planeta / cometes. greca em dicit^r in ntō comētis planetis. Alia greca si eandē apud nos habeāt terminationē quā apud grecos / retinēt idem gñis. qd si finitiōem variant mutāt et gñis. vt cratther mas. est / cratthera fe. stater et statera eodē mō. Lynther tñ feim est apō Seruiū. apō grecos vero mas De his autē rebus cōsule Lexteon Joannis Crestonij. nos em hic grecū sermo nem non docemus. Tantum de regulis generalibus.

Reglę spēales de gñibus nom ps scda

¶ De terminatis in B.

¶ Nomina in a reuēntia feim gñis sunt. vt hec cā dela / cingula / ecclis / diēta / ex cipula / muscipula mantica mantissā laniena plumbata phistula pustula stipula stula cirpea zona. Demunt pmo hec masculina. vt hic poeta / ppheta planeta cometa / que grece in es desinūt. verbigena / et adria seu hadria pro pre maris adrianij nam p vbe feim est. Et fm Sulpitiū lanista / papa nauta cybarista / pincerna zophista collega scurra lira affecta scriba profuga trāffuga / que sub re gula gñali cōtinent^r. Et p ploz noia. vt turca scyta geta samartha que cñ pnt esse cōmunita. cā multis alijs populoz noib⁹. Scdo excipiunt noia greca in mia. neu tra em sūt. vt numisma / poema / eptēgrāma teoreuma enigma comima / pblema dyadema eptiboma aut apō grecos se. est. p quo etiā epythome dicim⁹. Dic tō noibus addūt tria barbara. scz pascha us. in pma tñ declinatōe. z in se. gñe

Serui⁹
Joinea
crestoni⁹.

Sulpin⁹.

De Generibus notum

Scribitur apud hebreos phasa vel pascha, maimmona pe. logo, māna bu? man? natio in neutro gñe, vel bu? māne in se, polera pñe declinatōis neutri est qđ etiam in se, repit. veluti onera docuim? Tercio excipiunt noia plis nūeri tñ. vt arma/pscordia sponsalia bachanalta castra saturnalia loca loca que inter hetero clita enūerauim? Quarto demunt multa noia cōia, vt ideota/sapostora pedisse qua aduena quod neutro gñe figurate iungit. vt aduena mancipium, de qui bus in regula generali dictum.

In E.

Noia in e correpta latina sūt gñis neutri tertie declinatōis vt sedile/foenile/cocleare cubile ouileg ausape media cor. capule mulcrare mare. Excipiūt h mo pro, in e greca, que seia sūt vt euterpe/libye libycapētheocoste campe epyrbo me ethice parascephe phebe ile phase/et quedā alia barbara. Que si plēm ha buerint cōter scdm pñā declinatōem inflectunt. vt ode odorā. Sic scale nuge calende hōne. Et alia noia pluralia tñ in e seia sunt, vt athene/venecie/diuidie insidie et cetera talia. Quorū aia sunt neutra, scz cete tempe et telque. Virg. Im mania cete. Idē Virg. lac? et frigida tempe. Et in Genesi Creauit deus cete grandia. Secdo demuntur adlectia in e/que sūt gñis oia. Quāq sub vna voce, vt quinq. mille, que. Quāq sub tribz vocib? vt hic vterq. hec vtraq. hoc vtrūq. h quicunq. hec quicunq. hoc quicunq. hic quicunq. hec quicunq. h quicunq. Soracte aut generis masculini est quia nomē montis, quod et hic sorat et hic soractis dicit.

Virgil?
Sextura

Virgil?

Virgilio Sūme deum sancti custos soractis Appollo.

In I.

In i neutra sūt, vt gummi/mauci carui sinapi. Reperit et hec sinapia, media pro. Columel. Seqz lacessenti fletuz factura sinapis. Preter plia que mas. sunt, vt veij/cant liberi gabij cancelli pariū liberti fori. Item cōposita a gñis, vt illius/modi istiusmodi eiuscemōi sūt gñis oia. Obliqu? tñ pleriqz casus esse voluerit qui cū oibus casibz gñeribusqz iungit. Reliqua quoqz adlectia in i ois sūt gñis vt tibisoli/gemini pleri ceteri singli bini trini qterni senti septeni et his filia. Dis em gñis sunt. Nibili frugi mācipi neomācipi adlectie em capiunt. Plaut? Qui homo timid? erit in rebo dubijs nanci nō erit. Idē Amas hoiem nō nauci. Tul lius. Nō frugi oia recta facit. Noia. Sū bon? et frugi, nō pascos in cruce coruū. Sic didim? Homo nibili id est nulli pñ et pñ esse gñis a noie nibilā. Sicut frugi dñis a frugeo. Et aduerte qđ omia noia in i singla sunt indeclinabilia.

Plautus
Tullius.
Horat?

In O.

Noia in o desinētia plurima masculia inueniunt. vt hic aleo/ardellio/buffo burdo cento carbo cōmitito draco ganeo helno ligo pugio pello quaternio ser uio stellio scipio tyro teruio talio themo bubo se. gñis legit apud Virg. in qñto So laqz culminib? ferali carmie bubo. Sed Qui. in mas. posuit. Infandus bubo, et Lucan? Et tere turant oues bubone sinistro. medo mas. esse dñ sed barbarū est dñ em multa. Jē ab hac reglā excipit noia mulierū in o, vt clotho, sappho /dio erato dido que sub hac regula cōtinentur.

Virgil?
Quid?
Lucanus

In Do et Bo.

Libri Secundus

Noia in do et go exeuntia si vertūt p i in obliquis seia sūt, vt hec amaritudo/albedo, arundo caligo dulcedo ferrugo farrago fuligo formido grandio imago lanugo. Quid? Signarat teneras dubia lanugine malas, nigredo rubedo far tago origo vitiligo tentigo vertigo vorago cartago vrbis nomē/siligo etiā p pa ne se. gñis est. Juuena. Tor medicamib? cocteqz siliginis offas, margo se. gñis. (quod etiā in mas. repit) apud Juuena. Plena iam margie libri. Dido et cardo mas. sunt. Cardo tñ apud antiquos etiā se. legit. Nec ego qđ quidā volūt esse cō munitis gñis. Scriptura Joānes apilus et euāgelista ego est electus a dño. Nec caro/hec cupido pro cupiditate, qđ etiā legit mas. Noia. At bona pa hoim de cepta cupidine falso. Silli? Ambob? veloz vrus geminusqz cupido, fecat em de uni amor? Plau. Cupido quātus est. Demunt etiam dicit noib? pido pedo spado burdo cerdo cudo cardo ligo margo teredo p verme que oia mas. gñis sunt. Excipiunt etiā pondo neutra plē cū cōpositis/duopondo vt dipondū/ qđ significat duas libras/tripondo vt tripundū tres libras. Pseudo fm quosdaz generis oia, qđ nō nisi cōposita inuenit et pseudus p se traducti. Soluēdo cō munitis gñis, i. potens soluere. Ambro. Res alienū subire cū debitorē soluendo non est. Tullius. Cum ciuitates soluēdo nō essent. Quinti. Placeam? licet no bis fortuna nostra pater pauperi soluendo non sum? Argo semini est.

Quid?

Juuena?

Sextura

Horat?

Sillius.

Plautus

Ambros.

Tullius.

Quid?

De nobis verbalibus in io.

Verbalia et pceptalia in io se. sunt, vt hec auctio/cautio conitio cōditio factio legio lectio natio obliuio opinio obliuio optio oratio portio relictio regio suspitio seditio. Item quedā alia vbalibus filia etiā seia sūt, dicio/duellio cōmurnio in risdicio mentio portio papilio rebellio interitio supitio legio regio conitio conitio alluio obliuio suspitio. Reliqua oia in o quacūqz lra antecedente mas sunt, vt stellio/aurgullio decurio scorpilio ternis quinternis seugio. Unio p pūcto et lapillo masculini est nam p cōiunctōe/et si raro inuenit femininum est.

De quibusdam alijs in o.

A pdictis regulis excipiunt quedā alia. Nam hō nemo et latro cōia sunt, et sub reglā gñali cōtineri pñt vt dixim? Ambo et duo tam mas. qz neutra sunt. presto aduerbiū est nō nomē. Jungiturqz solo verbo sum. et pñerē esse fecit. vt presto sum id est presens sum. qđ aliqui volūt esse nomē oia gñis. Quid. Ante tuos oculos presto est tua sp imago. Leo mas. gñis est. cōmunita esse gñis tradi dit Seruius. Echo seminiū est apud Plinū. Ut inimica est apibz echo, dicitur em apud latinos imago. Sūt etiā qđā dicitur noia in o seina, vt castulo narbo caraco. Sill. Fulget pcpus pñasia castulo signi. Idē Taraco vinitifera. Sz sul mo ē mas. ge. sz sit oppidi nomē. Qui. Sulmo mihi pria ē gelid? yberim? vnd?

Quid?

Seruius

Plinius.

Sillius.

Quid?

In U E D et T.

Nomina in u ed vel t desinētia neutra sunt, vt cornu/genu/gelu/roneru/veru. In e vt lac. Excipitur halec, quod tñ in seino posuit Martialis cū ad Flac cum ait. Qui portat gaudens ancilla paropsi de rubra halecē, sed qz protin? illa vorat. Lani. etiā halec mas. esse ideo ait sub epicheno. In d vt Quid/quod/ali quid/aliud. In t vt caput/ociput/sinciput/et nepet vrbis nomen. Sed tot et quot cum cōpositis, quotquot, aliquot sunt generis omnis.

Martialis

Lacilor?

De Gencribus nominiū

In ill. el. il. ol. et ul.

Affran^o. In al nomia neutra sūt. vt rectigal et ceruical que me. pro. pñunciantur. vt animal. tribunal. minucal. subtal. oriental. total. Preter sal q̄ mas. est et neu. ap̄d vetustissimos. Affran^o Dilectq̄ loq̄mur sal neu. est qd̄ etiā de heterodict^e enar^{at} rauimus. Noia pp̄ia in al barbara mas. sūt. vt tubal/ nabal/ hanibal/ bastrubal et vnum appellatū. vt bucefal pro equo saltatorio. vel equo Alexandri/ Pbilel^o phus. Si me^o eculeus tāta esset corpis magnitudie quanta animi pñantia ne bucefalo quidē cederet. Dicit em̄ bucephalus yftratus q̄ bucephal.

Pbilel^o. Noia in el neu. sūt. vt mel/ sel et cōposita a mel. vt idomel. occimel rodimel Sed cōposita adiectiua sp̄ sunt ois gñis. vt multisel. pauasel. cexel. rachel. mulieris nomē se. est. Reliqua in el pp̄ia subiacet regulis gñalib^{us}. In il noia neu. sūt inflexibilia. vt il. nil. nihil. Excipit̄ vigil pugil cōis gñis per quartā reglām gñalem. Et mugil et mugilis in ntō. p̄ eodē pñtis nomē mas. gñis. et strigil et strigilis in ntō pro eodē sei gñis. Pugil mas. subiacet p̄me regule gñali. Mulierā noia in il barbara sūt. et seina. vt Tanaquil. abigail. et silia q̄ in biblisa legūt^{ur}

Pristian^o. Unū est nomē in ol masculinū. vt sol. Mulierā vero noia barbara demunt^{ur} vt nicol. pol. et edepol. que deorū noia sūt aut aduerbia iurādī. Unū est no^{men} in ul masculinū. vt cōsul cū cōpositis. p̄consul. p̄consul. exconsul. p̄sul. fo et erul. cōia sūt. vt ait Pristian^o. Pbocas in dicitur p̄sul est masculinū/ qd̄ mibi verius videt^{ur} cū fecit ep̄iscopū. si autē pro p̄ncipe accipiat^{ur} possit esse commune.

Pbocas. Sicut et mutul barbara oppidozū nomina sūt et masculina.

In am. em. im. et in um.

Sulpit^o. In am vñū repit^{ur} nomē ois gñis/ et vtriusq̄ nūert. vt hic et hec et hoc ne^{que} quam. Et cōposita a quis et qui sūt ois gñis sub trib^{us} vocib^{us}. vt Quisq̄/ quēnā quodnā/ quisq̄ quēptā quipptā quidā quēdā quoddā et quiddā. Tantū dem neutriū est sicut tñ/a quo formā. Totidē ois et plē sicut tot/a quo pponit. Idē p̄ma pduc. masculinū est qd̄ veteres dicebāt/ idē. Idem curta neutri gñis est

Plautus. In im est vñū oppidī nomē idē declinabile. vt chim inq̄t Sulpit^o. In um neu. sūt. vt hoc alleū/ aspergillū/ aquinartū/ carnartū/ cōspicillū/ gaurinū/ gymnasium/ hybernaculū/ hypocaustū/ fulcrū/ insubulū/ lorū/ lūm/ naulū/ prelū/ polubus/ prostibulū/ speculū/ itabulū/ sagū/ symposiū/ vestibulū/ verticulū/ tomaculū

Plautus. Demunt^{ur} mulierū nomina. vt Slicerium/ cistocibium/ delphiū/ philorū/ doxium/ sophroniū/ abrothontium/ phanium/ silentium/ pbileniū/ erotbiū/ pbi/ locomasium. et multū alia nomina apud Plautū/ que quia habent articulos femininos/ declinānt et formam neutroī/ tam apud latinos/ q̄ grecos ferunt. Item puerorū nomia ap̄d Plaut. vt Peginū et diuantiū. que sūt gñis mas.

In an. en in et on.

Duid^o. Noia in an mas. sūt. vt hic titan. Duid^o. Nullus adhuc mūdo p̄bebat lumia titan. Pean. pan. itan. acarnan. azan montis nomē. Star. Uenis et idē vlulati bua cūmulus azan. Inde excipiunt^{ur} hec barbara. carbonan. et man que sūt generis neutri. In en terminata noia neutra sūt. vt culmē. documē. foramen. flu meo. sulmē gramē lumē numen omen ligamē pollen subrigmen stramē p̄timē

Libri Secundus

Preter hec masculia sūt lien pecten ren rien splen hymen qd̄ grece dī pellicula/ sed poete accipiūt p̄ deo nuptiarū/ et semp legit^{ur} masculini gñis. Duid^o. Tur pla formosus corpe iūgit hymen. Idē. Affuit et fertis tpa victus hymen. Itē cōposita a cano in en masculina sūt/ vt fidicen pbistulicen liricen organicen que etiā formāt seim in a/ vt fidicina liricina tubicina. Itē liricen tibicen media pro ducta. tubicen fo media breuit^{er} oscen. Addit etiā attagen fcanis quendā aucm Horat^o. No attagen tonicua. Flamen p̄ sacerdote est gñis mas. sed pro flatu neutriū est. Syren seim est/ cui addit trozen ciuitatis nomē. Statius. Et q̄a vici na trozen iūgit opes. Et sen fin Buicennā termin^o arabicus qd̄ latine dī ma/ neries vel capitulū. olerq̄ sic allegari/ Sen p̄ma/ sen scōa rē. Est autē sen vt verius loquar modus locutōis cū de vna re transit ad aliā. Noia in in desinētia masculina sūt/ vt hic delpbyn. Lucanus. Ne placet incertos qui prouocat equora delpbyn. Preter barbara noia ciuitatū/ vt salamin trachin eleusin que sūt gñis femini. Iuuenalia. Ille tñ q̄lis redijt salaminie relicta. Demunt etiam noia barbara disertorū/ vt syn raphayn dothayn/ et noia mensurarū/ vt hyz/ barbyn/ etiā barbara neutri gñis. In on noia masculina sūt/ vt agon canō demon pblegethon ouison helicon montis nomē. et reliq̄ montū noia/ vt cithe/ ron pelion aulon. Horat^o. Et amicus aulon fertilis baccho. Stat^o. Adomilq̄. citheron. Excipiunt^{ur} noia ciuitatū in on/ seina em̄ sūt/ vt ascalon ancon babylon sidon lacedemon. Lucan^o. Lūq̄ sup̄baferit babylon spolianda tropheis. Iuuenal^o. Ante domū veneris qua doctica sustinet ancon. Syon et syndon etiaz seina sūt. Martial^o. Nec sic interia syndone tutus eris. Greca autē in on que in um verit^{ur} neutra sūt/ vt epitheton penul. correp. distichon. pantheon colon ilion/ dicitur tñ ilios. Duidius. Tunc cum tristis erat defensū est ilios armis. Barbitor femini gñis est. dicit^{ur} est barbitos. inueniturq̄ in neutro et masc.

In ar et in er.

Noia in ar exiuntia neutra sūt/ vt hoc calcar epar far tubar laquar lacu/ nar lupanar nectar puluinar pe. cor. torcular media prod. bacchar p̄ vase vinaris qd̄ et bacchiū ec bacchariū dicit^{ur}. Bacchar autē sine aspiratōe sei gñis herba ē. Lolibar lucar/ sed ausa nomē p̄ma luce canens epichenū est. Edecar exem/ plar pugillar/ et hoc pugillare. pugillaris tñ masculinū est. pugillarē em̄ in euāgelio legit^{ur}. Excipiunt^{ur} hostar lar et sotular q̄ masculina sūt. Sotular autem barbarū est. Sed legit^{ur} apud diuū Metro. sotularis in ntō/ vide Calepinū. Sz nar arar et cesar p̄ regulas gñales masculina sūt. Par adiectū cum cōpositio est ois gñis/ vt impar cōpar dispar separ. Instar neutri gñis indeclinabile/ licet Probos instar instaris gñi dixerit qd̄ et sine p̄positōe/ vt instar montis/ et cū p̄positōe vt ad instar statue inuenit^{ur}. et mō fecit ad equiparatōem/ modo ad mensuram/ mō ad similitudinē.

In er terminata masculina plerūq̄ sūt/ vt hic aer ager agger asser carcer character crather ether faber stater. Et fm Pristianū omnia noia scōe inflectōis in er desinētia sūt masculina/ nullo excepto. Demunt a regula tam dicta p̄mo femina/ vt mater mulier lynter qd̄ quia apud grecos masculinū reperit^{ur}. L a pro et Probo testib^{us}/ apud nos tñ femininū est. Acer p̄ arborie femininū est/ sed

Duid^o.

Horat^o.

Statius.

Buicēna.

Lucanus

Iuuenal^o

Horat^o.

Statius.

Lucanus

Iuuenal^o

Martial^o

Duid^o

Scptura

Hierony

Calepin^o

Probus.

Pristian^o

Caper.

Probus.

De Gencribus nominiu

Plinius. Plinius vixit eo in neutro gñe: vt acer gallicū. Exciptiunt scōo quedā neutra vt ver/tuber qđ etiā legit masculinū apud Suetoniū. Oblatos tuberti seruari iussit in crastinū. Suber/et vber. p. mamilla et vbertate. Quidtus. Fernhor/ez ges est alieno semp in agro. Viciūq; pecua grandtus vber habet. Lancer cā ceria p morbo neutriū est ait N. ianellus. Sic iter ruder spinter iuger. Calept nus ait rudus rudens dicit et nō ruder. Sic etiā poti⁹ dicit iugerū: vel iug⁹ iugeria. Nā iuger et ruder apud doctos vir legunt. nisi forte apud Prisc. qui cū alio loco rudus ponit. Vesper masculinū est nō neutriū. Virg. Deniq; qđ vesp serus vebat. Idē. Solis ad occasum cū frigidus aera vesp Tēperat: et saluus reficit tū rosida luna. Stat⁹. xij. thebaidos In lachrymis exempta dies nec ser abegit Vesper: amāt miser la mēta malisq; fruunt. Iuuen⁹. Si ruber alitr⁹ fero pcedit vesp̄er olympo. Est autē tertie declinatōis. Virg. Mutati transuer⁹ sa fremūt et vesp̄e ab atro: Cōsurgunt vēti. Lucan⁹. Et maturato pcedit vesp̄e lucē. Quidi⁹. Nocte volāt seroq; tenēs a vesp̄e nomē. Vesper qñq; adiectiuū seim habet vesp̄era: neutriū vesp̄erū: sicut de heterodictis diximus. Nūc dicē mus vesp̄ere pces: vel vesp̄a sacrificia. Nec recte dicim⁹ eo ad vesp̄as pces: vel matutinas: cū hec noia substituta vis esse. Sed eo ad vesp̄as pces: vel matutinas pces. interfecti vesp̄is vel matutinis sacrificijs. Nō sunt etiā hec substantiaua noia sed adiectiua. Nūq; etiā ptalmos vel cāpnas vel diuinū sacrificiū sine adiectiua hec noia scabāt vt falso Alexander somniauit. Et noia scantia fructus terre neutra sit: vt cicer aler laler lauer papauer piper zinziber. Preter cucumer qđ masculinū media breui p quo magis dicim⁹ cucumis. Exciptiuntur tertio in ver et ber terminati qđ etiā neutra sunt: vt cadouer ver verber suber ruber et vber substantiū. Preter puluer masculinū: puluis autē et masculinū et femininū est. Etiā pter ymber cū cōpositis: masculina etiā sunt: vt october no uember decēber septēber. Nisi adiectiue teneant cōposita tunc etiā mouet. Et cūmus etiā p dte calēdas decēbras. tertio idus octobres zc. Noia⁹. Age libertate decembris. Mulciber etiā masculinū est tertij ordinis nō scōi. Quidi⁹. Mulciberis capti marisq; venusq; dolia. Et p syncopā mulcibus in gō. Quarto exci piunt quedā nomia cōis gñis: vt paup̄ puber degener et vber p abundantia. Causa ne te decipiat ista cōia cōiuncta obliquis neutrorū: vt paup̄is iuguri. vberē solo et alia bimōi: vt terete telo diuite regno. Phileph⁹. Supas annos si puberis eui. Lactant⁹. Ecclesie pastor vberē lacte sinu. Lucan⁹. Ponit duces pulcos et noia paup̄ia eui. Stat⁹. Pugna est de paup̄e regno. Illud nō pter eundū est qđ quatuor hec alacer/acer/saluber/celesber olim fuerūt cōia gñis nunc vō tantūmodo masculini. sicut equester pedester celer volucer paluster cā pester siluester: qđ seim in is hñt et neutriū in e. Sic etiā sequester sequestris sequestre: et hec sequestra: et hoc sequestrā: tunc etiā est scōe in flexiōis.

In ir/or/etur.

Noia in ir masculina sunt: vt hic vir. Et cū cōpositis decētur semitū leutr abadir. Tria sunt gñis neutri: vt hic ir pyr gadidit qđ etias seim inuenit apud Rufum Festū dīcentē: Gadidit prima fretū solida supeminet arce. Btollitq; caput geminis incerta colūtis. Martyr graeciū vocabulū est: cū cōposito pro

Rufus
festus.

Liber Secundus

thomartyr qđ p sancto Stephano volunt esse masculinū tñ. In or nomina masculina sūt: vt hic algo: amor: color: dolor: honor: labor: calor: decō: rumor: mbor: tepor: nidor: rigor: vinitor: mero: squalor: pudor: stupor: doctō: auditor: cetera verbalia qđ seim hñt in trit. Demunt pmo tria seina vt arbor vior: cetera De munt scōo quedā neutra: vt cor ador: robor: marino: et equor. Demunt tertio quedā cōia: vt oēs cōpatiūt in or: vt doctō: sanctō: beator. Preter senior qđ etiā in masculino repiur. Buctor vō ab augco siue a greco masculinū est. Buctor a quo auctoritas: cōc. Juno vgiliana in decio aenēd. Buctor ego audendi: et semp per et scribi debet. Actor p oratore et recitatore cōis est gñis. Et aduertendu diligēter qđ quedā noia in or qđ a verbis nō descendūt: vt senator: balnea tor auctore Seruio cōia sunt. Rbetor p oratore et recitatore gñis cōis est sicut actor. Itē verbalia in for qđ non hñt seim in trit cōia sunt: vt sponzor interces sor: lutor possessor: rator: inuasor: leior: trusor: diuisor: excusor. Confor tñ habet contrit: et expulso: expultr. Quarto demunt quedā noia in or que sunt gñis cōis. Sed Sulpia⁹ docet ea esse gñis ois: vt memor: cū cōpositis inime mor rememor: pmmor: in singulari gñis ois: in pl⁹ vero cōia sunt. Aeteres tñ hic et hec memor: et hoc memorē declinabāt. Et cōposita ab his trib⁹ nomib⁹ corpus decō: et color: vt bicor: tricor: por indecō: dedecō: cōcolor: discolor: varicolor: decolor: vscolor: vnicolor: bicolor: tricolor. Quedam ex illis neutris ficta repliunt: vt discolor agmen. vscoloria repiur in neutro. Itē indecōi vul nere. tricor: pis mōstri. bicolorib⁹ capris. Desinētia in ur neutra sunt vt ebur semur fulgur guttur recur mynsur sulphur. qbur vrbis nomē. murmur qđ etiā masculinū legit in euigelio Joannis. Et multus erat murmur de eo in turba. Plaut⁹ etiā guttur posuit mal. dicens: Et ne obturer gutturē inferiorē. Preter mal. ses satur fursur et matur qđ non est in vsu. Et pter noia gñilia vel auiū in e vel ante ur hñtia: gñilia quedā masculina: auiū vero epichena sub articulo hic: vt astur vir ex oppido astur. auxur vir ex oppido auxure. Vultur auiū no men dubij gñis: pter turtur qđ tñ masculinū tñ ait Nestor. Preterea excipiūt a regula fur ligur augur et acur qđ cōis sunt gñis. Et acur itē neutro iungit vt acur ingeniū. i. mansuetū: dicunt etiā acures fere malucte. Et sunt omia noia in ur tertij ordinis: pter satur qđ est scōi. et oia sunt substantiua: pter satur z acur qđ sunt adiectiua. Sed acur nō mouet nisi in nō fin vocem.

In as.

Nomina in as femina sunt: vt hec bonitas beatitas cellitas ciuitas claritas charitas comitas facultas honestas hñanitas lampas pulchritas segnitias magnitas pietas paup̄tas. cyclas qđ tam pro veste qđ inula femini gñis est. Et excipiunt pmo hec masculina as affia. mas maris. vas vadio. boreas bigas ada mas elephas abbas. puimas aut optimas z summas raro legunt: sed optimates summates. papas calchas athlas caramas corbas et amantias. palas p proprio noie viri habens pallantis in gō: pallas autē palladis pro dea est generis feminini. Cephias pro sancto Petro legitur: sed cephalē pro capite. Sathanas/galaras pro via lacte apparente in celo. Etiam propria nomina in as masculina sūt: vt mecenas/andias historici nomē/lenas: z quedā hebraica: vt

Virgil⁹.

Sulpia⁹.

Scriptura
Plautus.

Nestor⁹.

De Generibus nominū

Duidi⁹ Andreas/mathias/et cetera. Demunt scōo hec neutra fās/nefās/ et vas vās
Demunt tertio quedā cōia gentilia/ut arpinās/nō alpinās / quia l nō legīt :
sed alpinus. Duidi. Ergis. alpino rama sub hoste facit vir. Arpinās ab dura
niues et frigora rheni. aqnas/rauennas/capēnas nostras magnas cutas int
mas supernas infernas infimas. Et dicunt dicta noia cōcisa. i. synopata/ quia
olim oia terminabant in acta/pter arcas. ut hic et hec arpinatis. aqnatis. Licero
etiam dictis noibz in neutro vsus est. ad Atticū. Cum ea in arpinati nūc predicto
erat. et itē. In quo flux⁹ est ad iter arpinas. Plini. quodqz vīna puerntia dicit.
nugas omnis generis est.

In es breue crescentia.

¶ Nomina in es breue mas. sunt/ut ames/arces. cespes fomes gurgēs limes /
merges palmes partes pes poples satelles stipes trames termes. Preter scia
hec leges teges apes vel apis. Demunt etiā cōmunia hec. antistes ales comes /
cheropes diues eques nō mī p dignitate. expes heres hebes inqes interprez in
dices locuples miles pedes ppes ptes supstes sospes et hospes licz habe
ant sospita hospita vsurpati teres vates. Et pposita a sedeo. ut deses obles pre
ses reles. Et a pes cōposita. pter cōpes gntis sei. licet simplex masculinū sit. Eō
posita aut a pes sunt alipes bipes comipes cētipēs / cerulipes impes / ignipes /
lignipes planipes qdrupes octipes sonipes semipes solidipes tardipes vnipes
tripēs/que dicta adiectiue et substitiue accipi pnt. ut prius dixim⁹. Ales p velo
et etiā cōis gntis est fm Nestorē. Antistes cōmunis gntis repit/ mī antista seim.

Que ex cōmunibus fungunt neutris.

Nestor ¶ Diues repitur in neutro gntē apō Valeriū marci. ut Diues et ppositus nature
regnum scrutat⁹. Hebes apō Iuuenalē. ut hebeti ferro. Teres apud Virg. ut
Sed hoc terti mos est aptare flagello. Comes apō Luca. Rerū nos summa seq
tur. impertumqz comes. Sospes apō Iuue. Depositi tibi sospes erit. Inqies
apud Salustii Iter inqes. Locuples apō Persi. In locuplete penu. Uber apō
Virg. Ubere solo. Pauper apō cundē. Paupis iuguri. Item apō Duidi. Post
mea mansurū fata supstes opus Et item. os hebes est positeqz mouēt fastidia
mense. Prudentius. Fortunatū fortunē habitū cum diuite comu. Quāqz aures
hec noia neutri gntis habeant in singulari. idipm vero in plī non hnt/ nec ea in
plurali declinant. Sospes mī in neutro posuit Horati⁹ in epist. In hospita tel
qua. Item diuitoria regna Hora. in epist. posuit. Et Statius in neutro posuit.
Accipias fessiqz iterū hospita flammā pandas. Et Manlius in neutro protulit
Hospita sacra terena. Lucanus. Per inhospita scitis litora.

In es productū non crescentia.

¶ In es productū desinētia sunt gntis semini. ut hec apes ambages cantes ce
des clades crates cōpages cōstages edes fames velas fides indoles labe lu
es/moles nubes ples/ques/reques/pubes/rupes/sedes/sentes/oboles/
strages sordes sudes tabes torques trudes vepes vulpes merces et sepes ses
pis apō Virg. in pma eglo. et Marcū Tarronē ca. xxiij. li. pmo. Seps serpens
tis nomē est apō Luca. li. nono. vbi scribit tabilis⁹ seps. Itē oia noia que de decli
varro

Liber Secundus

notionis feminina sunt. ut actes/factes/fides/effigies/immundities/luxuries
ingluuies/materies/planities/requies / in tertia et quinta ut antea diximus.
Item res/spes/speties/scabies/sordities/Preter merities quod masculinum
est. Et dies quod in singulari dubium est. in plurali semp masculinū. lebes etiā
dubij generis est. Praea et verres etiā masculia sunt pres pro porco nō castra
to. Inuentunt et plura alia masculina in es. Primo hec sequentia ut celtes/ gr
pbes/vel griphites/zelotes/abiges/achates/crisolites. Scōo in astes nomina.
ut cerastes/parastes. Tercio quedā in tes. ut prophetes/cometes/boetes/poc
tes. Quarto quedā in ates. ut vates/cenobates. Quinto noia in ites a loco vel
gente deriuata. ut beethlemites/israhelites/heremites/seuities/que etiā in a ter
minari possit/et esse generis cōmunis. Sexto omnia polysyllaba in antes preter
hydromantes qd est generis cōmunis. Septimo terminata in altes. ut psaltes /
celtes Octauo omnia nomina in ea terminata pluralis nūerū tantū. ut penates/
manes/appendices/aborigenes/exceptis duobus scz grates /et gades que se
minini generis sunt. Nono patronymica in es. ut psamides/eacides. Neutra
sunt aco. hipomanes/cicobetes/sed vltima duo sent inuariabilia.

In is.

¶ Nomina in is desinētia tam greca qz latina sunt semini generis. ¶ De grec⁹
ut aspis/assio barbaralexia bilis basis cassis cassidia in genitio/chlamys cha
rybdia colchis cinnaberis celonia curulis crasis edipsia egis eumenis/
dosis letis oeris putris phralis poesis phritasis sintasis. Et cōposita ex poltis
ut chrysopolis/cōstantinopolis diacresis media. pducta id est admistratio. egis
frenesis genesis apocalipsis heresis ibis icris tris iaspis metamorphosis pe. p.
pitis proboscis tigris volucris. Et omnia figuratū nomia. ut edipsia sintesis an
thyesis prolepsis. ¶ De latinis. ut aus/auria/burto cannalis dauis curio na
ris nauis noualis ouis raris strigilis vīs vallis lactis fm Pristia. Lactes plu
raliter tantū fm Probum. Exciunt pmo hec masculina. cucumis vel cucu
mer. vtrūqz cū dicitur in masculino gntē. caulis/aedilis/molaris substantiū /
pro dente lapideus mas. est: adiectiū vero geueris omnis. Natalis gntis mas
culini et hoc natale legitimus. et natalinū pro die quo quis natus est. in eodē sig
nificato capi pōt hic et hec natalis/et hoc natalis/pugillaris mas et hoc pug
illare siue pugillar repitur. ¶ Item hec sequentia masculina sunt. Quintilis/apulis/
sextilis/patruelis/maxillaris/sotularis annalis abbatas pedalis pugillaris ri
nalis natalis aqualis annularis subalaris auricularis amullis cōsularis car
dinalis iugalas. ¶ Item mensiū nomina in is. ut Apulis/quintilis / sextilis /
septembis octobris nouembis decēbris/que olim in is terminabant. sed vsus
in quibusdā nunc finit in er. ¶ Item lapidū nomina in is masculia sunt. ut pīr
rbitis/emabitis. preter mellorristis semini generis. Exciunt scōo latina in is
habentia duas cōsonantes ante is/aut duplicē/quia mas. sunt. ut agilis/aslis/
axis centris callis cassis cassis in gēo collis corbis enlis fascis follis fusca men
sis orbis pilcis postis pollis puluis siquis vermis vnguis vcris torquis tor
Et cōposita ab assis monassis dussis tressis quadressis septussis octussis decus
sis vigessis centussis possunt cū cōponi per oīes casus vsqz ad centū. Latina

Pristian⁹
Probus.

De Generibus nomini

Plautus habentia n ante is mas. sunt. ut amnis qd in feino etia apd Plauti profert. Anit qui em hunc amne et hac amnem inditer. pulerit. ¶ Item paris/lyris capis tybus eotis masc. sunt. tam ppria virois/qz fluuiois et locois. Latina quois ge minus singlaris crelat. ut lapis/qz vomis semis semillis puluis glis gliris ¶ Diti sp latina qz greca feia sunt licet habeat duas cofonates ante is. ut pite/ eclipsis siue gti eois crelat/ siue non/ ideo inter greca feina niterari debet. Des muntur ab exceptioe scda hec feina/bipennis/cuspis tricuspis aut cota gntis est glis gliris. glis gliris. febis/ lis/ messis nauis pellis pestis puppis restis syrtis sentis sententis torris tussis vallis vestis volucris pro aue. bipennis Virgili adieo tium fecisse videt. Ut ferro lonat acta bipennis/ seim est. Queda mas. et feia re peruntur. ideo dubij gntis snt. ut amnis/ callis corbis collis dunis liris lunis et orbis. Nc aduerte qz he dices sequetes due snt dices/ ppositio scz cu suo casuali. ut ab extis qui extis aspiciat. Ab atis qui mēsuris pēst. Ab acciditibz. qui notat accitita. A cōmentarijs/ cōcellarijs. A calculi qui pēst calculis valis. A res pōntis qz dat respōsa. A secretis secretarijs. A pedibz qui ad iter pedes mittitur Licerō ad Brūtiū. Nec vllā ob aliā causam seruū a pedibz meis. A libellis/ qui libellis supplicibus pēst. De quibus vide Calepinū et Nestorē. Errant itaqz dicentes has dices nomina cōmūta aut masculini generis.

De adiectiuis in is.

¶ Nomia adiectiua in is cōta sunt. formāqz neutri per e/ ut hic et hec agilis/ et hoc agile. affabilis amabilis biliguis comis debilis difficilis flebilis facilis fortis grauis infamis iugis in ante immanis mīr/ segnis. ¶ Cōmūta etia snt in is terminata hec noia. ut canis/ciuis hostis iuuentis testis tricuspis qd iungit neutro in obliqz. Dui. Positoqz tricuspidē telo. mulcet aquas rector pelagi. Et impubis neutro iunctū repitur. Somnis cōta gntis est. ¶ Item cōta sunt. affi nis/ extorris sodalis cōubernalis. Dio in singli est gntis cōta/ nec habet neutri per e. sed in pliali est generis omis. quia habet hī et he dices/ et hec ditta. Dui. Delubraqz ditta donis. Ecōtrario multa noia in singlarī sunt omnis generis. sed in plurali sunt cōmūta. ut pauper/ diues/ memor/ et vigil.

In Os.

¶ Noia in os mas. sunt. ut colos/ flos honos heros labos lepos logos nepos/ mos monoceros rhoceros ischinos tripos. Demunt feia. ut arbor/ coe/ doe / gloa gloris. Māci. soror mariti/ et vxor fratris. Demunt neutra. ut argos in plu rali repitur tñ mas. argi ciuitas non longe ab athenis. os oris. os ossis. cabos. epoe. melos catus suauis in dedinabile. nomē. Demunt cōta bos ppos impos cultos sacerdos cyronomos tros. Demunt etia propia greca que etia feia sunt ut lemnoe/ lesbos famos tenedros rhodos pathmos insularū noia. Item theos tocos/icos. i. probabilis. &c.

In us secundi ordinis.

¶ In us noia scōi ordinis mas. sunt. ut hic bractearius/ dñs famulus lembus/ lmbus lychn/ lanius mediastin/ millus malleol/ nervus nymb/ pedicul/ pe

Libertus

niculus plaustri/ qdugari/ statuari/ suarius singlaris. Excipiūt hec feina. Abyssus/ antidor/ et antidotū in neutro. arce/ athomus aluus incerti gntis po nit fēst/ Pūser/ Nom/ Ndar. et silt phaselus byllus biblus balan/ carbasus colus tam scōe qz qre. sed cullus mas. ge. vel cullū tormēt gntis carus/ domus/ dyometrus diphobagus erodus erem/ galban/ et galbana in plī legif. humus intibus method/ pergam/ period/ papyr/ et hoc papyri pōnt/ pen/ padilus quod etia mas. repit. Pampin/ fm Serui. et Diome. dubij gntis est. sinod/ su parus et supari vīsc/ vānn/. Preterea noia lapidū in us feia sunt. ut smaragd/ saphirus hiacinth/ cristall/ bīrill/ mas. et se. repit. Carbūculus qd mas. gntis est Plini. Principatū hñs carbūculi a siltudie igniū appellari. cū ipi nō snt ignes ¶ Item noia herbarū et arborū in us scōi ordinis feini gntis snt. Erem pmt. ut costus et costū legif. nardus z nardū repit. hiacinth/ pro flore/ et p insula. byso pus pe. pro. et bysopū neu. Nelleborus iuniper/ mirr/ croc/ p puero/ sed cro/ cam in neutro fm arce. ¶ Item regionū/ puñtiarū/ insularū et ciuitatū noia / qz vertūt os in us feina snt. ut delos delus. cipros apus. berytos. rhodos. tyros damascos. chorynthos. egiptos. pontos. pharos. Samos. hiacinctos nereithos arduos atqz Vir. Et qdā alia greca. ut athomus. periodos. arctos balaneas ere mos grossas et siltas. que oia nūc in os nūc in us legunt. Demunt quedā neu. ut pelagus/ pus/ virus/ et vulgus qd masculinū est. Demunt et hec cōmūta. ut philosophus seu philosophos. cephalocalus seu philocalos. Mandanell/. Chy ronomus/ paradisus/ pampinus/ suparus/ tyrannus/ bubalus/ camellus.

In us tertii ordinis.

¶ Noia tertie dedinatiois in us penul. genitici crescentis pducētia feina sunt. Corripientia aut neutra snt. Producentia. ut incus/ inuētus palus sal/ seruit/ se nectus tellus hñus. Corripientia neutra snt. ut acus acerris/ corp/ decus foed/ soc nua frigus fun/ gntis glom/ vlcus li/ lacus mun/ nem/ onus opus pec/ oris/ penus oris pignus pōdus scel/ fidus pec/ stercus tps vell/ vuln/ olus. Preter lepus mas. pecus pectus seim. inter/ substantiue seim. intercus adiectiū omne vetus omē. ligus cōe. Monasellaba in us etia neutra snt. ut crux tua rus thūs pus qd tñ mas. est. ut ait Calepi. pus puris. mus mas. est. grus et sus cōta snt.

In us quarti ordinis.

¶ In us desinentia qrti ordinis mas. sunt. ut arcus/ fruct/ luce/ grad/ currua / audir/ senar/ gust/ conatus vitus lac/ quest/ vic/ magistratus rap/ saltus / gestus schar/ calus census metus luctus risus. Preter nouem feina. Acus/ an/ domus idus nurus man/ pōnt/ socrus tribus/ sub quibus cōtineri possūt ar borum noia. scz pinus laurus quercus cornus ficus de quibz in regla generatū ficus pro morbo mas. secundū vel quartū ordinis. Pro arbore generis feini scōi vel quartū ordinis. pro fructu mas. et secundū tñ/ aut feini et scōi vī qrti ordinis

In us.

¶ Nomina in aua diphthongon finita femina sunt. ut laus et fraus. Et vnum bebracum. ut emaus quod significat castellum.

In s precedenti consona.

Sestus.
Pristian/
Nonius.

Serutus
Diomed.

Plinius.

Māchel

Calepin/

De Generibus noim

¶ Noia in o litera desinentia pcedenti cōsona seina sunt. vt ara/dapa/frons tio
 q̄s a Lecilio in mas. ponat frons dia. glans lens lendis capitis dial. lens len
 no leguminis gña. mors/puls/pars scoba se. fm Pristi. vel hic scobis fm Pbo
 cam. Sips a quo stipendiū. fors. traba. viba. plebs. gena. fors. mens cobors /
 bydiops bycino stirps p origine. sed pro trūco mas. est et seim: et apō Virg. in
 neutro inuenit. Sed stirpē teucti nullo discrimie sacū. Scroba tam mas. q̄ se
 magis tñ mas. ait Serui. Luca. in neutro posuit. Exigua trepid⁹ posuit serphe
 nobile corpus. Sunt aut scrobes fossiones intra terrā manu scie. Exciipiuntur
 primo a dicta regla hec mas. Dens/et ei⁹ cōpositū tridens. qd enā adiectū esse
 potest/sona pona mona mars seps pro serpēte. Luca. Vultusius seps. Sed p
 munitione ex virgultis seim est. seperq; p scribendū. Et ptes alio. sexcuns sex
 sano crēno qdians quincuns semis septunx/beo dodians deunx ab anceps /
 chalips manceps rudens tam mas. q̄ seim. fcans sunt nautici. Item polysylla
 ba in ps mas. sunt. vt māceps/anceps/sorops merops. cydops bydiops adeps
 autem et forceps incerti gñis inueniunt. adipēs pro adeps Varro. peulit. Et
 pūnt scō hec cōia bifrons/effrons qd difrons. et cetera cōposita a fronte. serps
 Virg. Corpa natoū serpentis amplex⁹ vterq; Juvenal. Et mouisse caput vīsa
 est argentea serpens. anceps municeps pnceps. celebs libripens adolescens di
 ens ait Nestor. parcs infans celebs. Et hec sequētia araba / ethiops municeps
 manceps emanceps. Et cōposita a verbo capio in cepa. vt auriceps liguiceps.
¶ Aduertendaq; sunt ptiapia. vel ad mares tñ. vel ad seinas ptinentia. vt de
 uirginas/partēs lactans vel mas. et neu. et seino esse cōia. Sed figurate diuerso
 generi vī epibeno soli cōiungi. vt ania deuirginās. Et vterus pregnās. Et cigo
 nus partena. Et elephas lactās ait Sulpici⁹. Exciipiunt tertio adiectia que sūt
 trūm gñm. vt amans/anceps deimens discēs docens demēs elegans frequēs
 loquens municeps prudēs petulās pnceps recens scribēs tripudiās excois/ex
 pers discors concors secors vecors misericors iners solers sons infons biceps
 triceps pnceps pnceps inops prudens sapiens. Et oia ptiapia in ans et in ens
 presentis tpiis: quorū quedā mas. inueniunt. vt oitens/occidēs rudens. pfluēs
 serpens vidēs diens bidens tridēs. Quedā seina. vt cōsonans cōtinēs p terra
 que nō est insula. Nam p firmamēto neutri gñis est pregnās partena nubens
 fetans pro oue. bidēs balans vtrūq; p oue. sub seino repiunt. Sed si bidens ca
 pitur p instrumēto rustico est gñm mas. Quedā neutra. vt antecedēs cōsequēs
 ens decens cōueniēs accidens cōtingens pns amans qd et seim repiunt ⁊ neu
 trum a quo animātia. Duidi⁹. Pronaq; cōspectāt animātia cetera terrā. Sed
 tamē si aliqō p ditorū noim capiat adiectiue: est gñis omnis/per regulā dictā.

In x monasyllaba et polysyllaba

¶ Nomina monasyllaba in x lram desinentia seina sunt. vt arc/sax/saur fax/sex/
 frux sphinx laur lux lex ner nix nor nur par pter pte str vor. Preter dur conitē
 grex et phix que sunt mas. edex iller feminer pernox. Et cōposita a predictis cō
 munis gñis sunt. **¶** Polysyllaba in x mas. sunt. vt aper anthrax blax pro stolidus.
 candex amex codex culer cyler gentile qd sonat cyclis. Dul. Dō ne ferat dicaz
 terra cyclis croco. Elox. Varro Naute remigem mouet celox. Pylades autē

Libri Secundus

inter seina enīerant. Calx pro latu. calix/erix phenix frux grex sonit barpar inder
 later limar apō Colume. Implet⁹ conche limar. Murex ramer mastix opifex
 pontifex puler poller pumer. Latull⁹ aut in se. nō prulit. Sener qd in seino Ty
 bullus enīcauit. Silix/spadix thozar verter vernier sandie rer varit fruter na
 trit pro serpēte. Luca. Enatrix violax aque. Aliqñ tñ est sei. gñis. Onte p lapide
 Sed pro vase mas. et seim ait Nestor. Onte et sapit mas. sunt. Juvenal. Et getu
 lus ont. Noia. Albus per et lapit. Bombix p verine/nam pro vellere seim est.
 Martial. Tam lene nec bombix pēdulax viget opus. Exciipiunt hec polysylla
 ba seina. vt carer herba acuta et durissima. Vir. Et carce pastus acuta. Elox/
 corendix/corendix et clarendix p concha. Limer/ceruit cicatrix comit. Erux qd
 in mas. antiqui dixerūt. vt malo cruce. Calx qd semp seim est. Dicit enī Bestic⁹
 planus qd aliter sentientes nō sunt audēdi. Filix gñis herbe ⁊ cetera noia seantia
 fructum terre seina sunt. vt ilix/atriplex salix. Fruter tñ semp mas. est vt dicitur.
 similiter ⁊ rumer. Virg. in Noia. Secūdulq; rumer. Formax silix auis/que
 dicitur fulica media cor. Foruer/forper baltrix animal file ericio seim est. Onte
 iby ibycis pe. pro. estq; mas. Lodix/matrix mastix ober peller phalanx agmen
 militare macedonici. ramer/radix suppeller viber pernix pro marie ait Nestor.
 larer/lander. Item xbalia in trit que veniūt a mas. in o/seina sunt. vt amatrix
 doatrix/gentrix nutritrix matre meretrix victrix. Que in obliquis plis nūeri etiā
 neutris fungant. vt vteritia anialia. Luca. Tollite iū p dēm victritia to. lite signa
 Laudian⁹ Victride cōcepta solo. Vir. Res agamennontias victritiaq; arma se
 cutus. Sill⁹. Mandabat thyrus victritia bella futuris. Nec inueniunt plā his
 duobus que adiectiue ponunt. vt victrix et vtrix. Sed tñ nō addunt substantis
 mas. quia nō sūt victrices ppli: sed victores ppli. victor: ererat/victrix manus.
 Lucanus Victrix cura deis placuit sed victa Latoni. Exciipiunt polysyllaba q
 dam cōia. vt ausper/inder. sed Valer. Eritissima inder inquit. Et Licc. Cum
 orationis indicē vocē habeam⁹. Iudex/rinder/ cōiunx dur celer opifex artifer/
 aurifer. Item cōposita a grex. vt segrer cōgrex ramer redur irredur tradur com
 plex trax capador phyr gentilis de qbus in regla gñali dicitur. Aduertendū
 hic qd veteres plurimorū noim gña cōfuderūt in is. vt ait Perotus. frequēti
 auctori vsut adherendū est. Nam larer in mas. et se. legitur. nūc aut mas. tantū.
 Nymber incerti gñis repitur qd veri⁹ in seino sūt. Ober dubij qd teste Ser
 uio rect⁹ est mas. Baptista. Pius ober Item obite cōturto. Perdir et puler in
 mas. et seino repiunt Siler et coter seina sūt. sed tñ magis mas. repiunt apō an
 tiquos. Juvena. Silteq; cōterit qñ. Et Vir. Stabat acuta siler. Idē in septio
 Raptus de subare coter et in Ducco. Musco circūdat amare corticis. Sorer
 etiam dubij generis est. Item quincit/deunx/sepcunx/ont/siler/et sardonit/
 incerti generis repiunt dicit Sulpicius. Juvenalis. Lōducta paulus agebat
 sardonice. Et alibi. Dens radiant testudine tota sardonices.

¶ Nec breuiter volui dīsse de gñibus noim: que sunt ex vero aucto
 rum vsu deprompta. Et si qua hic omīssa vident ex regulis generalib⁹
 cognoscere licet: si inter heterodita nō inueniunt enarrata.

Columel
 Latullus

Lucanus
 Nestor.
 Juvenal
 Noia
 Virgil⁹.

Bestic⁹
 planus.
 Virgil⁹.

Nestor.

Lucanus
 Laudia.
 Virgil⁹.
 Silius.

Lucanus
 Valer⁹.
 Licero.

Perotus
 Seruius
 Baptista
 Juvenal
 Virgil⁹.

Sulpici⁹
 Juvenal

Caput q̄rtū de ptis et lupinis vborū re

¶ De ptis et supinis verborū regularū dicitur⁹ post regulas gñales/ (cularū. speciales subiungā. Et pmo de ptis: deinde de supinis. Itaqz capitulū hoc dua bus absoluturi sum⁹ partibz. Prima pars de ptis vborū. puto quatuor cōtinet reglas gñales: pter ea que docuim⁹ in pmo opusculo de formis seu spēbz vborz.

¶ Prima regula generalis.

¶ Composita verba quantum ad partem et supina sunt simpliciter sive syllaba. hoc pacto
quod qualia sunt partem et supina: et in quas terminationes verba simpliciter formant: ta-
lia et in eas terminationes eorum composita formare solent. Ut.

Amo amant amatum	Sic	Adamo adamant adamatum
Migro migravi migratum		Emigro emigraui emigratum
Frico fricui frictum		Perfrico perfricui perfrictum
Cleo cиви citum		Conceo concivi concitum
Dolco dolui dolutum		Condoleo condolui condoluitum.
Luceo luxi sine supino		Polluceo polluxi sine supino
Bibo bibi bibitum		Perbibo perbibī perbibitum
Repo repsi reptum		Irrepo irrepsi irreptum
Fulso fulsi fultum		Suffulso suffulsi suffultum

¶ Et potest intelligi regula de omnibus verbis tam actiue vocis / q̃ passiuē vo-
cis, tam pluralib⁹ / q̃ singularib⁹. Excepciones in regulis spēalib⁹ enarrabim⁹.
¶ Et est hec regula non solum in vbijs veruenti in alijs p̃tributorijs accommodata.
¶ Nam cōposita simplicibus plerumq̃ sunt similia.

¶ Secunda regula generalis.

[illegible]

Tertia regula generalis.

¶ Tercia Regula Generalis.
¶ Composita ex simplicibus geminātibz nō gemināt. Unde in pti composi-
 torum ex geminātibz pma syllaba pti simplicis/summovet/et in cōposita
 ex spondeo scōe syllabe a addit. vt remordet remordi nō remomordi. incho in-
 cidi/non inacidit/apello appuli/nō appepuli. fluacipēdo fluacipendi/nō fluaci-
 pendit. Sic magnipēdo/respōdet/respōdi/nō respōndi nec repondi. Ne-
 teres detorōdi dixerūt a pctorōdo. Et capiunt cōposita sequētia que geminant
 sicut sua simplicia. Prio cōposita ex do. vt circūdo circūdedi. indo indidi. Scōo
 composita a sto. vt asto astiti. presto pstiti. Tercio cōposita a disco. vt edisco edi
 didi. Quarto cōposita a posco. vt exposco expoposci. repesco repoposci. Quinto

Liber Secundus

plina pterita. decurri vel decucurri. incurri, vel encucurri. percurri v' precurri

Quarta regula generalis.

¶ Omne pñ in iul per syncopen pñri potest amouendo u. v. eo iul / vel ij
scio scui / vel scij. peto petiui / vel petij pectij rē. cupio cupiui vel cupij. pñ aut
in aui / eui / vel oui / pñmā personā et certis singlarē et pñmā pluralē: pñ perfecti
indicatui non mutat reliquas aut personae pñ perfecti et ab eo deriuatio mu-
tant per syncopen / deponendo ui syllabam / vel ue syllabā / vt amasti pro ama-
ui. amasti pro amaui. amarui pro amaurui. amara pro amauerā. ama-
ras. amarat. et cetera. amassem amasses. sic in noui. repleui. et ceteris contingit.
Plura tñ nullam admittunt syncopē. sicut loui / iuiui / moui. et plura dissyllaba.
Praeter ista q̄tuor: cum cōpositio. scilicet. nosti. nesci. legimus etñ isti. et istis. p
tuitis. Martia. Equore p scille magn⁹ comes erulit isti. Sciriū dō nō dicunt.

Martial

C Regule speciales preteritorum. De preteritis prime con-
fugationis. Regula unica,

¶ Verba p̄me conjugatiōis accipiunt p̄terita p̄fecta a secūda persona singulari p̄sentis temporis indicatiui/vertēdo as in aui p̄e.pro.vt ausculto as aui/au-
tumo as aui/blat̄ro as aui/sic continuo/discepto/elim̄o/satigo/deliro recuso
et infinita ciuiliu/que om̄ia aui in p̄terito habent. Exciipiunt.xvi.ex quib⁹. xij.
sequētia habent ui duarū syllabarū.vt crepo crepui.cubo cubui.domo domui
frico fricui.mico micui.neco necui/vt necui.neco nexui.plico plicui/vel plicui
seco secui.sono sonui.tono tonui.veto vetui/et vetui ait Sulpitius.Sed de de
di.sto steti.tuuo iui.lano laui.

Sulpici.

¶ De Compositis.
¶ Discrepo cōpositū ex crepo/habet discreput. vel aus. L. cōposita a cubo/si assūpserint in erunt tertie cōiugationis. vt accumbo. id est adiaceo. discūbo/id est comedo. procumbo hoc est psterno: recumbo. i. aceo. incumbo. significat occūbo / morio. cōcumbo coco. Hinc cōcubitus/coitus. et cōcubina. Si vero cōposita a cubo/dimiserint in erunt pime cōiugationis. vt acubo. incubo. recubo. id est iaceo. excubo. v. gulo. ¶ Utraq; aut cōposita sunt simplici quantū ad pterita si-
milia. Nam tam accubo q̄s acubo/habet accubui. et incubo/et incubo/ hūit incubui. recumbo recubui. Dimico cōpositū ex mico/ pteritū habet dimicauit / significatq; cōtendo. pugno dicim⁹ et dimicui. ait Sulp. Flico cōpositū cū no-
mine habet p̄m in aui. vt duplicauit multiplicauit. triplicauit. Sed cōpositū cum
prepositōe h̄s p̄m in ui plerūq; rari⁹ in aui. vt implicui. cōplicui. explicui v̄t aut
replio vel aui/supplio aui. Quatuor: ex do cōposita sunt p̄me cōiugatiōis. ser-
uantq; e in p̄o pe. cor. vt arcūdo arcūdidi. pessundo pessūdidi. venūdo venū
dedi. Cetera cōposita sūt tertij ordiis mutiq; e in i in p̄o. vt addo addidi. cōdo
cōdidi. perdo p̄didi. vendo vēdidi. Nōdere quoq; et sedare cōposita a do esse
volunt/mādaui sedauī. A venū. descendit venūdo p̄me cōiugatiōis / et detracta
vna syllaba a venūdo. vēdo v̄it tertie cōiugatiōis. Pessundo. i. cōculco. rep̄mo.
arco. et aduerbio pessuz cōpositū est. qđ fcat mō retro: sum/mō deo: f. i. Cōpo-
sita a sto mutū sto in si. vt assto astiti. nō asteti. resto restiti. sisto tñ cōpositū et sto
est tertie cōiugatiōis/et caret supio/sed p̄m habet et sisti/et nō sieti. vt in q̄e Cale.

Sulpici

Lalepin®

De Secunda coniugatione.

De preteritis verborum secunde coniugationis. regula una.
Verba secundi ordinis faciunt preterita perfecta indicantur modi a secunda persona singulari presentis indicantur: vertendo in ut diuisas syllabas: Exempla patebunt in figura sequenti. Nota secundum Priscianum quod omnia verba in eo sunt secunde coniugationis: preter. xij. que sunt prime scilicet meo/laqueo/screo/beo/creo/nauseo/calceo/balneo/laneo/pbariseo/malleo/nucleo. Et duo que sunt quartae coniugationis scilicet eo et queo.

Beo	Albeo albi. debeo debui. tabeo tabui.
	Ferbeo ferui. prebeo preui. rubeo rubui.
Leo	Habeo habui.
	Sorbeo sorbui vel sorpsi quod ostendit et propositum absorbeo
Deo	Bceo acui. doceo docui.
	Jaceo iacui. noceo nocui.
Geo	Marceo marui. taceo tacui.
	Misceo misui. arceo arui.
Neo	Placeo placui et placitus sum.
	Londeo candui
Oleo	Madeo prima corripit madui
	Splendeo splendui
Pleo	Studeo studui
	Egeo egui. frigeo frigui.
Reo	Rigeo rigui
	Vigeo vigui: validum ac robustum esse fecit.
Tleo	Calceo calui. calleo callui
	Doleo dolui. polleo pollui.
Vleo	Oleo olui vel oleui
	Valceo valui.
Xleo	Timeo timui: vincum tamen est.
	Laneo canui. seneo senui. teneo tenui.
Yleo	Stupeo stupui
	Tepeo tepui.
Zleo	Torpeo torpui
	Liquo licui vel liqui trisyllabum
Aleo	Arceo arui. merco merui sine diphthongo.
	Vireo virui. pareo parui. torreo torui.
Bleo	Lareo carui
	Nigreo nigui. Floreo florui
Cleo	Macreo macui. horreo horui
	Denseo densui. Lenseo censui.
Dleo	Fereo ferui. lateo latui
	Lacteo lactui. pateo patui.
Eleo	Nitreo nitui. scateo scatui.

Exempla regule De

Liber Secundus

Exceptio.

Unum in beo: ut lubeo iussi faciens.
Duo in ceo: ut luceo luxi: et mulceo mulsi.
Exciunt a regula tria in beo huiusmodi: ut ardeo arsi. rideo risi. suadeo suasi.

Octo habentia di
Videor vidi. pendeo pependi.
Sedeo sedi. spondeo spondi.
Prandeo prandi pransi sum.
Condeor totondi. mordeo momordi
Strideo stridi: sicut strido stridi.

Rudeo sicut rudo inuenit quod potius in usu est: facit rudi: sed priorem eodem habet. Virgil. Sera sub nocte rudentia. Persius: Funder ut Archadte pecuarii rudere credas.
Tedeo non reperit sed tedit quod facit pertesum est: quasi a testi scium: dum producit. Todeo latinis reor fore ignothi. hec Alcen. Alcenii

Exciuntur a regula

Algeo alsi
Fulgeo fulsi
In geo verba habentia l vel r ante geo que faciunt si in preterito: ut
Indulgeo indulsi
Mulgeo mulsi vel mulsi
Tergeo terli
Turgeo turli.
Urgeo urli.
Augeo auri
Quatuor in geo si faciunt ut
Frigeo frigi vel frigui
Lugeo luxi
Sugeo luxi

Exciunt a regula

Dissyllaba in leo huiusmodi preterita in eui: ut fleo fleui. pleo pleui.
Duo in neo: ut maneo manui. neo neui
Unum in queo: ut torqueo torli.
Unum in reo: ut heres hesi.

Ita dicimus prandeo prandi et pransi sum. audeo ausus sum. gaudeo gaudi sum. soleo solutus sum. mereo mestus sum: Olim ausi/gausi/solui/merui/ docet Sulpicius. Exciunt etiam huiusmodi vel u ante eo: quod mutat eo in i et penultima producit. Preter vireo et quireo quod mutat o in ui: et cleo eo in ui mutat. aueo ausi. faueo faui. ferueo ferui. cleo clui compositum ex eis et eo. vireo vireui. flauo flauui moueo moui. pauco paui. foueo foui. voueo voui. quiesco quiesui. caueo caui. languo languui. pingueo pingui. contineo continui vel conui.

Sulpicius

De Compositis.

Alqua huiusmodi preterita in eui: ut eroles eroleui. inoleo inoleui: obsoleo obsoleui.

Composita ex oleo

Alia simpliciter equantur. ut aboleo aboleui vel abolui. deleo oblitero. adoleo adoleui vel adolui. redoleo redoleui vel ul.

De Tertia coniugatione.

¶ Cōposita a maneo si verit a in i bñt pterita in ui diuissas syllabas. imminco imminui. pminco pminui. Simō mutat sunt simplici silla. vt pmaneo pmāsi.

De pteritis verborū tertie cōiugationis.

¶ Omne verbū tertie cōiugationis/aut terminat in bo.co.do.go.ho.lo.mo.no po.quo.ro.to.uo.monasyllaba.ro.cio.dio.gio.pio.rio.tio.no.diffyllaba terminatio. Quas terminatiōes scdm seriem alphabetica sumus explicaturi.

In Bo. Lo. Do.

¶ Tria verba in bo faciūt pterita in bi. vt bibo bibi. lambo lambi vel lambui. legitur apud Hieronymum. scabo scabi. glubo verbū obliteratū apud Tranquillum legitur. Tria in psi. nubo nupsi. scribo scripsi. sorbo sorpsi. A cubo cōposita/ faciūt pterita in ui syllabas. vt incubo incubui. imbui quidē imbui. Quatuor verba in co pti in ci faciūt. vt cocti. vinco vici. disco didici. parco peperci/ vel parsi. posco poposci. Glisco etiā olim glisci/quo non vtimur/vel rariū. Quatuor in ui vnicam syllabā pti faciūt. vt cresco creui. nosco noui. pascopauli. fusco fusi. Tria in ri bñt pterita. vt cōquiesco conquiesci. dico dixi. duco duxi. Duo pposita ex pascopauli in ui duas syllabas faciūt. vt cōpescopauli. dispescopauli. Verba hñt n ante do/terminat pterita in di. Et quatuor pma n deponūt. vt.

Findo fidi	Pando pandi	Tendo tetendi
Fundo fudi	Mando mandi	Accendo accendi
Scindo scidi	Piendo prendi	Incendo incendi
olim scididi	Prehēdo phendit	Succendo succendi
Tondo tundi	Pendo pependi	Defendo defendi
	Ledo cessi	Plaudo plausi
	Laudo lausi	Plodo plodi
Letera hñt si in pto	Ludo ludi	Rado rasi Roddossi
	Ludo cusi vel cudi	Uado vasi
	Ledo lesi	Trudo trusi
	Ludo lusi	Diuido diuisi.

Horatius.
Laurerius.
Valla.

¶ Pieter quinqz que hñt di. vt cado cecidi pe. pro. edd edsi. pedo pepedi. et non aliter apud Horatium. Strido stridi. fido etiā fidi olim habuit. nñc fedi. vt Valla docet. Fido nñc fidi sū/oli fidi. pdo ptdi. /z cetera pposita geminat di. vt credidi.

De Compositis.

¶ Composita ex scando mutat a in e/ vt ascēdo/ descēdo/ accēdo vero incēdo/ et succendo cōposita sūt ex verbo candeo. Cōposita ex lido sūt. alido/ illido/ elido/ caedo cū diphthongo feat ferire pti suū est cecidi pe. pro. Cōposita ei? mutat e in i longū/ qd seruat in pti et supinia. vt decido decidi. excido excidi. recido recidi/ succido succidi. Ledo sine diphthongo feat locū dare. habetqz pti cessi. et cōposita eius suant e. vt accedo/ discedo/ incedo/ recedo. et sūt simplici silla. Cōposita ex cado/ mutat a in i breue. vt decido. incido/ occido. Diuido ex vido vidia ppositū ēē placz Nestor. Nā z vido/ z video didm. Cornucopie aut bz/ diuido a diuiduo descēdere. qd cōpositū est ex viduo. quod significat priuo. Un vidua dicta/ quia viro priuata sit.

In Bo.

Nestor.
Peronius.

Liber Secundus

¶ Verba in go hñt r ante go terminat pti in si. vt hec quatuor mergo merui/ spargo sparsi. tergo terti. vergo versi. Cetera ut hñt. vt angō anxi. cingō cixi. dā go clani. figo fixi. fringo frinxi. Atgo fixi. frigo fixi. iugo iunxi. mingo minxi. nū go nixi. iugo iunxi. pango panxi. canere scribere et manifestare feat. pūgo puxi vel pupugi. Et capiunt qnqz hñtia gi in pti. vt ago egi. frango fregi. lego legi. pā go pepegi. pacifcor pegi. iungo iūgi. tēgi. Sūt qui volūt pepigi a pāgo. i. pacifi facio antiquo verbo deduci Larlius a pāgo panxi format.

De compositis.

¶ Cōposita ex spargo mutat a in e/ qd suant in pti et supinia. vt aspargo aspersi aspersi. conspargo cōpersi cōparsi. sic dispargo respargo repūgo est simplici sile. repupugi. vt repūci. Cetera hñt tñ ri. vt expūgo expūci. cōpūgo cōpūci dispungo dispūci. ¶ Cōposita ex rego mutat e in i in pti. vt arrigo arrixi. Arrige aurea Paphile inqz Teren. Corrigo correat. porrigo porrexi. surrigo surrexi. quod idē est qd surgo. dirigo direxi. Pieter pgo perrexi. et surgo surrexi. cōpositum ex surxi et rego/ cuius cōposita assurgo regit dñm sitqz in honore alicui. exurgo/ insurgo. ¶ Cōposita ex ago/ quedā mutat a in i. vt abigo subigo adigo erigo. Quedā seruāt a. vt circūago. pago satago. Quedā abiciūt a. vt coego coegi dego degi. Logo cōpositū a co et ago est/ a amittit. In pti tñ sumit e. et in supinia no a. vt coegi coactū. Dego autē faceret deegi. sed p collisionē seu sincerisim degi facit ait Alscius. ¶ Cōposita ex frāgo vertit a in i/ vt cōfringo diffringo infringo refringo. ¶ Cōposita ex lego ps mutat e in i. vt diligo eligo intelligo seligo. ps suat e. vt perlego. relego sublego trālego. Et qbz tria hñt in pti ri. vt diligo dilexi. intelligo intellexi. negligo neglexi. Cetera sūt simplici silla. ¶ Cōposita ex tango mutat a in i. vt attingo cōtingo. Pango tria notat. Canere et panxi habet in pterito. pacisci et pepegi facit a pacifcor deductū. vt docet Seruius. Quintilia aut a paco vbo antiquissimo vult ēē deductū. Habet et pāgo pegi cū iungere feat.

Terentius.

Alscius.

Seruius
Quintilia.

In Do et in Lo.

¶ Verba in bo terminat pti in ri/ vt traho traxi. veho veri. In eis vnum est vt meto qd minui habet. vt mingo. ¶ Cōposita a traho sunt. vt contraho detrabo. A veho inueho inueho/ aut deponitale est. ¶ Verba in lo duplici li scripta hñt li in pterito. vt cello ceculi. pello pepuli. fallo felli. vello velli. vel vulsi. velli tñ recti us. Vir. Cineres manesue reuelli. Serui. tñ ait velli et reuelli debere dici qz vultus et reuultus/ pti pti sunt usurpata cōtra naturā. fallo fefelli. psallo psalli/ tollo sustuli. Sed vnicū l hñtia/ pterita in ui diuissim hñt. vt alo alui. colo colui/ consulo cōsului. molo molui. oculo ocului. volo volui.

De compositis.

¶ Cōposita ex cello sūt simplici silla. nō tñ geminat pti. vt ancello anteculi. precello pculi. recello reculi. excello exculi. excello aut scōi ordis excellui bz. pcello et excello hñt simplex in vsu nō est/ ait Perotus. Tollo olim habebat pti detuli/ quo nñc nō vtimur. Sed p eo vtimur sustuli/ qd est pti cōpositi et eo sustullo. Siquidē pposita eius hñt pti ad similitudinē antiqz. vt attollo attruli. extollo extuli/ sustollo sustuli. Tulo vbo antiqz nñc nō vtimur. habebat aut pti retuli/ et tuli. B vltimū accomodat vbo fero. ¶ Cōposita ex pello/ quedā sunt pti ordinis

Virgilius.
Seruius.

De Generibus nominū

vt appello/interpello/cōpello. Quāq; hec quidā cōposita esse volūt et antiquo verbo pello pellas. Quedā sit tertie cōiugatiōis. vt repello. impello. appello. p applico et adiūgo/quia pro nomine pme est cōiugatiōis. compello pro cōgrego et cogo. sed pro alloquor pme est. depello tertie tantum.

¶ In mo no po quo ro.

¶ Verba in mo termināt preteritū in ui diuisas syllabas. vt gemo gemui. fre- mo fremui. remo remui. tremo tremui. vomo vomui. Preter vnū qd habet mī vt emo emi. Et vnū qd facit si. vt premo pressi. ¶ Et pter quorū bñtia ptā in pñ. vt como compsi. demo dempsi. pmo prompsi. sumo sumpsi. Cōposita ex emo s sunt e in i. vt adimo. perimo. interimo. eximo. redimo. Preter ab emo. et coe n o que seruant e/et demo qd abiicit e/oia tamē e seruāt in prō. ¶ Verbo in no facti ut preteritū in ui vnica syllabam. vt lino luit. vel leui. vel luit. lino luit. cerno cre ui. Exerno exereui. sperno spreui. sterno strauit. Preter vnū qd habet nī. vt cano cecini Unū pñ. temno tēpi. Duo faciūt in diuisas syllabas. vt gungno genat. po no posui. Cōposita tñ a lino frequenter pterita in cui formant. vt collino colluit relino relexi. sic olino illino. ¶ Cōposita ex cano mutant a in i/ et terminant ptā in ui diuisas syllabas. vt precino precinui. accino accinui. concino concinui. vt

Probus.

Probo placet. occino occinui. intercino. excino. succino succinui. ¶ Inc cantor. suc centor. occentor. ¶ Verba in po terminant preterita in pñ. vt carpo carpsi. repo repsi. serpo serpsi. scalpo scalpsi. sculpo sculpsi. septo sepsi. Preter vnū quod ha bet pl. vt rumpo rupi. Et preter duo que habent ui duarum syllabarū. vt crepo crepui. strepo strepui. ¶ Cōposita ex carpo mutant a in i: idq; seruāt in pteritis et supina: vt excerpo excerpui. decerpo decerpui. ¶ Nota fm Ascensū q de po est merum grecū nec usurpandū latinis: et q crepo est poti⁹ pme piugationis et sarpo sarpsi antiquū verbū. ¶ Verborū in quo vnū: termināt pñ in qui: vt linquo liqui: cū cōpositis delinquo relinquo. Alterū in ri vt coquo cori: cū cōpositis vt decoquo recoquo cōcoquo pe. cor. ¶ Verborū in ro duo: bñt ri in prō: vt curro cucurri. cui⁹ cōposita vt dixim⁹ nō geminant: nisi decurro et pre curro que bñt pcurri et decucurri vt Pulstianus admonuit. Verro verri vel verri. Duo bñt si: vt gero gessi: vio vixi. Cetera bñt ui vnica syllabā: vt quero quesui. sero seui. tero triui. Preter sero tui bñs a vetusto verbo tulo vt dixim⁹ Et pter sero p admonere qd habet serui: ui bñt syllabā terminatiōem. Sed p plā tare et seminare seui habet. Furo insanui habet pñ altunde mutuatū ab insa nio. Legit tñ etia pñ furui apud Philephū. ij. epistolariū. Nullo pacto induct pōt vt Neapolin Lucetū nauiget / verit⁹ ne qui ob poculū amatorū furuerit. Et Sedulius Nec min⁹ et dārij furuerūt iussu tyranni.

Ascenti⁹

¶ Verba in no termināt preteritū in ui diuisas syllabas. vt gemo gemui. fre- mo fremui. remo remui. tremo tremui. vomo vomui. Preter vnū qd habet mī vt emo emi. Et vnū qd facit si. vt premo pressi. ¶ Et pter quorū bñtia ptā in pñ. vt como compsi. demo dempsi. pmo prompsi. sumo sumpsi. Cōposita ex emo s sunt e in i. vt adimo. perimo. interimo. eximo. redimo. Preter ab emo. et coe n o que seruant e/et demo qd abiicit e/oia tamē e seruāt in prō. ¶ Verbo in no facti ut preteritū in ui vnica syllabam. vt lino luit. vel leui. vel luit. lino luit. cerno cre ui. Exerno exereui. sperno spreui. sterno strauit. Preter vnū qd habet nī. vt cano cecini Unū pñ. temno tēpi. Duo faciūt in diuisas syllabas. vt gungno genat. po no posui. Cōposita tñ a lino frequenter pterita in cui formant. vt collino colluit relino relexi. sic olino illino. ¶ Cōposita ex cano mutant a in i/ et terminant ptā in ui diuisas syllabas. vt precino precinui. accino accinui. concino concinui. vt

Philephus
Sedulius

¶ De compositis.

¶ A sero quedā cōposita sunt pro vtroq; scato ob id vtraq; habēt ptā. vt cōsero conseruui. p manib⁹ certare. cōseui pro arboribus hortū plantare. Insero inserui immittere imponere scat. in seui implantare. Quedā sunt cōposita pro pmo tñ significato pro admonere. Ideo etia significato preteritū habēt. vt assero asserui. dissero disserui. exsero exserui. desero deseruui.

Liber Secundus

¶ In so/to/uo/et ro.

¶ Verborū in so vnum termināt pñ in ui duas syllabas: vt pñso pñsui vel pñsi. Duo in si: vt facesso facessi. viso vixi. Cetera in ui monosyllabā: vt accerso accersui vel accersi. arcesso arcessui vel arcessi. capesso capessui capessui vel ca capessum ait Nestor. incesso incessui. i. impeto molesto. lacesso lacessui vel lacel si. i. puoco irritio. queso quesui vel quesui. i. rogo. ¶ Verborū in to vnū habet p teritū in si: vt mitto misi. vnū in iui: peto petui et pecui. duo in ti: vt sisto steti. verto verti. duo in ui diuisas syllabas: vt meto messui. sterto stertui. Cetera in in ri: vt flecto flecti. necro neri vel neri. pecto pecti vel pecti auctore Carissio. plero pleri. sisto statui et steti habet. resto resti. consto constitui et bñmōi. Unū in uo facit pñ in ri: vt viuo vixi: cū cōpositis cōuiuo reuiuo. Cetera in ui vnā syl labā: vt caluo calui. seruo serui. soluo solui. voluo volui: cū eorum cōpositis vt deuoluo. puoluo obuoluo circūuoluo resoluo &c. ¶ Verba in ro termināt ptā in rui vt nero nerui. tero texui. Sed flecto flecti: et fero defectiū caret ptis et su pñtis. a tero cōponit ptero. Reliqua cōposita pauca sunt.

Nestor

Carissio

¶ In cio.

¶ Duo verba in cio habent pterita in ei: vt facio feci. iacio ieci. Duo in ri: vt li cio lici. spectro specti. Sed iacio ia facit in pterito.

¶ De Compositis.

¶ Si facio cōponit cū ppositōe mutat a in i: vt afficio cōficio deficio efficio inficio pificio reficio pificio. Cum alijs pñibus compositū seruat a: vt

Brefacio	parufacio	candefacio	benefacio	nihilfacio
cōmonefacio	calefacio	lucrifacio	manufacio	frigefacio
fabrifacio	tepefacio	humefacio	madefacio	cōsuefacio
magnificacio	assuefacio	malefacio.		

¶ Illud quoq; sciendū q facio in cōpositōe cū retinet a: tñ in scōa et tertia pñ/ na qz in pma accentū supra vnā syllabā seruat: qz a bñtis sit: vt bñfacio be nefacit penul. cū accētū. B facio itē sunt vba pme piugatiōis in co terminata: que ppe infinita sunt: vt sacrificio magnifico deficio clarifico edifico viuifico montifi co iustifico falsifico et bñmōi. ¶ Cōposita ex iacio a in i vertūt: vt adijcio cōijcio deijcio eijcio inijcio. pycio reijcio. Unū cōpositū ex iacio: vt elicio qd simpliciter nō est si se. cū habeat pñ elici: atq; simplex in vñ nō est sed cōposita sua allicio al leri. illicio illeri. pellicio pellexi. ¶ Cōposita ex specio. verbo qd in vñ non est: e in i mutāt: vt aspicio cōspicio despicio inspicio respicio circūspicio. Sic oñdū cōposita a latio verbo ab vñ remoto: vt allicio allexi: sic illicio pellicio. Preter elicio quod format pteritū eliciui.

¶ In dio/fio/gio/pio/quio/rio/et tio.

¶ Unū est verbū in dio qd facit pñ in di: vt fodio fodi: cū cōpositis effodio effodi. pfodio perfodi. ¶ In fio vnū est cū cōpositis et habet fact⁹ sum: olim sij habuit. Qñta autē cōposita a fio mutātia factum simplicis: mutāt p illo scato pñ et supin. i et bñt ui in prō et itū in supino. Et sunt tria in cōi vñ: vt suffio iui. itū. defio iui. itū. confio iui. itū. ¶ Unū est verbū in gio terminās pñ in gi. m i

De quarta coniugatione

vt fugio fugi cum compositione. ausugio ausugit / confugio confugi / refugio refugit.
¶ Verborum in pio vñ hñt pñ: vt capio cepi. Unus iut: vt cupio cupiui / z cupi
Reliqua faciunt in diuisas syllabas / vt rapio rapui / sapio sapui / vt vult Probus
quod pñ eius cōposita emulant. desipio desipui / resipio resipui / L. arit? sapiui
addit. Unum est in quā. vt inquis qd habet inquisit / et inquit tñ. Cōposita ex
capio / rapio / sapio / vertit in i. vt accipio / cōcipio / excipio / arripio / corripio / eripio / desipio.
¶ Cōposita in excipio e resumpit in pñ. vt simplex scz incipio inee
pi / percipio pcepi / recipio recepi / suscipio suscepit / Decipio as. pe. cor. cōposita ab
ob z capio / cōiugationē mutat. ¶ Unū est in pio verbū pario hñs peperit in pñ
cuius cōposita qñt iunt ordinis. Et in simplicia antiqui in qñto ordine vsi sunt.
Ennius Qua parire solet gñs pñs cōdecoratum. ¶ Quatio vñcū verbū in
tio / quāsi habet pñ. eius cōposita mutat a hñ / qñ in pñs et supinis seruāt. vt
concurio cōcussi / discuno discunsi / excuno excunsi / incutio incunsi / pcutio percunsi
Peritiores volūt quatio mutare q in c / vt inde fiant cōposita / excutio / cūcutio zc
Sic loquor facit locutū / et sequor secutū per c scdm Fabium ait Alcenius.

In Elo.

¶ Verborum in uo bñllabā terminationē pñ duo hñt in xi. vt fluo fluxi / struo
struxi. ¶ Letera in ui diuisas syllabas pñ faciunt. vt arguo. argui / imbuo im
bui / induo indui / luo luit / metuo metui / nuo nui / pluo pluui / vel pluui / spuo spui
suo sui / sternio sternui / gruo grui / acuo acui / agruo agrui / cōgruo cōgrui / ingruo
ingrui. Sed hec verba vñguo / mīguo / līguo / tīguo / cōquo / līquo
verbis in co vl' go iungant cum litera v / m / is euanescat.

De preteritis verborum quarte coniugationis Regula unica.

¶ Verba qñt ordinis faciunt sua pñ perfecta a scōa pñona singularis nñeri pñtis
indicantur / vertēdo o in ui vñcā syllabā / vt amicio amicta amictui / et amicti.
dormio dormia dormiui / eo is iui / lūguis is iui / queo quō quui / salio is iui /
vl' salui duas syllabas / salio iui / veneo iui / mugeo iui / mūto iui / vl' mūti / bin
nio iui / mollio iui / nescio nesciui / glorio gloriui / sopio sopiui. et id gñs alia.

Unum faciens pñ in ui vt venio veni.

Duo in pñ. cambio campsi et cambui / septio pñ

Duo in xi. vt sanctio sancti. vel sancui / et olim sancij. Vincio

vīci / quod etiam habet vincui et vīcij ait Sulpitius

Ser in si. vt fartio farti. fultio fultui vel fultui. Haurio hauri.

et hauriui / et haurij.

Raurio rauri. fartio farti. sentio senti.

Scōa composita a pario tertij ordinis: quorū duo simplici similia scz
comperio cōperi / reperio repperi / duplicans p in pñterito.

¶ Letera termināt pñ in ui diuisas syllabas / vt aperio aperui et aperui teste
Phoca Adaperio adaperui. adoperio adoperui. coopio cooperui. Operio ope
rui. ¶ Cōposita ex salio mutat a in i et id in ui pñ seruāt. vt passilio / desilio / ext
lio / insilio / prosilio / resilio / et magis in duas syllabas habent qñ sui.

¶ Nec de preteritis verborum breuiter dicta sunt a quibus cetera tpa verborum

Libri Secundus

deriuant / et pauca alia a pñti indicantur vt in pñmo opusculo docuim? / cetera mo
dum cōiugandi / vbi oim verborum cōiugationem enarrauimus.

De verbis habentibus preterita mutata.

Nec verba habet pre terita accommodata	Cerno creui	Ave.	Cresco
	Ferio percuss		Percutio
	Furio iurui		Ceteri tulo
	Sido sedi		Infanio
	Sum fui		Sedeo
	Suffero sustuli		Antiquo suo
	Tollo sustuli		Sustulo vel
			Sustulio

¶ Nec verba habent duplicia preterita / actiua et passiua.

¶ Ceno cenau / cenatus sum vl' fui. Iur iurac? sum vel fui. Poto pota
ui / potus sum vl' fui. Turbo tui / turbatus sū vel fui. Lareo carui / cassus sū vl'
fui. Placeo placui / placit? sum vl' fui. Prandeo
(prandi / pransum sum vl' fui).

Nubo nupsi

Suesco sueui

Ad nupta

Ad sueui

Ad merui

Ad merui

Ad libuit

Ad licuit

Ad pertedat pteduit

Ad pigit pigit

Ad placet placuit

Ad venio veniui / venditui sum non aut veniui auctore Diomede.

¶ Sed hec sequentia hñt duplicia pñ actiua / vt pango peperi et panui. pango pa
pugi et panui. vello velli et vullui. plico plicui et plicui. explico explicui et explicui.

neco necui et necui. oleo oleui et oleui. fero ferui et ferui. excello excellui et excelsi.

lino leui et lino. salio salui et salui. sanctio sancti et sanctui.

De preteritis a diuersis presentibus deriuata.

Acutab.	Beo.	mulgeo.	pendo.
	Acuo.	mulceo.	pendeo.
Necia.	Neco.	Frigeo.	Luceo.
	Nero.	Frigo.	Lugeo.
Stridia.	Strideo.	Assero.	Pateo.
	Strido.	Assillo.	Pandor.
Uerius a.	Ueror.	Polleo.	Fulcio.
	Ueror.	Polleo.	Fulcio.
Arcua.	Cresco.	Polluo.	Fulgeo.
	Cresco.	Polluo.	Fulgeo.

De verborū varia significatione

¶ Composita ex salio. et sileo/illere. Cōposita ex pango/ et pingo eadem habēt preterita. et forsan quedam alia.

¶ Coincidentia in supinis.

Pando	Uineo	Mulgeo
Pateo passum	Uitum	mulsum
Patio	Uituo	Mulceo
Uerro	Prodo	Pango
Uergo versum	proditi	pactum
Uerto	Prodeo	Pascor

¶ Verba primi vel tertii ordinis quibus pro diuersis significatione est vnus indicatiuus.

Appello appellas.	Et	Appello appellis.
Como comas et como comis		Compello cōpellas et compello lis
Duco ducas et duco ducis		Dico dicas et dico dicitis
Duro duras et duro dures		Fido fidas et fido fidis
Fundo fundas et fundo fundis		Lego legas et lego legis
Mando mandas et mando mandis		Pedo pedas et pedo pedis
Sero seras et sero seris		Vado vadas et vado vadis
Uolo volas Et Uolo vis vult		

¶ Verba primi/ scōi/ vel tertij ordinis p eodē significato.

Ala alas et alo ales	Conniuo cōniuis et cōniueo cōniues
Lenseo censes et censeo censio	Denso densas et denseo denses
Lelleo celles et cello cellis	Fligo fligas rarius et fligo fligitis
Fulgeo fulgis et fulgeo fulges	Freudeo frendes et frendo frendis
Ferueo feruis et ferueo feruico	Nero nerax et nero neris
Olo olis et oleo oles	Pinto pinfas et pinto pinfis
Reddo reddas et reddo reddis	Strideo strides et strido stridis
Sorbeo sorbis et sorbeo sorbes	Sono sonas et sono sonis
Scobo scobas et scobo scobis	Scopo scopas et scopo scopis
Tergo tergis et tergo terges	Ungo vngis et vnguo vngitis
Vno vnas et vnio vnis	Video vides et vido vidis
Lauo lauas Et Lauo lauis apud antiquos.	

¶ Et forte pauca alia.

¶ Pristans ¶ Et dicit Pristans q talis coincidentia etiā sit sub terminatiōe or: vt psterior aris/ pprie anio pculina. sed cōsternor/ cōsternoris/ pprie sub pedibus calcare. Mōr/ metaris deponēre id est castra metari. sed metor/ metaris pprie melle colligere. Ita morior/ parior/ orior/ sub tertia et q̄rta inueniunt. ¶ Itē scōi vel tertij ordinis p diuersis ficiis sūt. Et laudeo claudes et claudio claudis. Frigeo frigens et frigo frigis. Laneo canes et cano canis. pareo pares et pario paria. etiā paro parias. Quorū tñ psonē ipā q̄ntitate secernūt vt dico dicas primā pducit. Dico autē dicas primam corripit. Ita illorum cōposita p dico/ educo eductis pe. pducit. Educo autē educas primi ordinis mediā breuit effertur.

Liber Secundus

Regule septē gñales de Supinis ps scōa

¶ Supina in um desinūt et in u abiecta m: vt amatum amatu. Multa tñ supinis carent de quibus primo dicā regulas gñales: deinde fin terminatiōes preteritorū spēciales subarabo.

¶ Prima regula. Verba p̄is carētia: supinis quoq̄ carēt: qualis sunt mediātaria et inchoatiua quorū p̄mittua non sunt verba. Et ea verba q̄ sequunt̄ scz ambigo fatisco glisco fido meo serio furo. nideo nideo que etiā carēt p̄is. Ad dunt quidā sisto cui? tñ p̄m̄ sterisse sepe legīt. Sistō. i. stare facio: vt sistere gradū lachrymas. i. cōprimere. atq̄ rep̄sento: vt in iure sistere dicimus. Attñ hec defectiua sum nolo volo malo q̄uis p̄ia habeāt attñ supinis deficiūt. Quā futur? p̄cipiū legīt hoc p̄inde mutuat supinū. sicut p̄m̄ sui ab oblitterato vbo suo nec tñ supinū mutuat. Quedā tñ verba mutuant supina quemadmodū p̄ia: vt fero tuli et latī. Sic tollo sustuli sublatī. serio p̄cussi et p̄cissum. quatio cōculsi cōculsum. meo m̄m̄ et m̄m̄. furo sine supino: cū infantiū etiā deficiat.

¶ Scōa regula. Verba neutra scōe cōiugatiōis terminantia p̄terita in ui duos syllabas carent supinia: vt

Albes		Calco calitum
Ferbes		Cario caritum vel cassum
Jaceo		Doleo dolitum
Landeo	Preter hec et forsan quedam alia	Lateo latitum
Rigeo		Pareo paritum
Laueo		Pateo passum
Breo		Placeo placitum
Emineo		Noceo nocitum
Promitheo		Ualeo valitum

¶ Tertia regula. Hec quinquaginta tria verba supinis carent: Scilicet

Ambigo	Breo	Caluo	Cōpesco	Cōquiesco	Cresco
Dispesco	Ceruo	Disco	Dego	Estuo	Ferueo
Glisco	Doireo	Lambo	Lingo	Linguo	Luceo
Mando	Malo	Metuo	Nolo	Obedio	Pedo
Pauco	Pluo	Psallo	Polleo	Posco	Renouo
Respuo	Rudo	Scalpo	Satago	Seabo	Spuo
Strideo	Sugo	Strido	Sterto	Timeo	Tremo
Uergeo	Uiso	Uolo	Urgeo	Breo cuius tamen cō-	

posita supina habent. Lūo cuius composita habent supina. Parco peperci: sed perfi hñs facit persum. Scando: cōposita tñ eius nō carent. Sistō steri vel potius stiti: et si sunt quedā alia adiungāt illis. vt arceo/ cōniueo/ infanto/ ningo/ luo/ pauco/ paleo/ pluo/ polluceo/ mico/ et emico/ q̄uis emicapi legāt. dimico/ dimicari habet. Sorbeo: legīt tñ in sacris literis: absorpta ē mors in victoria. ¶ Quarta regula. Verba p̄terita geminaria: supina nō geminant: vt mordeo momordi morsum. pendeo pependi pensum. caedo caecidi caesum. fallo fefelli. falsum. Quorū quidē supina nō a p̄is p̄fecto/ sed a p̄m̄ indicatiui formantur.

De Supinis

¶ Quinta regula. Verba simplicia hñta a in penultima vel ante penultimā sñ labā in pñta indicatui: hñt et a in supinis: quanq̃ quedā a in pñto mutant: vt facio feci factū. iacio ieci iactū. frango fregi fractum. ago egi actum. Preter gressor: gressum: et facisor: fessum.

¶ Sexta regula. Cōposita mutātia in sui cōpositione a in i: hñt e in penultima supini: vt sunt cōposita a sequentib⁹ verbis et similibus.

Lano Accino accentum. Succino succentum.
Facio Inficio infectum. Perficio perfectum.
Capio Accipio acceptum. Recipio receptum.
Rapio Diripio direptum. Surripio surreptum.
Iacio Eicio electum. Proicio proiectum.
Fateor Prositeor professum. Dissiteor diffessum.

Unicum cōpositum a cado: occidi occasum.

Composita ex verbis in go
Adigo adactum
Exigo eractum
Infringo infractum
Compingo compactum
Attingo attractum

Preter

Composita ex status: instituo institutum
Composita ex sapio: desipio desipitum
Composita ex salio: exilio exilium. presilio presilium
Composita ex habeo: prohibeo prohibitum. inhibeo inhibitum

¶ Intellige sane hanc regulā de verbis hñtib⁹ supina: quanq̃ em̃ taceo et quedā alia verba de se composita faciunt mutando a in i: vt obniceo reticeo: q̃ tñ non habent e in penultima supini: cum eo careant.

¶ Septima regula. Verba que deponūt n in pñto: illud quoq̃ abijciunt in supino: vt scando scidi scissum. findo fidi fissum. vinco vici victū. frango fregi fractum. Preter pungo pupugi punctum.

Regule speciales de supinis scdm scri- em terminationū pteritorum.

¶ In bi/a/et di.

¶ Preterita in bi faciendo supina assumūt tñ penultima correpta: vt bibi bibi-
tū. lambi lambi/ adde tum sic lambitū. Scabo defecit. ¶ Preteritū in ci facit su-
pinū mutando a in cū: vt ico sci scū. vinco vici verte ci in cū sit viciū. ¶ Dic
meminisse debes regule sette gñalia. q̃ facio factū facit nō factum. iacio ieci iac-
tū nō iectū. Noñ etiā cōposita hñt e ante cū: vt piectū resectū. Preter posco et
disco q̃ vel supinita carēt/ vel fm̃ quosdā hñt poscū disscū. ¶ Verba hñta pñā
in di vertūt dī in sum formādo supina si nō habuerint pñā geminata q̃ sic mutant
deo si sint scde cōiugatōis: vel do si sint tertie in sum. Pando vero remouet n r
geminat ff facit em̃ passum. Sedi vidi scidi fodi sillex si geminat in supinis vt
fessum fissum scissum fissum.

Liber Secundus

¶ Exempla regule.

Defendo defendi
Prendo prendi
Prebendo prebendi
Ludo ludi
Ostendo ostendi
Ascendo ascendi
Edo edi
Accendo accendi
Vidco vidi

Dec vertunt dī in sum

defensum
prensum
prebentum
cussum vel cussum
ostensum vel ostentum
ascensum
esum vel estum
accensum
visum

¶ Nec mutāt do in sum: tondo tñ amittit natura vltimā regulā gñalem.

Laeco caecidi pe. pro.

Lado cecidi pe. cor.

Tendo tetendi

Tundo tundi habet

In supin
caesum
ocassum
tensum
tussum vel tussum

¶ Noñ deo momordi mutat deo in sum: vt morsum. Spondeo spondi
mutat deo in sum sponsum. Composita ex cado carēt supinis: pter occido pe.
cor. occasum hñs. ¶ Excipit a regula pcedentē hoc verbū do: q̃d quanq̃ pñā
beat in dī non tñ facit supinū in sum: sed in artū pe. cor. vt datū data. Cōposita
eius fm̃ ordinis sunt simplici sillia: vt pessando pessundatū/ circūdātū/ venū/
datū/ iatū/ datū. Cōposita vero tertij ordinis formant supina a prima pñā pñā
tis indicatui mutādo o in itā pe. cor. vt addo additū. condo conditū. prodo pe-
ditū. reddo redditū. vendo venditū. abscondo absconditū vel absconsum. tra-
do traditū. Sido vero et pedito inter defectiua sunt.

¶ In gi/li/mi/ni/pi/et qui.

¶ Preterita in gi terminat supina in cū: formādo a prima pñā pñtis indi-
catui: vertendo go in cū. Preter fugio fugi hñs format supinū mutando o in
itū sit fugitū pe. cor. Preter dego quod inter defectiua est.

Exempla
Ago egi
Frango fregi
Lego legi
Pango pepigi
Tango tengi
Pungo pupugi
verte go in ctum sit
actum
fractum
lectum
pactum
tactum
punctum

¶ Pñā in li terminat supinū in sum: vt ceculi culsum. fesseli fessum. pepuli pul-
sum. pculi pculsum. falli fallum. velli vulum. Preter fero tuli latū hñe. tollo sub-
latū. psallo defecit. fero et tollo alibi explicata sunt. ¶ Pñā in mi formādo supi-
nū mutat i in pñā: vt emo emi emptū: cū cōpositis vt adimo ademptum. redi-
mo perimo interimo extimo. ¶ Pñā in ni terminat supinū in tū: vt cecini cāni.
venio veni ventū. Cōposita a cano sunt simplici sillia: vt occino occentū. succino
succentū. ¶ Pñā in pi facit supina mutādo i in tū: vt rupti ruptū. incipio inceptū
inceptū. capio ceptū capitū nō ceptū/ iuxta quintā regulā gñale. ¶ Pñā in qui mu-
tāt q̃ in cū. vt liquo liq̃ licitū. q̃d i simplici ponit supio defecit. delinq̃ deliq̃ delictū

De Supinis verborum.

In ri/psi/li/eti.

Calepinus

¶ Pm̄ in ri facit supinū mutando ro in sum : vt curro cucurri/verte ro in p̄t ma p̄sona indicatui in sum habebis cursum. verro verri muta ro i sum sit ver sum. Exap̄it pario q̄d habet paritū vel paritū fm̄ Calepinū. et penul. p̄duct sit a pario q̄rte p̄ugatois descēdit : vel paritū pe. cor. si a pario tertie p̄ugatois de scēdit. Cui⁹ cōposita h̄nt in penultima supini sicut aperio apertū. cōperio cōpertū. reperio repertū.

Scribo scripsi scriptū

Nupsi nuptum

Dempsi demptum

Compsi comptum

Scalpsi scalprum

Serpsi scriptum

Sorpsi sorptum

Tempsi temprium

Sepsi septum

¶ Pm̄ in psi supina p̄mu cando faciunt tum : vt

Preter cambto campsi camp sum habens.

Macellus

¶ Pm̄ in si facit supinū vertendo si in sum : vt arsi arsum. tussi tussum. rissi r̄ sum. clausi clausum. fussi fussum a fustigeo. rausi rausum. cussi culsum nō cussum. ait Macellus. mulsi mulsum a mulceo. molgeo mulsi vel mulci mulsum fa cit vel mulcū. sensi sensum. trussi trusum. versi versum. cessi cessum. excussi excus sum. mansi m̄sum. tersti tersum. facessi facessum. vissi visum a vīso. pressi p̄sum

¶ Exap̄iunt a p̄dicta regula gessi gessū. vissi v̄ssū. capessi capessum facit : capesi sui vero capessitū pe. pro. farsī farsū. farsī farsū. fulcio fussi fultū. hauri haursum rorū rorū facit. induli indultū vel indulsū. excipit et muto missum h̄ns : cū deberet facere missum. ¶ Preteritorū in ti : vñ facit supinū in tum sc̄z steti statū : alterū in sum verti versum vt ei⁹ cōposita ostendūt : nā cōverti con uersum : aduerto aduersum facit. Cōposita a sto h̄nt duplicita supina : vnus in atū vt simplex : alterū in itū pe. pro. v̄rasto astatū vel astitū. consto cōstatū vel cō

Lucanus

stitū. Luca. Cōstatura fides superū. Insto instatū vel institū. resto restatū vt itū.

In ui monosyllabum.

¶ Preteritū in ui mutat ui in tum pe. pro. faciendo supinū. Nec regula est oim latissima quippe que includit oia fere verba p̄imi ordinis. Luncta ferme q̄rē et plura sc̄ōt : pluraq̄ cōphendit sub se tertij ordinis verba. Exempla sunt.

Clamauit clamatum

Cremauit crematum

Plicauit plicatum

Necauit necatum

Iuuat iuuatum

Fleuit fletum

Neuit netum

Deleuit delctum

Inoleuit inoletum

aboleuit vel

aboluit abolitum

Ue sunt

Assueui assuetum

Consueui consuetum

Disueui disuetum

Notui notum

Quieui quietum

Dormiui dormitum

Sanciui sancitum

Sopiui sopitum

Accersiui accersitum

Sciui scitum

Salto salui saltum

Liber Secundus

Primi duo : vt laui lautum vel lotum : quondā lautum.

Potui potum : quondam poratum.

Laui lautum

Faui fautum

Secundi tria

Adoleui : vel adolui adultum

Redoleo redoluitum

Aboleo abolitum et aboletum

Agnoui agnitum

Cognoui cognitum

Paui pastum

Tertij sex

Serui facti : cui⁹ cōposita h̄nt penultimā correptā vt consitū insitū. Serui vero sertum habet.

Solut solutum

Volui volutum a voluo

Amiciui amictum

Sepeliui sepultum et sepelitur

Vaeniui vaentum

Singultio singultum

Quartj quinq̄

Salto salui saltum. Cui⁹ cōposita vertunt a su pini in u : vt insulsum desultum

Veneo venum facit.

¶ In regula p̄cedēt d̄ penul. pro. Nā oia talia supina p̄ducunt : p̄ter quinq̄. Litā a cio cui sc̄de p̄ugatois verbo. Litā vero a cio cui quarte cōiugatois pe nultimā p̄duct. Litā a lino pe. cor. s̄st quēdā a queo : sitā a lino : itū abeo : cum corū cōposita. Exap̄it vñ cōpositū ab eo q̄d penultimā supini p̄ducit : am b̄io ambitū. ita quoq̄ p̄cipiū ambit⁹ pe. cor. i : ambit⁹ vo penul. nō corripit.

Ue dissyllabum.

¶ Preteritū in ui duas syllabas p̄cedente. c. l. vel r. facit supinū vertendo ut du as syllabas in tum. vt alo alui alitū vel alitū/aperui apertū. consului cōsultum / docui docitū. frui frutū. serui sertū. deserui desertū. necui nectum. ocului occultum. secui sc̄tū. Exap̄it colui cultū h̄ns cum facere deberet coltū. compes cui compescitū. elici elicitū. excellui excellū. explicui explicitū. miscui mixtū. mes rui meritum. plicui plicitū. rui ruitū/vel rutum. pe. cor. dirutū et erutū/et eruitū placet Pristiano Tourui colitum. Si vero p̄m̄ in ui duarū syllabarū descendit a vbo in uo dissyllabo sepato i assumit tum. vt induo induitū/induitū. imbui imbutū. lacui lacitū. statuo statutū. annui annutū. argui uti. cui⁹ p̄cipiū est argutur⁹ vel arguitur⁹. pluo pluui pluit facit. Suo sui situm. sterno sternui ster nitum. ruo ruitū et rutū. ¶ Luncta reliqua p̄m̄ in ui duas syllabas ut in i breue mutando assumit itum. vt tonui tonitū. sonui sonitū. dormui dormitū. cubui cubitum. veniui ventū. crepui crepitum. posui positū. habui habitū. monui monitū genui genitum. strepui strepitū. gemui gemitū. fremui fremitum. vomui vomitum. Preter censui censum. p̄nsui p̄nsitū/et p̄nsitū. ap̄d Columellā. melui mel sum. rapui raptū. tenui tentū. ¶ Cōposita a cano/seruat normā simplicis cū mo

Pristianus

Columella

De pteritis & supinis vborū passiuorū

Calepin?
Pustian?

deramine regule sepe gnatio: Sapiō sapiui sapitū / pe. pio. vel sapiui sapitū pe. cor. ita docet Calepin⁹. Exciipiunt a regula neco necui bñs pñi nexui vel nexi et supinū nexū. Necro no. rut. rui. fm. Pustianū frequentatū a neco. Pecto pec. is perui vel peri vel peuiui perum. Tero texti terui textū in supino.

¶ In Xi.

¶ Preterita in xi faciendo sup⁹ i cōmutant et in ctum; vt auct auctū. vinct vinctū. cinct cinctū. aucto auctū. duco ductū. diligo dilectū. negligo neglectū. intelli go intellectū. struo structū. rego rectū. i. puncti punctū. duci ductū. recti rectū. pñi pñiū. vincti vinctū. frigeo frictū. fricti frictū. sancti sanctū. iuncti iunctū. strinxi strictū. sancti sanctū. lugeo luctū. lucti luctū. tincti tinctū. mingeo mictū. ringeo rictū. Preter figo fici si rum. fluo fluxi fluxū. plero pleri. pleri. flecto flectis flexi flexū. flecto is. flexi flexus id est flecto. pecto is. perui vel peri perū. neco is. nexui vel nexi nexum.

De pteritis et sup⁹. s vborū passiuē

terminatōis Regule due.

¶ Prima regula. Preterita verborū passiuē terminatōis circumloqimur ex pter pio pteriti tps et verbo sum aut ei⁹ deriuato: vt oinoz oinar⁹ sum vel fui. boz⁹ torz⁹ horz⁹ sum vel fui. doceo doctus sum vel fui. fatigoz media. pducta fatiga tus sum et nō fessus. arbitroz arbitrat⁹ sum vel fui. digladioz digladiat⁹ sum vt fui. luctoz luctat⁹ sum vel fui. ¶ Exciipiunt pmo diuertoz diueri bñs. cōperioz cōperi. et mereo sine diphthōgo merui. mereo nanqz et mereo: idem bñt pñi Exciipiunt scdo ab hac regula angor arguo: liquo: medeo: reminisco: vesco: q carent pñs et supinis. Ita quoqz et pteritis et supinis carent oia passiuā quorū actiua supinis carēt: vt disco: memoz: posco: renuo: timeo: tremoz: vigeo: et si milia. Sumit⁹ nī qñqz vba carētia pñs: pñs verborū q magis sūt fecatōi pñia.

Posco:		postulatus a postuloz
Vesco:		pascus a pascor
Medeo:		medicatus a medicoz
Arguo:	carēs pñs: sumit pñi	cōsulatus a cōsulcor
Reminisco:	verbi synonimi cū ea	recordatus a recordor:
Ferō		percutti a percussio
Fero		latus sum
Liquor:		liquefactus sum a liquefio

¶ Scda regula. Verba passiuē terminatōis hñt eadem supina que habent sua actiua vera vel ficta. Amo em̄ et amor hñt idem supinū amati: lego et legos lectum hñt. Ita digladioz habet digladiatū supinū sui verbi actiui ficti. si em̄ di gladio dicere haberet vtqz digladiaui digladiatū. Misereoz finge verbū acti uū misereo: qd si esset miserui miserū haberet qd supinū misereoz vēdicat. Sic in omnibz verbis deponētibz et cōibz finge verbū actiū deponendo r: et discute qle supinū illud haberet: tale habet verbū deponēs vel cōe. Exciipiunt a regla vba sequētia q nō hñt supia suozū vboz actiuoz: sed supia hñt vt statim dicā: a qbz postea formant pñia pñi tps qbz circūloqimur eozū pñ.

Libet Scindus

Adipiscor adeptum	Ampleroz amplectum	Cōminisco cōmentum
Complector complexū	Circūplector pletum.	Defatiscor defessum
Experior expertum	Expergiscor experscatū	Passioz passum
Proficiscor profectū	Fatiscor fessum	Fruoz fructū vlti uctū vltiū
Gradior gressum	Irascor iratum	Labor laboris lapsum
Loquor locutum	Mator messum	Item fassum
Nandescor nactum	Nitor nisum vel nūcū	Nascoz nascum
Obluiscor oblitum	Orior orum vel oritū	Didioz osium
Pascior pactum	Queroz quāz	Morior moritū vt mortuum
Reor ratum	Sequor sequum	Tueo: tutum
Tuor tutum	Tilescor titum	Operioz e. rum
		Utor utum.

¶ De declinatione verborū impersonalium.

¶ Verbum impersonale est quod nec numeros distinctos nec distinctas perso nas habet: vt oportet. videmus cū. De te illum nos. vos et illos oportet.

¶ Sñā verborū impersonalū due sunt: actiue vocis et passiuē vocis. Actiue vocis in t terminant: vt decet. Passiue vocis terminant in tur: vt amatur.

¶ De pteritis et supinis impersonalium.

¶ Verba impersonalia hñt pterita in tertia tñi pñis singularibz que haberent si essent psonalia. pter liquet qd caret pñs fm quosdam. et miserefecit qd similiter pñs caret ait Aldus Manut⁹. Eredo tñ liquet habere licuit: et miserefecit mi serū est. ¶ Exiña regule: teder tēduti oportet oportuit. decet decuit. iuuat iuuit penitet penituit. vacat vacuit. pstat pstitit. cōducit cōduxit. benefecit bñfactum est. docet docuit est. amatur amatiū est vel fuit. legit lectū est vel fuit. currit cursum ē vel fuit. liber libuit et libitū est. licet licuit et licitū est. miserec misertū est vel fuit. pcedet pcedit vel perresum est. piget piguit et pigitū est. placet placuit et placitū est. ¶ Verba impersonalia actiue vocis fere oia supinis carēt: pter liber libitū licet licitum. miserec misertū. pcedet pcesum. piget pigitum. placet placitum. pudet puditū. bñ sit bñfactū. male sit malefactū. sanxit sanxitū: et si sunt alia.

Aldus.

¶ De cōiugatione impersonalium.

¶ Verba impersonalia tam actiue qz passiue vocis cōiugant tñ in tertia perso nis singularibz: quanqz ipa non tertia tñ persone sed incerte: nec singularis numeri vt in primo libro docuimus. Nam si impersonale fuerit pñie cōiuga tiōis: vt vacat iuuat: cōiugat sicut verbum amo in tertia pñis. Si fuerit se cunde cōiugatiōis: vt decet penitet: cōiugat sicut doceo in tertia pñis singu laribz. Si autē fuerit tertia cōiugatiōis: vt cōducit incipit: declinat quemad modū lego in tertia pñis singularibz. Si vero quarte cōiugatiōis impersona le verbū extiterit: vt expedire cōuenit: sicut audio in tertia pñis singularibz cōiugatur. Larent tamē quibusdam tertia persone ceteris temporibus sicut vides re licet in declinatione huius verbi oportet. Larent em̄ futuro impatiui et fu turo infinitiui: item et supinis. ¶ Verba impersonalia actiue vocis carent pñs actiuis. Reperimus tamen pertesus. Suetoni⁹: Quasi pertesus ignauū suū.

Suetoni
ua

De Verbis anomalis et defectivis.

Legimus quoque poenitentes poenitendus/pudēs et pudēdus/plēdus/libens/dē
cens/que tñ poti⁹ noīa q̄ p̄cipia sunt dicēda: scribūt oēs grāmatici. Quin et
pertelus ignauti suā aulim dicere nomē cū actō figurate: vt lucemq̄ peroli:
q̄ nō habet p̄fusus calum verbi teder: nō em̄ dicim⁹ ille teder ignauti suā: sed
illū teder ignauti sue. Ideo nomen est p̄fusus actō figurate luncti: vt ofus ero
sus perolus. Dec Aldus Manutius Neoterici nō extrem⁹. Impsonalia ha
bere gerūdia Lanclor⁹ docet. Impsonale verbū passiue vocis solet plerūq̄ na
sci vel a tertijs auctoriū p̄sonis singularib⁹ tñ addita ur: vt amat amā: vel a
a neutris actiua vel absolutā vīm hē: nō tñ passiua: vt statur currit viuit.
A nōmīnis vo seu cōbus deponētib⁹ tñq̄ impsonalia sūt ait Macinell⁹
vtens testimonio Pristiani. Et addit Aldus q̄a sēp habere actiua f̄ctionem.
¶ Verba impsonalia passiue vocis vt p̄dicta i tertijs tñ cōiugant p̄sonis sin
gularib⁹. Cōiugat in quā verbū impsonale passiue vocis quemadmodū cō
iugat in tertijs p̄sonis singularib⁹ verbū passiui: verū vel fictū verbi actiui
a quo nascit impsonale: quorū cōiugatio patet ex libro p̄mo.

De verbis anomalis et defectivis Ca put quintum.

Et anomalis et defectivis dicturi sicut in p̄cedenti capitulo similiti su
mus Sulpiciū: Ita quoq̄ in hoc capitulo vltimo facturi sum⁹ pau
rilla nostro Marte adiuncti s̄m alpbabeti seriem.

¶ Aio.

¶ Aio defectiui hoc pacto iugat. In p̄nti indicatui Aio als ait: in p̄l aiunt.
P̄tō imp̄fecto indicatui aiebā bas. bat. In p̄l aiebam⁹ batta. bant. P̄tō p̄fecto
ai aiit aiit. In p̄l aiimus aiitis. Futuro aies: quo vti⁹ Cicero p̄ cecina. Impa
tius ai: rarū inueni. In p̄l aiām⁹. Futuro optatui aiat. In p̄l aiatis aiant.

¶ Aue/Salue/et Vale.

¶ Aue defectiui ita variat: In scōa p̄sona singulari impatiui aue. In scōa p̄l
auete. Futuro aueto. In p̄l auetote. Infinitiuo auere. ¶ Sic declinant salue
et vale: Valete/saluete/salueto: saluere legimus: et saluebis valebis repim⁹.

¶ Ausim/Ledo/Diescit ⁊c.

¶ Ausim defectiui in p̄nti subiunctui modi Ausim ausis ausit habet. In p̄l au
sint: ceteris deficit. ¶ Ledo defectiui est scōa p̄sona singulari impatiui cede.
In scōa p̄l habet cedite. Ledo. t. dic vel da. Lomicus: Lede cuiū puerū hic po
sisti. ¶ Diescit/lucescit/noctescit/vesperascit/p̄ tertijs p̄sonas singulares vari
ant: at in p̄nti p̄fectis et q̄ ab his formant deficit. Impsonalia tā actiue q̄ pas
siue vocis p̄ singula modorū t̄pa singulas voces hnt tertijs similes.

¶ Dico/Duco/facio/et fero.

¶ Dicta quatuor verba anomala in scōa p̄sona singulari p̄ntis impatiui apo
copen patiunt. Flectunt em̄ sic: Dic et nō dice: duc et nō duce: fac nō face: fer
nō fere. Eorū cōposita simplicib⁹ illa sunt. At nō oīa ex facio cōposita: cōposita

Libet Secundus

enim ex facio et p̄positiōibus apocopen minime patiuntur. vt perfido perfice,
confice confice ⁊c. Letera eius cōposita vt simplex declinant. sicut malefacere
malefac. bñfacere bñfac. P̄ter ea que in eo desinūt. Ip̄a nāq̄ p̄me sūt iugas
tōis ⁊ vt amo inflectūt. vt sacrifico. magnifico. edifico mortifico salifico ⁊c. bñmōt

¶ Edo Eo fero fio.

¶ Edo h̄z in p̄tō es. et ede edat. edam⁹ este edite edant. In futuro esto estote et
cetera s̄m reliq̄ vocibus. In p̄senti et p̄terito imp̄fecto optatui essem esses
esset/essemus essetis essent. Infinitiuo esse. olim aut ederem ⁊c. edere. nam dice
bant edo edis edit. Illis etiam vocibus Macrobius vltus est in gerūdio/ edē
di/edendo/edendum. Virgilius: Et quam in Cererem penuria adegit edēdi
¶ Ambeſt ab edo cōpositū. nec habet aliam declinationem. ¶ Eo iugitum
cum cōpositis/sequitur fere quartam cōiugationē licet raro seruet e. vt eūnt
eat/eam/eundi et reliq̄is vocibus/ que illud habent. Sed in futuro p̄senti
habet ibo s̄bia s̄bit. Sed olim apud veteres quarta cōiugatio sic etā termina
batur. vt audibo Sibo quod apud comicos legea.

¶ Fero verbum defectiui futuri temporis est/indicatui modū id est faciam.
Et in futuro optatui habet farim facis facit. In plurali faciunt. vt D̄j faciunt vt
ta sit nobis secundior.

¶ Fio in eo est anomalū/q̄ p̄teritū habet passiua factus sum vel fui ⁊c. et in
p̄senti optatui/ et p̄terito imp̄fecto eiusdes Item et in p̄terito imp̄fecto sub
iunctui habet/serem seres seret. In plurali seremus seretis serent. cum ta
men regulariter haberet serem seres seret ⁊c. Infinitiuum quoq̄ fieri pro fire.
Secundū caret. Supina factū factu. Fiens aſit et fiendus non dicim⁹/ testes
Lanclotus/et Aldus Manutius. in ceteris modis ⁊ temporibus flectitur fio
vt audio. ¶ Confire/suffire suffiui cōposita et fio actiuam habent significatiōē
licet fio passiuam habet. Confieri tamē reperitur et in passiuā significatiōē. vt
ostendit Calepinus. Habet et fio cōposita ea que faciunt. vt caleſcio/frigeſcio.
que habent passiuā significatiōē. Item insit verbum est cōpositū et fio ter
tie p̄sonē. id est incipit nec habet aliam personam.

¶ Forem et Inquis.

¶ Forem defectiuum hoc modo inflectitur. Optatio modo tempore p̄senti et
p̄terito imp̄fecto/ vt nam forem fores foret. In plurali forent/ id est essem ef
ses esset. Infinitiuo fore/ id est futurum esse. ceteris caret. Sic afforem/ defores
et conforem variantur.

¶ Inquis defectiuum est/et significat disco. cōiugaturq̄ hoc modo. In p̄senti
indicatui/ inquis aut inquam inquis inquit. In plurali inquit. p̄terito per
fecto inquist inquit. Futuro inquis. Impatiui inquit. Cicero de oratore. Tu
vero inquisti. Et ad Terentium. Quis tibi vis aliquis inquit. Passiuus autē
totam fere verbi declinationē reperiri testatur.

¶ Memini.

¶ Memini anomalum et defectiuum hoc modo flectitur. Memini meministi
meministi. In plurali meminimus meministis meminuerunt vel meminere. vo

Aldus.
Lanclor⁹.

Macinell⁹
Aldus.

Sulpici⁹.

Cicero.

Macro
bius
Virgili⁹.

Comid

Lanclor⁹
Aldus.

Calepin

Cicero.
Passian

De cōstructōe noīm adiectiuorū

res sunt cōmunes. Presenti et preterito imperfecto modi indicatiui. preterito imperfecto et plusq̄perfecto memineram memineras memineras. In plurali memineramus memineratis meminerāt. Futuro imperatiui memento. In plurali memento. Preterito perfecto et plusq̄perfecto optatiui utinam meminissē meminissēs meminissēt. In plurali utinam meminissēt. Preterito p̄fecto subiunctiui cum meminerim memineritis meminerit. In plurali cum meminerim memineritis meminerint. Preterito plusq̄perfecto meminissēm per omnes personas utriusq̄ numeri. Futuro cum meminero memineris meminerit. In plurali cum meminerim memineritis meminerint. Preterito perfecto et plusq̄perfecto infinitiui meminisse. Participium olim habuit meminens.

Elcero.
Pulstian⁹
Phocas

¶ Sic declinatur Odi/ Lepi/ Noli/ nisi q̄ etiā in impatiuo deficiunt. Legimus in scō de Oratore/ odiant. Ab his sunt osuo/ notue/ et ceptus participia. Pulstiano auctore. Addit Phocas p̄ptgi. Prima persona singularis ideo caret imperatiua. quia sibi ipsa impare non potest. Et prima in plurali ideo habet. quia alijs potest impare immiscendo seipsam.

¶ Molo et Volo.

¶ Molo et volo in impatiuo modo et supinis deficiunt. Molo etiam in futuro indicatiui. Nolo habet in impatiuo noli nolite/ nolito et nolitote. Volo et malo ideo carent impatiuo. quia impatiuus significat necessitatē. et voluntas quā significat volo debet esse libera.

¶ Quat et Queso.

Phocas. ¶ Quat ouans participiū habet/ ut tradit Phocas. Multas hō huius verbi voces legimus quibus videtur tota fere verbi declinatione uti posse. Sodes pro si audeas. Sis pro si vis. Capis pro cape si vis. Sole voces sunt ut in Oratore Tullius docet.

Tullius. ¶ Queso in plurali quesumus habet. In infinitiui quesere. P̄tō perfecto quesit et quesitū auctore Probo ita et supini format quesitum. eodem auctore.

Probus.

¶ Sum.

¶ Sum es est/ Volo vis vult. et Fero fero fert anomala sunt. Nam nō sequitur certe cōiugationis declinationē. Quorū coniugationem in primo libro posuimus. De reliquis consule Donatum et Joannē Brassicanum inter notabiles grammaticos terribilissimū. Nam si omnia in hoc libro complecti vellem te dīto afficerem auditores lectoresq̄. Quare multa magis destruenda p̄dificanda ab hoc nō codice abegi. radiatulusq̄ euelli. Sed de his satis/ ad alia p̄gam⁹.

¶ Habes suauissime lector nomina declinationes: genera et verborum cōiugationes. et ea que nūmeris/ t̄p̄ibus/ mōis/ et p̄sonis/ et p̄iugatōe defectia sūt. q̄ si p̄ligēter lectitaueris intelliges te nō frustra opus hoc legisse. Vale meq̄ ama.

¶ Ad lectorem.

Quisquis romane nouas et verba loquelae.
Consociare petis: nos lege: doctus eris.

Liber tertius

Hieronymi Cingularij Aurimontani

Syntaxis seu Liber tertius de octo partiū oratōis cōstructōe.

Oratōis cōstructōe dicuntur rectus ordo memoriā tuare possit hunc librum in tria diuisum capitula. Primum est de grāmatica p̄ceptis hoc est: de oratōibus simpliciter cōgruis seu de cōstructōe v̄lata.

Secundū de grāmatica permissis: scilicet de oratōibus figurate cōgruis seu de cōstructōe nouata. Tertium de grāmatica p̄hibitis: id est de oratōibus impedimentalibus auctoritate admissis vel simpliciter inecōgruis. Primum itaq̄ capitulū octo continet p̄tes fm octo partiū oratōis scilicet. Prima pars est de cōstructōe noīm: habetq̄ duo membra. Primum membrū est de Syntaxis seu cōstructōe adiectiuorū et continet quatuordecim regulas.

¶ De p̄structione adiectiuorū tres regule ḡnales.

¶ Prima regula Omne adiectiuū siue noīale/ siue p̄noīale/ siue p̄cipiale/ et si substantiuū debent cōuenire in nūmero/ in ḡne/ et in casu. Est igitur noīale adiectiuum cui in suo reutonio comode nō addit̄ en ut antea dixim⁹. Adiectiuum p̄cipiale est omne p̄cipiū. Adiectia igitur p̄noīalia sūt. me⁹/ tuus/ su⁹/ noster et v̄.

¶ Exempla sunt.

Expertissimus medicus	Inimicus amator	Lara annonae
Humanissimus princeps	Horribile bellum	Bona voluntas
Promptissimū ingenium	Egregius doctor	Delira senectus
Morata puella	Privata schola	Adulterina moneta
Baptista.	Rustica gens nulla genus arte domabile: semper	Baptista
Eglo. secunda.	Inrequietum animum.	
In sacra scōa	Intolerabilis nihil est q̄q̄ femina diues.	Juuenal
Nora. in serm.	Ieiunus raro stomachus vulgaris tenuis.	Horatius.
Lucanus	Nulla fides pietasq̄ viris qui castra sequuntur	Lucanus
	Uenaleq̄ manus ibi fās ubi maxima merces.	

¶ Hic nota q̄ adiectiuū noīale vult cōuenire cū substantiui sequenti in ḡne: ut leo est putebra bestia. equ⁹ est forte animus. Si adiectiuū p̄cipiale vult cōuenire cū substantiui p̄cedenti in ḡne. ut verbi caro factū est: nō facta caro. Aqua est facta vinū: non factum vinum. Tu deus es futurus p̄miū: non futuri p̄miū. Nōmē eius vocatū est Iesus: nō vocat⁹. Iesus est vocat⁹ caput ecclesie. Et omnibus hi emp̄i sunt p̄mitte deo et agno: et nō emp̄t. ¶ Si dicat scriptura dicit. Bonum mihi lex orto tui. Tres Virg. Triste lupus stabulis. Ite fama malū quo nō aliud velon⁹ vllū. Mobilitate viger. Ite Variū et mutabile semper femina. Dico q̄ in dictis oratōibus substantiuum illorū est ens. et ideo bonum malum/ triste/ et variū non capiunt adiectiue sed substantiuant in neutro ḡne et exponunt per ens v̄ res/ ut lex est bonū. res bona vel ens bonū. Lupus est triste. res trist. Feia est variū. res variabil. et malū ens fama. ¶ Hic nota q̄ duo adiecta cohere nō p̄nt/ nec duo epitheta i carmine sine vito ponit̄ ut Seruilius in. ij. cōmetario. Valla. nec duo substantia p̄neant sine copulā. ij. elegantiarū u. ij.

Septima
Virgile.

Seruius

De constructione nominū adiectiuorū

¶ Secūda regula. Quemcūq; casum regit nōis eundē omēs casus ab eo deriuati regere possunt. Nec quidē regula nō mō de adiectiuorū nomīnū regimīe verū et de substantiuorū intelligi pōt et debet.

Adulterine monetae auctor cremandus est.

Moneta adulterina nō recipio

Monetae adulterine inuidet

Moneta adulterina eroluo neminem.

Similia exempla in certis casibus et utroq; numero effingere studebis.

¶ In dictis et dicendis exemplis obliquis suo pponit regenti: ut bois vita: eleganti? dicit q; vita hoīs: quodq; frequēter fieri debet.

¶ Tercia regula. Quicūq; casum regit positiu? eundē cōparatiu? et suplatiu? regit.

Exempla sunt

Maria sancta sanctior: sanctissima

Papa benignus benignior: benignissimus

Templum pulchrum pulchrior: pulcherrimū

Scholastic? sit amās verecundie/literarū amātor: at amātissim? virtutū semp existat. Doli plena est meretrix/fraudis plenior: et oīs neq;ue plenissima. Amator impatiēs est morē/impatiētor correctōis sed cōfortis seu ritū alio oīm impatiētissim?. ¶ Fallit hec regula in cōparatiua et suplatiua q; descendunt ab alijs ptribus q; a noīe. Quāq; cū citra mōtem cōgrue dicam: non tñ atētor mōtem. Sed ut Lancelor? disputat nō ab alijs ptribus noīa compatiua nec nomia suplatiua descendūt q; a noīe. Propius vibem tñ dicit Licerō.

¶ De adiectiuis regentib? gtm Regule quatuor.

¶ Prima regula. Omīa adiectiua prinitate et vicinaria localis vel tpales: perarietatis et amicitie: panguinitatis vel affinitatis regunt gtm. Exmā sunt

De prinitate

De cōtrarietate

De amicitia.

Nichus petri

Aduersari? christi

Amicus caesaris

Loequalis nicolai

Intimicus principis

Necessari? magistris

Propinquus iohannis

Contrarius herici

Familiaris hospitis

Scriptura Quis similis tui in dijs dñe

Terentius Nos sumus affines harū rerum quas fert adolescentia.

Licero Vetus grecorū puerbū est: Amicorum omīa sunt cōia

Quidius Sepe solet similis filius esse patris

¶ Et est tam dicta regula etiā intelligenda de nominib? substantiuis fcanib? prinitatē et vicinaria localē: et fcanib? prinitatē officij: prinitatē tpalem: cōtrarietatē: amicitia et familiaritatē: panguinitatē et affinitatē: q; etiā regūt gtm sicut adiectiua. Et ideo meli? diceret excludēdo regulā. Dicitio fcanis prinitatē et cōtrarietatē. Exmā pmi: cōuicane? patris. cōterrane? catulli. apud Plinū cōpatriota marci. Exmā scōi: bypodidascalus scholae. cōmanducōnes hospiti. cōsodalis iude. cōubernalis scholastici. Exmā tertij: cōlectane? matris. cōe? sane? regis. Exmā qrti: cōulus christianoꝝ. psecutor fidelū. zolus pceptoris. Exmā qnti: socius iohannis. sodalis bedelli. cōmes scholastici. Exmā sexti: gener petri. relicta fratris. marie? catharine. vroz nicolai. socrus pauli. cōpater patris. cōmater gerontis. Que etiā oīs et hīa filla cōtinent sub regula gtm sequenti scz q; vnā substantiuū regit aliud in gō. Et pnt oīs tam adiectiua q; substantiua

Liber tertius

¶ Secūda regula. Adiectiua verbalia in oī vlin trīe desinentia: et picipia in ano vel in ens a verbis transitiuis descendētia noīaliter posita pnt regere gtm.

¶ Exempla sunt.

De verbalibus in oī

Londitor orbis

Dator munerum

Amaror virtutis

Traditor Christi

Scriptura

In trīe

Inuentrix gratie

Genitrix vite

Virtutum operatrix

Expultrix vitiōrum

De participijs.

Amans vini

Patiens laboris

Metuens virge

Appetens alieni

Paulus adhuc spirans minarum et cedis.

Non sis concupiscentes malorum.

Latina habuit corpus patiens inedia/algoris.

vigilie/supra q; cutquam est credibile.

Deus perliberalis et fucitans litum.

Salustius

Lomicus

¶ Hic nota q; quedā picipia pteriti tpis desinentia in us silliter regūt gtm huus regule. et possimū hec quatuor: peritus/impitius/doct? indoctus. Sill? pro? sus cōsultus. ut peritus iuris. adolescēs imperit? rerum. Lomic? Hic adolescēs imperitus rerū in fraudē illicit. Sic cōsultus iuris. Joānes est oīs diuini et humani iuris cōsultissimus: que exempla sub sequenti regula cōtineri possunt.

¶ Tercia regula. Noīa adiectiua filla vbalibus in fcano: sunt eis filla in regendo: regūt namq; gtm. Et sit fere oīs alia verbalia actiue capta descendētia a verbis transitiuis: quorū terminatōes in hīs continent versib?. Juno / idus / billa / ar / arius oīus tuo et osus. Actiue capta genitū dant: tor quoq; trīe: ens

De ious

Vnū est incenitū libidinis

Bonū est diffusū suipius

Beatiū ingenij

Lozrosium iorib

De orius

Defensorius fides

Meritorium eterne glorie

De ar

Lupar discipline

Rapar alieni

Tenax auri

Scriptura

Donatus

Virgilius

Idem

Quidius

Virgilius

De idus

Lupidus ludi

Paudus moris

Buidus belli

Paudus futuri

De billis.

Substantia est susceptibi

lis contrariorum

Telum est penetrabile

pectoris scuti toracio

De arius.

Incendarius horrei est cremandus

Falsarius literarum apostolicarum

De tus

Peritus grāmarice

Indoctus logice

Assuetus miserie

De osus

Odiosus veri

Luriosus aliene vite

Studiosus literarum

Ille promissi dubius superni

Verbus agendi vel patiendi significatiuum est

Accipe nunc telum maius penetrabile nostrum

Tam victi prauis tenax q; nunciaveri. scz fama est

Tempus edax rerū tuq; inuidiosa vetustas: oīs cōsumis

Nesci mens hominum fati forisq; future

¶ Hic nota q; omīe adiectiuū hīa similit? significatiue cum p dictis de quo nō potest certa ler dari: qm diuersarū sunt terminationū etiam regit gtm. ut pdig? pecunie. certus vite. cōpōs rōnis. pcepto animi. securus mortis. securus amoris

n lii

Lancelor?
Licero.

Platino?
graphus
Comie?
Collura.
Quidi?

Plinius:

Lomic?

De noim adiectiuorū structōe.

nuncius vite, auarus pecunie, interpres sermonū, opulent⁹ pecunie, credulus veritatis, cōfusus boni, ignar⁹ doli, p̄fus⁹ pecuniarū, bonarū artū studiosus. Et qñ gñs pōt resolut in actū et nomen in suū verbum: aut in verbū similito fecitōs: mediāte relatiuo quī: excusat per hanc regulā: vt cupidus ludii, qui cupit ludum, cōsistimus sanguinis, i. qui cōsistit sanguinem.

¶ Quarta regula. Partitiua: distributia: questitia: cōparatiua et suplatiua: numeratilis quoq; post se regere pñt gñm plēm: vel collectiui nois gñm singularē.

Quidam vestrum facinus quoddam peregit

Aliter istorum altero est doctor

Quemlibet famulorum accersi

Uterq; parentum colendus atq; amandus est

Neuter hoim interfuit Nullus plebis vidit id negotij

Quis deorum hac me leuat miseria

Omnium regum Maximilianus est mitissimus

In tpe veni quod rerum omnium est primū: ait Terentius.

Manū mearum dextera est agilior

Oculorum tuorum acunior est sinister

Hic vnuerſi coetus fuit moderatissimus

Quinq; rusticorum me inuaserunt

Quinquaginta exercitus interierunt

Virtutū nulla pstantior: nulla nobilior: nulla deniq; dignior ſa
cilitate ac liberalitate.

Terenti⁹
in beato
tume.

¶ Hic aduerte q negatio plerumq; additur compatiuo et nō suplatiua. Item omnis singularē gñm non regit: sed in plurali pōt regere gñm. Plini⁹: Non omnibus animantū insunt oculi.

Regula Elegantiarum.

¶ Adiectiua ſcantiā leu importātia quantitatē: itē interrogatiua: admiratiuaq; et demonstratiua: negatiua: et diuersitatem importātia: iuncta substantiis in ſill gñe nūero et casu: pulchre et eleganter ipa adiectiua in neutro gñe plata: illa sua substantiua regunt in gñō posita. Nam cū multā virtutē dicitur sum: si multum fructus eius orōis loco posuero: multo ptulerim venusti⁹. Multū pecunie em fecit multū pecunſi, plurimū viriū: vires plurimas, quid rei: que res.

Multū pecunie p̄dere et parū ſcire ſibi cōpare summū ē dedec⁹

Modicū vini ingento cōfert. Paucillum aque bibunt cellarij

Aliquid literarū ad me des oro Totum culpe in me tranſtulit.

¶ Quicqd beneficij in te collatum fuerit meminisse debeo.

Juvenalis: Quanti quisq; ſua nummora ſeruat in arca

Quid hois es. Quid noui afferas. Tantiū habet et ſidci.

Nihil prudentie habent amatores.

De adiectiuis regentib⁹ dñm Regule tres.

¶ Prima regula. Adiectiua cōtrarietatis: primitiua: ſilitudinis: familiarit

Liber Tertius

tatis: et horum cōtraria: pñt regere dñm in eodem ſenſu ſicut gñm.

¶ De cōtrarietate ¶ De amicitia et familiaritate ¶ De primitiua
Aduerſari⁹ est mihi ¶ Amicus est chriſto ¶ Iste est mihi vicinus.
Est mihi inſenſus ¶ Singularis est nobis ¶ Iste ē mihi xpinquus
Laelina erat deo ho ¶ Decanus est familiaris ¶ Est mihi emulus.
minib⁹q; inſenſus. ¶ intm⁹ curato vel curati.

Scriptura ¶ Iſti vna hora laborauerūt et eos pares feciſti nobis

Terentius ¶ Nonne hoc monſtro ſimile est

Scriptura ¶ Quadam die Dilius moleſtus deo et hominibus

¶ Et pñt hic ponit omnia exempla in dñō mediāte verbo ſubſtantiua: vel ſine: q
ſupius poſita ſunt in gñō: vt rebellis ingro, vicinus nicolao, emulus populo, ſi
milis mihi, ſill⁹ plerūq; est ſillo patri, neuter hoim alteri multū diſſilis est. Phil

elph⁹ ſat. s. Silēm nā quiſq; videt collaudare ſui. Dō dñs nō est verſilē vero

¶ Scōa reglā. Adiectiua ſbalia in bilis et in dus terminata etiā regunt dñm.

¶ De bilis

Libiſtus est amabilis nobis

Honorabilis vnuerſe plebi

Senes ſunt venerabiles iuniorib⁹

Odibilis deo et hominibus

Scriptura ¶ Odibilis est deo et hominibus ſuperbia

Bohenus ¶ Neſciebas Eſum Lydonū Lyro Regi Perſarū formidabilē.

Item ¶ Nero erat odibilis vnuerſo mundo

¶ Hic nota q verbalia in bilis pñt exponi dupliciter: ſc; active et paſſiue. Ac

tive expoſita regūt gñm: vt ioannes est amabilis petri: hoc est: ioannes optus

natus est amare petrū. Subſtantiā est ſuſceptibilis p̄tratorū: telū est penetrabi

le ſanti. Paſſiue capta regūt dñm: vt ioannes ē amabilis petro. i. apt⁹ nar⁹ ama

ri a petro. Scutū est penetrabile telo. i. pōt penetrari a telo. ¶ Item p̄cipia in

duſ exponunt p̄ debet: aut magis p̄p̄e p̄ futurū verbi paſſiui: vt ille ē aman

duſ. i. debet amari: vel p̄p̄e amabit. ¶ Si capiunt noialiter tūc exponunt per

dignus: vt ille est amandus. i. dign⁹ amari. ſus. Per dignus nomen p̄ debet

p̄cipiās est. ¶ Itē ſbalia in bilis exponunt p̄ aptus natus: vt amabilis. i. aptus

natus amare vel amari. ¶ Nota q noia in oſus plenitudinē ſcant: in bilis ap

titudinē: in bñdus vehemētīā nō ſilitudinē: in ar aſſiduitatem rē. Excepe ab

oſus p̄noſus cerebroſus et inuidioſus: quib⁹ addit ſamoſus qd in malā ſcas

tionē capīt: vt ſamoſa mulier impudica: quaſi ſine ſama.

¶ Tertia regula. Omnia adiectiua q ex ſe vel ex adiſcero imponit cōmodum

vel incōmodū: damnū vel vtilitatem: pñt regere dñm.

¶ De damno.

Gratiſ mihi. Inutile tibi. Inſeſt⁹ ē bōis hominib⁹. Moleſt⁹ huic mulieri fuit.

Ingrat⁹ patri erat. Pernicioſus mihi ſp fuit. Que tibi vtilia ſunt nō aſpernerſ.

¶ De vtilitate

Gratiſ patri

Utile mihi

Proſicuum tibi

Conducibile mihi

Fidus proximo

Gratus deo

Phil

De cōstructōe noīm adiectiuorū

Scriptura Quid molesti estis huic mulieri.
 Propheia Deo nostro sit iucunda decoraq; laudatio
 Cicero Luxuria vero cū omī etati turpis/tū senectuti foedissima est
 Bap. Man. Qui satur est pleno laudat ieiunia ventre
 Et quem nulla premit sitis est sitientibus asper.

De adiectiuis regētib; actiū p synecdochen regula vna.
 ¶ Omne adiectiuū siue noīale siue pīcipiale : vel etiā; verbum ficans accīdēs
 alicuius pīis integralis pōt regere illā pīem in actō per synecdochen : et in eodē
 sensu ablatiū.

¶ Exm̃a sunt
 Ethiops est albus dentē vel dente. Mulier ē pulchra faciē vel facie.
 Templū est pulchrū rectū vel recto. Joannes vulnerat pedē vī pedē
 Joannes maculat faciē vel facie. Petrus truncat manū vel manu

Virgilius Da humerosq; deo similis fuit : sc; Beneas
 Idem Omnia mercurio similis vocemq; coloremq;
 Et crines flauos et membra decora iuuenite
 Idem Deiphobum vidit lacerum crudeliter ora
 Ora manusq; ambas.

Scriptura Venit homo ad David veste cōfissa puluere aspersus caput.
 Virgilius Terq; quaterq; manu pectus percussa decorum
 Flauentesq; absissa comas. Loquit de Didone.

Idem Et pius Beneas antmū labefactus amore
 Statius Orabat laniata comas et pectore nudo : Thetys sc;.

Senec
 doche

¶ Dic nota q; Synecdoche est figura hīs fieri qm̃ q; ueteras pīs attitit uis totū
 hoc est : qm̃ totū denoiatur ab aliquo accīte quod inest soli parti : vt frangitur
 guttur. suspendit collū. pīscindit aures. Itaq; sciendū q; synecdoche sit multis
 mōis. Primo p nomen adiectiū : vt alb⁹ faciē. claudus pedē. redimita capillos
 Secōdo p verba passiua : vt deolat caput. iste radit barbā. ledit costas : p quib⁹
 Oratores dicūt : obtrūcabit caput. frange guttur. Sillr a pīcipijs : vt iste per
 cussus est manū. Tertiō actiū regit p synecdochen a verbis neutralib; vt apō
 poetas : doleo caput. doleo illa. frigeo pedes. Sed Oratores pōt cōstruūt hoc
 verbū dolet et alia verba absoluta cū nō a pte anteriori : et dīō a pte posteriori
 vt dolet mibi latus. dolet mibi caput. dolet mibi illa. manus mibi tremūt. frigēt
 mibi pedes. natus mibi stillat. Quarto p noīa gētilia : vt cū dicat cuius es : re
 spondet alemanus genē. teutonius linguā. aristotelic⁹ opīntionē. hispanus pro
 uintia. Quinto actiū vel ablatiū p synecdochen rectus fcat qnq; pīem integrālē
 vt pallidus faciē : qnq; pīem essentialē vt magnus corpus. ornatus anio : qb⁹
 orationib⁹ rariis vī debemus.

De adiectiuis regentibus ablatiū regule tres. pma.

¶ Omne adiectiuū siue noīale siue pīcipiale cuiuscūq; gradus qd regeret post
 se ablatiū vel actiū mediāre aliqua istarū septē ppositionū : cū/de/ex/in/pīo/per
 pīe/eundē ablatiū regit ficans subiectū vel materiā vel instrumentū pīetatis
 vel actus : nulla interueniente ppositione.

¶ Exempla sunt.

Liber Tertius

Tu es velox pedibus et tardus manibus
 Iste est blandus sermone sed dolosus ope
 Molles qdem carne aptos mātē dicim⁹
 Duo sunt mibi dolia plena vino
 Virgo est decora vultu sed clauda pede
 Buar⁹ est diues pecunijs sed expers vultu
 Omnes sumus deteriores licentia
 Vestes tue nō serico sed pāno facte sūt lineo
 Domus et castra diuitum lapidib; et lignis
 Structa sūt et laterib; nō straminib; tecta
 Sed ipse post paucos annos morbo/etate/
 atq; multiplici cura confectus
 Nicipi⁹ cast⁹ et iust⁹ est beatitudine nāscēda

intelligitur

Quidius Sepe feres imbrem celesti nube solutum. Lxx nube
 Scriptura Spetiosus forma pīe filijs hominū
 Beati mundo corde et humiles spiritu

Virgilius Troius Beneas pietate insignis et armis
 Attonitus tanto monitu imperioq; deorum

Papa pius Vidi viros corpe proceros : forma decoros : viribus robustos;
 sermone gratos : et omni cōuersatione acceptos.

¶ Scda regula. Omnia cōpatiua cōpatiue captus pōt regere ablatiū vtriusq;
 numeri ex pīia natura cōpatiui : et vltra hoc ablatiū fcanem quantitātē excess
 sus. Dicit cōpatiue captus : q; si capiat pīie regit gēn.

¶ De cōpatio

Fortior leone vel leonibus
 Doctior clerico vel clericis
 Prudentior consule vel cōsulib⁹
 Doctior illo vel illis
 Stellis purior : terra latior.
 Abisso profundior : melle dulcior

¶ De quantitate excessus

Joannes est doctior petro grāmatica
 Femina est peior demone trib⁹ assibus
 Noelignū est matius illo trib⁹ pedibus
 Sum petro tribus digitis longior
 Sum petro semipede longior
 Sum dītor te tribus denarijs

Regum. ij. Saul et Jonatas decori et amabiles fuerunt : aquilis velociores
 leonibus fortiores.

Scriptura Oculi ei⁹ pulchriores sunt vino : et dentes eius lacte cadidiores.
 Salomon Sapientia melior est auro et argento et pīosior cunctis opibus;
 et omnia que desiderant nō valent huic comparī.

Horatius Vilius argentum est auro : virtutib⁹ aurum

Phil. in saty. Si tibi sit virtus omni sis dītor auro

¶ Tertia regula. Omnia adiectiua vel verba plenitudinis vel inopie possunt
 regere gēn vel ablatiū.

¶ De plenitudine

Plenum gratia et veritate
 Diues prauia vel pecunijs
 Alibeariū plenū melle vel mellis
 Diues agri vel agro

¶ De inopia

Egens auxilio vel auxilij
 Expers rationis vel ratione
 Immunis crimine vel crimine
 Reus morte vel mortis.

cum
 in vel cum
 in
 de
 in vel de
 in vel de
 per vel pīe
 ex vel de
 ex aut
 cum
 ex aut
 de
 propter

Brutus
 leo

Terenti⁹

De noim substantiuonū structōe

Terra secunda virorū vel viris   Egenus vestis vel veste
Felix rerū vel rebus   Oibz parentis vel parente
Satur pane vel panis   Egeo panis vel pane
Scriptura   Honora dñm de substantia tua et vino torcularia redundabunt.
Scriptura   Bonorum meorum non eges
Virgilius   Quā diues niuei pecoris q̄ lactis abundans

Scdm membrū primi capituli sequit̃.

Secundū membrū primi capituli est de regimine noim substantiuonū
et de absolutiōe eorundem: continet decem regulas. Prima regula est
gnālis de substantiis ad idem p̄inentibus.

¶ Prima reglā. Quā duo vel plura noia substantiua ad idem p̄inentia: vel ean-
dem rem fcanā: simul in yna oratiōe cōueniunt sine cōiunctione media: dñt
poni in eodem casu. ¶ Exempla sunt

Mona taboz   Urbs iherusalem   Animal asinus   Animal homo
Verba vitica   Doctor petrus   Flumen rhenus   Verbum amo
Regina dido   Rex acmilianus   Elementū ignis   Dominus iesus
Arbor apressus   Princeps frideric⁹   Lapis chrisolus   Substantia corpus

Papa stupor   Magister iohannes   Litera o   Signū ories   Virgo maris

¶ Et p̄nt dicta noia substantiua variari p̄ omnes casus sicut adiectiua et substanti-
tiua. Et est ista regula grāmaticē p̄ceptiue: nō p̄missiue vt alic⁹ falso op̄inatur
dicētes in dictis oribz esse figurā appositōem quā scz sic diffinit̃. Appositio
est immediata associatio duorū noim substantiuorū: in simili casu positōrum:
eorundē vel diuersorū generū: ad candē rem spectantū: sic se habentiū q̄ ma-
gis cōmune p̄cedat et minus cōe sequat̃. Dicit̃ immediata associatio duorum
noim substantiuorū: q̄ inter substantiua ex quibz appositio cōstat nō debet inter-
uenire cōiunctio: nisi ornat⁹ gratia: vt maria et mater et virgo. Itēz appō pōt
fieri ex diuersis casibz: cū hmoi casus regunt̃ a dictōe potēte diuersas dictōnes
regere: vt Sicut locus est ad patres nostros. Neqz est necessariū in appositōe

magis cōe p̄cedere et minus cōe sequi: Buctores eū alibi magis cōe apponit̃
minus cōi: alibi cōtra: minus cōe magis cōi. Virg. Castaneasqz nuces mea
q̄s Amarella amabat: vbi gñs apponit̃ sp̄i. Silt hic: paulus aplis. paulus
doctor gentiū. maria mater gratie. Itēz appō si large capiat̃ sit p̄ adiectiua: vt
colorat⁹ albus. vitiosus supbus. etuosus humilis. magister petrus. ¶ Nō nos-
tis q̄ substantiua hui⁹ regule aliquā sunt eiusdē n̄rii vt patuit in exm̄is supra di-
ctis: aliquā sunt diuersorū numerorū: et hoc p̄s̄fieri tribz mōis. Primo qñ ali-
terū est plis n̄rii tñ: vt ciuitas arbene. signū pisces. signū gemini. Virgilius

Formosum pastor   Coridon ardebat alexim. Delicias dñi. Scdo qñ alterū sub-
stantiuorū est geminū singulare: vt hoies iohanes et petrus. Benef. Tolle arma
tua pharetra et sagitta. In euāgelio. Obulerūt munera aurū tibus et murrā.
Tertio substantiua p̄nt esse diuersorū n̄riorū. p̄pter spectalē exp̄sionē nature ali-
cui⁹ aialis: et hoc qñ magis cōe est nomē collectiū vel hñs modū collectiui nō
minio Quid. Effugit aq̄s timidissima turba colūbe. Virg. Ite mee q̄ndā

Libra Tertius

felix pec⁹ ite capelle. Quid meruere boues aial sine fraude doloqz r.

De substantiis regentibz gñi Regula scda.

¶ Omne nomē substantiū mundi pōt regere aliud substantiū in gñō. Vel sic:
Quā duo substantiua ad diuersa p̄tinentia simul cōueniūt in oratiōe: sic alterū iporū
erit gñ casus: siue fecit possessionē: siue p̄tē integralē vel essentialē: siue totus
alicui⁹ p̄tis: siue p̄tētatē aut formā accidentalē: cōtentiū aut cōtēctōē: p̄tis: p̄tis
tionē vel famulatū: causam efficientē: formalē: materialē aut finalē: relatiōem
p̄tentiū: etatē aut mensurā: signū et signatū: siue supplementū siue hmoi sile:
de quibz omnibz puero nihil sit cure. Nihil em̄ opus est hoc in loco p̄ deū et
abrupta: perqz obscura et dñata dispēdia diuagari. Semp nāqz vñū substantiū
regit aliud in gñō: vt exm̄a ostendūt sequētia. ¶ De possessiōe: regnū dei.
diuitie diuini. tunica iesu. dyadema regis. dom⁹ pauperū. tugurium postula. con-
tuberniū scholasticorū. De p̄tē integrali: caput corporis. articulus digiti. ianua do-
mus. cornu altaris. mica panis. gutta aque. rota currus. De p̄tētatē: albedo
petri. fortitudo iohannis. p̄stantia p̄ncipis. etus anie. misericordia beate vginis.
De cōtēctōe: vinū vasis. aqua fontis. sputū oris. volucres celi. pisces maris. aurū
rū arabie. a. nphora cereuise. iohanes colonie. De etate: dies ludī. dies calamitatis
et miserie. tpus gaudij. loc⁹ ludī. schola exercitij. iter trā dierū. silentiū ququēij
De p̄tis: famulatu: rex populi. dux iesie. clemens p̄ncipis. seru⁹ dei. edictus
ecclē. articulus regis. angelus dñi. tabellio ciuitatis. De cā efficiente: epla pauli
omelia bñ gregori⁹. euāgelij iohannis. vaticiniū vel oraculū sybille. p̄betia eze-
chielis. tractat⁹ petri hispani. topica aristotelis. ostia cicerois. De cā finali: me-
dicina sanitatis. labor pecūie. flagellū timoris. auris audiēdi. festū pasche. vigi-
lia scti andree. ara trāpbi. pudor culpe. De cā materiali: calcus cori. liber car-
the vel papir. panis tritici. apostica sanguinis. aqua rosarū. eleuatū lucci rosa-
rū. pillule mastice. De cā formalī: potētia patris. sapiētia filij. bōitas sp̄s sancti.
miscōia dei. iustitia dei. clemētia p̄ncipis. De relatiōe: dupla duorū. sp̄s generis.
gñs sp̄i. dñs seruī. sp̄s nupte. socer generi. De p̄tis: panes ducentorū dena-
riorū. salmo trā solidorū. vestis duorū aureorū. De etate: m̄g trā dierū. puer
octo annorū. maledict⁹ puer centum annorū. De mēsurā: vasa trā modiorū. ca-
dus olei. chor⁹ tritici. pute⁹ viginti cubitorū. p̄p vñ⁹ diage. turba ducentorū
hoim. De signo et signato: circulus vini. ram⁹ cereuise. crux mulse. halo venti. ef-
figies christi. imago bñ vginis. De supplemento: maria iacobi. supple mater. da-
lila somsonis. supple vxor: et nō dāda vt inepre quidam p̄ferunt.

¶ Dic nota q̄ noia substantiua fcanā res possessas p̄nt regere oim gñi m̄lidi
p̄ter quinqz scz mei/tui/sui/mostri/et vestri. quia non pōt possessor scire. Non
em̄ congrue dicit̃ liber mei: equus tuus/sui. Sed liber meus. tuus/suus r̄q̄s.
Itē nota q̄ adiectiua substantiua in neutro gñe p̄nt regere gñōs sicut nomina
substantiua: quod p̄batur exemplis scripture.

Regius p̄pheta   Incerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi.
In Benef   Mater Jacob colli nuda preterit.
Scriptura   Venit christus stulta mundi elgere vt p̄funderet sapiētes.
In Collecta   Da p̄spira mundi despiciere et eius aduersa nō formidare.

Appositio
quid.

Virgil.

Poeta

Scriptura

Quidius

De noim substantiuorū structōe

¶ Item adiectiua masculina virtute substantiuorū intellectuum etiam regunt genitiuos. vt hic. Ut saluos faceres mansuetos terre. Fortiores Iſrael in bello ceciderunt. Ad sapientes et modestos regni.

De substantiis regentibus dñi.

¶ Tercia regula. Omnia noia substantiua fcaſtia res poſſeſſas. primates naturales. aut respectu ad aliud. poſſunt regere dñi mediante verbo substantiuo.

¶ De poſſeſſione	¶ De p̄tate naturali	¶ De relatiuo.
Equus est magistro	Pater est mihi cure	Pater est filio
Liber est Petro	Mater est mihi domi	Lupus seruo est dñs
Est mihi ager	Affinis est mihi	Cuius qñ est species
Est mihi potestas	Socer est mihi	Cuius fratri est soror
Vires sunt mihi	Bener est Petro	vel frater.

Virgilius Est mihi namq; domi pater est iniusta nouerca.

Idem Sunt nobis mita poma
Castanee molles et pressi copia lactis

¶ Hic est notandū q; verbum substantiuū in dicta regula potest resolui in has deo. et dñs in nñm. et nñs in actm. Exemplū primi. Liber est Petro. i. Petrus habet libm. Sñt nobis mita poma. castaneeq; molles. i. nos habem⁹ castaneas molles et mita poma. Exemplū scđi. Est mihi domi pater. i. habeo domi patrē. Huc monstro Vulcan⁹ est pater. i. hoc monstrū habet Vulcanū patrē. Exemplum tertij. Cuius filio fuit pater. id est quisq; filius habuit patrē. ¶ Est p̄terea notandum q; p̄dicta regula in membris suis difficilis est et nō sufficiens. qm̄ valde multa sūt noia substantiua regētia dñi que non fcaſt rem poſſeſſam aut proximitatem rē. Et ideo est sciendū q; oia noia substantiua cōmunita poſſunt regere dñs mediante verbo substantiuo. Exemplū sunt. Par erit homini. Arma sunt militibus. Vinū est vasi. Caput est Petro. et sic de alijs.

De substantiis regentibus ablatiū regule quatuor

¶ Prima regula est. Omne nomē substantiuū fcaſa totū integrale alicui⁹ p̄tis regit illam p̄tem in ablatō vel in ḡs mediate adiectiuo laudis vel vituperij.

¶ De laude.	¶ De vituperio.
Vir manibus validis	Virgo honesta facie
Homo patulis auribus	Virgo lactea fronte

¶ De laude.	¶ De vituperio.
Vir fragilis dextra	Equus claudō pede
Homo reorto pede	Homo retracto corpore

Scriptura	Fili eorum dura facie et indomabili corde sunt
In genesi	Erat aut Joseph decorus aspectu
Terentius	Durū secum virginem facie honesta
Idem	Ruffam ne illā virginē sparsit ore / adunco naso

¶ Secunda regula. Omne nomē substantiuū fcaſa subiectū alicui⁹ accit⁹ regit illud accit⁹ in ablatō vel ḡs mediante adiectiuo laudis vel vituperij p̄ regulam iam datā. Nam regule iste non dñt in regimie. nisi q; prima intelligit de parte integrali. secunda de accidentibus.

Liber tertius

De laude

Puella decēte forma. Mulier colore viuido
Homo excellenti doctrina. Facies roseo decore
Homo claris morib⁹. Doctor exquisita doctrina
Homo magna auctoritate : maturo consilio.
Homo incredibili virtute.

Virgilius	Lerius erat forma p̄stanti et cornibus ingens.
Idem	Regina ad templum forma pulcherrima Dido.
Idem	Et pulchra faceret prole parentē. i. patrem de pulchra prole.
Terentius	Mulier egregia forma atq; etate magna.

¶ Tercia regula. Noia offitij vel dignitatis : sp̄ialis vel secularis : regit istos ablatōs gratia/fauore/dono/miseratiōe/pietate et filia : fcaſtes causam efficiētem. Et omne nomen p̄p̄ū regit illum ablatū noie/cognōie vel cognomento.

De dignitate offitij.

Joannes dei gratia episcopus vaticaniensis
Rex francie dono domini : vel diuino auxilio.
Lactus diuina miseratione summus pontifex
Carolus diuina clementia francorum rex

De proprio nomine.

Joannes cognomine fortis	Saulus nomine
Petrus cognomēto mirabilis	Nicodemus nomine
Uicit iesus boiem in theolonia	Natheum nomine
Item	Uocabant eum nomine patris zachariam.

¶ Hic nota q; omne nomen cōcretū pōt regere suū abstractū in ablatō : vt homo humilitate. aial aialitate. albus albedine. humilis hūilitate. bonus bōitate. pius pietate. ¶ Itē nota q; sub dicta regula p̄nt cōtineri duplicia noia. Primo noia nūeralia cardinalia que regit illū ablatū numero : et nūeralia ordinalia ablatū ordine. De cardinali : vt habeo denarios viginti nūero. video armatos cētum nūero : mille nūero. P̄terea/plures nūero/pauci nūero/tot nūero. Iuuenalis Rari quippe boni numero vir sunt totidē quot Theborū porte rē. que cētum erant vt idē testat dicō : Atq; vetus Thebe centū iacet obruta portis. De ordinali : vt iohannes fuit p̄mus ordine : decim⁹ ordine. Scđo iste dictōes natu/lo/co/etate/et multa h̄mōi : vt iste est maior natu : minor natu : grandeuus etate dignitate quoq; p̄mus loco. scđus loco. vltimus loco. infimus loco.

De absolute noim Regule quatuor.

¶ Prima est de absolute n̄i : qñ n̄is ponit in oratiōe sine verbo expresse : vel cō aduerbio ecce : tunc ponit absolute : hoc est sine verbo p̄sonali expresse.

Exm̄ primi

Domine vobiscum : suppleo sit
Par huius domui : suppleo sit
Gloria tibi domine. i. sit
Benedicite mane. i. sit
Benedicite dominis : suppleo b̄dicat

Exm̄ scđi

Ecce ancilla domini
Ecce agnus dei
Ecce lignum crucis
Ecce magister
Ecce crux domini.

De absolutiōe nominū

Regula secunda de vocativo.

¶ Omnis vñs est secunde pñone et vult cōstrui cum verbo secunde pñon: nō curando an regitur siue non.

Exempla sunt Petre salue
Mi fili vale
Dilectissimi vigilate Et similia huiusmodi

Tertia regula de absolutiōe genitiui acti et ablatiui.

¶ Omnia pñia noia locorū minorū: vt ciuitatū/castrorū/villarū: et illa appella-
tiua mīlita domus rus cōstructa cū verbo fēante quietē vel motum in loco ca-
rent rectore in gō: et hoc si sunt pñie vel scōe declinatōis et singularis nñert.

¶ De pñia declinatōe.	¶ De scōa declinatōe	¶ De appellatiua.
Studeo colonie	Sum natus rhodi	Sum domi
Sum Dauantrie	Nunc sum iuzari	Sum milicie
Fui rome	Habito Sagani	Jaceo humi
Fuisti vianislaue	Fui Bedani	Rure in ablatō tñ

¶ Si autē sunt tercie declinatōis singularis aut plis numeri pñie declinatōis
carent rectore in ablatō.

¶ De tercia declinatōe	¶ De pñia decli. plis. n.	¶ De appellatiua.
Turcis est Constantinopoli	Plato studuit Athenis	Venio domo
Sum Babylone	Sum Thebis	Milita
Sum Tibure	¶ De scōa declina. p. n.	Rure
Fui carthagine	Fui delphis. sum gabjis	Humo

¶ Si cōstruunt dicta noia cum verbo fēante motū ad locū ponunt absolute et
accusatiua.

Exempla sunt

Vado Romam	Equito coloniam	Pergo romam	Proficisco: delphos
Lo Traiectum	Iuit Athenas	Lo Babylonem	Iuit Baddir
Lo domum	Lo rus	Vado humum	Ibo Bedanum
Curro Zuzatum	Nauigo Venetias	Pergit Cracouiam	

¶ Pro declaratōe regule est sciendū q̄ ideo dī noia pñia locorū minorū (addūte
aliq̄ simplicis figure) q̄ si sint noia appellatiua vt ecclia capus: vel noia maiorū
locorū vt boemia slesia prussia: vel si sit cōposite figure vt mōtēssulanus: oia
illa dñt regi in ablatō mediāte pñoe in: vt licet dicat cōgrue studui colonie: fuit
vianislaue. tñ nō dī cōgrue studui almanie: sed in almanie. Nō dī cōgrue fuit
mōtēssulano: sed in mōtēssulano. Sed si noia ciuitatū indeclinabilia sunt
cū pñoe in erponit dñe: vt studui in Culmen. fuit in liplick. ¶ Est pñerea sciendū
q̄ noia locorū minorū siue fēant quietē in loco: siue motū de loco et p locū: cu
q̄ noia locorū minorū fuerint: pñt poni in ablatō. Exm pñi: sum vernone. Exm
fufcō: venit roma. venio zuzato. venio hāmone. venio athenis. Exm tercij: Ibit
roma. tiburē/rothomago/athenis. ¶ Itē nota q̄ humus pñstruit cū vbo q̄tis
haud dubiū est q̄n careat rectore in gō: pbat p Virgiliū: Qui legis flores et
humi nascentia fraga. Per Valeriū: Mea nihil refert humi ne an sublime pu
grescā. Et tñ fēat in terra: sicut hīc paupes domi sedent humi. i. in terra. Etiam

Virgilius.
Valerius

Libet Tertius

fēat ad terrā: et tñ ponit cū verbo motus in gō. vñ Boetius: Nis ille corpus
inerepit? delectat humi mestior vultu. Itē tertio humus fēat illū locū in quo ros
mani solebat spaciari: et p illo fēato q̄n cōstruit cū verbo mor? localis temp ca
ret rectore in actō. Itē hoc verbū habito inuenit cōstructū cū gō vel actō frequē
n? apud auctores. Exm pñi: habito rome vel romā. Exm scōi: Virg. Atq̄ hu
miles habitare casās et figere ceruos. Sic in actib? ap?oz. Et q̄ habitāt mēso:
¶ Quarta reglā. Duo ablati q̄ sic se hñt q̄ vnus sit noialis vel p (potomā rē.
noialis: et alter pñcipialis vel resolutibilis in pñcipiale: ponunt absolute in des
ignatōe cōsequente: et exponunt p dum/si/quia/quoniam/postq̄.

Sole oriente dies sit: id est dum sol oritur
Magistro legente pueri pñficiunt.

Exempla sunt Inclinato capite emisit spiritum

Philippo duce erat par. i. ducente philippo
Christo dei filio nascente Augustoq̄ regnante rē.

¶ Dic nota q̄ ablati positi absolute in designatōe pñtie pñt quinq̄ mōs varia
vt iuxta regulā. ¶ Primo q̄n sunt duo ablati quorū vnus est noialis et alter pñci
plialis explicite positi: vt sole oriente dies sit. Scriptura: Crescete nñero aposto
lorū face? est murmur graecorū. Itē Agnus thesauris obtulerit aurum sbus et
mirrā. Itē Acq̄itis necessariis antiq̄ inceperit philosophari. ¶ Scōa q̄n sunt
duo ablati quorū vnus est pñcipialis et alter pñcipialis: vt me viuente frās ama
bo. Virg. Dante te colligit. Aperierte te manū tuā implebunt rē. ¶ Tertio q̄n
sunt duo ablati quorū vn? est resolutibilis in ablatū pñcipiale: vt deo duce bñ stu
debo. i. ducere: vita comite. i. comitate. In collecta dī: Multiplica sup nos mi
sericordiā tuā vt te rectore: te duce sic trāseam? p bona spalia vt nō amittamus
eterna. i. te regēte et ducēte. Teren. De impulsore nō fiat hoc. i. me impellente.
¶ Quarto q̄n vnus est ablati noialis et intelligit ablati pñcipialis: vt videbi
mus deū facile ad faciē: intelligit exñte. Petr? venit se tertio. i. se exñte tertio. q̄
mell? dī: petrus tert? venit. ¶ Quinto q̄n cōtrario est vnus ablati pñcipia
lis et intelligit noialis: vt plente inrandū est domū: intelligit deo vel natura
Item q̄n vnus ablati pñcipialis est resolutibilis in duos ablatō: vt dicto de no
mine discendū est de verbo. i. dictione facta.

Boetius

Virgilius.
Scripta.

Scripta

Prophe
ta regius

Terentius

Sequitur secūda pars primi capituli.

Secunda pars pñi capituli est de regimine seu syntaxi. pñoin: et continet
nouem regulas.

¶ Prima regula. Quinq̄ pñia maxime in neutro gñe scz illud/īpm/
stud/hoc/id/et quid: pñt regere gñi.

¶ Exm sunt Illud iuris pro te est Quid hoc morbi est Illud boni tibi prodest

Quid hoc hois est Id vini petro nocet Ex meo rure pñinquo.

Quid hoc rei est Hoc capto comodi

¶ Itā em pñia licet nō sint noia tñ captunt substantiue et ponunt loco nominū.
¶ Scōa regula. Omnia pñia pñt regere gñi pluralem sub cōueniētia gñis
sicut adlectiua partitiua.

De constructiōe pnomini.

¶ De pmissiuis

Nic viroium cantat
Nec feminarum saltat
Noc animalium potat.
Ego scholarium lego
Tu hominū imprudens

¶ De possessiuis

Meus asinorum laborat
Tua filliarum dormit
Tuum mandiporum mulget.
Tuus liberorum currit
Noster seruorum ambulat.

¶ Tertia regula. Octo pnoia pmissiua qñ demonstrant aut referūt totū integrā le alicui⁹ pñs integralis : pñt regere illam pñem undriter in grō vel in ablatiō mediante adiectiuis laudis vel vituperij.

Exempla sunt
Ego claudī pedis vel claudio pede
Is magni capitis vel magno capite
Illa sparsi oris vel sparsio ore
Iste adunci nasi vel adunco naso

¶ Hic nota q ablatiū hui⁹ littere regit a noie vt supius dictū est. A pnoie : que ponunt loco noim substantiuorū totius et subiecti : et a verbo substantiuo. A noie vt hō lippis oculis. A pnoie vt hic : illa vultu placido rē. Et regit a verbo substantiuo : vt sitis bono et impietate anio. Petr⁹ est exanguis colore. Jacob⁹ est vī uido colore. Joānes est bono anio. Et non dñt he due regle ab his q supius de noie posite sunt : nisi qz hic ponunt pnoia loco noim substantiuorū q pñt regere. ¶ Quarta reglā. Octo pnoia pmissiua qñ demonstrant aut referūt nomen substantiū : aut subiectū alieuius accitū : pñt regere illud accitū in grō vel ablatiō mediante adiectiuis laudis vel vituperij : vt

Exempla sunt
Illa placidū vultus vel placido vultu
Illa prauū animi vel prauo animo
Tu modice fidel : vel modica fide : cur dubitasti.
Tu esto fortis animo cum sis damnatus inique
Salustius Neqz illi corruptis moribus victorie temperarent
Terentius Non adeo ego inhumano sum ingenio
Idem Sensisti eam amico animo esse erga te
Boetius Illa placido vultu nihil meis questionibus mota est
Terentius Res ipsa iudicat illum esse alieno animo a nobis
¶ Quinta regula. Demonstratiua et sua res demonstrata tenent cōuenire in genere in numero et in casu. Et intelligit regula tam de demonstratiuis noialibus qz pnominalib⁹.

¶ De demonstratiuis noialibus.

Tantus : talis honor : Tanta talis virtus
Tantum et tale tuum carmen : dogma et munus.

¶ De demonstratiuis pnoialibus

Nic ille/iste/meus/tuus/suos/noster/vester hortus
Nec illa/ista/mea/ta/sua/nostra/vestra domus
Noc illud/istud/meum/tuum/suum/nostrum/vestrum palatium

¶ Sexta regula. Relatiū et suū antecedens tenent cōuenire in numero et in gñe Et intelligit hec regula solā de sex relatiuis scz qui/illic/ipse/iste/bic et tō.

Liber Tertius

Exempla sunt
Deus est pius et is/ipse/illic/vel qui adoratur
Mater est pia et ea/ipa/illa/vel que honoratur
Munus est magnum et id/ipm/illud/vel quod laudatur.
Reus qui tacet consentire videtur : Est regula iuris.

¶ Hic nota q relatiua sunt duplura scz noialia et pnoialia. Relatiua nomialia sunt nouem scz qui/qualis/quantus/cuius/quotus/quor/alius et alter Et ista nō tenent cōuenire cū antecedente : pñt qui vt patet in regula. Alia vero que sunt relatiua accitū tenent cōuenire cū substantiuo sequenti in trib⁹. Exm vt Nullū est tale deo sacrificiū qualis est zelus animarū : et nō quale. Ita : qñ sitatis aliud cōtinuū aliud discretū : et nō alia. Relatiua autē pnoialia sunt quatuor scz is/suos/ipse/sui. Et relatiū et suū añs nō tenent cōuenire in casu : eo q diuersis verbis regunt : diuersa autē verba requirunt diuersos casus.

¶ Regula septima indifferentie.

¶ Quotienscūq duo noia substantiua inanimata : vñ vnū sit inanimatū : diuersorū vel eiusdem gñis : cōiungunt ad adiectiū vel ad demonstratiuū vel relatiū pluralis numeri : tunc illud adiectiū vel demonstratiuū vel relatiū debet poni in neutro genere. ¶ Exm de substantiuis eiusdem gñis.

Scriptura Lunam et stellas que tu fundasti
Item Emite lucem tuam et veritatem tuam ipa me deduxerunt
Item Mors et vita opposita sunt tibi
Virgilius Aut hic ad veteres fagos quum daphnidis arcum
Fregisti et calamos que tu peruerse Menalea
Et cum vidisti puero donata dolebas.

Tullius Eadem mente comprehendimus colorem/saporem/odorem/sonū/que nunq animus cognosceret rē.
Ius In pmouendis etatis maturitas : grauitas : morum et literarū scientie sunt inquirenda.

¶ Exm de substantiuis diuersorū generum.

Virga tua et baculus tuus ipa me consolata sunt
Ira et furor vtraqz sunt execrabilia.
Scriptura Sensus et cogitatio humani cordis ad malum prona sunt
Error et tenebre peccatoribus concreatæ sunt
Veret estatem tu plasmasti ea.
Nix/ignis/grando rē. que faciunt verbum eius

Orator Epistole tue grauitas et ornatus que magna et clara sunt
¶ Et dictū in regula inanimata : qz si sunt animata faciūt cōceptiōem gñm aut sexgma : vt iohannes et catharina sunt albi : et non alba. Et ratio regule est : qz neutrum est gñs indifferentie : etiā qz neutrum gñs suus sonat.

¶ Regula octaua Oratorū de relatiuis et antecedente.

¶ Nūcūqz relatiū ponit inter duo substantiua diuersorū gñm quorū sequens substantiū est pñt hōis vel alteri⁹ rei : tñc relatiū cōformabit se cū substantiū sequenti in gñe. Et sepe fit respectu verborū vocatiuorū : vt dico : voco : rē.

De constructione pronominū

Scriptura	Salvum salutis accipite et graditi quod est verbū dei; et nō qui.
Item	In semine tuo qui est christus; et nō quod
Tullius	Studium sapientie que philosophia dicitur; nō quod
Idem	Lōsilia acutisq; hoim iure sociati que ciuitates appellantur.
Idem	Et illis sempiternis ignib; q; sidera et stellas nūcupatis; et nō q;.
Salustius	Est locus in carcere quod tullianū appellatur
	Est locus Rome quod capitolium dicitur

¶ Sed si relatiū ponit inter duo substantia quorū neutriū est nomen propriū: tunc potest alterutro conuenire. Et ut ipse que est vniuersale: vel ipse quod est vlt. Et tales orationes nō parum ornatus offerit latino sermoni: et qui secus se certis nō latinā orationem sed alienā a doctissimorum plerudine efficiet.

¶ Mōna regula et Oratorum.

¶ Quicunq; relatiū cū suo verbo pponit antecedent: tunc illud aīo ppulchre in casu cū relatio cōcordat: licet in casu cū apposito discordat. Hāc regulā nō solū sacre scripture: Poetarū et Oratorū pulcorū exempla pbant: verumetia peritissimī eam p elegantia vsurpant.

Scriptura	Quem decollauit Joannem surrexit a mortuis.
Terentius	Populo ut placerent quas fecisset fabulas
Duidius	Ecidere manu quas legerat herbas
Tullius	Eos q; ptulit scipiones et metellos tate fuerūt opōnis et glorie

¶ Quintilian; Quam existimas Demosthenis orationem Echbinis est Quas inlūsi literas fuerunt iucundissime

¶ Et dicit notanter in regula q; pponitur relatiū: q; si antecedenti postponit oratio est impeditōnalis.

Exempla sunt	Sermonem quem audistis nō est meus.
	Urbeū quam statuo vestra est
	Iesum quem queritis non est hic

Sequitur tertia pars primi capituli.

¶ Tria pō primi capituli est de syntacti verborum: et habet tria membra. In primo agit de regimine verborū psonalī finitū modi. In scōdo membro de regimine verborū impsonalī. In tertio agit de regimine infiniti nōri: gerundiorū et supiniorū. Prīmū membrū cōtinet vīginti quatuor regulas: quarum tres sunt de verbis regentib; nām.

¶ Prima regula de ntō ante verbum.

¶ Dñe verbū psonale finitū mōi siue illud sit actiū: siue passiū: siue neutrale: regit nūā ante se explicite vel implicite: vel aliqd positū loco nti: sub cōue ntiā nā scz numeri psonē et rectitudinis casualis. Dicit psonale: ppter impsonale q; nullū verbū impsonale regit aliquē casum ante se: ut placet mibi studere. Dicit finitū mōi: q; verbū infinitiū mōi regit actiū ante se: ut mōi legere. Dicit explicite: ppter verba psonalia tertie psonē: ut hō currit. Dicit implicite: ppter verba pme et scōe psonē: q; in omī verbo pme vel scōe psonē certū intell-

Liber Tertius

gatur nūā: et scribo: subintelligit ego scribo. scribis subintelligit tu. Dicit: vel aliquid positū loco nti: q; sit quinq; modis ut patebit inferius.

	Ego studeo. Tu studes. Ille studet.
	Nos studemus. Vos studetis. Illi student.
De Actiuis	Ego studeui. Tu studuisti. Ille studuit. Nos studuimus et.
	Ego studebo. Tu studebis. Ille studebit
	Magister legit: legebat: legerat.
	Ego doceo. Tu doceris. ille docetur
	Nos docemur. Vos docemini. Illi docentur
De Passiuis	Ego doctus sum vel fui. Tu doctus es vel fuisti et.
	Ego docebor. Tu doceberis. Ille docebitur
	Ego viuō. Tu viuīs. Ille viuīt
	Nos viuimus. Vos viuītis. Illi viuunt.
De neutralib;	Ego vici. Tu viciisti. Ille vicit. Nos viciuimus et.
	Ego viuam. Tu viues. Ille viuēt. Nos viuemus et.
	Homo currit: cucurrit: cucurrebat. Hoies currunt et.

¶ Sic pnt variari exmā per verba actiua: passiua: neutralia: deponētia et cōa: in indicatio: in cōiunctiua: in optatio in omnib; tēpibus et pso nis vtriusq; nūri. Ita oportet q; oia verba psonalia prime vel scōe psonē semp bnt p suppositis hec quorū pnoia ego nos tu et vos. Sed vba tertie psonē hnt p suppositis oia noia substantiua: et quinq; pnoia scz ille tpe iste hic is pmitias et oia picipia nti casus: ut tu lect; es: tu lect; fuisti. ¶ Hic nota iuxta regulas q; quinq; mōis aliqd ponit loco nti: vltus. Insi/materies/dictū/actū/simul ap pel. Primo infinitiū: ut studere est bonū. peccare est malū. legere et nō intelli gere est negligere. Persi;. Scire tuū nihil est nisi te scire et hoc sciat alter. Uelle suū cuiq; est nec voto viuūt vno. ¶ Scōdo dictio materialit posita: ut amo est verbum. mōi est gti casus. pater noster est ois dñica. aue maria est saluatio ga brielis. Hic amo/mōi/pater noster/aue maria ponunt loco nti et sunt dictōes materialit posite. ¶ Tertio attributū: et est infinitiū cum obliquo aptepost: ut seruire deo est regnare. vñ Hic. Sola libertas est nō seruire pctis: sola nobi litas est clarere virtutib;. Scriptura: Nō est bonū sumere panē filiorū et mitte re canib;. Persi;. At pulchū est digito mōstrari et dicer hic est. ¶ Quarto dī ctiū. infinitiū cū actō ante se: ut deū orare est sanctū. forte currere est possibile. Ioannē legere est bonū. discipulos plicere est laudabile. ¶ Quinto appellatū: et est ois suppositi et appositū q; vel ut pcedente: ut q; iustitia seruēt est bonum reip. q; soror mea relēq; me solū ministrare. q; curat; pdicat audit a populo. q; eleganti; dī: curatū pdicare audit a poplo et cjs. Et pōt addi sext; modus. nā aduerbiū noialiter positū etiā ponit loco nti: ut sero est. mane est. Et si sero factū esset et. ¶ Est pterea sciendū q; nūā subintelligit implicite in orōe q; mōis Primo in vbiis pme vel scōe psonē ut dictū est. Scōdo q; vba sunt appropata ho minib;: ut dicit Ioannē venisse. dicit regē venturū. pullant ad sacrificiū diuinū in q; oib; subintelligit hoies. Tertio nūā subaudit in vbiis exemptē actōis. ut pluit nūq; saluiat: in q; suppositū subintelligit: de; vel natura: vel al; qua alia res: quia dicit Statius: Sara pluunt. Et Plinius ait: Luna pluūt.

Persi;

Hierony mus.
Scripta.
Persius

Statius.
Plinius.

De cōstructione verborū psonaliū

Comitatus

Sunt autē verba exempta actōis cōiter ista. Fulminat / tonat / nūgīt / pluit hęc
mat fulgurat / serenat / choruscet / conitruat / rozat / grandinat / pruinat / noctescit / dief
cit / lucefcit / aduersperascit. Dicunt em̄ exempta actionis. nam act⁹ eorū eximīf. eo
q̄ a nullo fieri vel p̄fici possint nisi a deo vel a natura. Quarto causa relatiōis.
vt **Ualeāt** qui inter nos diffidia querūt. subaudit illi. Qui currit mouet. Quin
to qñ potest haberi suppositū ex orōibus p̄cedētib⁹ vlt sequētib⁹. vt cibauit eos
ex adipe frumētī. Mensurā bonā et refertā dabūt in sinu vestros. Sili fit in p
lepti et zeugmate. vbi frequēter verbum appositū subintelligit ex p̄cedentibus
¶ Secunda regula de regentibus ntr̄a a parte post.

¶ Tria verba substantiua / sum / solem / existo / et qñq; vocatiua / nūcupor / appello /
voco / nominor / dicor / et oīa alia verba qñ hñt naturā et vim verbi substan
tiui regunt ntr̄a casum post se et siltter ante cum. sint psonalia.

¶ De substantiuis

Sum bonus

Es dericus

Ero doctus

Fis doctior

Existo animal

¶ De substantiuis hñt

bus ntr̄a ante et post

Ego sum studiosus

Tu es discipulus

Ego fui rusticus

Ioannes erat doctus

Tu esis nequam

¶ Et hic est notatu dignū q̄ qñ post verbū substantiū sequit nomen adiectiui
vel p̄cipiū tunc semp debet poni in ntr̄a sub cōuententia trium cū substantiuo vt
Populus est bonus / Tul⁹ est bonū. Sens est bona / ciuitas est munita.

¶ Sed si sequit nomē substantiū et exponit per eyn : debet poni in ntr̄a. vt Pe
trus est mercator. Si sonat des vel der : ponat in grō. vt frantia est regis. reg
num est romanorū. Si sonat dem vel den vel tu : ponat in dtr̄a. vt multa par
est iusto. hec res est mihi incredibili damno. Si post verbū substantiū sequit
dictio importans tpus ponat in actō vel in abltō. vt Christus fuit in terra duos
annos vel duobus annis et triginta. Ex quo patet q̄ verbū substantiū potest
post se regere omēs casus p̄ter vocatiuum.

¶ Circa hanc regulā est notandū q̄ oīa verba psonalia tam actiua q̄ passiua
q̄ neutralia possunt habere vim verbi substantiui et regere nominatiū apte
post siue sit participiū cuiuscūq; temporis siue nominalis.

¶ Clamabant voce magna dicentes

De actiuis Ego torcular solus calcavi

¶ Jesus respondit eis dicens

Virgilius

De passiuo

Pan p̄tinus cera calamis coniungere plures : Instituit.

Pueri custodiebantur illesi in camino ignis

Liber tertius

Phis est

Studere negamus vt ingentosi videamur

Scribor heres : salutor p̄nceps : eligor papa.

Iste efficitur / creditur / cristimatur / famatur / clamatur / reputatur / vide
tur : facundus / doctus / liberalis / pius et clemens.

¶ Mulier accessit egra vt rediret sana

De Neutralibus

Iste moritur robustus / sanus / diues et fortis.

¶ Ibant et flebant mittentes semina sua.

¶ Est p̄terea sciendū q̄ vim verbi substantiui p̄nt habere fere omīa verba mun
di : qz omīa verba resolunt p̄ sum. P̄cipue tñ hanc vim hñt vba passiua et
neutralia : et marie sextuplita. P̄mo verba duratia : vt maneo / subsisto / p̄seu
ro : vt maneo doct⁹. p̄severo in esse. Scdo verba positia. vt sedeo / taceo / quiesco.
indino. vt sedeo erect⁹. quiesco dormico. Tertio verba incessiua. vt vado / curro
ambulo / pergo / redeo. vt accessit intrepidus. redijt festin⁹. Quarto vba repuras
tiua. vt repuro / estimo / iudico. vt iste reputatur diues cū p̄p̄ nihil habeat. Quin
to verba pductiua. vt nascor / generor / pducor. vt iste nascitur nobilis. christus na
tus est paup. Sexto vba electiua. vt eligor / ordino / cōstitutor. vt eligor iudex. ordi
nor p̄sbyter. ¶ P̄terea oīa verba p̄nt regere ntr̄a p̄cipiū multū clare et famili
ariter : vt iste laborat cātans. comedit elurans. iesus aperit os suum dicens.

¶ Itē nota q̄ verba vocatiua capiunt dupl. Uno mō exponunt p̄ videntur : et
sic exponunt passiuē : vt vocor petrus. ich werde geheissen petrus : sic sunt pas
siui gñs. Alio mō exponunt neutraliter. vt dicor / ich heisse : sic sunt vba vocatiua
et deponetalia : vtroq; tñ mō regunt ntr̄a casum. Inq̄tū tñ passiuā sunt sic hñt
actiua vocē. et eorū actiua p̄p̄te regūt duos actōs. vt voco te petrū. nomio te ioh
annē. Sepe tñ ponit ntr̄a loco scd̄i acti : vt vocabis nomē eius iesus. Itē qñq;
ponit loco scd̄i acti vtr̄a : vt vocabis me magister et dñc. Et possum dicere istos
ntos et vtr̄a ponit materialiter vt sunt noia neutri gñs et acti casus. ¶ Itē sci
endū est q̄ verbū substantiū sum plerūq; nō habet ntr̄a app⁹ : et hoc cōtingit
P̄mo qñ sequit aduerbiū : vt de⁹ est vbiq; sum hic. Scdo qñ sequit p̄pō cū
suo casuali. vt sum in domo : fui in tēplo. Tertio qñ capit possessiue. vt liber est
mihi. Quarto qñ capit impersonaliter : p̄tinet. vt est patris. Quinto qñ nihil se
quit. vt ego sum qui sum. Sexto qñ regit dtr̄a vel ablatiū. vt sum bono animo.

¶ De personalibus regentibus gñm Regule quinq;

¶ Prima reglā. Verba recordatiōis et obliuioni p̄nt regere gñm vel actiū. Et
hec pauca sunt : recordor / reminiscor / recolo / memini / memoror / obliuiscor.
At tñ hoc nomē memor solum regit gñm : vt sum memor tui : nō te.

Recordor tui vel te. Obliuiscor lectōis vel lectionem.

¶ Hō gratias recordat⁹ debet hñtiorū sibi factorū : vel bñficia sibi facta.

Scriptura

Sapiens

Gregorius

Augustinus

Reminiscere dñe miseratiōnū tuarū.

Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue.

Memento mei dñe dum veneris in regnum tuum.

Lūpionis vite recolo quasi post tergū oculis ductus suspitō.

Percutit hac pena peccator vt monico obliuiscat sui : q̄ dñ sanus
viveret obliuiscat est dei.

De cōstructiōe verborū psonaliū

Terenti⁹
Licero.
Hierony-
mus.

Virgilius Nō me memisse pigebit Elisse. Didonio: dū memor ipa mel.
¶ Dic nota q̄ gñs aliqñ ponti loco nri p figurā que dī alleotheca vel ambite-
ra: et marie sunt hī gñi aduenti/tpis/diei. Terenti⁹: Lū et⁹ aduenti mihi ve-
nit in mentē. Licero. Lū eius tps mihi venit in mentē. Hiero. Lū hui⁹ diei mi-
hi in mentē venit nō solū anio cōmoueor verūetā toto corpe phoresco.
¶ Scōa regula. Verba plenitudinis et inopie pnt regere gñm vel ablatū scā-
tem id quo quis abundat vel eget. Excipit careo qđ solum regit ablatū: vt ca-
reo pecunia vel pecunijs, careo vestimēto vel vestimentis.

¶ Egeo libi vel libro. Vas repletur vini vel vino.
Erma sunt Pauper repletur calamitatū vel calamitantibus

Eget subsidiorum vel subsidijs

Scriptura Honorum meorum non egeo domine

Dozea tua implebunt saturitate et vino

Salomon Ipse delitijs affluit cū pncipib⁹ q̄ replet domos auro et argento

Virgilius Implent veteris bacchi pinguisq; ferine

Elopus Nemo sibi satis est: eget omnis amicus amico

Terentius Quasi tu huius indigeas patrio

¶ Transitiua plenitudinis: impleo/repleo/saturo/dito. Transitiua inopie: va-
cuo/spolio/denudo/orbo/depaupero. Neutralia plenitudinis sunt affluo abun-
do. Neutralia inopie egeo indigeo.

¶ Tertia regula. Verba accusatiōis/laudatiōis/damnatōis: et horum cōtraria
pnt regere actiū cū gñō vel ablatō qui resoluit per ppter: vt arguo vel acculo pe-
cuniam furti vel furto. i. propter furtum.

Acculo te furti/mendatij/perfidie/negligentie.

Arguo te sceleris/leuitatis/malitie/auaritie.

Laudo te virtutis vel virtute. Moneo te pmissi/debiti.

Damno te nequitie/perturij/hypochoyris

Expurgat se criminis/nequitie/facti.

Mulcto te violentie/rirarum/tumultua.

Cōmendo te pbitatis/sancimonie.

Scriptura Morte turpissima condemnabant eum

Quidius Parce tuum natum sceleris damnare Lupto

¶ Sunt circiter decē et octo scz damno/purgo/mulcto/cōmendo/laudo/castis-
go/ago/vitio/puncto/accuso/arguo/vitupero/incuso/rephendo/cōuincio/excu-
so/increpo/insimulo/moneo/cōuencio.

¶ Dic nota q̄ regula intelligit de actiuis que regunt actiū cū gñō. Sed eorū
passiua et hoc verbū ago regunt gñm vel ablatū: vt petrus accusat a soto furti.
ideo agit iniuriā cōtra eum. Accusor a te leuitatis. Arguor a te criminis.

¶ Quarta regula. Ista deponētia auctior/dominor/misereor et miseresco re-
gunt gñm vel dñm.

¶ Erma sunt.

Misereor nostri vel nobis Dominor tui vel tibi

Auxiliare mihi vel mei: in gñō rarū est. Misereor mei deus.

Scriptura Qui misereor pauperis foeneratur dñs.

Liber Tertius

80

Dñs misereor pater filiorum misertus est dñs timentibus se
Sancta trinitas vnus deus misereor nobis

Propheta regi⁹. Quis dñat tui in dñs dñe. Tu dñaris potestati maris.

Virgilius Oio misereor laborū tantorū: misereor animi nō digna ferentia
id est indigne patientia.

Quidius O virgo misereor mei: misereor meorum.

Virgilius Archadie regis queso misereor dñi.

¶ Dic nota q̄ hoc verbū misereor misertus sum scōe cōiugatōis regit gñm vel
dñm: et pntet ppte ad deus: licet qñq; ad hoies vsurpet. Misero: miseratus
sum pme regit solū actiū: et spectat ppte ad hoies. Virgili⁹. O sola infandos
noxe misera labores. Cant ecclesia: Misera pcepti transgressorē. Et fecit
ppte et misericordia iunare. Inde miserabilis vñ. Prestat mundū esse qđ mi-
serabilem. Jē misereor impersonale miseriū est regit actiū cū gñō: vt pauperta-
tis tue me misereor. Tui me misereor.

¶ Quinta regula. Verba emēdi vel vēdēdi pnt regere actiū cū ablatō pñj cer-
ti vel incerti: aut cū illis quatuor gñis plurijs/minoribus/tanti/quanti cū corū cōpo-
sitis. vt tantidē tñlibet quantilibet. Et eorū passiua regūt istos gños cū suo casu
pñio scz cū ablatō mediāte a vel ab. Sed regunt pñm certum in ablatō.

¶ Erma de ablatō pñij certi cū actō.

Emi panem tribus nummis Locauit domum decem florentis.

Emi librum tribus solidis Comparauit villam ducentis aureis.

Christus venditus est triginta argenteis

Scriptura Emamus ducentis denarijs panem

Hoc vngentū potuit venundari tricenis denarijs

¶ De ablatō pñij incerti.

Scriptura Potuit ne hoc venundari multo rē.

Christus redemit nos suo sanguine

Virgilius Exanimū corpus auro vendeat Achilles.

Scriptura Empti emi estis pretio magno

Valerius Magno vbiq; pretio virtus estimatur

¶ Erma de vñis emēdi et vēdēdi cū quatuor
gñis incerti pñij semp in gñō et numq; in dñō.

Emi librum tanti quanti tu

Vendidi domum tanti quanti nuper emi

Scriptura Nonne multis passeribus plurijs estis vos

Bras Pen⁹ Dic mihi mulier si tantū agrum vendidisti.

Augustinus Regnum celorū tantū valet quanti es

Terentius Quanti empta est: quanti dos est: et non quantor.

Quidius Vir tanti totaq; troia fuit.

Iuuenalis Balnea sexcentis et plurijs porticus empta est

Licero Non plurijs vendo qđ alij: fortasse etiam minoris

Idem Te tantidē estimasse quantilibet sacerdotem

Elopus Quilibet est tanti munera quanta dedit.

p. 81

De constructione verborum personalium

De his et similibus vide Laurentium de Ualla et libellam varie constructionis M. ad.
¶ Tertia regla. Quedam verba quique regunt duos duos quoniam unum fecit cui acquirit et in teutonico pponi potest dem: alter significat modum acquisitionis et ei pponi potest communiter tui: ut Venio Petro auxilio. Ich komme dem peter tui hilffe.

Est mihi honor	Venit mihi auxilio
Venit tibi auxilio	Venit inimicus damno
Dabeo te derisui	Dabeo Joannem odio
Decres est mihi laus	Non est salus tua mihi cure
Litere tue fuerit mihi magne iucunditati/doloris etc.	

Exempla sunt Erit tibi laus/vitio/pudor/damno/honor
 Tu id tibi laus ducis quod tibi vitio dandum est
 Id dabit tibi damno/vituperio/dedecori/honori vituperatorem
 Tu das mihi hoc vitio quod mihi honori est
 Joannes dedit librum suum comodato
 Accipe hunc librum a Petro comodato

Scriptura Domine non est tibi cure quod foror mea dereliquit me sola etc.
Eicero Ego autem semper ornamento te mihi fore duci
 Fustique mihi predio tristissimis meis temporibus
Virgilius Fistula Dameras dono mihi quam dedit olim
Idem Phebo sunt mea carmina cure
 Titus et arboribus decori est. ut vitibus vire.

¶ Quarta regla. Verba precipiendi/loquendi/et dandi acquisitione posita coter regunt dum cum actio. Sub his comprehendunt eorum contraria et illa ut verba prohibendi/subtrahendi/spondendi/notificandi/compandis/proferendi/subiungendi/inferendi. De verbis loquendi eripiunt alloquor/et affor que volunt acquisitionem. ut alloquor te/affatus sum Petrum.

Precipio tibi hec	Et habent loco acti infinitiui
Do tibi librum	Precipio tibi legere
Loquor tibi veritatem	Iubeo te legere
Dec mando vobis	Prohibeo te legere
Suadeo tibi ista	Inhibuit nobis ludere
Dico tibi nova	Precipit nos studere

Exempla sunt Doceo tibi filium tuum grammaticam Erudio tibi filium tuum.

¶ Hic nota quod multa sunt verba que regunt dum cum actio/acquiesco/aspiro/affectio annuo abnuo appareo appropinquo adhibeo ausculto assisto alto beneficio confido consentio contradico caueo cedo credo derogo detraho deseruo dispendio fauco insurgo innotesco inferuo incubo noceo obedi offitio obtempero occuro ro/obuio oblitto obsto parco pateo placeo presudico pvideo profitio repugno/ resisto succorro suffragor et infinita huiusmodi.

¶ Quinta regla. Verba sepe potest resoluti in ablativum. hoc est dicta sepe ponit pro oblativo. ut iste est dilectus mihi. La me. Quando talis resolutio fieri debet patet ex convenientia sententie. Nam ubique ponitur ablativum cum pponit a vel ab. loco ablativi potest ponit dicta. ut pcuteris a me vel mihi. recipio librum a te vel tibi. Videtis

Libri Tertius

mihi. nec cernitur ulli. foeneratur mihi. venit mihi. Actur virgilio. formidolo sus oibus. dicitur mihi. abest mihi. subtrabo tibi. sustulit mihi aurum. legit mihi.
¶ Est in scienda quod verba rectus ab illo deponenti videor videris. ut videor mihi videris tibi. non est prope resolutibilis in ablativum. Et in prima persona dicendum est. videor mihi. in secunda videris tibi. in tertia videtur sibi vel illi. Ita etiam in pluri videtur nobis. videbimur vobis. videt sibi. Qui modus loquendi elegantior est illo videtur mihi. Ita ut quidam loquuntur impersonaliter. ut si visum fuerit. et si placet

De regentibus actum Regule septem.

¶ Prima regla. Omne verbum actum transitivum regit post se actum tanquam casum. prout in que transit actus verbi. Verbum autem transitivum generaliter est illud de quo in teutonico potest interrogari was oder wen. Sic video est transitivum. quod eo potest interrogari was oder wen sibi est du. Sed servio non est transitivum. quod de eo non quiritur was oder wen sed tui in deo weim/ut weim dicitur du/et potest dici verbum debilis transitivum. quod regit post se obliquum. licet non actum. Que vero nullo casu post se opus habent dicuntur absoluta. ut sedeo. curro. ut amo deum. scribo librum. video lumen. suo tunicam
¶ Et potest hic contineri una regula generalis. Quemcumque casum regit indicativus: eundem quoque regunt omnes ceteri modi: supina quoque gerundia et participia ab ipso derivata. ut bibo vinum. bibi vinum. bibam vinum. bibere vinum. bibissem vinum. bibitur vinum. bibendum est vinum. **¶** Hic nota quod triplura sunt activa. Primo activa in o: et sunt illa que prout exponitur per verbum: et prout accipit r. ut mitto scribo vel deo etc. Secundo activa in oi: ut sunt omnia deponentalia transitiva que prout exponitur per verbum: ut luco: patior etc. Tercio verba coia: ut largior experior etc.

De Activo in o.

¶ Lognosce teipsum: Chilon Lacedemonius ait
 Servare modum est optimum: Cleobolus Lindius.
Septem sapientes Sponso damna dabit: Tales Milesius.
 Variatum ad senectutem compara: Bias Prieneus.
 Lognosce tempus: Pitacus Mityleneus.
 Meditatio totum continet: Pertander Corinthius.
 Spectare subeo cunctos vite terminum: Solon Atticus.
Propheta Arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni.
Idem Logitavit dies antiquos et annos eternos in mente habuit
Idem Iniquos odio habuit et legem tuam dilexit
Terentius Inequum amicos: veritas odium parit

De Activo in oi.

Qui machinantur sequuntur et operantur iniquitatem: merentur et adipiscuntur et patientur penam eternam.

Scriptura Cur odio iustum: cur invidet bono: cur non patens simplici: cur persequens modestum.

De verbis communibus.

Scriptura Fratres horro vos in domino et moneo
 Deo largit penitentibus copiose gratiam suam
 Sicut filii suos pariter ita discipuli suos magistros et preceptores tenent venerari

De verborū psonaliū & structiōe.

C Verba actiua que sepius regunt actiū sine datio. possunt tamen regere datiuū acquisitiue posita.

¶ Amo/armo/adiuuo/amitto/ago/amplio/apparo/appeto/appello/aspiro/ audio/augeo/calco/suppedito/corloro/cōtamino/clamo/cogito/colo/cedo/cedi/cōtemno/cupio/capio/cōpleo/comperio/cogo/deuasto/desidero/diffamo/diffido/diglutio/deuoro/diligo/despino/decipio/decipio/extenuo/erōro/existi/mo/eraudio/extollo/effero/exterminio/expello/eripio/eritquo/fatigo/fedo/fraus/do/sugo/veno/fugio/voueo/genero/guberno/heredo/etheredo/increpo/iugulo/inuestigo/inqro/inuenio/interficio/iuuo/laudo/libero/libo/molesto neco posco/occido/oppugno opto/predo/pāpito/pūno/ppetro/pūto/stipo/suparo sumo/suscipio/submergo/spemo/tango/trucido/terreo/torqueo/thero/voco/verto/vitupero/vulnere/et multa similia. Possunt tñ si sententia requirat regere accusatiū cum datiuo. et alijs casibus cōmunibus.

¶ Secunda regula. Verba absoluta que ex natura sua. ppta non regunt actiū sumpta foris. i. pro trāsitiuis: possunt regere accusatiū.

Scriptura Bonus homo ardet. **Exultabit** lingua mea iustitiā tuam: pro exprimet
Esaías Jubilate montes laudem: pro dicite
Idem In die illa stillabunt mōtes dulcedinem et colles fluent lac et mel/pro emittent.

Scriptura Qui erubuerit me et sermones meos. hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate/pro spernet
Virgilius Sonitumq; pedū vocemq; tremisco/pro timeo
Idem Formosum pastor Corydon ardebat Alexim.
Idem Pars stupet inuapte donum exultale Minervae: ibi stupet ponitur pro miratur.

Propbeta regi⁹ Et nubes pluant iustum. i. emittent
Idem Deus pluit super peccatores laqueos.

Et habet hic fieri figura que dicitur Euphonismus. quia verbū possit pro verbo
¶ Tertia regula. Verba cōposite figure absoluta sepe regūt actiū virtute cōpositiōis. scz que cōponunt cum ppositiōe deseruiente actō casui. Unde vbi dicitur Eo ad magistrum: potest eo cōponi cum ad. et dicitur adeo magistrum.

Ereo ciuitatem. i. extra ciuitatem.
Perlabo vnda. Alloquor te.
Adeo magistrum Percurro forum. Aggredior/accedo te Affor te
Quorum simplicita regūt datiuū vt loquor tibi/for tibi

¶ Nō nota qd cōpositi non sp regūt casū quē regit ppo cū qua cōponit. Et ideo dicitur in regula sepe et nō sp. Nā illa ppo ad/ facit verbū qñq; regere actiū. vt aggredior/ accedo adortor. Liui. Ne nimia late res eēt pestilētia ciuitatē adorta est. Ecclesia canit. assilit tenebras. Qñq; ppo ad facit verbū qñq; regere actiū. vt assilido/asto/assisto/aduenio tibi. Scrip. Adhesi testimonijs tuis dñe. An p po qñq; facit vbi regere actiū. vt anpono scipionē oib; romanis. Qñq; dñi vt Cice. ancellit oib; eloquētia. In ppo facit vbi qñq; regere actiū vt in eo domū. ingre. hior tēplū. lūeo tecū pactū. inieit sed⁹. Terē. Nāc grām tecū imbo. Virg.

T. 2 iul⁹.
Ecclesia.
Scriptura
Terenti⁹
Virgili⁹.

Liber Tertius

Inuadunt vbi somno vinoq; sepulta. Qñq; dñi. vt innuo/insidio/insurgo/ inferuio. Virg. Insidere ramis. Ob ppositiō facit verbū qñq; regere actiū. vt obuiuo/obsidio/obambulo oppugno. Sic socij vlyssia obambulabāt tecta dom⁹. Filij israhel obmuebāt achor lapidib⁹. Princeps noster obsidet ciuitatē illā. Qñ qob facit verbū regere actiū. vt obuiuo/occurro/obumbrio. vt obuiauerūt dñio. oe cursare capio. Alie ppositiōes deseruientes actō faciūt fere sp verbū in cōpositiōe regere actiū. vt sunt per/traus/pter circū 7 huiusmōi. vt pambulo forū. circūtul terram. peragro terras. transeo montes. transilijt omēs strenue mōtes collicū losq; Betel. preterlabi⁹ horas. Rhenus pterabit⁹ Colontā. preter fluit ciuitatē transgressus est alpes. et sic de alijs. Item verbū cōpositū qñq; regit duos ac cusatiuos. Unum virtute ppositiōis: alterū virtute simpliciis. vt traduco te ponē hoc est: duco te transponē. Unde canit ecclesia. Mente poli nos transferre sago. transierit eum rhenū. pertraho te hostes. traiecit exercitū rhenū. i. transpo suit. Item ppositiōes deseruientes ablatiuo: plerūq; faciūt verbū regere ablatiuū vt sunt expello/erido ab dico excedo elabor absūm depello desilio deduco. Di ciur em expulit cum regno. abdicauit se magistratu. hec res excidit mibi mēo/ rila. manu. fenestra. desilij tecto et similia.

¶ Quarta regula. Verba neutralia spatiā diu/ abulādi pnt regere actiū 7 ablatiū

¶ Pergo septem milia vel septem milianā vel miliaribus

Exmā sunt Curro tria stadia vel tribus stadijs

¶ Nauigamus octo miliaria vel miliaribus

¶ Spanioz tres horas vel tribus horis

¶ Sub hac regula pnt contineri omia verba scantia actū orandi vel vestiendi. et regere apartepost duos actōs. vt vestio te tunicā / induo te clamydē. Ex potest regula etiā intelligi de verbis cōpositis. vt exuo te vestimēta tua/ exspolio te tunicam. exquamo pilces squamas vl squamā. quia etiā regūt ablatiū. Silt verba distandi regūt actiū vel ablatiū. vt hec verba adsum disto. vt Colontā distat tria milia passū ab illa vbe. Joānes abest hinc tria miliaria. Preterea verba ponderandi etiā regūt accusatiū. vt hoc plumbum ponderat quinq; talēta Burum hoc appendit tres talēta.

¶ Quinta regula. Omnia verba mādī possunt regere accusatiū temporis vl ablatiuū. sed accusatiuum elegantius.

¶ Studeo tres annos vel tribus annis

¶ Scribo tres horas vel tribus horis

Exmā sunt Habito colonie tribus annis vel tres annos

¶ Sedi duas horas vel duabus horis

¶ Ieiunauit vnam diem vel vna die

¶ Vigilauit totam noctem vel tota nocte

¶ Vigilius regit in actō.

¶ De actiuis.

¶ Noctes atq; dies me amos meq; desidero

¶ Una cum gente tot annos bella gero

¶ De passiuis.

¶ Agredo Troja annos obsidebatur decem.

Virg⁹.

Ecclesia.

De structioe verborū psonaliū

¶ De neutris.

Terentius Filius clam patre pfectus est: menses tres abest.
Virgilius Facilis descensus auerni.
 Noctes atq; dies patet atri lanua ditis.
 Centum errant annos volitantq; hec litora circum.

¶ Exīa vbi tps regit in abltō.

Scriptura Symon apostolus centesimo ⁊ vigesimo etatis sue anno crucis tormento interfijt vt p̄fēs miraret.

Legenda Jo sanctus fuit t̄pibus Decij: defunctus est. xij. anno calendae februiarias vel februarij: intelligit p̄positio ante.

Psalmista Unam petij a dño hanc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee.

Item Vespere: mane: et meridie annuntiabo laudem tuam.

Virgilius Lac mihi nō estate nouum nec frigore deficit.

¶ Hic nota q̄ q̄uis tps regit in grō: vt scribit de scis Symōe. Mirabat̄ iude q̄ centū et viginti annorū senex crucis patibulū p̄tulisset: tñ ibi tps a nois regit: a verbo aut̄ semp regit in actō vel in abltō. Et licet tps a verbo regit in grō: vt Lū̄ iesus fact' esset annorū. xij. Et in geneti. Hoc cū q̄ngentorū esset aū norū genuit Sem Lham et Japhet. Dico q̄ ille modus loquēdi nō est imitandus sed more grecorū ille gñs duodecim annorū ponit p̄ abltō annis. Graeci cū carēt abltō loco cui⁹ vtunt grō: nōnunq; oīs: p̄dicte vero oīs e greco traducte sunt. ¶ Hic notandū q̄ dupl'r querim⁹ de tpe. Uno mō per qñ: et tunc tps semp regit in abltō. vt qñ venit pater tuus: rñdet̄ hora q̄ta: et non hora quartā. Alio mō per q̄dīu: et tunc regit in actō vel in abltō. vt q̄dīu studuisti parrisijs: rñdet̄ annos decē vel annis decem. Quō aut̄ per annos querendū ⁊ respondendū est vide Elegantias nostras de litera B.

¶ Sexta regula. Verba absoluta p̄tinentia ad actū viuendī p̄nt cōstrui cū dictione impossibite modū viuendī in actō: qui actūs potest exponi p̄ aduerbiū. vt vir bone viue deum. i. deifice.

Hic asinū viuūt. i. asinine vel instar vel ad modum asini.

Petrus viuūt sanctum. i. instar sancti: vel sanete.

Joannes viuūt bacchanalia. i. instar bacchantium.

Hec vox nō sonat hoīem. i. ad modum hominis

¶ Hic nota q̄ in locutioib⁹ hui⁹ regule sequendi sunt boni auctores. Nā q̄uis aliq̄ sic loquunt̄: violat canē. bibit vaccā. comedit lupū. clamat bouē. sterit car: tñ. i. sicut canis. hui⁹ tñ locutioēs nō sunt vsurpate vel frequētes apud bonos auctores q̄ sic loquunt̄: comedit vt canis. bibit vt vacca. vel comedit instar vel ad modū canis. Inuenit̄ nā apud Iuuenalē: Qui curios simulat et bacchanalia viuūt. Sic discedentib⁹ nobis vel nos discedētes dicim⁹ longū vale. i. p̄ longū tps. Virg. Et longū formose vale: Vale inq; Jolla. Et mouentib⁹ dicim⁹: Vale eternū. i. eternaliter. Virg. Eternūq; vale: vale mihi optia Palla. Et pōt fm aliq̄s oīs casus nois adiectui pōt aduerbialit̄ excepto vto. Itē quedā nois inueniunt̄ aduerbialit̄ om̄i casui addita: et dicunt̄ ab aliq̄b⁹ substituta: vt

Juuenal'

Virgili'

Liber Tertius

dulce/triste/turpe/sublime ⁊ multa alia in e tercie declinatōis: vt aquila est volans sublime. Virg. Cantantes sublime ferant ad sidera digni. In sequentia pascali: Volucres dulce canunt: et sic de alijs.

¶ Septima regula. Verba docēdi/rogandī/vestiēdi/et bonū similia et cōtraria possunt regere duos actūs. hec dicunt̄ vehemētissime trāsitiōis. Et p̄mus actūs de quo in vernacula lingua interrogari pōt wen: regit ex vi trāsitiōis: ⁊ ille cū verbo passiuo stabit in nro. Sed scdus de quo pōt interrogari was oder wo regit ex vi nature vehemētissime trāsitiōis. et iste etiā regit a passiuo isto rum verborum in accusatiuo.

¶ De verbis docendi
 Docco te grammaticam
 Docco te malos mores
 Iustificaciones tuas doce me
 Timorem domini docebo vos

¶ De verbis vestiendi
 Induo te nouam tunicam
 Lingo me corrigiam
 Eruo me calceos

¶ Verba rogandi sūt hec. postulo/pesco/agito/moneo/oro/oro/obtestor/interrogo/precor/queso. Supplico. tñ tñ regit dñm vt supplico tibi. supplico patrem tuū. supplicamus tibi oipotens deus. Etā inuenit̄ postulauī patres meos: sed hoc non est nobis imitandū. Etā peto sepe regit actū cum abltō mediante p̄positione. vt peto abs te argentū mihi debitum. ¶ Verba docendi sunt. doceo/erudio/instruo/imbuo/informo/introduco/instituo/et eorū trāta vt celo te. doceo te. Sed aduerte q̄ ista verba instituo/imbuo/informo et introduco magis frequēter regit actū cū abltō. vt magister instruit discipulos suos optimis artibus. ¶ Verba vestiendi sunt/vestio/induo/eruo/calceo/cingo et eorū sinonima. vt caligo/caputio/hec et similia. vt poto te aquā. moneo te promissum. Interrogo te sermonē occultum. defraudauī te pecuniā.

Scriptura Venite filij audite me timorem domini docebo vos
Virg. in vi. Tu modo posce deos veniam
Scriptura Induit eum dominus loriceam fidei
 Calcia te caligas tuas et sequere me

¶ De passiuo.

Scriptura Sacerdotes tui induantur iustitiam
In Job. Multa minora exigeris a deo q̄ meretur iniquitas tua
Virgilius Testor chara deos et te germana: tuumq;
 Dulce caput: magicas inuitam accingier artes.

¶ De regentibus ablatiuum Regule quatuor:

¶ Prima regula. Omnia verba mūdi post que in vulgari sermone intelligit̄ alia qua istarum septē p̄pōnū cū de ex in pro p̄ter per p̄nt regere ablatiū sine p̄pone fecant̄ instrumētū vī materiā. aut modū vī cām actus. ¶ Exīa sunt. Percussit eum basta. pugione. gladio. id est cum.

Poeta

De cōstructione verborū psonaliū

Cecidit eum pugnā Pugno me impulit Uideo oculis
 Audio auribus Faber fabricat frenū ere Appaulum auro. l. ex
 Ceruissā biaratur brasio et humulo
 Pharmacopola conficit poculum verbis
 Uluius dei gratia. i. per gratiam dei
 Facto atramentum galla et vitriolo
 Incidit morato gradu vel concito gradu Accingere gladio tuo
 Iste cantat alta voce et submissa Repo manib⁹ et pedib⁹.
 Fulget virtute modestus Tacet pudore Pallentimore
 Iste incedit testudine incessu Induit veste purpurea
 Duidius de remedio Neue puellarū lachrymis mouere cauet
 Ut ficerent oculos erudiere suos
 De Ponto Nescio qua natale solum dulcedine cuneos
 Duct. et immemores non sinit esse sui.
 Idem. Artibus ingenius quesita est gloria multis
 Ferreus assiduo consumitur annulus vsu
 Duid. de Pon. At reditus iam quisq; suos amat et sibi quid sit
 Utile sollicitis supputat articulis.
 Phil. in saty. Pauca velim famio vel serus more loquaris
 Nec quicq; in mente prius dicenda volutes
 ¶ Secunda regula. Necesse verba deponētia: scz dignor/ponor/fungor/ves
 cor/fruor/et vto/etiā regunt ablatiū. Et hoc verbū careo solum regit ablatiū. vt ca
 reo libro vel libris careo pecunia vel pecunijs.
 Dignor te mea societate.
 Iste est dignus honore laude/ veneratione.
 Exm̃a sunt. Iste est indignus honore/ officij rē.
 Potior triumpho/ victoria/ voluntate mea
 Fungor bonis/ sacerdotio. Uescor pane/ carnibus. rē.
 De futuro.
 Fretus sum tuo auxilio/ tua humanitate/ benivolentia rē.
 Virgilius. Be venus: baud equidū tūc dignor honore.
 Uto: tuo libro/ consilio/ cultro.
 Abutētia mea benignitate/ conuersatione/ et societate.
 Scriptura. Felix namq; es sacra virgo rē. omī laude dignissima.
 Nescit homo an odio vel amore dignus sit.
 Beatus Nicolaus tam triumpho potius
 In sudore vultus tui videris pane tuo
 Da nobis eterna perfrui leticia
 Terentius. Ego te Pamphile vsus sum. Et similia.
 ¶ Tercia regula. Verba passiva regūt ablatiū mediante p̃poe a vel ab scantes
 rem agentem/ tanq; casū p̃p̃iū. Excipit delector qđ regit ablatiū sine p̃positione.
 Diligo a te Liber legitur a Petro
 Percutio a magistro. Uideo a Joanne

Liber tertius

¶ Nota qđ hic comprehendunt qđ duplicia passiva. Primo oia passiva in or que
 deponendo r transeūt in actiū. vt virgilius legit a magistro. similis amat a si
 mili. Scđo nouem verba cōta. vt omē bonū largit a deo. Tercio omia deponē
 talia actiua in passiva ficatione capta. vt aurum furat a latrone. pecunia lucrat
 a scriptore. Quarto/ ser vba in o que passiuē fiant. vt exulo/ vapulo/ veneo/ fio
 nubo/ liceo. vt filius malus a patre vapulabit. i. verberabit. opus malū non fit
 ab artifice bono. Et licet multa verba actiua et neutralia regūt ablatiū mediante
 a vel ab. vbi tñ ablatiū non est casus. p̃p̃ius verborū passiuorū. Unde scriptura
 A verbis tuis formidauit cor meum. A testimonijs tuis nō declinauit. Redime
 me a calumnijs hoim. De neutris scriptura. A fortitudine manus mee defecit.
 Item Abstinē a detritis tuis. Dico qđ non ois ablatiū meditare a vel ab: est p̃p̃i⁹
 casus passiuorū. sed ille solus qui fecit cām efficientē passiois qui pōt esse suppo
 situm verbi actiui qñ oratio passiva mutat in actiū. sic non est in dictis orōib⁹.
 ¶ Hic est notandū qđ p̃p̃ius casus verborū passiuorū est ablatiū. sicut p̃p̃ius
 casus verborū actiuorū est actiō. Inueniunt tñ verba passiva etiā regere actiū
 et hoc quinq; mōis. Primo per synecdochen. non oia passiva sed illa que fiant
 passionē altius tps integralis extrinsec⁹ illatī. vt mulier que suat facit: me
 retrahatur mentē. Virg. Terq; quaterq; manu pecc⁹ p̃culla decorū est. Flauen
 tesq; absassa comas. Scđo passiva verborū regentiū duos actōs. vt sunt postu
 lor/ poscor/ doccor/ Scriptura. Sacerdotes tui induant iustitias. Item Appollo
 potens in scripturis ducit⁹ eam vti dñi. Tercio regit actiū tps. vt campane
 pulsabant tres horas. Quarto p̃ p̃positionē. Virg. Interea magnū sol circūvol
 utur annū. Item cōsilio omēs animis volētib⁹ hanc vrbē efferimur. Quinto
 per transumptionē. i. qñ sumit pro verbo actiui. vt Capre pascunt syluas. i. cor
 ¶ Quarta regula. Verba suscipiēti aliquid ab alio. (rodit pascēdo syluas.
 verba recedendi/ distandi/ separandi/ etiā pōt regere ablatiū mediante p̃positioē
 a vel ab. fiantem locū vel psonā a quo suscipit/ recedit/ vel separatur.

¶ Exempla sunt.

Accipio a te Recedo a te Audio a te Abstinco me a malis
 Percipio a te Repello a te Remoue a me Separo me a vobis.
 ¶ Verba suscipiēti sunt disce conduco. vt cōduri a Petro domū. Capio acci
 pio/ suscipio/ recipio/ sumo/ audio/ censeo/ intelligo et similia. Verba recedendi
 sunt/ recedo abscedo/ concedo/ reuerto/ regredior. Verba separandi sūt/ disto
 differo/ auerto/ abigo/ remoueo/ amoueo/ alieno/ separo/ abijco/ aufero/ expello
 cripio/ libero/ extraho/ imigro/ somido/ declino/ redimo/ nauleo/ et similia.

Secundū membrū de vbis impersonalib⁹

¶ Secundū membrum est de verbis impersonalibus. et primo de impersonalib⁹
 actiue vocis de quibus dantur quatuor regule.

¶ Prima regula de regentibus genitiū.

¶ Ista vta verba impersonalia actiue vocis/ interest/ refert/ et est capiti p̃p̃inet
 regunt omne genitiū mundi: preter istos quinq; pronomiales. me/ tu/ sui/ nūi
 ¶

De cōstructione verborū impersonaliū

et vestri loco quorū regūt abltōs femini gñis/mea/tua/sua/nostra et vestra. in quibus intelligitur mea re. i. utilitate.

Boetius
Licero. **Terentius**
Exēta sunt
Regis interest gubernare regnum
Regine refert ut vivat pura sine crimine
Est inferrimi ingenij semper uti inuentis
Est adolescentis maioris natu vereri
Nihil mea interest dum portar modo
Si quid mea minus interest id te forte delectat
Tua interest calefacere et mea respondere.

Tullius
Comicus.
Licero.
Scriptura
Juvenalis.
Nec advertendū est pro elegātia: q interest/refert/et est/multū elegāter cōstruuntur cū istis gñis/magni/parvi/tanti/quāti/nibili. Et cū istis adverbis: magis/minus/mox/mimic/multū/plus/plurimū/parū/modicum. **Licero.** Interest magni etus qui vult dicere. **Terentius.** Illud permagni referre arbitror. **Tullius.** Illud p̄mum parū refert. **¶** Nec nota q̄ quis bec verba interest et re fert cōstruat cū illis abltis mea tua sua hoc tñ verbum impersonale est: nō cōstruitur cū illis abltis neq̄ cum gñis mei tui sui sūt. Sed cum nō neutri gñis ut meum tuum suum. ut Actū primo. Non est vestrum nosse momenta et tēpora. In euāgelio. Sedere ad dextram v̄l sinistrā non est meū dare vobis. Tu um fuerit literis dare operam. Etā hoc verbū est cōstruit cū istis gñis. ut moris est. i. ad morem pertinet. Iuris est. i. ad ius pertinet. Unde **Juvenalis.** Moris erat quondam festis sernare diebus.

¶ Secunda regula de regentibus dativū.

¶ Ugentiū sunt verba impersonalia actiue vocis regentia dativū scz cōtigit/accidit/euenit placet libet licet liquet vacat suppetit competit expetit fit cōstat succedit sufficit apparet pertinet dolet prestat congruit conuenit.

¶ Exempla sunt.

Contingit nobis sicut volumus
Accidit tibi quod non putaueras
Licet tibi gustare panem
Dñs tibi licet sed non expedit
Vacat tibi audire negotiū tuum
¶ Et p̄nt verba p̄dicta variari interijs psonis. ut placet/placuit/placēbit/lupo deuorare. libet libuit libebit vulpo defraudare. nō licet licuit libebit hoi fenerari.
Expedit vobis ut vnus moriatur homo pro populo. i. vñle est

Scriptura

Cunctis qui placeat non credo q̄ modo viuat
¶ Vacat capis dupliciter. Vno mō pro carere tñ regit atlm. Alio mō psona licet pro intēdere et opam dare. tñ regit dñm. ut istevacat studio poetico. Ille vacat singulari negotio. Tercio capis impersonaliter pro puenit tñ nullū casum regit an se. sed dñm post se et sic capis in textu. ut tā vacat tibi audire vias lectōes

¶ Tertia regula de regentibus accusatiuum.

¶ Quatuor sunt verba impersonalia actiue vocis regentia accusatiuum tantū scz. Iuuat/decet/delectat/oporet.

Liber Tertius

Iuuat/iuuat/iuuabit/mercatores negociari.
Non decet/decuit/decebit quenq̄ fornicari
Delectat/delectauit/delectabit/monachos cōtemplari
Iuuat me exte portam Decet te talia loqui
Nonne oportebat Christum pati

Scriptura

Terentius

Sapientem decet oīa prius consilio q̄ armis experiri
¶ Sub his verbis quedā alia impersonalia cōprehendunt. ut puta Preterit/su ḡt/cōcernit/respicit/tangit/lacet/vt preterit me. fugit me/si quisq̄ domi sit nec ne Nec quippe verba affirmatiue posita sine negatiōe. idem valēt q̄ nō scio. sed cū negatiōe valēt scio. ut nō fugit/nō latet idem valēt: q̄ scio vel constat mibi. Itē hoc verbum iuuat dupliciter capitur. Versus. Si iuuat actiū fuerit tunc auxiliatur. Impersonale si sit. delectat vbicq̄.

¶ Quarta regula de regentibus actiū cum gñō.

¶ Quinq̄ sunt verba impersonalia actiue vocis regentia accusatiuum cum gñō scilicet. penitet/tedet/miseret/piget/et pudet.

Penitet penituit penitebit me peccati Tedet teduit tedeat me scis tui

Scriptura

Sapientia

Terentius

Scriptura

Miseret misertum est me bonarum fortunarū
Tedet animam meam vite mee
Teduit me. vite mee videntem mala vniuersa
Nonne te facti pudet.
Tedere incepit populum itineris et laboris
¶ Nota q̄nq̄ sūt vba impersonalia ex adiūcto scz cepit/incipit. desinit. potest. et soler. Et dicunt impersonalia ex adiūcto quia iungi solēt infinitiuis impersonaliū actiue vocis. ut cepit me penitere peccati. desinit me pigere laboris

¶ De impersonalib⁹ passiue vocis dat vna regula trimēbris.

¶ Verba impersonalia passiue vocis q̄n veniūt ab actiuis et exponunt per man regunt actiū trāsitiuū et tres casus cōes. Sed q̄n veniūt a passiuis et exponunt per ea vñt: regūt abltū mediāte p̄pōne a vel ab cū casib⁹ cōib⁹. Sed q̄n veniūt a neutralib⁹ et sunt absoluta regūt casus cōes virtute p̄positiōis.

¶ Primi. pulsatur campanas duas horas vel duabus horis
¶ Canonis ad templum venturis multo labore

Exemplū

¶ Secundi. legitur a magistro suis scholaribus hora prima in scholis magna diligentia.

¶ Tertij. Curritur domino pro vno hora quinta celerit cursu.

Duo sūt fundamēta iustitie: vñi ne alicui noceat/aliud ut in cōi utilitate suat. **Licero.**
Virgilius Iur in antiquam siluam.

Sequitur Tertium membrum.

¶ Tertij membrū est de infinitiuis. gerūdijs. et supinis. et cōtinet octo reglās.

¶ Prima regula de cōstructione infinitiuorum.

¶ Quando duo verba sine cōiunctione media simul cōueniunt in oratiōe tñc vñum illorum debet poni in infinitiuis.

q. ij.

De infinitiuorū constructiōe

Volo scribere   Desiderat studere   Volo legere
Audio pulsare   Opto bibere   Audes dicere

¶ Hic est notandū q̄ infinitiu⁹ debet cōstrui pprie et immediate cū verbis p̄herentia. Sunt autē verba p̄herentia que imponūt actū anie interiorē; maxime actū volūtatis: vt volo nolo malo: post quos actus volūtatis sequit̄ tūc cupio/oppeto/desidero/eligo/sperno/et quidā actus intellect⁹: vt scio dubito et scilla. Et talia verba cū infinitiuo fere semp p̄tinent ad idē suppositū. ¶ Dicit autē immediate: q̄ multa alia verba nō p̄herentia p̄nt cōstrui cū infinitiuo actō medi ante: vt video sentio audio dico pulsare scribere: non bñ dicit̄: sed median⁹ te actō. vt video dico sentio audio petrū pulsare. sentio ignem calefacere. Et hec verba cū infinitiuo fere semp p̄tinent ad diuersa supposita.

¶ De regimie infinitiuorū a pteante datur vna regula.

¶ Omnis infinitiuus verbī p̄sonalis siue actiuus/passiu⁹ / siue neutralis / p̄t regere actū ante se sicut verbū p̄sonale finiti modī ante n̄m.

¶ De actiuo

Mente illum / Nos / vos / illos legere / legisse / Actum ire.

Scriptura   Quid me vis facere dñe.

Terentius   Meum nam rumor est amare

¶ De passiuo

Malefici vel maleficos corrigi: correctū esse: correctū iri est bonum.

Urgilius   Malo me Salathia petiti lactua puella

Et fugit ad salices: et se cupit ante videri.

¶ De neutrali.

Equū vel equos currere / vel cucurrisse / vel cursum iri est necesse.

Tiranios vivere nocet republice.

Urgilius   Phyllida amo ante altas nam me discedere fleuit

¶ Hic addiscant pueri se ab orationib⁹ q̄ et vt remouere.

¶ De regimie infinitiuorū a ptepost Regule due.

¶ Prima regula est gñalis: Omnia infinitiua / gerūdia / supina et p̄cipia regunt eundē obliquū casum app⁹ quē sua verba a quib⁹ descendūt. Exm: sicut hoc verbū mitto regit post se actū casum ppriū: et cū hoc duos vel tres casus cōmunes: ita et suus infinitiu⁹ mittere: et sua gerūdia mittendi do. dū. et suū supinū missum: et sua p̄cipia mittēs missurus etiā regunt actū cum duob⁹ vel tribus casibus cōmunitibus.

Exemplū   Ego volo mittere   parū meo vnas literas magna bentuolētia

Ego vado missum

Ego sum mittens

¶ Secunda regula sp̄tialis trimembis.

¶ Infinitiuus p̄borū actiuorū. vt scribere / mittere / loqui / polliceri ⁊c. regūt actū post se ⁊ tres casus cōes. Infinitiuus verborū passiuorū. vt scribi / mitti / vapulare / nubere ⁊c. regūt abliū mediante a vel ab casum ppriū ⁊ tres casus cōes. Sed

Liber Tertius

Infinitia verborū neutraliū. vt sedere / viuere / rixari / luctari ⁊c. regūt solū tres ⁊ casus cōmunes / et casum virtute prepositiōis. vt Magister vult legere vrgiliū suis scholarib⁹ duas horas vel duabus hōis sumā diligētia. Urgilius de ⁊ ber legi a magistro suis scholaribus. ⁊c.

Seruus cupit ire dñō suo pro vīno hora nona celeri cursu.

¶ De cōstructione gerundiorū a parteante. Regula vna.

¶ Gerūdia in dī volūt ante se cōstrui cum noīe substitūto p̄cedenti. Sed gerūdia in dō cum verbo p̄cedenti. vel cū p̄positione in / de / pro. Sed gerūdia in dū quādo sunt n̄i casus reddūt suppositū verbo p̄sonali. Sed quādo sunt acti casus tunc cōstruntur cum p̄positione ad p̄cedenti.

Magister venit causa legendi.

Monachus ad templum properat causa p̄dicandi

Petrus sedet dormiendo

Exm̄a sunt   Monachus in conuione stat p̄dicando

Joannes iuit pro emendo pane

Horis lectis monachus vadit ad p̄dicandum

¶ Mandum est deum

¶ Dixerūt antiqui q̄ gerūdia regūt ante se actū. Exm̄. Cum impletū esset tps Elizabeth pariendi. Sed hoc in dictis potarū nullū habet fidamētū. ¶ Hic nota diligenter q̄ gerūdia multo eleganti⁹ cōstruūtur sine regie cum gñis / acti / casu / abliū / a partepost sub cōueniētia gñis / nūmeri et casus. q̄ cū regimine vt eleganti⁹ dī. Maḡ venit causa legēdi vel legēdorū librorū / vī libri. Legende historie / vel legendarū historiarū. Legēdi euāgelij / vel legendorū euāgeliorū. q̄ si diceret. Venit cū legendi libri / historiā / euāgelij. Ita quoq̄ vado ad emēdū librū. emēdi papirū. ad emēdos p̄sces. ad emēda frumēta. q̄ cū regimine. vado ad emēdū papirum ad emēdum p̄sces et frumēta. P̄terea rogatus sū pro scribēdo libro. p̄ scribēda lectōe. ¶ Itē notatu dignū / q̄ gerūdia habēt oīs casus p̄ter vīm. et sunt oīs gñis / et hñt p̄lem nūmerū. vt legēdos legēda legendū p̄t esse gerundū p̄cipiū et nomē Tūc est gerundū qñ fecit tps p̄sens. tūc p̄cipiū qñ fecit futurū. sed est nomē qñ exponit̄ per dignū. Sed tñ gerundia fm se et simplt accepta sunt verba. qñ non cōstruūtur cū casibus. Et declinant in masculio gñe singlt sic. Amandus dī do dum a amādo. Plur sic Amandi dorū dis dos a amandis. In feiovero gñe singlt sic. Amāda amāde amande dam a amāda. Plur sic. Amāde dap̄ is as a dias. In neutro singlt sic Amandū dī do dum a amando. Pluraliter sic amanda / dorū / die / da a dias.

¶ De regimine gerundiorū post se. Regula vna.

¶ Gerundia in dī / do / dum / qñ veniūt ab acti regūt actū tanq̄ casū ppriū et tres casus cōes sicut verba cōta. Sed si veniūt a v̄bis passiuo tūc regūt abliū tūm mediante p̄pōne a vel ab / et tres casus cōes. Sed qñ veniūt a v̄bis simp̄sonalibus passiuo vocis regūt actū / vel abliū mediante p̄pōne a vī ab. Sed si veniūt a verbis neutralib⁹ tunc solū regūt tres casus cōes / et casum virtute prepositiōis. Ex illo patet q̄ eadā gerundia fm vocem veniūt a verbis actiuis /

De constructione gerundiorum et supinorum

passiua et impersonalibus passivae vocis. Sed differunt multum in formatione et regie. **¶** Etiam sunt: Magis venit causa legendi scholaribus Terentii duas horas: vel duabus horis magna diligentia. Terentii enim gratia legendi a magistro scholasticis de duobus annis: vel duobus annis mira declaratione. Legendum erit epistolam ante evangelium. Standum est in foro duas horas: vel duabus hora longa mora per emendationem piscibus.

De constructione supinorum ante se Regula una.

¶ Priora supina: scilicet in um: volunt constructa cum verbo vel principio faciente motum ad locum. Sed posteriora: videlicet in u: volunt constructa cum quibusdam nominibus adiectis: ut sunt facile/difficile/dignum/indignum/absurdum/eritum/iucundum/rarum/turpe/sedum/durum/dum/suave/credibile/mirabile/stupendum/obscenum/miserabile etc.

Uado iam piscatum Magister misit allatum virgas
Etiam sunt Cras ibo venatum Hoc est facile dictum
Difficile factum Magister venit auditum

¶ Virgilius. Terentius. Salustius. Tullius et aliorum doctrina: non obstat doctrina Prisciani et aliorum grammaticorum dicentium ultimam supinum posse constructum cum verbis facientibus motum de loco: ut venio lusu: quod oratio et stiles non modo barbare sed et incongrue sunt et ineptissime: et dictio fide dignorum minime approbare. Unum inerte dicitur: maneat seilum: sed dicitur maneat sedentes si plures sint: aut maneat sedes si sit unus. Ego venio lusu non dicitur: sed de ludo. Ego fui lusu non dicitur: sed fui ludens. Ite non dicitur petrus est lusu: sed fuit lusu. Neque dicitur: petrus est vias: sed petrus est absens.

Virgilius Nec facilis visu: nec dictu effabilis vlti
Et dictu video mirabile monstrum.
Terentius Sum extra noxam sed non est facile excusatur
Idem Nec fabula non foli auditu iucunda sed et seitu digna videtur.
Tullius Non facile dictu est quod optere conciliet animos conciliat assabiles
Salustius Optimum factu ratus est fortunam bello temptare.

De regimine supinorum post se Regula una.

¶ Priora supina: scilicet in um: quando veniunt a verbis actiuis in o vel in or: tunc reguntur actiui casum primum et cum illo duos vel tres casus communes sicut verba actiua. Sed quando veniunt a passivis reguntur ablativum mediastate primum vel ab casum primum: et cum illo casus ceteros si sententia requirit: sicut eorum verba passiva. Si veniunt a neutralibus reguntur casus ceteros: et casum primum prout prout. Et ex hoc patet quod verba actiua et passiva habent eadem supina secundum vocem: sed dunt in formatione. Posteriora autem supina: ut dicitur est nullum habent regimen sed construuntur cum adiectivis.

Uado emptum Ablatis casus communis
Duo propositio
Duo casus communis
piscis martinos
Batis casus primum
tribus ducatis
Ablatis casus communis

Liber Tertius

A piscatoribus: vel servus Ablatis casus primum
Pisces portant emptum domino propositio
Duo casus communis
Celeris passu tribus ducatis Ablatis casus communis
Duo nostro contra regem Duo communis
Exercitum magnus vadit pugnatum fortissimis armis
Ablatis
Luce et gratia victorie casus communis.

Quarta pars primi capituli de adverbis

¶ Quarta pars primi capituli est de Syntaxi adverbiorum: de quibus dantur septem regule.

¶ Prima regula. Illud adverbium o quod constructum cum notio: quod constructum cum actio: et quod constructum cum visio. Et sicut illa interiectio heu: licet cum actio magis in usu est.

O lepidum patrem O ineffabilem virum O celum
O variis volucrumque fortunam O Neptunia regna
O festus dies hominum Deu cum notio: Deu iohannes moritur

Terentius Deu me miserum Deu cum notio: Deu mihi domine
Virgilius Deu pteras Deu presta fides
Idem Deu stirpem inuisam

¶ Hic notandum o quod est nomen littere: et est una quinque vocalium. quod constructum transiuntur per sine: ut in apocalypsi. Ego sum alfa et omega. principium et finis. Quod est adverbium: ut O formose puer huc ades. O Melibee caper tibi saluus et beatus. Quod adverbium optandi: quod quod cum si ponitur: quod si subaudiatur: ut O tui libeat mecum tibi sordida rura: Atque humiles habitare casas et figere ceruicos. Quod est interiectio: sic regit actum ut postea dicitur: et in bonum et malum accipitur: ut O magnam humilitatem. O magnam crudelitatem.

¶ Secunda regula. Ista duo adverbia en et ecce prout constructa cum notio vel actio. Et adverbia illum illum ellas que demonstrant homines absentes: eorum eccae eccas que demonstrant homines presentes: volunt constructa cum actio.

Ecce ancilla domini Ecce agnus dei
Ecce lignum crucis Ecce homo
Ecce Priamus Ecce Statius noster
En Priamus Ecce Parmenonem
Ecce Latharinam Ellum Joannem: Ellum Barbaram.
En Paridem hostem En quatuor aras
Virgilius Ecce duas tibi Daphni duoque altaria phoebo

Plautus Opus ne tibi est aduocato: ecce me.

¶ Ex quibus patet quod ecce frequentius notio iungitur et raro actio in soluta oratione sed in metro frequenter. Inuenitur etiam sine casu sepe: ut ecce dies venit: ecce spiritus venit exte obuius est. Et videtur hoc adverbium ecce semper loquendo de eo quod ante conspectum nostrum adest: ut ecce ego. ecce homo. ecce ille. En quod etiam sine casu ponitur: ut En quo discordia ciues: Perducit miseros: en quod coluimus agros. Ite apud comicos hem per en positum notio vel actio iungitur: et sic in summa quod reperiuntur dictiones que reguntur nam vel actum: scilicet ecce/en/o/et hem.

Virgilius.

Virgilius.

De adverbiorum constructione

¶ Tertia regula. Quadrupliciter sunt adverbia regentia quoniam scilicet adverbia loci: tripliciter: quantitate: et suplativi gradus. Et hoc adverbium instat.

Nuncque dierum meorum doli dentes Aliquam dierum visitabo parentes

Tunc temporis sui colonie Nunc temporis sui hic

Ubique locorum. Ubiqueque terrarum. Parum vini potant. Sat vel satis ceruisse

Licet Ubi nam gentium sumus Qua in urbe vivimus.

Terentius Quocumque hinc asportant terrarum

Nimium laboris vires exterminat Parum pecunie est misit

Tullius omnem doctissime oravit Virgilius omnem doctissime cecinit

Omnium maxime. Omnium minime. Instat montis. Instat vulneris.

¶ Nota quod interea quoniam constructum cum quod loci: ut interea loci. Quoniam cum quod temporis: ut interea temporis. ¶ Item nota quod ista adverbia per se postposita constructum cum nominibus calendarum/nonarum/iduum in genitivo. Vel in actio calendarum/nonarum/iduum: ut per die illius diei. per die nonarum decembris. per die kalendas ianuaris. per die nonas idus ianuaris. etc.

¶ Quarta regula. Omnia adverbia descendunt a nominibus adiectiva positis regere duntaxat (ut sunt adiectiva primitiva/contrarietatis/adiectiva substantia in blis: et adiectiva damni vel utilitatis) regunt duntaxat.

Petrus scribit similes benedictio

Exempla sunt Filius venit obviam patri et magistro suo

Lepus currit inaequaliter asino

¶ Nota sub ista regula continentur tripliter adverbia. Primo adverbia descendunt ab adiectivis primitivis et contrarietatis: ut vicine/prope/amice/adversarie/similiter/et cetera. Secundo adverbia quae descendunt a substantiis in blis. Tercio quae descendunt ab adiectivis importans damnum vel utilitatem: ut grate/in grate/insolite/infideliter/convenienter/profuerit. Contraria horum et multa alia.

¶ Quinta regula. Omnia adverbia copulantur: et adus quae semper terminant in tua prius regere ablativum sicut compatitur nominales. ut equus currit velociter asino Leo multo fortius pugnat lupo. Expertus certius operatur inexperto.

¶ Sexta regula. Omne adverbium potest stare iuxta suum verbum vel participium ad effectum declarandum. Et illa determinatio fit tot modis quot sunt declarationes in adverbis: de quibus dictum est in primo libro.

¶ De adverbis

Deus retribuet abundanter

Lelum movetur velocissime

Joannes scribit bene

¶ De participiis

Hic est comedens sobrie

Ille potans ebrie

Joannes est scribens cito

Sequitur Regula de quatuor interrogativis locorum scilicet quo/qua/ubi/et unde.

¶ Quo queritur de motu ad locum: qua de motu per locum: ubi de quiete in locum unde de motu a loco. Unde ad quo respondetur per propria nomina civitatum/villarum/castrorum/pagorum simpliciter figure in actio. Similiter per ista quatuor appellativa rus domus/militia/humus. Secundo adverbialiter: ut per haec adverbia hic/illic/istuc/illuc/intro/foras.

Libri tertius

¶ Romam

Duo sunt patres Domum

ter. Respondetur Huc

Foras

Vel mediante prepositione ad. ut ad Coloniā. ad villā

¶ Ad qua respondetur primo nominaliter per propria nomina civitatum/pagorum in ablativo. Similiter per quatuor appellativa rus domus/militia/humus. Vel melius in actio mediante prepositione per. Secundo adverbialiter per haec adverbialiter hic/illic/istuc/illuc/intro/foras

Qua venisti. Respondetur Basilea vel per basileam

Rure vel per rus

Hic vel per hunc locum

¶ Id ubi respondetur primo nominaliter per propria nomina civitatum/villarum et per haec quatuor appellativa rus domus/militia/humus in genitivo: si sunt prime vel secundae declinationis et singularis numeri. Si vero sunt tertie declinationis et prime pluralis numeri tamen aut compositae figure. tunc respondetur in ablativo. Secundo adverbialiter per haec adverbialiter hic/illic/istuc/intro/foras.

¶ Rome

Domus

Ubi est res Constantinopoli

Respondetur Rure

Athenis

in aureomonte

Hic. Foras

Vel etiam in ablativo mediante prepositione in. ut in Colonia

¶ Ad unde respondetur primo per nomina civitatum in ablativo: et per ista quatuor appellativa rus domus/militia/humus. Secundo adverbialiter per ista adverbialiter hic/illic/istuc/intro/foras.

¶ Roma

Respondetur Huc

Illuc

Intro

Vel mediante prepositione de: ut de Romano

¶ Haec dicta sunt de interrogativis adverbialibus. Sed interrogativa nominalia volunt convenire cum suis nominibus non in casu: ut quae natus in equore: respondet piscis. Quae vidisti: respondet petrus. Quis loci es: respondet quoniam. Nomen cuius? respondet nominis respondet nominis: et non nomen. ¶ Item nota per elegantiam quod dicitur ille iste et hic. quod ille de monstrat rem ad quam sit sermo: vel rem rei propinquam. Iste demonstrat rem ad quam sit sermo: vel rem rei adiacentem. Hic demonstrat rem de se loquentem: vel rem rei adiacentem. Et ideo si de tertia persona aut de rebus ad illam personam/intelligentiam: per ille loquendum est. Si de secunda persona per iste: si de prima persona per hic. ¶ Similiter dicitur illa ista haec: ut illa civitas fecit civitatem non in qua ego sum vel tu es: sed in qua alius tertius est de quo sit sermo. Ista civitas fecit illam in qua tu es. Haec civitas fecit illam in qua ego sum. Ita hoc caput: hoc opus: de meo loquor capite et opere. Illud caput et illud opus: de tuo loquor. Illud caput et illud opus: de illo capite vel opere loquor de quo sit sermo etc. ¶ Item et adverbialiter ab istis descendunt eandem declarationem. Hic enim fecit locum in quo ego sum: ergo hinc. et de hoc loco in quo

De cōstructione Participiorum

ego sum. Istic fecit locum in quo tu es: ergo istinc. i. de loco in quo tu es. Illic fecit locū in quo tertius est. Ex quo sequit̃ q̃ inep̃te scribere: tu rome resides et multi nuncq̃ illinc istuc veniūt. Sed scribendum est: et multi nuncq̃ istinc buc veniūt. De quibus vide elegantias in capitulo de p̃nomine.

Sequitur quinta pars de Participijs

¶ Quinta pars p̃mi capituli est de Syntaxi p̃cipiorū. et cōtinet quinq̃ regulas

¶ Prima regula generalis.

¶ Omnia p̃cipia regūt eundē obliquū a partepost quē sua verba a quibus de icendunt. dum in verbi f̃cationē retinuerint

Lomedens aut̃ dū haud dissimilis est lupo
Obliviscens b̃nficiū ingratus merito nuncupabitur
Dantem mihi pecuniam magnifice excipio

Exempla sunt Omnia scientem vidit neminem

Repletus vino discere potest nihil
Larens equo vadere per pedes cogitur

Malo virum carentem pecunia q̃ pecuniam carentem vlt̃
ro inquit Themistocles.

Preceptū
cesarianū

¶ Dicimus in regula dum in verbi significationē retinuerint. Nā em̃ dicim̃ osculans Lachorinū. et osculā a Lacharina vt̃ dicim̃. osculor te et a te. eo q̃ osculans non vtramq̃ f̃cationē retinet. sed actiuam tantum.

¶ Secunda regula. Omnia p̃cipia p̃ntis temporis in ans et in ens et futurū temporis in rus/que veniūt a verbis actiua in o/vel ab actiua in or: possunt post se regere actū transitiuū et tres casus cōmunes sicut verba actiua.

¶ Exemplū de p̃cipijs venientibus ab actiua in or.

Magister est legens vel lectur̃ Virgiliū suis scholarib⁹ sex hebdomadis multa diligentia luci causa.

¶ De p̃cipijs venientibus a deponētib⁹ actiua seu transitiva.

Parētes sūt lucrātes/vel lucratur̃ victū et amicū/suis liberis/multis laborib⁹.

¶ De participijs venientibus a cōmunitibus.

Deus est largiens/vl largiturus penitētib⁹ gratiā/sua pietate/saluādi gratiā
Virgilius. iij. Credo equidē Vencā medijs si quid pia numina possunt:
Supplēta hauriūr scopulis et noie Dido: sepe vocaturus

Terentius

Quidius

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Idem

Quid credebas dormienti tibi hec confecturos deos
Expectabo ego illum qui me nuncq̃ visurus abijt
Remediumq̃ dedi quo me fugiturus abires

¶ Tercia regula. Omnia p̃cipia p̃ntis t̃pis in ans et in ens: et futurū in rus/que veniūt a verbis neutralibus in o et in or: que sunt deponētia non trāsitia regunt tantū tres casus cōmunes. et cū hoc actū vel ablatiū virtute p̃positiōis.

¶ De participijs venientibus a neutralibus in o.

Dux noster est regnans et regnaturus/vincens et victur⁹. sub dēis suis annos duos. et viginti: multa clementia.

Libet Tertius

30

¶ De participijs venientibus a neutralibus in or.

Imp̃issimus teucer/est iniuriāns iniuriatur⁹. et aduersāns aduersatur⁹ / po pulo christiano/noctes atq̃ dies. crudelissimo bello. spe delendī nomē. L. brist.

¶ Quarta regula. Omnia p̃cipia p̃teritū t̃pis in tus sus rus. et futurū t̃pis in dus. que veniūt a verbis passiuo in or: que faciūt actiua in o. et que veniunt a passiuo/que nō deponūt r. vt sunt quedā deponētia que possūt regere ablatiū mediante p̃pone a vel ab. et casus cōmunes/et vltra hoc enā actū vel ablatiū v

¶ De participijs passiuo in or: que faciūt actiua in o. (tute p̃positiōis. Duo capones sunt missi/vel mittendi/a patre meo/ domino decano/ multo fa uore/suis optimis meritis.

¶ De p̃cipijs verborū cōmunitū in passiuo f̃catione captorū.

Gratia est largita vel largienda nobis a deo sua pietate.

¶ De p̃cipijs verborū deponētia in passiuo f̃catione captorum.

Ulcus et amicus sunt lucrati/ vl̃ lucrandi a parentibus filijs suis pluribus p̃ntis et laboribus.

¶ Quinta regula. Omnia p̃cipia p̃teritū t̃pis in tus sus rus. que veniunt a verbis cōmunit⁹ q̃ capunt in actiua f̃catione/ regūt casus actiuo. et q̃ in passiuo f̃catione regūt casus verborū passiuo. Sed participia in dus solum passiuo significant. ergo t̃m regūt casus verborum passiuorum.

¶ De participijs in tus et sus verborum cōmunitū.

Deus largitus est nobis suam gratiam rē.

¶ De participijs in tus et sus verborū deponētia.

Sanctus Petrus est secutus Iesum oculis lachrymantibus.

Ego lucratus sum patri tuo duos duceos. rē.

Virgilius

Quum complera sūt corpus miserabile nati.

Beq̃ deos atq̃ astra vocat crudelia mater

¶ Dic nota q̃ licet p̃cipia in dus semper capiunt passiuo et habent regimēt verborum passiuo. tamē p̃cipia in tua vel sus que veniūt a cōmunitibus r̃ de ponētib⁹ transitivis. q̃q̃ capiuntur passiuo quandoq̃ actiue.

¶ Sexta regula. Ipsa p̃cipia in quocunq̃ casu ponunt volunt construi cū nomib⁹ substantiis sub cōuenientia trūm sicut adiectiū et substantiū.

¶ Exempla sunt Sol visus Stella visa Coelum visum.

Sexta pars de Coniunctione.

¶ Sexta pars bul⁹ capituli est de Syntaxi cōiunctionū. et cōtinet duas reglas

¶ Prima regula. Cōiunctio copulatiua et disiunctiua: et iste tres dictiones.

¶ Iuss. p̃terq̃. volūt copulare similes casus et similiter verba similia modor⁹.

Deus est iustus pius et misericors

Petrus et Paulus: petri et pauli: petrum et paulum

¶ Petre paulē et iacobē orate pro nobis

Ego mater pulchre dilectionis et timoris et sancte spei

Benedicamus patrem et filium et sanctum spiritum.

Scriptura

r q̃

De structiōe cōiunctionū & p̄pōnū.

A patre et filio et spiritu sancto procedunt omnia.

Legere et scribere et intelligere bonū est. Leo est fortior q̄ asinus

Nullum amo nisi daum. Nullus saluatur p̄ter q̄ iustus

¶ **Nic nota q̄ hec regula fallit tripliciter.** Primo q̄n post verbū substantiū vel post verbū h̄i natura eius. ponit adiectiū n̄i casus: qd̄ sibi p̄iungit genitiū partis v̄l p̄prietatis. vt **Hector** fuit robustus et incredibilis fortitudinis. Item de us. patiens et multe miscēie. De verbo h̄i natura verbi substantiū: vt iste apparet/ videtur/ credit/ sapiens/ et magni cōsiliij. Secdo econtra: q̄n post verbū substantiū ponit ḡt̄s et cōiungit sibi possessiū n̄i et eductiōis: vt ista domus est fratris et mea vel mea et fratris mei. Tertio q̄n nomē vel verbū potest regere diuersos casus eadē rōne. vt plenū gratia et veritas. Omnes mense replete sūt vomitu sordidūq̄. Sicut locut⁹ est ad patres nostros **Abraā** et semi ei⁹ in secula. ¶ **Secunda regula.** Duo singularia copulata per cōiunctionē copulatiua affir- matiua equipollēt vni pl̄. Sed non si cōpulant per cōiunctionē disiunctiua. hoc est t̄m dictum q̄ duo substantiua singularia n̄iēnt requirūt adiectiua plus r̄llo numeri. et duo supposita copulata requirūt verbū pluralis numeri.

Exempla sunt Petrus et Paulus beati apostoli
Pater tuus et ego dolentes super te fili
Misericordia et veritas obinauerunt sibi
Iustitia et pax osculata sunt
Pater et mater v̄t̄. Dñs seruusq̄ precantur
Absolutus sum auctoritate Petri et Pauli apostolorū
Budiui planctū pauperis et pupilli damanū. ad dominum
Honoro Petrū et Iacobum beatos apostolos
Defendo a Petro et Joanne fratribus.

¶ **Dictur in regula affirmatiua.** p̄ter copulatiua et negatiua/ ad quā sequit⁹ verbum plurale: vel aliqui singulari. vt legere et non intelligere est negligere. Et si dicatur. In illis orōibus. aurū et argentū non est mecū. ibi copulant affirmatiue et non h̄nt verbū plurale. Dico q̄n et copulat inter dictiōes requirit verbū pl̄. Sed in dictis orōibus copulat inter orōes et tunc verbū debet bis sumi. Nam valet ist. am. Aurū nō est mecū: est vna orō/ et argentū nō est mecū/ est alia orō.

Septima pars de p̄p̄ositione.

¶ **Septima ps est de p̄p̄ositionē sententiā/ et cōtinet v̄nā regulā trimēbrē q̄ est ista**
¶ **Regula.** Triginta sunt p̄p̄ositiones volētes cōstrui cum actō. quib⁹ adduntur versus et retro. Et q̄ndecim sunt volētes cōstrui cū abtō. quib⁹ addit⁹ procul. Et quatuor volētes cōstrui cū vtroq̄. ¶ **Et nota hic q̄ q̄n in cap̄ pro cōtra v̄l pro ergo: cōstruit cum actō. n̄m. Sili sup q̄n fecit de: cōstruit cum abtō t̄m.**

¶ **De actō**
Ad patrem
Apud villam
Ante edes

¶ **De abtō**
A domo
Foram testib⁹
Pro clientibus

Exempla regule patent.

Libet Tertius

¶ **Exempla vbi iungunt vtrūq̄ casibus.**

Vado in domo vel in domum Sub gradu vel sub gradum.

¶ **Et tunc actō iungunt cū ad locū fecant: qd̄ fit q̄n p̄struunt cū verbo motus ad locū. Et tunc abtō iungunt cū in loco fecant: qd̄ fit q̄n p̄struunt cum verbo quietis vel motus in loco: vt fuit in antiquā siluā: ibi est verbū motus. Stās celsa in puppi: ibi est verbū quietis. Reliqua etiā regle patēt in figura sequit⁹**

¶ **In capitur sex modis.**

Pro ad Iur in antiquā siluam Eredo in deum patrem.
Pro erga Inclina cor meū in testimonia tua et nō in auaritiā: id est ad.
Pro cōtra Meus animus semper fuit in amicos bonos
Pro per Ipsi currunt in hostes. i. contra
Pro inter Oratio diuidit in inspectam et perfectam. i. per
Teu. pro in Benedicta tu in mulieribus. i. inter
Planete mouentur in celo

Quatuor p̄m̄is modis iungit actō: et duobus alijs abtō.

¶ **Sub cap̄ quatuor modis.**

Pro ad locū Postesq̄ sub ipos nitunt gradibus. Virgilius dicit.
Pro aū t̄pus Sub lacem exportant. i. ante
Pro per Sub noctem recusant. i. per
Pro in loco cum abtō iungit: teutonica lingua vnder.
Virgilius Brina sub aduersa posuit radiantia quercu. i. in

¶ **Super cap̄ quatuor modis.**

Pro supra Pugno super montem. i. supra.
Pro contra Munius eo super hostem. i. contra
Pro iuxta Super flumen sedimus. i. iuxta
Pro de Iungit abtō. Virgili⁹. Multa sup Priamo rogātō sup Hectorē multa. i. de Priamo et de Hectorē.

Octaua pars de Interiectione.

¶ **Octaua pars et vltima huius capituli p̄m̄i est de Syntaxi interiectionis**
n̄i et cōtinet v̄nā regulā. ¶ **Regula.**

¶ **Ista interiectio ve vult cōstrui cū dō: heu cū actō: o cū actō et v̄tō.**
que regula p̄m̄ de adverbis tacta est. ¶ **O virum ineffabilem.**
Ue mihi misero Ue mūdo a scādalo Ue vobis ridētib⁹ q̄ plorabitis vos.
Deu mihi quia incolat⁹ meus prolongat⁹ est. ¶ **O pulcra fides**
¶ **Et quo patz q̄ o interiectio habet varias p̄structiōes: vt O magna via veri- tatis q̄ cōtra oīa ingēnia calliditātē solertis cōtra fictas hoīm insidias se p̄ seip̄ o- sam defendit. Dñq̄ cū v̄tō. vt o nane decēbris ille q̄ mee cōsule fuitis. Virgili⁹**
O fortunati quorū tam mentia surgūt. Dñq̄ cum dō: vt **O mihi dies in om̄ia**
Dñq̄ cum actō. Virgili⁹: O formatos nuntū bona si sua noxint: Agricolas
Inuenit q̄nq̄ sine casu apud Lucanū. O male vicinis mentia condita Gallia.
Dñq̄ o subaudit⁹: cū dolor vel affec⁹ animi nō est vehemēs. vt apd̄ Liceronē.

De Grammatica pmissua

Indignū facinus et hoīem neq̄ q̄ nō dubitaret in foro alea ludere: ybi si excā descirem? vhemēter dicendū esset. O hoīem neq̄ z o hoīem impatientē. Sāt et q̄nedā alie interiectōes q̄ q̄nq̄ regit actiū vel ablatiū casum: vt prob aspira tū in fine. q̄ interiectō q̄nq̄ p̄struit cū ntō: prob pudor prob dolor prob nephas

Lucanus

Q̄nq̄ p̄struit cū vtō. vñ Lucan⁹: Prob superi viridesq̄ dei. Prob superi q̄ntus mortalia corpa cece noctis hñt. Q̄nq̄ p̄struit cū actō. vt Prob deū hoīm q̄s fidē. deorū. vbi videt̄ subintelligi hoc verbū testor qd̄ regit illū actiū fidem.

Capitulū scdm de grāmatica pmissi

na seu constructione nouata.

Secundū capitulū est de grāmatica pmissua: id ē de orōib⁹ figuratiē cō gruis: Vel poti⁹ schemate. i. ornatu excusabilib⁹. Fit em̄ schema q̄drt̄ sarti. i. synthetis/ syllepsis/ prolepsis/ et zeugmate: q̄ sunt figure grāmaticales vt statim patebit. Est autē figura grāmaticalis vñ rōne vel rōnib⁹ excusatum. Dicit̄ in distinctōe vñ: ppter orōes simplr cōgruas: vt ego curro. Dicit̄ rōnib⁹ bus excusati: ppter orōes simplr incōgruas: vt ego currit. Ex quo sequit̄ qd̄ oīo figuratiā: vt ego pet⁹ curro: est mediū inter cōgruū et incōgruū: qm̄ ha bet aliqd̄ de cōgruo et aliqd̄ de incōgruo. ¶ Et est figura grāmaticalis duplex scz locutiōis et p̄structiōis. Figura locutiōis est q̄ nō peccat cōtra aliquā regulā cōgruitatis: sed cōtra oīm modū loquendi. vt asser mibi fontē. bibi magnū cū phā. Figura p̄structiōis est q̄ peccat cōtra aliquā regulā cōgruitatis: vt petrus scribit et ego: q̄ peccat cōtra regulā suppositi et apposit. Et sunt figure p̄structiōis in gñali quinq̄ scz synthetis anthithetis plepsis zeugma et syllepsis. Sed in sp̄iali sunt octo figure p̄structiōis scz euocatio/ cōceptio p̄sonarū/ cōceptio gñm/ cōceptio nūmerorū (q̄ sub syllepsi cōtinent̄ Est em̄ syllepsis indignitatis ad digni us reductio) plepsis/ zeugma/ synecdoche/ anthithetis. Quib⁹ possum⁹ omni bus vñ pter anthithetis q̄ est sp̄s alleorthece: sub quib⁹ duab⁹ cōphendunt̄ oīa impedimēta incōgruitatis. quorū vñ sine auctoritate nobis p̄hibetur. de quibus dicit̄ in capitulo tertio.

Figura
grāmatis
calis qd̄

¶ Prima regula de Euocatione.

¶ Verbū p̄sonale aliqñ regit an̄ se duos ntōs diuersarū p̄sonarū in euocatiōe. Euocatio est oīo in q̄ demonstratiū p̄ne vel scdē p̄sone et demonstratiū tertie p̄ sone regunt̄ a t̄bo p̄sonali p̄cordite in p̄sone cū demonstratio z nō demonstrato.

Ego petrus bibo Tu nebulo ludis

Nos miseri cōtemnimur Vos philosophi disputatis

Nos filiū pecuniam perdimus

Ego preceptor ea doceo que vos discipuli discitis

Vos iustū regnum dei possidentis

Scriptura

Ego deus tuus viuo ait dominus

Videte manus meas et pedes meos qz ego ipse sum.

Virgilius

Ast ego que diuū incedo regina Iouisq̄ et soror et cōiunx.

Terentius

Sumus nos omnes licentia deterior: i. efficitur

Scriptura

Ecce ego Ioannes vidī alterum angelum.

Liber Tertius

¶ Hic nota qd̄ euocatio implicite q̄nq̄ fit: qñ scz p̄sone euocans subintelligit̄ vt piger sedeo. egrotus parum dormio.

Scriptura

Nudus egressus sum de ventre matris mee

Tullius

Gaudemus omnes in domino

Virgilius

Omnes trahimur et ducimur ad scientie cupiditatem

Non omnia possumus omnes

¶ Scda regula de Conceptiōe p̄sonarū

¶ Verbū p̄sonale a fronte regit duos ntōs diuersarū p̄sonarū interueniente cō iunctiōe in cōceptiōe p̄sonarū. Est autē cōceptiō p̄sonarū oratio in qua verbū p̄so nale p̄lis nūeri respicit ante se dictōes diuersarū p̄sonarū cōiunctiōe copulatiua cōiunctas rñdens dignitōi in p̄sone. Et p̄sone p̄ior semp posteriori dignior cē scur. p̄ma videlicet dignior est scda et tertia: et scda dignior tertia.

Cōceptiō
p̄sonarū

Ego et tu cum essemus scholastici Chrysopolitani

Ego et germanus meus nunc agimus colonie

Tu et familiaris tuus parum adhibetis literis diligente

Nos et magistri disputamus

Vos et iudei clamatis. Vos et rustici saltatis

¶ Tertia regula de Conceptiōe generum

¶ Adiectiū noiale: p̄noiale: vel p̄cipiale p̄lis numeri respiciēs substantiua singularia diuersorū generū: rerū animatarū: debet cōuenire in gñe cū substanti uo dignitōi p̄ conceptiōem generū. Est autē masculinū gñs dignius femino et neutro: femininū autē digni⁹ est neutro. Est p̄terea syllepsis vel cōceptiō genē cōiunctiōe duorū plurimū substantiuorū: diuersorū generū: interueniente con iunctiōe copulatiua: ad adiectiū p̄lis numeri cōueniēs in gñe cum dictiōe cō cipientē. Dignius autē semp reliquū concipit.

Cōceptiō
generum

Optime de liberis pater et mater meriti sunt

Fratrem et sororē charissimos nō secus ac tēp̄m diligito

Enīa sunt

Martius et vroz casti pudicos generabunt liberos

Filius et filia mortui sunt eodemq̄ defuncti die

Ancilla et iumentum in flumine submersa sunt

Serua et stolidum animal eque pigre sunt ac prauē

Et vir et mulier in ethiopia nigrī sunt

Adam et Eva p̄imi parentes nostri transgressi sunt legem dei

¶ Quarta regula de Conceptiōe casuum.

¶ Adiectiū plurale respiciens ntū cum ablatō: p̄positiōe cum intercedente: cō formabit se cum ntō in casu per conceptiōem casuum: vt

Iudeus cum vroz conuersi sunt ad fidem.

Tu cum fratre diligentes discitis

Romulus cum Remo condiderunt romam

Latina cum coniuratis sunt occisi.

¶ Quinta regula de Prolepsis.

¶ Septissime verbo p̄sonali cōgrue cū suo casu p̄posito adiungunt̄ postea aliq̄ ca

De Grammatica phibitua.

Prolep-
sis quid

sus disconuenientes verbo p. plepsim. Prolepsis regulariter est oio suppositioalis
p. nueri cui oioi postea subiungunt singularia nri p. nris no respondens verbo.

Adolecentes student: ille rei amatorie: ille literis.

Rustici laborant: hic in aruo: hic in vinea.

Philosophi disputat: qda in pbia morali: ali in roali: tert in nafali.

Exercitus fugit: hij in siluam: illi in orbem.

Scriptura Uidi duos angelos: vnum ad caput: alium ad pedes.

Dic vt hij duo filij mei sedeant: vnus a dextris: alius a sinistris.

Virgilius Louentinus ambo: tu calamos inflare leues: ego dicere vsus.

Terentius Eremus equi vterq ptem. tu curabis vna pte z ego altera.

C Sexta regula de Zeugmate.

Zeugma
quid.

Substantiu qng sub disconuenientia gnis vel alteri accitio iungit adiectiuo
pcedentis oris cogue in zeugmate. Zeugma est pstruicio suppositioalis vel
adiectiuus cogue: cui postea mediate cogue fit subiunctio alteri suppositi
vel substantiu disconuenientis cu pcedentis oris vbo vel adiectio in aliquo accite.

Prospites ebrii sunt et caupo Filius sepultus est et mater

Uxor domine sunt atq magistre et non mariti

Ue Mater honesta est et liberi Uos eratis pigri et ego

Preceptor est doctus et auditoris non

Scriptura Erunt signa in sole et luna et pressura gentium

Pleni sunt celi et terra gloria tua

Regi ppe. Repletum est gaudio os nostrum et lingua nostra

In euangelio Turbatus est rex Herodes et omnia hierosolima cu illo

Virgilian. uij. Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis

Tuq puerq tuus.

Idem. iij. Et tacet omnis ager pecudes pteq volucres

In buccolicis Atq deos atq astra vocat crudelia mater

Licero Conseruate liberos fortunatq vestras

Terentius Uxor et liberi inuenti sunt

Sequitur tertiu capitulum et vltimu de grammatica phibitua. seu orationib auctoritate admissis.

Erunt capitula et vltimu hui libri est de grammatica phibitua. de
oribus simpliciter incogruis: seu de his q auctoritate: venustate: ac
consuetudine defendunt: vel finalios de impedimentis que singula im-
pedita cogerunt sub vna figura que Antithesis nuncupat cophendi cove-
nit. Est aut antithesis figura nobis phibita: vbi nobis auctoritas no suffragat
et habet fieri q accis grammaticale ponit p accite. vt gnis p gne. psona p pso
n o. casus p casu. numer p nmero sine breuitate sermone. Ideo antithesis q est
spea allothece nobis phibet. qm si liceret nobis illis vti nup aliq incogruo lo-
qret. Na cu diceret vir alba. femina alb. ego curru. video cas. et alio do diceret
q ibi gne ponere pro gne. psona p persona. numerus p nmero. casus p casu

Liber Tertius

p antithesim: z sic non esset opus regulis grammatice: qz quilibet p arbitrio
suo loqueret p pdicta figura. Tult in Joannes Bractianus q in hisce locutio-
nibus schema committitur: et q hec schemata vniuse locutiones no sint vt illite
rati fabulatores garrit: cui ego assentior in his quib auctoritas suffragatur.
Na qued auctoritate/venustate/ac consuetudine pleriq defendunt: qda rone
qued a vado recepta sunt vt nome figure pte effugerint ita vt qto his cre-
bit vli fuerit. Tio minus aures nostras ferit. Et sunt hic quatuor regule.

C Vnus pro genere Regula prima.

Adiectiuu pte numeri auctoritate et pulegio sacri eloqui Dicatoru et Poe-
taru qng iungit substantiu collectiuo singularis nueri et alteri gnis. Et Ma-
cinellus dicit hic esse figur syntelism. Est em Syntelism q adiectiu a substanti-
uo gne et numero discordat.

Scriptura Duodecim milia signati

Virgilius Pars hominu validi turrez et menia scandunt

Ubi est ille scelus qui me perdidit.

Scriptura Coluber est facta musica virga

Jacob misit fratri suo quadraginta camelos fetas

Omnia domus israhel circumcisi sunt

Item Bona hec que no nouit legem dni maledicti sunt

Virgilius Venerunt po visuri Beneadas. Troianos: et po certare parati

Idem Pars scindit muros pars missile ferrum: Corripunt.

In illis etia numerus pro numero ponitur.

C Numerus p numero Regula secunda.

Crebro verbum psonale pluralis numeri iungit ato collectiuo singularis nu-
meri auctoritate Dicatoru Poetaru et sacri eloqui.

Scriptura Plurima turba strauerunt vestimenta sua

Uidi turbam magnam stantes ante thronum

Item Domus israhel sperauit in dno

Masculum et foeminam creauit eos

Bona gens deus est ptecor eoru. Ibi etia gne pro gne ponit

Item Sermones summi patris est meditatio iusti

Gregorius Mulier est vetus arma diaboli

Juuenalis Atq vetus Thebe centum tacet obruta portis

Horatius Legati magnis missi de rebus vterq

Virgilius Utraq formose me iudice sunt venerande

Idem Pars leuis clypeos et spicula lucida terunt.

Pars spoliant aras frondem ac virgulta. faciesq

Pars in gramincis exercent membra palestris

Pars pedibus plaudunt choreas et carmina dicunt

C Persona p persona Regula tertia.

Relatiu auctoritate Sacre scripture Dicatorum et Poetaru qng refert ad
ecedens subdisconuenientia psona.

Bractia-
nus

Man-
nellus

De Grammatica prohibitiua.

Scriptura Domino benedic aqua que supra celos extat
Benedicite aque que supra celos sunt domino.
Item Hierusalem que edificat ut ciuitas: staret enim que edificaret
Virgilius O Danae qui parent atridus apertum arma sumite: qui parent
pro qui paratis.

Casus pro casu Regula quarta.

Antecedens sepe reperit conformari suo relativo in casu qui immediate prece-
dit ita quod se non conformat in rectitudine casus cum appposito et adiectiuo auctori-
tate oratorum: poetarum: atque sacri eloqui.

Scriptura Sermonem quem audistis non est meus
Iesum quem queritis non est hic.
Quidius Vestes quas geritis sordida lana sunt
Scriptura Omnis qui venit ad me non eiciam foras
Propheeta In conuertendo dominus captiuitatem syon etc.
Virgilius Urbem quam statuo vestra est subducte naues
Terentius Eunuchum quem dedisti nobis quas turbas fecit
Scriptura Mysteria ista vidit oculus meus et fortiora horum.

Ibi gratia horum per ablatum bis.

Iste oratorum dictis et silis: licet in sacra scriptura et apud Poetas et Orato-
res inueniantur: nobis tamen nouas fingere et inauditas et illis vix minime congruit
quod vitio non carerent: eo quod ibi est incongruitas sine breuitate sermonis. In ora-
tionibus autem per euocatorem: conceptorem: et per alias figuras congruis: quibus in eis
sit vitium erantant tamen et admittunt visu et breuitate sermonis: quod non est in oratio-
nibus dictis: quare circa illas nulla iuuenibus debet fieri mora. Et ideo frustra in-
docti alexandrini commentatores de impedimentis contenderunt quod recto nomine impe-
dimenta appellauere: nam ingenta iuuenibus hisce spiritus et veribus in obduerunt
ut nullus inferende latinitati locus erat relicto. Icteo quisque eruditus quod in
doctos imitari malueris commenticias trivialis nugas quibus schole triviales
passim reboant surda aure veluti Vlasses Syrenum loca transeas: et tibi bene
consultum esse propediem fatebere.

De constructione Annotatio

Amopere aduertendum quod oculus translatoris seu expositoris debet sibi
inter duo posita querere signa: que sunt duo scilicet nomen et verbum personale
Ad que signa omnes sagittas suas. id est omnia constructibilia curet facitare et or-
dinare. Et debet attente considerare que constructibilia regulariter precedunt nomen et
que impedimentaliter. Itaque que regulariter debent sequi nomen: et quibus modis fallit.
Preterea que verbum precedunt regulariter et impedimentaliter. Postremo quod post
verba sequi debent: ut in figura sequenti patebit.

De modo construendi et ordinandi constructi- bilis pro pueris Regule septem.

Prima regula. A verbo si sit debet incipi constructio. Secunda regula. Post nomen de-

Liber Tertius

bet sequi nomen: a quo nomen si verbum non sit debet incipi constructio: quod etiam intelligi
debet de illo quod ponitur loco nomen: ut o petre desit viuere est necesse. Tertia regula
Post nomen debet sequi verbum personale: a quo verbo debet incipi constructio si nomen
et verbum non fuerint in oratione: quod debet intelligi post nomen et eius determinationem: ut
equus petri. claudus pede male currit. Quarta regula. Post verbum debet sequi
demonstrativum vel actus. Quinta regula. Post verbum debet constructi adverbium si sit in oratione.
Sexta regula. Si casus debet constructi post suum rectorum: quod etiam intelligi de
ablativo qui etiam sequitur suum rectorum. Septima regula. Prepositio debet preconstructi
actio vel ablativo quem regit: et ambo simul debent constructi post verbum vel participium.

Exceptioes dictarum regularum patent in figura sequenti.

Ante nomen regulariter ponitur
verbum. Etiam adiectiuum nomen si
non regat casum.

Ante nomen impedimentaliter
ponitur. Cum quod dum donec etc. Vel
duo ablativi absoluti. vel obliqui de
quis quibus quatenus. Vel obliqui
anteriorum preponitur quatenus propter relationem

Ante verbum regu-
lariter ponitur nomen
explicite vel implicite:
Vel aliquid positum
loco nominatiui: scilicet
infinitiuus solus: vel
cum obliquo.

Adverbia temporis et etiam omnia alia que
precedunt nomen impedimentaliter: ut duo ablativi
et obliqui de quis quibus quatenus: et ablativi
anteriorum: impedimentaliter ponuntur.
Ante impersonale nullus ponitur
casus quem regat ante se: sed bene
si sint Cum quod dum donec: ablativi ab
soluti: obliqui de quis quibus quatenus

Post nomen regulariter verbum personale.
Quod fallit si nomen regat gratiam vel ab-
latiuum. Si sequatur adiectiuum regens
casum: ut potentia regis timetur. gra-
tia deo beatificatur. nudus pede friget
velox pedibus currit.
Quandoque infinitiuus: ut parat et
dignus accipere gratiam.

Post verbum sepe ponitur infinitiuus. ut volo lege-
re. Sepe adverbium: ut studet bene. Sepe nomen
ut stat erectus. Sepe gratia. ut recordor lectionis.
Sepe demonstrativum et actus vel ablativus. Et actus et ab-
lativus sine prepositione preponitur. quod si casus coe-
actus post verbum actus: ablativus post verbum passivus
us. Sepissime prepositio cum suo actio vel ablativo.

Post ipsum ponitur suus obliquus cum infini-
tiuus: scilicet gratia et demonstrativum: vel actus cum
aut cum gratia. Si impersonale per tur ponatur
aut actus aut ablativus cum prepositione.

Pro practica regularum constructionis et fi- gure depicte ponuntur hic tria Virgiliana carmina.

At tibi prima puer nullo munuscula cultu
Errantes hederas passim cum baccare tellus
Moxque ridenti colocasia fundet achanto.

Hic tu incipe a verbo: ut O puer in primo carmine: et sequitur nomen tellus in secundo.
et sequitur verbum fundet in tertio. Postea sequitur demonstrativum tibi: deinde actus prima
munuscula: tunc ablativus nullo cultu: tunc resumptum fundet cum alijs actis et ablativis:
cum prepositionibus etc. Ita oportebit semper constructionem querere per singula supra dicta
in consimilibus exemplis.

Virgil.

Conclusio libri.

¶ Et est hic notandū q̄ in constructionib⁹ et traditionib⁹ sepiſſime intelliguntur verba substantiua / est / fuit / erit : vt gloria tibi dñe &c. Sepe intelligit nātis : et quāq; resumptis nātis prius positus. Preterea in relatiuis qui frequenter intelligit antecedens scs ille. Itē Ante pasche intelligit festū. Sexto calendas martis : intelligit die ante. Ita quoq; et verba intelligunt plerumq; fm exigentia sententie. Unde Virgil. in pmo : Tantas audetis tollere moles : Quos ego. Oratio im- pfecta est et loquit̄ Neptunus ad ventos : et intelligit castigabo vel simile. Terentius in Andria : Quem qdem ego si sensero. Nec est orō impecta & trun- cata quo mō loquendi vtunt̄ irati : et cū motiōe capitis pronuntiat : intelligit si sensero suppleo Dauid impedire nuptias ipm puniā. Itē in legenda scē Agathe : Mentem sanctā : spontaneā : honorē deo : et patrie liberationem. Id est : Mentem sanctā habuit : honorē deo fecit : et patrie liberatōem impetrauit. Ita suo modo de alijs prout sententia requirit̄.

Virgil.

Comicus

Sanctus
Ambrosius

Conclusio.

Hec sunt que in Syntaxi pueris videbant necessaria : Reliquis figmentis quib⁹ sepe iuuenile caput demeter obtundit obmissis. Nunc vō pios Adolescentie pceptores adhortamur vt q̄primū pscripti tres primi codices pueris modeste vtilliterq; fuerint inculcati : eos continue ad Marci Tullii Ciceronis Epistolas : ac Francisci Philolphi : alio- rumq; doctissimorū scripta remittant. Sic scholastici eorum breuissimo admodū tempore doctissimi sunt euasuri. Valete et Hieronymū vestrum vt consuestis amate. Ex vittembur- gensi omniū laudatissimarū artium Gymnasio decimo ca- lendas septembres. Anno dominici natalis duodecimo su- pra millesimūquingentesimū.

¶ Lipsi impressit vnolfgangus Monacensis
Anno humane saluationis . 1555 .

